

Justerat tisdagen den 9 april avseende § 77, i övrigt tisdagen den 23 april 2002

Peggy Lagerström   Christina Tallberg   Björn Hamilton

§ 68

Inledning

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades varvid närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades i enlighet med bilagda uppsproslista, bilaga 1.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

P g a 2:e vice ordförandens frånvaro utsågs Björn Hamilton som extra ordförande för mötet.

§ 69

Kungörelse

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde utsändes den 27 mars 2002 till fullmäktiges ledamöter och ersättare och länsstyrelsen. Kungörelsen anslogs samma dag på landstingets anslagstavla.

Tillkännagivande om sammanträdet infördes den 2 april 2002 i tidningarna på sätt fullmäktige beslutat.

Tillägg till föredragningslistan anslogs den 5 april 2002 på landstingets anslagstavla och utsändes samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet utlysts i laga ordning.

§ 70

Justering

Att jämte ordföranden justera sammanträdets protokoll utsågs förste vice ordföranden och Björn Hamilton.

Protokollet ska justeras senast tisdagen den 23 april 2002.

Anmälningsärenden

§ 71

Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t o m den 31 oktober 2002 dels till ny ledamot i valkrets SV efter Claes Ånstrand (s) inkalla Frank Grenehed (s) dels till ny ersättare efter Frank Grenehed (s) utse Robert Ask (s)
LS 0201-0055

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

§ 72

Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t o m den 31 oktober 2002 till ny ledamot i valkrets IV efter Lars Ahlqvist (mp) inkalla Elin Låby (mp) och till ersättare efter Elin Låby (mp) utse Lennart Asp (mp)
LS 0203-0121

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

Beslutsärenden

§ 73

Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsens, dels övriga nämnders, styrelser och bolags verksamhet för år 2001 (förslag 25)
LS 0203-0150

Anf.nr 1

Ordföranden informerade om kommunallagens jävsregler, varvid fullmäktige ajournerades för att de ledamöter som innehaft uppdrag i landstingsstyrelsen under år 2001 skulle kunna ersättas inom sitt respektive parti.

Förhandlingarna återupptogs härefter. Landstingsstyrelsen togs först upp till behandling.

I ärendet yttrade sig Bo Klasmärk, Kenneth Strömberg, Lennart Hals, landstingsråden Ralph Lédel, Ingela Nylund Watz och Elwe Nilsson, Brit Rundberg, Janne Stefansson, Bengt Cedrenius, Maria Wallhager, Jan Strömdahl, Herta Fischer, Staffan Holmberg, Elin Låby, Bo Krogvig, Magnus Ljungkvist, Ingvar Jacobsson, Anders Guståv, Roland von Malmberg, Fredrik Kronberg, Torsten Nabseth, Olof Pontusson, Boel Carlsson samt Janet Mackegård.

YRKANDEN

1) bifall till m-, kd- och fp-ledamöternas förslag innebärande beviljande av ansvarsfrihet för landstingsstyrelsens ledamöter för verksamheten år 2001

2) bifall till s-, v- och mp-ledamöternas förslag innebärande att ej bevilja ansvarsfrihet för landstingsstyrelsens ledamöter för verksamheten år 2001

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beviljat landstingsstyrelsen ansvarsfrihet.

Begärd votering genomfördes härafter enligt följande godkända voteringsproposition. Den som beviljar landstingsstyrelsen ansvarsfrihet röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att ej bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstabblån utvisade 78 ja-röster, 69 nej-röster samt att 2 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 2.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen för verksamheten år 2001.

RESERVATION

S-, v- och mp-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för det egna yrkandet.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i landstingsstyrelsen, samt p g a anhängigjäv Jessica Stjernström, deltog ej i behandlingen och beslutet avseende landstingsstyrelsen.

Härefter ajounerades sammanträdet för att de ledamöter som varit jäviga under behandlingen av landstingsstyrelsen skulle ges möjlighet att återinträda.

När förhandlingarna återupptogs behandlades övriga nämnder och styrelser inom revisorsgrupp I.

I denna del av ärendet yttrade sig Kenneth Strömberg, Anita Hagelbeck, Christos Tsoukatos, Ann-Kristin Särnbrink samt Lena Cronvall-Morén.

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för övriga nämnder inom revisorsgrupp I för verksamheten år 2001.

De ledamöter och ersättare som haft uppdrag i berörda nämnder och styrelser deltog ej i behandlingen och beslutet för de nämnder och styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

Härefter togs nämnder och styrelser inom revisorsgrupp II upp till behandling.

I denna del av ärendet yttrade sig Göran Hammarsjö, landstingsråden Stig Nyman, Inger Ros, Andres Käärik och Folke Schött, Lena-Maj Anding, Mats Skoglund, Cecilia Carpelan samt Jan Olov Sundström.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för nämnder och styrelser inom revisorsgrupp II för verksamheten år 2001.

De ledamöter och ersättare som haft uppdrag i berörda nämnder och styrelser deltog ej i behandlingen och beslutet för de nämnder och styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

§ 74

Årsredovisning för 2001 för Stockholms läns landsting och dess bolag (förslag 26)

LS 0106-0353

Anf.nr 63

I ärendet yttrade sig landstingsråden Ingela Nylund Watz och Ralph Lédel, Birgitta Sevefjord, landstingsråden Stig Nyman och Andres Käärik, Bengt Cedrenius, landstingsrådet Inger Ros samt Carl-Johan Ihrfors.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) återremiss av årsredovisningen
- 3) avslag på återremissyrkandet
- 4) bifall till Stig Nymans förslag om att till årsredovisningen lägga ytterligare en att-sats innebärande ”att uttala: Landstingets möjlighet att uppnå ekonomisk balans förutsätter antingen en radikal reformering av utjämningsystemet eller en skattehöjning”
- 5) avslag på Stig Nymans förslag

Återremissyrkandet togs först upp till behandling.

Ordföranden ställde propositioner om avslag på respektive bifall till återremissyrkandet och fann att fullmäktige avslagit yrkandet.

RESERVATION

S-, v- och mp-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån återremissyrkandet.

Ordföranden ställde härefter propositioner om bifall till yrkandet under 1) ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Ordföranden ställde sedan propositioner om bifall respektive avslag till yrkandet under 4) ovan och fann att fullmäktige bifallit yrkandet.

RESERVATION

S-, v- och mp-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för avslagsyrkandet.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag och enligt kd-ledamöternas förslag

att fastställa den framlagda årsredovisningen för landstingskoncernen för år 2001 som framgår av bilaga

att resultatenheternas resultat disponeras i enlighet med bilaga

att svara för SL koncernens pensionsförpliktelser intjänade före 1992 samt att för tiden därefter ingå borgen för koncernens pensionsförpliktelser

att svara för övriga landstingsägda bolags uppkomna pensionsförpliktelser intjänade t o m år 2001 med undantag av Huddinge Universitetssjukhus AB, Danderyds sjukhus AB, S:t Eriks Ögonsjukhus AB, Folkandvården Stockholm AB och Locum AB för vilka särskilda borgensbeslut föreligger

att bevilja Waxholms Ångfartygs AB ett långfristigt lån fr o m januari 2002 på kronor 17 513 176 avseende investeringar år 2001

att fastställa villkorat aktieägartillskott till AB Storstockholms Lokaltrafik för 2001 års verksamhet till 3 314 000 000 kronor

att bevilja AB Storstockholms Lokaltrafik ett långfristigt lån fr o m januari 2002 på kronor 830 600 000 avseende investeringar år 2001

att uppdra åt landstingets ombud vid AB Storstockholms Lokaltrafiks bolagsstämma under förutsättning av revisorernas tillstyrkande att rösta för

att de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna fastställs med det tillskott som beslutas av landstingsfullmäktige

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2001 års verksamhet

att fastställa villkorat aktieägartillskott till Landstingshuset i Stockholm AB för 2001 års verksamhet till 108 597 000 kronor

att uppdra åt landstingets ombud vid Landstingshuset i Stockholm AB:s bolagsstämma under förutsättning av revisorernas tillstyrkande att rösta för

att de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna fastställs med det tillskott som beslutas av landstingsfullmäktige

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2001 års verksamhet.

att uttala: Landstingets möjlighet att uppnå ekonomisk balans förutsätter antingen en radikal reformering av utjämningsystemet eller en skattehöjning.

Det antecknades att s-, v- och mp-ledamöterna ej deltog i beslutet rörande fastställandet av årsredovisningen.

§ 75

Överenskommelse med ABF Sollentuna/Medborgarskolan Stockholmsregionen om överförandet av huvudmannskapet för Väddö och Västerhaninge folkhögskolor (förslag 27)

LS 0005-0366

Anf.nr 83

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Ingvar Jacobsson, Birgitta Sevefjord, Christos Tsoukatos samt Jan Wattsgård.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s- och v-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna överenskommelse med ABF Sollentuna/Medborgarskolan Stockholmsregionen angående huvudmannskapet för Väddö och Västerhaninge folkhögskolor

att för täckande av bortfall av bokfört värde i samband med försäljningen av Väddö folkhögskola (Väddö-Hammarby 25:1) fullt ut kompensera Landstingsfastigheter Stockholm.

RESERVATION

S- och v-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för den gemesamma reservationen i landstingsstyrelsen.

§ 76**Reviderat miljöpolitiskt program, Miljö steg 4 (förslag 28)**

LS 0110-0588

Anf.nr 88

I ärendet yttrade sig Bengt Cedrenius, Sade Pekurinen samt Måns Almqvist.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag
att anta förslag till reviderat miljöpolitiskt program för landstinget från 1 april 2002

att förvaltningar och bolag, där lagen så tillåter, vid beställning av tjänst eller vara får överenskomma med leverantören om att högst 2 promille av ersättningen skall vara resultatbaserad med avseende på uppnådda miljöresultat i leveransen.

§ 77**Borgensåtagande för AB Storstockholms Lokaltrafik avseende 70 st Vagn 2000 (förslag 29)**

LS 0201-0053

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik (och/eller annat bolag inom dess koncern, nedan koncernbolag) och AB SLL Internfinans att i samråd upphandla och välja förmånligaste form av finansiering avseende 70 st Vagn 2000

att för AB Storstockholms Lokaltrafik och/eller koncernbolags räkning teckna erforderlig proprieborgen (en eller flera borgensförbindelser) när AB Storstockholms Lokaltrafik och/eller koncernbolag ingår avtal om finansiering, innefattande en kombinerad svensk och amerikansk finansiering avseende 70 st Vagn 2000

att ingen borgensavgift därvid skall utgå.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 78**Ram för Stockholms läns landstings samlade upplåning (förslag 30)**

LS 0202-0106

Anf.nr 91

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Bengt Cedrenius samt Måns Almqvist.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa en ram för Stockholms läns landstings samlade upplåning (exkl. leasing) på 16 000 000 000 kronor varav 10 000 000 000 kronor avser långfristig upplåning

att uppdra åt AB SLL Internfinans att verkställa nödvändig upplåning inom denna ram.

§ 79

Prövning av pågående och planerade investeringar inom sjukvården (förslag 31)

LS 0201-0049

Anf.nr 94

I ärendet yttrade sig Boel Carlsson.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna investering om 147 000 000 kronor, inkl utrustning, i försörjningskvarteret vid Karolinska sjukhuset gällande näringscentrum och temporär avfallsterminal.

§ 80

Motion 2000:22 av Mats Pertoft m fl (mp) om tillskapandet av ett jämförbart kvalitetssystem för mjuka värden inom landstinget (förslag 32)

LS 0005-0333

Fullmäktige beslutade att bordlägga ärendet.

§ 81

Motion 2001:8 av Brit Rundberg (v) om förenkling av rutinerna kring beräkning av högkostnadsskyddet i vården genom datorisering (förslag 33)

LS 0103-0166

Anf.nr 95

I ärendet yttrade sig Brit Rundberg, landstingsråden Stig Nyman och Inger Ros.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens reviderade förslag

att uppdra åt landstingskontoret, hälso- och sjukvårdsförvaltningen samt produktionsförvaltningen att tillsammans utreda och beskriva rådande funktionskrav, alternativa

tekniska lösningar, investeringsbehov samt vilka kostnader en datorisering av högkostnadsskyddet skulle innebära

att i övrigt anse motionen besvarad.

§ 82

Motion 2001:17 av Sunhild Dietrich-Larsson m fl (mp) om skapande av forskningsprogram kring barn med neuropsykiatriska störningar (förslag 34)
LS 0104-0222 Anf.nr 98

I ärendet yttrade sig Sunhild Dietrich-Larsson och landstingsrådet Andres Käarik.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att tillsammans med Kommunförbundet Stockholms län utreda formerna för gemensamma forskningsprogram och kompetenscentra rörande barn med neuropsykiatriska störningar

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda hur forskning och kompetens när det gäller barn med neuropsykiatriska störningar kan utvecklas inom hälso- och sjukvården

att i övrigt anse motionen behandlad.

§ 83

Motion 2001:26 och 2001:30 av Sunhild Dietrich-Larsson m fl (mp) om kartläggning av informationen om komplementära metoder samt komplementär-medicinska vårdcentraler (förslag 35)
LS 0106-0356, LS 0109-0482 Anf.nr 100

I ärendet yttrade sig Sunhild Dietrich-Larsson, Herta Fischer, landstingsrådet Andres Käarik, Lena-Maj Anding.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till mp-ersättarens särskilda uttalande i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionerna besvarade.

RESERVATION

Mp-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för det egna förslaget.

Valärenden

§ 84

Vissa fyllnadsval samt *bordlagda* val (förslag 36)

LS 0110-0511, 0572, 0111-0643, 0201-0004, 0202-0094, 0110, 0116, 0203-0139, 0204-0161

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Johan Heinonen (s) från uppdraget som ersättare i Kulturnämnden och Peter Kalliopuro från uppdragen som ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets NO samt ersättare i Nordöstra sjukvårdsstyrelsen.

Fullmäktige valde härefter enligt valberedningens förslag

Kulturnämnden intill utgången av 2002

Ersättare

s Lennart Mehlberg (efter J Heinonen)

Ordning för ersättares inträde mellan de för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Eriksson, Romlin och Johansson inträder ersättarna Björkman, Parkdal, Mehlberg och Åström; För ledamoten Wattsgård inträder ersättarna Åström, Björkman, Parkdal och Mehlberg.

Svea Hovrätt intill utgången av 2002

Nämndeman

fp Jonas Källman (efter R Ljunglöf)

Övervakningsnämnd Stockholms Centrums 2:a intill utgången av 2002

Ersättare

m Jens P Ahl (efter P Gröön)

Sparbanksstiftelsen Första t o m 30 juni 2003

Huvudman

s Elaine Kristensson (efter O Holmberg)

Nordöstra sjukvårdsstyrelsen intill utgången av 2002

Ersättare

s Sune Rosdahl (efter P Kalliopuro)

Ordning för ersättares inträde mellan de för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Sellin, Pettersson och Pilz inträder ersättarna Rasmusson, Schill, Rosdahl och Wahlgren; För ledamoten Ramström inträder ersättarna Wahlgren, Rasmusson, Schill och Rosdahl.

BORDLAGDA VAL**Övervakningsnämnd Stockholms Centrums 2:a intill utgången av 2002**

Ledamot

m Naémi Karlsson (efter F Nur)

Jurymän för tryckfrihetsmål 2:a gruppen intill utgången av 2005

Jurymän

s Ulrik Andersen (efter M Hedberg)

Svea Hovrätt intill utgången av 2002

Nämndeman

fp Sven Hugosson (efter E Blomberg)

Länsrätten intill utgången av 2002

Nämndeman

s Hans Larsson (efter G Kjellberg)

ALMI Stockholm Investeringsfond AB intill utgången av 2002

Suppleant

s Staffan Holmberg

Skattenämnden för skattekontor Spånga intill utgången av 2002

Ledamot

s Sune Pettersson (efter H Jansson)

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag att bordlägga följande val.

en ledamot i styrelsen för Norrtälje sjukhus AB (-)

§ 85**Anmälan av motioner**

LS 0204-0180

Nr 2002:02 av Olof Pontusson (s) om genomförandet av Barnkonventionen.

Motionen remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 86**Bordlagd fråga av Thore Nyman (s) om Primärvårdsförsöket i Sigtuna**

LS 0202-0084

Fullmäktige beslutade att bordlägga frågan.

§ 87**Fråga av Herta Fischer (v) om att garantera Huvudstaborna en tillgänglig vårdcentral**

LS 0204-0171

Anf.nr 106

Herta Fischer har med ordförandens medgivande ställt följande fråga till landstingsrådet för primärvårdsfrågor:

”I över 30 år har vårdcentralen vid Västra skogen i Solna betjänat medborgarna i stadsdelen Huvudsta. Nu är vårdcentralen uppsagd från sina lokaler och inom upptagningsområdet är det nästan omöjligt att hitta nya lokaler.

Uppsägningen är ett resultat av att den borgerliga majoriteten i Solna genomdrev en utförsäljning av allmännyttans Solnabostäder AB på Johan Enbergs väg. Den nya bostadsrättsföreningen vill omvandla vårdcentralens lokaler till inkomstbringande bostadsrätter. Både personalen, men framför allt de många patienterna är förtvivlade.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till ansvarigt sjukvårdslandstingsråd Andres Käärik (fp):

Tänker Du som ansvarig politiker göra något för att garantera Huvudstaborna en tillgänglig vårdcentral?”

Frågan besvarades av ordföranden i Nordvästra sjukvårdsstyrelsen Sonja Weidland. Vidare yttrade sig Herta Fischer.

§ 88

Fråga av Mikael Sundesten (s) om byte av namn på tunnelbanestationen

Näckrosen

LS 0204-0169

Anf.nr 113

Mikael Sundesten har med ordförandens medgivande ställt följande fråga till landstingsrådet för trafikfrågor:

”SL-styrelsen beslutade på sitt senaste sammanträde att säga ja till Solna kommuns begäran om att byta namn på T-banestationen Näckrosen till Filmstaden, under förutsättning att Solna stad står för de kostnader som är förknippade med namnbytet samt att det kan ske vid en tidpunkt som SL finner lämpligt.

Ett beslut om namnbyte bör ske först efter att ett noggrant utredningsarbete genomförts där de som bor i området och nyttjar stationen har tillfrågats. I ärendet har dock inga kontakter tagits med vare sig Sundbybergs kommun eller de boende i Storskogen.

Jag vill därför fråga landstingsrådet Elwe Nilsson:

Kommer även Sundbybergs kommun och de boende stadsdelen Storskogen få möjlighet att tycka till om förslaget till nytt namn på Näckrosens T-banestation innan SL fattar beslut om att genomföra namnbytet?”

Frågan besvarades av landstingsrådet Elwe Nilsson. Vidare yttrade sig Mikael Sundesten.

§ 89

Fråga av Herta Fischer (v) om att hjälpa palestinier med överskottsmateriel

LS 0204-0172

Anf.nr 117

Herta Fischer har med ordförandens medgivande ställt följande fråga till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor:

”Israels upptrappade våldsaktioner mot palestinska städer och flyktingläger står i bjärt kontrast till FN-resolutioner och folkrätt. Ingen vill försvara självmordsbombarna, men Israels angrepp mot ambulanser och försvårandet av sjukvårdande insatser är ett förödande brott mot mänskliga rättigheter.

Landstinget förfogar över överskottssjukvårdsmateriel och kanske även ambulanser.

Jag vill ställa följande fråga till sjukvårdslandstingsrådet Stig Nyman (kd):

Är Du beredd att i samarbete med Röda Korset/Röda halvmånen låta landstinget hjälpa sårade palestinier med överskottsmateriel?”

Frågan besvarades av landstingsrådet Stig Nyman. Vidare yttrade sig Herta Fischer.

Nya interpellationer

§ 90

Anmälan av interpellationer

LS 0204-0170

Nr 2002:04 av Inger Ros (s) om tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting.

Interpellationen ska besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl 20.19.

Vid protokollet

Ulf Lagerström

§ 68

Tf. andre vice ordförande

O r d f ö r a n d e n: Eftersom det i dag fattas en ledamot i presidiet anhåller jag om att fullmäktige röstar in en medhjälpare. Vi föreslår från presidiet att Björn Hamilton får hjälpa till med att leda förhandlingarna.

§ 73

Förslag nr 25

Revisionsgrupp 1:s granskningsområde

O r d f ö r a n d e n: Som ni vet gäller särskilda jävsbestämmelser för revisionsdebatter. Ledamöter och ersättare i den nämnd eller styrelse vars förvaltning granskas får icke delta i ärendets behandling. Förbudet är utsträckt så långt att det även gäller jäv genom giftermål, samboförhållanden, föräldrar, barn och syskon. När vi ska behandla landstingsstyrelsens förvaltning får därför ledamöter och ersättare i landstingsstyrelsen fr.o.m. år 2001, som är det år revisionen avser, icke vara med i diskussionen här i salen. De enda av dem som får yttra sig är landstingsstyrelsens presidium landstingsråden Ralph Lédel, Elwe Nilsson och Ingela Nylund Watz.

För att få ordning på detta föreslår jag att de som hör till gruppen av jäviga tar med sin ersättare till podiet, så att vi får anteckna vilka som utgår. Under tiden ajournerar vi förhandlingarna.

(Ajournering)

O r d f ö r a n d e n: Förhandlingarna återupptas. Vi går in på punkt 5 Revisionsberättelser, och vi inleder med landstingsstyrelsen.

Anförande nr 1

B o K l a s m a r k: Fru ordförande, landstingsledamöter! Fullmäktige ska i dag diskutera resultatet av föregående års verksamhet och ta ställning till årsredovisningen. Samtidigt avrapporterar vi som är fullmäktiges revisorer vår granskning och våra bedömningar. Samtliga revisionsberättelser är överlämnade till respektive nämnd och styrelse, liksom de sammanfattande årsrapporter som yrkesrevisorerna har avgivit.

Revisionen sätts regelmässigt på särskilt svåra prov under valår. All majoritet, oavsett partifärg, har då lika svårt att ta till sig kritik. Detta är inget nytt. Låt mig därför inleda med att erinra om den grundläggande konstitutionella ordningen:

- Fullmäktige utser styrelser och nämnder samt ger uppdrag och resurser för verksamheterna.
- Fullmäktige utser samtidigt revisorer att granska styrelsernas sätt att sköta verksamheten och pröva ansvarsfrågan vid bokslut.
- Revision sker enligt bestämmelserna i kommunallagen, aktiebolagslagen, den kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt landstingets revisionsreglemente och enligt god revisionssed.
- Revisionen överprövar inte fullmäktiges beslut men granskar beredningen av besluten och hur besluten har verkställts.
- Varje enskild revisor är självständig och har rätt att avge egen revisionsberättelse.

Revisorerna ska enligt kommunallagen granska:

- att revisionen är rättvisande
- att nämnders och styrelser kontroll är tillräcklig

- att verksamheten bedrivs från ekonomisk synpunkt ändamålsenligt och effektivt.

Revisionen är alltså fullmäktiges företrädare och ska granska hur styrelser och nämnder sköter sina uppdrag. Enligt kommunallagen är vi politiskt tillsatta *inte* för att föra de partipolitiska motsättningarna vidare in i revisionen, utan för att vi förväntas ha en särskild kunskap om fullmäktiges intentioner och syftena med verksamheten.

Vår uppgift är att arbeta i det vi uppfattar som fullmäktiges anda och mening, vare sig vi som privatpersoner ställer oss bakom majoritetsbesluten eller inte.

Den kommunala revisionen i Sverige har varit under utveckling och debatt under hela 90-talet och även nu under 2000-talet. Det har handlat om att utveckla både en stark professionell revision och ett välfungerande demokratiskt kontrollinstrument med förtroendemannaledning. Vi har fått en lagstiftning som stegvis stärkt revisionen och skärpt den ansvarsprövande rollen. Senast skedde det efter ett antal affärer – ni minns säkert t.ex. affären i Motala kommun. En parlamentarisk utredning föreslog år 2000 ändringar i kommunallagen innebärande bl.a. skärpt förtroendemannarevision i de kommunala bolagen.

Under hela den här perioden har vi haft höga ambitioner i Stockholms läns landstings revision. Det har gällt både yrkesrevisionen och förtroendemannarevisionen. Vi har över alla partigränser arbetat för en positiv utveckling av revisionen, både som demokratiskt kontrollinstrument och som sakkunig tillgång för landstingets verksamhetsutveckling. Vår revision har faktiskt tjänat som modell för lagstiftaren och det nationella revisionssamarbetet i viktiga avseenden, och vi är med rätta ganska stolta över det.

De förtroendevalda revisorarnas linje är att bidra med sin breda kunskap och utan partipolitiska sidoblickar. Det hör till undantagen att vi inte lyckas nå enighet i våra bedömningar. Det har gällt alla de år som jag kan överblicka, och det gäller också i år.

Vi avrapporterar här revisionen av 16 styrelser och nämnder och 13 bolag. Det har rått bred allmän enighet mellan oss förtroendevalda både i själva granskningsarbetet och i ansvarsprövningen. Vi har full enighet om revisionsberättelserna med ett undantag. Undantaget är, som de flesta noterat, landstingsstyrelsen, där det råder delad mening i ansvarsfrågan men enighet i övrigt.

Också yrkesrevisorernas rapporter har överlämnats till fullmäktige för kännedom. Landstinget är ju en mycket stor organisation, och det är ett omfattande material på vilket vi förtroendevalda har grundat vår ansvarsprövning. Överlämnandet är ett kommunallagskrav och markerar yrkesrevisorernas självständighet och obundna ställning som professionella granskare. Lagstiftaren har med sitt krav velat markera att inget tvivel får råda om att den yrkesmässiga granskningen har genomförts i full omfattning och enligt god sed. Yrkesrevisorernas rapporter har överlämnats till fullmäktiges presidium och till respektive partikanslier efter deras önskemål. Rapporterna finns också tillgängliga här i dag i foajén, där vår personal finns behjälplig.

Jag vill rikta fullmäktiges uppmärksamhet på att vi sedan förrförra året moderniserat terminologin i revisionsberättelserna. Under många år har kommunrevisorerna använt uttrycken "påpekande" för en mildare kritik, "erinran" för en allvarlig kritik och "anmärkning" för en synnerligen allvarlig kritik i förening med avstyrkt ansvarsfrihet och överväganden om skadeståndstalan. I ett samarbete på riksplanet har vi nu utmönstrat de gamla begreppen påpekande och erinran. Den kritik som vi har uttrycks i saklig klartext utan graderande specialbegrepp. Är kritiken mycket allvarlig riktas anmärkning. Den nya terminologin finns beskriven i *Ny liten ordlista för revisorer*, som också finns tillgänglig här i dag. Jag rekommenderar den för läsning.

Revisionen i Stockholms läns landsting arbetar i två av fullmäktige valda revisorsgrupper, en för vårdsektorn samt en för landstingsstyrelsen och övriga nämnder. Bolagsrevisorerna är valda ur den revisorsgrupp respektive bolags verksamhet har närmast anknytning till. Slutligen, fru ordförande: Revisionsgruppernas ordförande kommer på vanligt sätt att lämna sina redogörelser för granskningen och de synpunkter denna utmynnat i. Jag ska inte föregripa dem, men jag ber att få återkomma senare.

Anförande nr 2

K e n n e t h S t r ö m b e r g: Fru ordförande, landstingsledamöter! Låt mig först instämma i vad Bo Klasmark anförde om revisionen som kommunaldemokratiskt kontrollinstrument och om vår uppgift som fullmäktiges företrädare och granskare av hur styrelser och nämnder sköter sitt fögderi.

Låt mig för tydlighetens skull också understryka att vi inte reviderar fullmäktiges beslut, utan vi granskar beslutens beredning och verkställighet. Det är viktigt att notera detta. Som förtroendevalda väntas vi ha en särskild insikt i vad som är fullmäktiges intentioner. Det partipolitiska lägger vi regelmässigt åt sidan. Det visar inte minst den breda enighet som präglat vårt arbete och som också Bo Klasmark har gett uttryck för.

Låt mig också för tydlighetens skull få klargöra följande:

- Självfallet bygger vi vår ansvarsprövning på att landstingsstyrelsen verkställer fullmäktiges beslut. Därom råder det inga tvivel.
- Men givetvis handlar ansvarsprövningen också om huruvida styrelsen bereder beslutsfattandet i landstinget på ett korrekt och ändamålsenligt sätt.

Det är på den sistnämnda punkten som vår huvudkritik ligger i årets revision. Det handlar alltså inte om några partipolitiska värderingar, som det har resonrats om i medierna från och till.

Alla revisorer, oavsett partitillhörighet, är eniga i sakfrågan och riktar en gemensam anmärkning mot landstingsstyrelsen. Detta framgår också med all önskvärd tydlighet av revisionsberättelsen.

Landstingets ekonomiska bekymmer är inget som hastigt och oförutsett uppkommit under 2001. Vi har haft en negativ utveckling under många år.

- För åttonde året i rad har nettokostnaderna överstigit skatteintäkter och statsbidrag.
- De fem senaste åren har vi noterat mycket stora och växande underskott. Underskotten har vuxit från 485 miljarder 1997 till över 2,2 miljarder 2001.
- För 2001 redovisas ett negativt resultat om 2 219 miljoner kronor.
- Den av fullmäktige beslutade budgeten var från början balanserad men reviderades i juni med höjda landstingsbidrag till vården. Det av fullmäktige därmed godkända underskottet uppgick dock "bara" till 295 miljoner. Det faktiska utfall som landstingsstyrelsen redovisar i bokslutet är alltså 1,9 miljarder sämre. Det är således fel att påstå att fullmäktige redan godkänt det resultat för 2001 som föreligger. Detta framgår också med all tydlighet av vår revisionsberättelse.
- Sedan balanskravet trädde i kraft år 2000 har det ackumulerade underskottet kommit upp till sammanlagt nära 4 miljarder, och nu prognostiseras ett underskott för 2002 med nästan lika mycket till.
- Dessa underskott är landstinget skyldigt att kompensera under kommande år enligt kraven i kommunallag och kommunal redovisningslag.

Vi har därför låtit extern expertis från revisionsbyrån KPMG analysera den ekonomiska utvecklingen, och jag rekommenderar fullmäktige att ta del av deras rapport. Den fogad som bilaga till revisionskontorets årsrapport för landstingsstyrelsen. Där skrivs på s. 7 under rubriken "Underbalanserade budgetar och ekonomi i obalans":

"Den rådande situationen i Stockholms läns landsting med underbalanserade budgetar vars faktiska resultat blir än sämre kan ej ses som tillfredsställande. Ett sådant förfarande riskerar leda till att den ekonomiska styrningen blir verkningslös. God ekonomisk hushållning och effektivt resursutnyttjande är avgörande mål för samtliga landstingskommunala verksamheter."

Landstingsstyrelsen är enligt reglementet landstingets ledande förvaltningsorgan.

Enligt 3 § "åligger det styrelsen att övervaka att de mål och planer för verksamheten och ekonomin som landstingsfullmäktige fastställer efterlevs och lämna de direktiv till nämnderna och företagen som är påkallade".

I 5 § står det vidare "Landstingsstyrelsen svarar inför landstingsfullmäktige för att landstinget har en god ekonomisk hushållning. Det allmänna utskottet under landstingsstyrelsen har det löpande ansvaret för bl.a. dessa frågor."

Jag vill rikta uppmärksamheten på att det allmänna utskottet inte har vidtagit några särskilda åtgärder med anledning av rapporteringen. Man har i utskottet behandlat månadsboksluten endast vid tre tillfällen under året, vilket inte kan anses som tillfredsställande.

Landstingsstyrelsens samordnande roll och övergripande ansvar för den ekonomiska styrningen och uppföljningen med bl.a. avrapportering inför landstingsfullmäktige har således enligt vår mening inte varit tillräcklig.

I frågan om balanskravets hantering gäller det dels tillämpningen av kommunallagens föreskrifter om god ekonomisk hushållning, dels tillämpningen av den kommunala redovisningslagens bestämmelser om regleringen av uppkomna underskott i årsredovisning och fullmäktigebeslut.

Eftersom landstingsstyrelsen aktualiserat frågan om grundlagsenligheten i skatteutjämningsystemet och andra juridiska perspektiv har landstingsrevisorerna hos Kommunförbundets kommunalrättssektion hemställt om en juridisk expertbedömning av

1. landstingsstyrelsens beredning av budgeten för 2002 i dessa hänseenden
2. vilken vikt denna fråga bör tillmätas vid revisorernas ansvarsprövning för 2001.

Kommunalrättssektionens expertutlåtande, som avgivits av Curt Riberdahl, har som bilaga 8 bifogats revisionskontorets årsrapport för landstingsstyrelsen. Jag rekommenderar fullmäktiges ledamöter att ta del även av detta utlåtande. Låt mig få citera ur utlåtandets avslutning:

”Eftersom det i detta fall rör sig om en principiell fråga och frågan är av synnerligen stor ekonomisk betydelse för landstinget bör frågan om lagligheten av det tillämpade förfarandet tillmätas mycket stor vikt vid revisorernas ansvarsprövning för 2001.”

Curt Riberdahl fortsätter: ”Enligt min mening rör det sig om ett lagstridigt förfarande. I ärendet framgår att landstinget under den senaste femårsperioden haft underskott i så stor omfattning att det strider mot det allmänna kravet i kommunallagen på god ekonomisk hushållning.

Även om 1997 års ändringar i kommunallagen i fråga om balanskravet inte funnits hade det rört sig om ett betydande och växande underskott som måste åtgärdas.”

Curt Riberdahl avslutar: ”Det är inte min sak att lägga synpunkter på nivån för revisorernas kritik. Allmänna synpunkter på när revisorerna kan överväga att inte föreslå ansvarsfrihet ges i Landstingsförbundets och Svenska kommunförbundets skrift *God revisionssed i kommunal verksamhet*.

Den goda seden har självfallet varit vägledande för oss i vårt arbete och för landstingsrevisionens bedömningar i år likaväl som tidigare år. Revisorernas bedömning att tillsammans alla sex nu gemensamt rikta anmärkning mot landstingsstyrelsen är väl förankrad i god sed, även om det är mycket ovanligt att en sådan åtgärd behöver tillgripas.

Den här revisionsanmärkningen och revisionsberättelsen borde inte ha kommit som en överraskning. Vi har nu i en lång följd av år haft anledning till oro över landstingets styrning och ekonomiska utveckling. Detta har också kommit till uttryck i en tilltagande kritik i våra revisionsberättelser för landstingsstyrelsen. Detta har faktiskt gällt oberoende av växlande politisk majoritet. Låt mig peka på de resultat som finns sedan fem år tillbaka:

- För 1997 med ett resultat på -485 miljoner gjordes ett *påpekande* i landstingsstyrelsens revisionsberättelse med anledning av sjukvårdens ekonomiska underskott, oklara ansvars- och styrningsförhållanden och att landstingets ekonomiska situation då krävde snara och kraftfulla åtgärder.
- För 1998 med ett försämrat resultat, -1,4 miljarder, framfördes *kritik* bl.a. för det stora ekonomiska underskottet och den bristande ledningsorganisationen för den samlade sjukvården.
- För 1999 med ett resultat om -1,6 miljarder riktade vi återigen *kritik* mot den fortsatta underskottsutvecklingen och framhöll att denna inte var förenlig med kraven på god hushållning. Revisorerna efterlyste också en framåtblickande redogörelse för hur ekonomin skulle kunna bringas i balans.
- För 2000 med ett minusresultat om 1,7 miljarder framfördes *allvarlig kritik* i revisionsberättelsen. Kritiken gällde underskottet, avsaknaden av åtgärder som effektivt bemästrade den ekonomiska obalansen, styrningen där budgetförutsättningarna inte klargjordes förrän långt in på verksamhetsåret samt att fastlagda effektiviseringsprogram inte verkställdes.

Med denna utveckling är det som sagt överraskande att någon kan bli förvånad över att kritiken nu skärps ytterligare.

Avslutningsvis, fru ordförande och fullmäktigeledamöter: Eniga revisorer i revisorsgrupp 1 riktar *anmärkning* mot landstingsstyrelsen i revisionsberättelsen för 2001. I den särskilda ansvarsfrågan föreligger två uttalanden. För min egen del och för revisorerna Thore Flygel, Lennart Hals och Gunilla Jerlinger är bedömningen att landstingsstyrelsen så grovt brutit i sitt uppdrag att vi avstyrker att ansvarsfrihet beviljas och att styrelsens årsredovisning fastställs.

Anförande nr 3

B o K l a s m a r k: Fru ordförande, landstingsledamöter! Samtliga revisorer i grupp 1 har i revisionsberättelsen för landstingsstyrelsen riktat anmärkning mot styrelsens ledamöter. Revisionsberättelsen ska då enligt 9 kap. kommunallagen innehålla ett särskilt uttalande om ansvarsfrihet tillstyrks eller ej. Det kan ju tyckas märkligt att 4 revisorer avstyrker medan 2 tillstyrker ansvarsfrihet, utifrån samma underlag. Jag vill därför kort motivera vårt ställningstagande att tillstyrka att fullmäktige beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för verksamheten under år 2001.

Landstingets viktigaste uppgift är ju hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Landstingets beslutande organ, landstingsfullmäktige, har beslutat om budget för de här verksamheterna, där målen för verksamheterna angivits och resurser anvisats. Vi kan konstatera att landstingsstyrelsen i huvudsak genomfört dessa uppdrag. Landstingsstyrelsen har också i enlighet med landstingets program arbetat med mångfaldsfrågor, vårdgarantin och information genom *Vårdguiden*. Styrelsen har vidare uppmärksammat landstingets styrproblem och föreslagit fortsatt utveckling av styrningen inom landstingsområdet, bl.a. i enlighet med revisionens rekommendationer. Den ekonomiska redovisningen är av god kvalitet inom hela landstingsområdet.

Vid en samlad bedömning och med hänsyn till de angivna förhållandena har vi därför tillstyrkt att ansvarsfrihet beviljas landstingsstyrelsen.

Anförande nr 4

L e n n a r t H a l s: Fru ordförande, ärade landstingsledamöter! Det är med stort allvar och stor respekt jag i dag tar till orda från talarstolen. Jag har under mina 21 år som landstingsledamot deltagit i många debatter, alltid i stor respekt för mina meddebattörer. Anledningen till att jag står här är, som ni fullmäktigeledamöter förstår, revisorernas anmärkning mot den stora obalansen i landstingets ekonomi. Det är, som har framgått här, inte första gången som vi kritiserar landstingets ekonomi. Vi har under flera år kritiserat den och det förhållandet att landstingets ledning inte vidtar några åtgärder för att förbättra ekonomin.

I detta sammanhang vill jag i stort sett instämma i vad Bo Klasmark anförde. Jag instämmer naturligtvis helt i Kenneth Strömbergs kritiska anmärkningar från talarstolen. Vi revisorer vet att vi inte ska revidera landstingsfullmäktiges beslut, och det har vi inte heller gjort. Vi har kritiserat landstingsstyrelsens beredning av det budgetförslag som landstingsfullmäktige hade att behandlat. Det förslaget skulle naturligtvis vara balanserat så att inkomster och utgifter jämnade ut sig, men så har inte skett. Därför kritiserar vi landstingsstyrelsen.

Vi ska ju revidera styrelser och nämnder, och detta har vi också gjort. Vi blir förvånade över den kritik som landstingsstyrelsen riktar mot oss revisorer. Det är inte vi som har gjort fel utan det är ju landstingsstyrelsen och i spetsen för den landstingsstyrelsens ordförande Ralph Lédel, som recenserar revisorerna på sitt särskilda lilla lustiga sätt.

Jag råkade lyssna till Radio Stockholm när jag var ute på landet den 27 mars, och då fick jag höra landstingsrådet Lédel intervjuas där med anledning av revisorernas kritik. Herr Lédel säger när han presenterar ledamöterna i kollegiet att kristdemokraten där är politisk vilde. Han säger vidare att det finns 1 kommunist, 2 socialdemokrater, 1 moderat och en folkpartist. Så är inte fallet. Folkpartiet är inte representerat i kollegiet utan där finns 2 moderater, men det bryr sig Lédel inte om.

Det är om mig som Lédel använder epitetet ”kommunist”, och det utnyttjas såvitt jag förstår som ett skällsord ur Lédel's synvinkel. Jag tycker att Lédel ska vara lite försiktig med de här skällsorden. Någon i omgivningen skulle t.ex. liksom jag kunna ta illa vid sig.

Jag ska inte bli mångordig. De tidigare talarna, framför allt Kenneth Strömberg, har framfört vad majoriteten av revisorerna har att anföra. Jag yrkar avslutningsvis bifall till förslaget från revisorernas majoritet.

O r d f ö r a n d e n: Jag kommer nu att släppa in presidiet i landstingsstyrelsen. Vi har sedan några till som vill yttra sig om landstingsstyrelsen. Jag vill bara erinra de personerna om att det då gäller landstingsstyrelsen. Det blir alltså inte något prat om sjukvård, trafik osv. i detalj utan endast i ett ytterligt övergripande

landstingsstyrelseperspektiv. De mera detaljerade diskussionerna kommer senare under punkt 5 när vi tar upp område för område.

Anförande nr 5

Landstingsrådet L é d e l (m): Fru ordförande! Jag står nu i oppositionens talarstol, och det är väldigt passande för den här frågan. Grunden för landstingets underskott är nämligen den orättfärdiga utjämningskatten, som drabbar alla invånare i Stockholms län. Den är vi i majoriteten här emot. Det passar därför bra att i just den här frågan stå i oppositionens talarstol.

Jag vill också säga att jag faktiskt är lite tacksam för den kritik och den uppståndelse som revisorerna har åstadkommit i den här frågan, även om vi inte på alla punkter har samma uppfattning. Det sätter nämligen fokus på det här landstingets ekonomiska ödesfråga både nu och lång tid framöver: den orättvisa skatteutjämnningen. Det är Perssonplundringen av invånarna i Stockholms län, som måste stoppas.

Fru ordförande! Jag tänker dela in mitt anförande i fyra delar. I den första tänker jag lite redogöra för landstingsstyrelsens yttrande i den här frågan, vilket vi har antagit i dag på morgonen. Det är utdelat till alla ledamöter och kommer att vara en del av behandlingen i detta ärende. Där har landstingsstyrelsen avvisat den kritik som revisorerna riktar mot landstingsstyrelsen. Man kan i yttrandet läsa lite mera detaljerat om detta.

Jag kommer vidare att gå igenom den juridiska grunden, dvs. balanskravet i lagstiftningen och de synnerliga skäl som landstingsledningen åberopar för att vi inte ska följa balanskravet. Vi har även ett uttalande i frågan från landstingets jurister.

Jag kommer också att gå igenom utjämningskattens konsekvenser nu och på sikt eftersom detta är grunden till att vi har olika uppfattningar och faktiskt till att en del av revisorerna tycker att vi inte ska beviljas ansvarsfrihet.

Jag kommer avslutningsvis att gå igenom en del av den kritik som av ordföranden Strömberg har riktat mot landstingsstyrelsens hantering av denna fråga.

Men först några ord om den mycket positiva och framgångsrika verksamhet som bedrivs i det här landstinget och som revisorerna på många områden ger en positiv kritik:

- Den framgångsrika vårdgarantin, inga köer i Stockholms län till stor skillnad mot övriga landet
- Överskott för SL, Locum, Huddinge sjukhus, Danderyds sjukhus och Södersjukhuset. Jag vill faktiskt ge ett hedersomnämmande till Karolinska sjukhuset som för första gången på väldigt länge redovisar ett resultat nära noll.
- Ett mycket ambitiöst investeringsprogram om 18 miljarder kronor för kollektivtrafiken. Nya bussar, nya tunnelbanevagnar och nya pendeltåg kommer nu i rask takt.

- Ett motsvarande program om 14 miljarder kronor diskuteras för närvarande inom sjukvården.
- Något som hänger ihop med dagens fråga är att landstinget inte har haft några svårigheter att finansiera de här enorma ekonomiska åtagandena. Vi har fortfarande den bästa rating som något landsting i Sverige har, och vi är kreditvärda och har möjlighet att finansiera de stora investeringar som vi ska göra i framtiden.
- Platsgaranti i förlossningsvården kommer att införas.
- Tillgängligheten i primärvården måste bli bättre.
- En rehabiliteringsgaranti diskuteras liksom en garanti för barn- och ungdomspsykiatri.
- *Vårdguiden* kommer att förbättra tillgängligheten till primärvården.
- Sjukvården har, lite beroende på hur man räknar, tillförts 5–6 miljarder kronor under den här perioden.

Vi tycker i landstingsledningen att en sådan ledning måste beviljas ansvarsfrihet.

Utjämningskattens konsekvenser nu och på sikt är grunden till att vi har olika uppfattningar. Låt oss slå fast att det inte är fråga om någon kris, som oppositionen skriver i sitt förslag till landstingsstyrelsen. Det är fråga om en ekonomisk katastrof för Stockholmsregionens invånare, inte för landstinget utan för Stockholmsregionens invånare, som drabbas av den orättfärdiga utjämningskatten. År 2001 skulle det enligt prognos bli 2 miljarder kronor, men det blev 3 102 miljoner. För nästa år blir det enligt prognos 4,4 miljarder. Och hör och häpna: Nästa mandatperiod blir det 26 miljarder kronor som invånarna i Stockholms län ensamma ska betala som bidrag till andra landsting.

Mellan 2000 och 2001 ökade utjämningskatten med 41,4 procent. Detta kan ni läsa om i årsredovisningen. Man tar nu 17 procent av landstingets budget. Folkpartiet har alldeles rätt när man i sin utsända rapport, som vi fått i dag, skriver att skatteutjämnningen är ett framtidshot mot Sverige, inte bara mot Stockholm.

Det finns nog inte i något annat västland exempel på att statsmakterna behandlar sin huvudstadsregion på det orättvisa sätt som sker i Stockholm. Robin Hood har tyvärr tvingats dra sig tillbaka till Sherwoodskogens inre gömslen. Han blev nämligen sur, ledsen och upprörd när han upptäckte att alla de pengar som han samlade i Sherwoodskogen gick till alla andra skogar i landet; de kom inte hans kompisar till del, utan de delades ut ganska oförblommerat runt om i de stora skogarna.

Kung Göran Atterdag, för övrigt släkt med en känd brandskattare – Valdemar – hade tagit över. Han hade utsett unga Ingela till hovets skattefogde, till ny sheriff av Nottingham, med uppgift att håva in så mycket pengar som möjligt från invånarna i Sherwoodskogen.

Skämt åsido – jag blir faktiskt upprörd, ledsen och irriterad när landstingets opposition i den här frågan uppträder som regeringens lakejer och aktivt medverkar till att pungslå invånarna i Stockholms län så mycket som möjligt, så att skatterna i vårt län i fortsättningen förmodligen måste höjas väldigt kraftigt. Beräkningar som har gjorts på Dagens Nyheter pekar på skattehöjningar på 3 kronor. Är det den politik som väntar

om Socialdemokraterna ska ha något med det här att göra? Det är faktiskt mycket oroväckande för hela Stockholmsregionen, ja, faktiskt för hela Sverige.

Nu till ordförande Strömbergs kritik. På ett sätt är det bra att Kenneth Strömberg går åtta år tillbaka i tiden. Det *är* svårt att få bukt med landstingets ekonomi när vi har galopperande kostnader i utjämningsystemet. Vi ärvde ett underskott på 1,4 miljarder 1998. Tyvärr, kan jag säga, har vi inte lyckats få ned det underskottet. Det är i och för sig inte så konstigt. Mellan 1998 och 2001 har utjämningskatten ökat med nästan 3 miljarder kronor. Var och en som sysslar med ekonomi förstår att det är i stort sett omöjligt att göra budgetar när man är utsatt på det viset.

Ordförande Strömberg har fel när han säger att vi budgeterade ett underskott på bara 295 miljoner kronor. Det stämmer kanske i reda siffror, men redan då – 2000 – varnade vi för osäkerheten i utjämningsystemet. Tyvärr visade det sig att vi fick rätt. Man fick lägga på ytterligare över 1 miljard för att finansiera utjämningsystemet. Då har siffrorna i stort sett tagit ut varandra. Nu är det faktiskt så att Stockholms läns landsting lånar pengar för att kunna betala ut bidrag till andra landsting. Så är det faktiskt. Tänk på det ett tag!

Det är också fel av ordförande Strömberg att säga att inga åtgärder har vidtagits. Vi vet att den åtgärd som vi vidtog – att sälja S:t Görans sjukhus – på sikt kommer att innebära att vi kan minska kostnaderna i sjukvården. För närvarande är kostnaderna ungefär 15 procent lägre på S:t Görans sjukhus – till mycket hög kvalitet! Om kostnadsnivån vore densamma på alla sjukhus skulle det innebära ungefär 900 miljoner kronor.

Vidare har vi gjort upphandlingar inom trafikområdet som revisorerna hade mycket positivt att säga om i förra revisionsberättelsen och som innebär minskade kostnader för landstinget. Vi har fattat beslut om styrsystemet inom sjukvården, vilket Strömberg tydligen inte kände till. I höstas fattades ett sådant beslut här i fullmäktige, och det är nu på väg att genomföras. Möjligen har vi missbedömt tidsfaktorn något – det kan jag medge. De här stora förändringarna tar kanske lite längre tid än vad vi hade räknat med.

Dessutom tycker jag att vi i viss mån har förändrat vår attityd till det här. Jag ska nu läsa från s. 13 i årsredovisningen. Kenneth Strömberg sade nämligen att vi inte har gjort någonting för att skapa balans i budgeten. Där står det så här:

När kommer Stockholms läns landstings budget att vara i balans? År 2003”, svarar jag.

”Antingen, vilket jag hoppas, kommer utjämningsystemet förändras så att vi får klara spelregler. Då kommer vi klara ekonomin. Utan utjämningskatt skulle vi 2001 haft ett överskott på nästan 1 miljard kronor.

I annat fall kommer landstingskatten att höjas för att kompensera bidragen till andra landsting. Det är omöjligt att idag säga med hur mycket, då vi inte vet hur stor denna extra kostnad kommer att bli.”

Så är det faktiskt. Jag tror inte att någon landstingsledamot här i salen vet hur stor utjämningskatten är nästa år vid den här tiden. Förra året så här års trodde vi att den i år skulle vara 3 ½ miljard. Nu vet vi att den kommer att bli 4,4 miljarder, alltså nästan 1 miljard mer. Erfarenheterna från de år som har gått visar att utjämningskatten har ökat med ungefär 1 miljard per år.

Jag ska avsluta med att gå igenom de juridiska synpunkterna. Jag ska då flytta mig till den talarstol som står på majoritetens sida och visa en bild.

Punktuppställningen på bilden visar de viktigaste punkter där revisionen med stöd av sin juridiska expertis har riktat anmärkning och det man grundar sig på. Landstingsjuristerna delar inte den uppfattningen, och inte en del andra jurister heller för den delen. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att fullmäktige får klart för sig exakt vad detta är fråga om.

Överst på den OH-bild jag nu visar står det att man som synnerligt skäl för att inte uppfylla balanskravet i kommunallagen föreslog fullmäktige att bortse från utjämningskatten. Det var det som gjordes i budgetdebatten 2000 som gäller 2001, och det är den redovisningen vi nu diskuterar.

Nästa punkt återger lagtexten ordagrant. Som bestämmelsen är utformad är det kommunerna och landstingen själva som ska bedöma vad som inbegrips i ”synnerliga skäl”. Vi i landstingsledningen tycker att ett synnerligt skäl är 4,4 miljarder kronor. Det är verkligen ett synnerligt skäl för att hantera budgetprocessen och den ekonomiska utvecklingen på ett helt annat sätt än man är van vid. Det är vår uppfattning att detta ryms inom begreppet ”synnerliga skäl” i lagstiftningen.

Vem bestämmer då om synnerliga skäl föreligger? Ja, det är ni själva – fullmäktige. Det ska avgöras inom ramen för det politiska systemet. Det är alltså fullmäktige som bestämmer vad som är ett synnerligt skäl. Den nuvarande landstingsledningen och fullmäktige har flera gånger tagit ställning för att den orättvisa behandlingen av invånarna i Stockholms län genom skatteutjämningsen är ett synnerligt skäl för att hantera budgetprocessen och ekonomin på ett speciellt sätt.

Detta kan enligt förarbetena till lagstiftningen inte avgöras av domstol. Det innebär naturligtvis i sin tur att lagtrots inte kan uppträda. Det kan alltså inte röra sig om lagtrots, ett påstående som har cirkulerat lite hit och dit och delvis även i revisionens kritik. Det är tvärtom fullmäktige själv som avgör detta. På sätt och vis bekräftas detta av revisorernas egen juridiska expertis, som när den blir lite pressad säger att några sanktioner inte finns. Det finns alltså ingen domstol som kan utdöma några sanktioner i den här frågan.

Det finns ytterligare ett argument, och det är att den orättfärdiga utjämningskatten har blivit anmäld till Europadomstolen – av Stockholms läns landsting, men även av ett antal kommuner och t.o.m. av ett stort antal privatpersoner här i landet. Frågan är där inte avgjord. Det är ytterligare ett skäl till att anse att detta naturligtvis inte på något sätt kan vara lagtrots – saken är ännu inte avgjord.

Nästa punkt säger att även om skälet för landstingsstyrelsens förslag kan uppfattas som kontroversiellt – det är klart som sjutton att det är kontroversiellt att vi blir plundrade på 4,4 miljarder – har fullmäktiges majoritet enligt juristerna här i Landstingshuset såvitt jag kan bedöma godtagit bedömningen om synnerliga skäl.

Sista punkten upptar grunden för att landstingsstyrelsen avvisar revisorernas önskan att granska fullmäktige: Fullmäktiges beslut är utom räckhåll för revisorernas granskning. Det är exakt citerat ur kommunallagen.

Sammanfattningsvis: Perssonplundringen av Stockholms läns landsting och invånarna måste upphöra! Det åstadkommer vi genom att byta regering i höst.

Anförande nr 6

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag tackar för gesten från landstingsrådet Nilsson att låta mig få ordet före honom, även om jag inte tycker att inbjudan var särskilt välformulerad.

Ordförande, fullmäktige och revisorer närvarande i lokalen! När jag kliver ned från talarstolen kommer jag att till Bo Klasmärk överlämna det förslag till yttrande över revisionsberättelsen som vi lade fram på landstingsstyrelsens bord i dag och där vi yrkade återremiss på det förslag till yttrande som landstingsmajoriteten producerat. Vi fick avslag på det yttrandet, och vi har därför i ett särskilt uttalande i landstingsstyrelsen anmält att vi hade velat upphäva det tidigare beslutet från landstingsstyrelsen om att rekommendera fullmäktige att fastställa årsredovisningen. Vi menar nämligen att den inte uppfyller kommunallagens krav på hur balans ska återskapas i ekonomin.

Sedan vill jag fästa landstingsfullmäktiges uppmärksamhet på den värdighet finanslandstingsrådet visar när det handlar om att ta emot en enig kritik från landstingets revisorer, som granskar den styrelse som har ansvaret att leda Sveriges näst största parlament. Jag tänker inte recensera enskildheter i finanslandstingsrådets yttrande, men jag tänker kommentera några saker i det han sade innan jag går in på min egen bedömning av den kritik som revisorerna har framställt.

Till att börja med sade finanslandstingsrådet: Vi ärvde ett underskott. Tyvärr har vi inte lyckats ta ned underskottet. Nej, det är väl inte konstigt, om en ny majoritet som första åtgärd sänker skatten med 40 öre och därmed undandrar landstinget intäkter med över 1 miljard årligen.

För det andra sade Ralph Lédel att Stockholmsregionen lånar pengar för att betala utjämningsavgifterna. Ja, så kan man naturligtvis förklara det. Men man kan också, om man inte vill använda den politiska retoriken, säga att vi lånar pengar för att betala de anställdas löner.

Finanslandstingsrådet säger: S:t Göran är 15 procent billigare. Konkurrensutsättningen kommer att visa att vi har en strategi för att långsiktigt få kostnaderna i balans. Ja, det är

lätt att säga om det sjukhus som under lång tid – långt före den här majoritetens tillträde – har haft den bästa ordningen på sin ekonomi bland sjukhusen i landstinget.

För övrigt har ju inte konkurrensutsättningseffekterna, som man räknar med ska bringa intäkter i miljardklassen, över huvud taget redovisats, vare sig i denna årsredovisning eller i de tidigare.

Till sist säger Ralph Lédel: Fullmäktige kan besluta att bortse från utjämningskatten om det finns synnerliga skäl. Men landstingsstyrelsen – jag vill fästa uppmärksamheten vid det, ordförande – kan inte underlåta att lägga förslag i enlighet med svensk lag, och det är det som revisorerna har granskat. Lagar gäller dessutom, Ralph Lédel, även om de inte medför några sanktionsmöjligheter.

Ordförande, fullmäktige! Landstingsstyrelsens politiska majoritet har under mycket lång tid fört en ansvarslös ekonomisk politik. Alla ekonomiska problem har medvetet skjutits på framtiden. Nu har vi t.o.m. hamnat i den unika men ofrånkomliga situationen att landstingets revisorer inte kan tillstyrka ansvarsfrihet. Aldrig har något sådant behövt ske i ett svenskt landsting tidigare. Det är inte att undra på att det röner en viss uppmärksamhet. Det framgår också av hur mycket folk det är på läktaren. Men landstingsrevisorernas år efter år upprepade kritik och efterlysta förslag till åtgärder för att bemästra de enorma ekonomiska underskotten har över huvud taget inte tagits på allvar av landstingsledningen.

Och lika illa är det ju beträffande revisorernas omfattande kritik av bristerna i styrning, uppföljning och kontroll av landstingets verksamheter. Men trots att kritiken som sagt inte är ny för i år har inga åtgärder vidtagits av den styrande landstingsledningen. Den har så att säga haft många chanser, eftersom revisorerna påtalat detta flera år i rad, men de har helt enkelt inte brytt sig. I stället reducerar den moderatledda landstingsledningen frågan om de ekonomiska problemen till ett spel där den moderata partitaktiken får utgöra ramen och normen för vad som är rätt eller fel i frågan om att vårda gemensamma resurser. Det är ett mycket tvivelaktigt agerande.

När nu revisorerna gör vad de måste i enlighet med god revisionssed yrar finanslandstingsrådet som vanligt om partipolitiseringsrevisionen och säger att systemet med förtroendemannarevisorer borde avskaffas. Men det är ju ingen partipolitiseringsrevision. Revisorerna är ju helt eniga, över partigränserna, om kritiken och att rikta anmärkning mot landstingsstyrelsen. Om någon kan anklagas för partipolitiska hänsyn är det väl snarare de två moderaterna i revisionen, som ställer upp på kritiken men inte orkar fullfölja med den följdriktiga slutsatsen i ansvarsfrågan.

Under en debatt med mig om konkurrensutsättningens ekonomiska effekter vid förra landstingsfullmäktige sade Ralph Lédel dessutom någonting i stil med att det nog inte är lämpligt att tjänstemännen ska granska de ekonomiska effekterna av konkurrensutsättningen, eftersom den frågan är politiskt kontroversiell. Jag ställer mig då frågan: Vem får över huvud taget granska moderat politik?

Om Ralph Lédel hellre ser en professionell statlig revision som granskar offentliga inrättningsars ekonomiska skötsel går det i och för sig säkert att ordna. Men i det här fallet hade det inte förändrat någonting i sak. Till grund för förtroendemannarevisionens yttrande ligger ju nämligen granskning utförd av oberoende auktoriserade revisorer. Även deras omdöme är helt entydigt: Hanteringen av ekonomin är under all kritik. Så säger t.ex. revisionsbyrån Ernst & Young: Balanskravet utgör motiv för att ej bevilja ansvarsfrihet om inte förvaltningsberättelsen på ett trovärdigt sätt anger hur det förväntade underskottet ska hanteras.

Eller hör var KPMG Bohlins har att säga: Situationen i Stockholms läns landsting, där budgeten underbalanseras för att sedan bli sämre, kan inte ses som tillfredsställande. Balanskravet gäller ograverat för 2000, 2001 och 2002. Att bortse från riksdagens rimliga krav på god ekonomisk hushållning och en sund ekonomi är anmärkningsvärt.

Jag måste mot denna bakgrund fråga Ralph Lédel: Vilket parti menar du att Ernst & Young och KPMG Bohlins är medlemmar i? Sanningen är ju att enligt god revisionsred är revisorernas kritik av landstingsstyrelsens oförmåga när det gäller redovisningen av konkurrensutsättningen och styrningen av vårdsektorn i sig tillräckligt allvarliga för att rikta anmärkning mot landstingsstyrelsens ledamöter. Dessutom har lagstiftningen inte efterlevts, vilket självfallet ensamt är en grund för anmärkning.

Ordförande, fullmäktige! Det ekonomiska lättsinnet från landstingets majoritet riskerar i förlängningen medborgarnas rätt till en god hälso- och sjukvård och god kollektivtrafik. Det håller inte att systematiskt låta kostnaderna överstiga intäkterna år efter år. Det är ett oerhört bedrägligt spel som majoriteten bedriver genom att låta underfinansieringen fortgå. Det är i själva verket att missbruka väljarnas förtroende. Men det här är inget spel – detta är djupaste allvar. Underskotten finns inte bara som trycksvärta i våra tryckta skrifter – de finns på riktigt.

Ändå är allt landstingsmajoriteten har att säga att man inte gillar det nuvarande utjämnningssystemet. Det av revisorerna påtalade resursslöseriet till följd av brist på styrning och uppföljning underlåter man att kommentera över huvud taget. Det är med förlov sagt lite märkligt att finanslandstingsrådet kan skylla på ett utjämnningssystem när skattekraftsutvecklingen även netto är så pass god som den faktiskt är i vårt län. Trots utjämnningen ökade nettointäkterna med 5,6 procent under 2001. Det är faktiskt mer än i de flesta andra kommuner och landsting. Men ändå får Ralph Lédel det inte att gå ihop!

Ordförande, fullmäktige! Trots det mycket allvarliga läget säger landstingsledningen i årets redovisning ingenting om vilka åtgärder som måste vidtas för att bringa ekonomin i balans. I stället väljer man att försöka gå emot ledande expertis på det kommunalrättsliga området och gör gällande att landstingsfullmäktige kan bortse från kommunallagen efter eget gottfinnande. Man försöker med en fräck bluff påstå att fullmäktige kan hitta på egna skäl till att bortse från lagens krav om god ekonomisk hushållning och en budget i balans.

Revisorernas slutsatser bygger, såvitt jag förstår, bl.a. på ett sakkunnigyttrande av en av landets främsta experter på kommunalrätt, Curt Riberdahl. Enligt det yttrande han bistått revisionen med gör sig den politiska majoriteten i landstingsstyrelsen otvivelaktigen skyldig till lagbrott. Kommunallagens krav om god ekonomisk hushållning och budgetbalans har inte efterlevts. Det är därför nödvändigt att omarbete årsredovisningen 2001 så att en väg anvisas för hur de lagfästa skyldigheterna fortsättningsvis ska efterlevas.

När Ralph Lédel hänvisar till det med förlov sagt jämförelsevis tunna yttrande han lyckats få från landstingsjuristerna om att revisionen inte kan granska fullmäktiges beslut sprider han inget annat än dimridåer. Det är landstingsstyrelsens handläggning av balanskravet som varit lagstridig, och det är den revisionen avser. Fullmäktige kan revisionen förvisso inte granska, men landstingsstyrelsen har agerat lagstridigt när den föreslagit fullmäktige att på grund av skatteutjämningen bryta kommunallagens krav om en budget i balans.

Försöket att reducera lagens krav om balans till något som landstinget själv råder över är bara pinsamt. Låt mig citera Kommunförbundets chefsjurist, Leif Petersén, som träffande kommenterar den uppenbart felaktiga tolkning av begreppet ”synnerliga skäl” som majoriteten gör. Han säger: Balansbegreppet ger inte utrymme för lokala, hemmagjorda definitioner av ”en ekonomi i balans”.

Men med en dåres envishet, fullmäktige, fortsätter Ralph Lédel sin halvt rättshaveristiska linje och skyller allt på skatteutjämningen, som om den vore någon ursäkt för att inte ta sitt ansvar för att utgifter och intäkter ska gå ihop och som om den vore någon ursäkt för att inte leva upp till kommunallagens krav om god ekonomisk hushållning. Man frågar sig: Får andra välja vilka lagar som det passar dem att efterleva, eller är det en exklusiv rätt för finanslandstingsrådet i Stockholms läns landsting?

Särskilt märklig ter sig ju hela denna palaver om skatteutjämningen i dagarna, när man så sent som förra veckan kunde läsa vad Maud Olofsson sade i Svenska Dagbladet. Låt oss se till realiteterna en gång för alla, Ralph Lédel: Centern medverkar inte till minskad utjämning. Maud Olofsson sade: ”Det är inte någon bra grej när moderaterna lyfter fram sådant som kan få ett borgerligt regeringsalternativ att spricka, som när moderaterna i Stockholm angriper den kommunala skatteutjämningen eller när man underminerar den offentliga budgeten genom stora underskott.” Den dörren är stängd, Ralph Lédel!

Oavsett om det blir en borgerlig regeringen som ska tillsätta en ny utredning om skatteutjämningen ska Centern övertygas om att göra det du vill eller åtminstone säger att du vill: avskaffa utjämningsystemet. Detta kommer aldrig att ske. Och även om en sådan utredning skulle leda fram till förändringar kommer det att ta mycket lång tid. Vad ska du göra under tiden i ledningen av Stockholms läns landsting? Sitta med armarna i kors fyra år till?

Ordförande, fullmäktige! Vad är det som ligger bakom den ekonomiska krisen i Stockholms läns landsting? Jo, vid ingången av 1999 sänkte Ralph Lédel skatten med

40 öre. Det har urholkat landstingets ekonomi med sammanlagt 4½ miljarder kronor under mandatperioden. Ingenting har gjorts för att kompensera intäktsbortfallet. I stället har man både tullat på landstingets egna kapital och ådragit landstinget en allt större låneskuld. Det egna kapitalet har försämrats från 10,2 miljarder kronor när Ralph Lédel tillträdde till nuvarande 5,6 miljarder, dvs. en försämring med ungefär samma belopp som undandragits finansiering genom skattesänkningen.

Samtidigt har landstinget stora pensionsförpliktelser som arbetsgivare. De uppgår till nästan 16 ½ miljarder kronor. Det egna kapitalet är bl.a. till för att säkerställa att vi ska klara att leva upp till framtida pensionsförpliktelser, men också för att vi ska klara svängningar i ekonomin i olika konjunkturcykler. De pengar som Ralph Lédel förskyllat är alltså inga överskotts pengar som bara ligger och skvalpar – det är medel som tillhör bl.a. alla dem som jobbar i vården och i landstinget i övrigt. Det är deras säkerhet för framtida pensionsutbetalningar som du tagit i anspråk, Ralph Lédel.

Den borgerliga majoriteten har fantiserat om kostnadsminskningar till följd av konkurrensutsättning i budget efter budget, men ingenstans har de positiva effekterna visat sig – tvärtom. Landstingets revisorer riktar i rapport efter rapport skarp kritik mot det valhända sättet att handla upp tjänster inom vårdsektorn med okontrollerade kostnadsökningar som följd. Privatiseringspolitiken har i själva verket utgjort ett självändamål. Det har fått kosta vad det kosta vill. En sjukvårdsmarknad ska skapas!

Landstingets ekonomiska hushållning har också försämrats av att ledningen inte brytt sig om att effektiviteten i sjukvården uppvisar stora brister. Att försöka styra landstingskoncernen som helhet är något som den nuvarande ledningen försummat totalt. Deras uttalade ambition har i stället varit att minska styrningen av sjukvården, men det förefaller tvärtemot ledningens prat att driva på kostnadsutvecklingen i stället för att bromsa den. Årsredovisningen 2001 på enbart hälso- och sjukvårdens område visar på en kostnadsökningstakt på över 10 procent, och det säger sig självt att detta inte är hållbart.

Revisorerna bedömer HSN:s ekonomistyrning som inte helt acceptabel. Underskotten är omfattande i sjukvården, kvalitetsredovisningen bedöms inte som acceptabel. Jag skulle därför vilja fråga finanslandstingsrådet: Hur kan man år efter år sitta med armarna i kors trots att kostnaderna bara stiger och stiger utan att skattebetalarna ges en fullgod redovisning av vilken kvalitet de får ut av stigande kostnader? Och hur kan finanslandstingsrådet år efter år budgetera enorma intäktsförstärkningar till följd av konkurrensutsättning när han så sent som förra veckan faktiskt erkände i plenum i fullmäktige att detta var helt omöjligt att uppnå? Tycker du att det är ansvarsfullt att driva landstingets verksamheter på det viset, Ralph Lédel?

Och vad säger du till ditt försvar när det gäller kritiken av den slappa hantering av budgeten som styrinstrument som majoriteten år efter år praktiserat? Som revisorerna anmärkt är budgetförutsättningarna för landstingets största verksamhet inte klarlagda förrän långt in på året. Hur kan du ta ansvar för att landstingets största verksamhet inte får klara budgetförutsättningar förrän en bit in på andra halvåret?

Fullmäktige! Man kan undra var Ralph Lédel har fått sin inspiration för det tilltag som pågått i landstinget de senaste åren, dvs. att medvetet köra landstingets ekonomi i botten. Jag tror att jag vet. Redan som sexåring, 1947, kan Ralph ha inspirerats till sitt synsätt på hur landstingsekonomi ska skötas. Då var det nämligen premiär för en svensk film, med Adolf Jahr i huvudrollen, som förmodligen satte djupa spår. Filmen, som för övrigt hette Ebberöds bank, handlar om en bank som satt det i system att inte få utgifter och inkomster att gå ihop. Dessvärre företer den ekonomiska förvaltningen i landstinget förskräckande likheter med filmen. Men tyvärr är det så att Stockholms läns landsting inte är film – det är verklighet och det är allvar.

Fullmäktige, ledamöter! Vi har i dag i Sverige ett Ebberöds landsting. Utgifterna inom vårdsektorn löper amok utan att det går att se uppenbara kvalitetsförbättringar för de miljardbelopp med vilka kostnaderna stiger år för år. Effektivitet och kvalitetssäkring uppvisar stora brister. Det finns t.o.m. oroande tecken som tyder på att produktiviteten i vården minskar. Men vad gör då den ansvariga landstingsledningen? Jo, Ralph Lédel har inte kommit längre än till trotsaldern och fortsätter att skylla ifrån sig sitt ansvar för förvaltandet av länsbornas gemensamma tillgångar. Vem behöver sådana politiker?

Lägg därtill det öppna lagtrots som man visar därför att man inte gillar legitimt fattade beslut i Sveriges riksdag! Det torde vara uppenbart att någon ansvarsfrihet inte kan komma i fråga. En landstingsledning som så oförskyllt plundrat länsborna på deras gemensamma resurser av snävt partitaktiska skäl kan inte ges någon ansvarsfrihet. Kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning har över huvud taget inte beaktats.

Anförande nr 7

Landstingsrådet L é d e l (m): Ordförande, landstingsledamöter! Om det är någon som plundrar vårt landsting så är det inte jag! Det är Göran Persson och Ingela Nylund Watz. Jag och den borgerliga ledningen i Stockholms läns landsting gör ju allt vad vi kan för att hålla skatten så låg som möjligt och göra påfrestningarna på invånarna så små som möjligt. Ni gör allt vad ni kan för att lägga på nya bördor, införa nya Stockholmsfientliga skatter och skapa nya monopol. Det är ju den politik som ni bedriver. Plundringen står du, Ingela, och Göran Persson för – inte jag.

Några bemötanden av felaktigheter som Ingela gjorde sig skyldig till: Skatteutjämningen ska avvecklas, sade hon. Det ska den inte alls! Skatteutjämningen ska bestå, men den ska finansieras av staten och inte av Stockholms läns landsting. Invånare som betalar skatt för sjukvård i Stockholm ska inte behöva se att de pengarna försvinner till andra delar av landet. Så är det nämligen nu. 17 procent av de pengar som alla stockholmare betalar i landstingsskatt försvinner ut över hela landet. Vart har vi ingen kontroll över alls, men det är väldigt konstiga saker som speciellt de socialdemokratiska landstingen sysslar med. Det har vi diskuterat tidigare i den här salen.

Ingela pratar ju mycket om vad vi har gjort och vad vi inte har gjort eller gör. Vid något tillfälle önskade du tydligen att vi skulle sitta kvar vid makten i fyra år till, för det kommer att bli väldigt besvärligt framöver. Det tror jag inte att oppositionen, som du tillhör, kommer att klara.

En enkel fråga: Hur ska ni finansiera de 26 miljarder som skatteutjämningen kommer att uppgå till under nästa mandatperiod? Eftersom prognoserna när det gäller skatteutjämningen nästan alltid är fel blir det förmodligen mer än 26 miljarder. Hur ska ni finansiera det?

Anförande nr 8

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktige! Jag måste säga att jag häpnar. Finanslandstingsrådet säger: Skatteutjämningsystemet ska inte avskaffas. Nej, det är ju precis det jag säger. Du anvisar vägen att det ska ersättas med ett statligt system.

Det som i praktiken har skett hittills och som du borde ha tagit ansvar för att gardera landstingets ekonomi mot är att du och din riksdagsgrupp har lyckats åstadkomma en uppgörelse med de tre övriga borgerliga partierna om att tillsätta en liten utredning. Vi vet ingenting om när den utredningen ska presentera sitt resultat. Inte ett ord säger du i årsredovisningen om hur hänsyn ska tas till det faktum att vi inte vet när en eventuell förändring av skatteutjämningsystemet kan komma till stånd. Hur länge menar du att du kan sitta med armarna i kors i landstingsstyrelsen utan att ta ansvar för att riksdagen tillsätter en utredning medan vi måste följa gällande lagstiftning under tiden?

Anförande nr 9

Landstingsrådet Nilsson (m): Fru ordförande och fullmäktigeledamöter! Det var inte mina ord som fru ordföranden återgav när hon erbjöd dig att komma in före mig, Ingela. Jag tyckte bara att det skulle bli lite mer spänst i debatten om det inte var två moderater före dig.

Jag ska inte upprepa vad Ralph Lédel sade i början om vad vi har gjort. Hur får man ordning på ekonomin i en organisation som Stockholms läns landsting? Ja, grunden är ju att genomföra strukturförändringar – det gäller för resten sjukvården i hela Sverige, och det är man dessutom inte oense om på något håll.

Det som vi har gjort är att starta de strukturförändringar som behövs för att kunna få koll på ett galopperande underskott, som vi hade tidigare. Vi började egentligen 1992. Tyvärr fick vi inte fullfölja det.

Du avfärdade Ralph Lédels argument om de låga kostnaderna på det bolagiserade och privatiserade S:t Görän, som om de skulle ha funnits långt innan, Ingela. Nej, det var samma nivå på S:t Görän under förrförra årtiondet, men mot er vilja fick vi till stånd en strukturförändring på S:t Görän till bolag 1992. Den försökte sedan Bosse Ringholm och andra återställa – det skulle minsann vara monopol i socialdemokratisk regi! Men personal och andra gick emot, så vi fick fortsätta. Där har du alltså en liten bit.

Bolagiseringen av nuvarande sjukhus och det fristående ansvar som vi har gett dem har fått stopp på de galopperande underskotten, som Ralph nämnde även på Karolinska. Nej, det här är något helt annat. Jag vill påstå att dessa resultat, som inte syns i

revisionsrapporter och i ditt sätt att presentera bokslut, finns – jag ska återkomma till det.

Man behöver inte vara konspiratoriskt lagd för att se sammanhangen i ”hata Stockholm, förfölj stockholmarna, förfölj borgerligheten i allmänhet!” Ända sedan valrörelsen har vi sett att när de som har fått väljarnas förtroende att föra en borgerlig politik har gjort det har socialdemokraterna i regeringen systematiskt gjort allt för att stoppa möjligheterna att bedriva borgerlig politik.

När vi har velat införa valfrihet för människor när det gäller deras bostäder har man infört stopplagar. När vi vill öka valfriheten och konkurrensen i sjukvården genom ett ökat antal privata inför man stopplagar. Man inför ett skatteutjämningsystem som ska tvinga lågskattekommuner som man hatar att höja skatten. Man har lyckats i Danderyd, Täby, Lidingö m.fl., och flera kommuner står på kö, beroende på att man skinnar dem med ett väl genomtänkt – påstår jag – skatteutjämningsystem.

Allra mest förbaskad är regeringens ledamöter och socialisterna på Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Man har utsett oss till huvudmotståndare. Man ska till varje pris, med lögnar om vårdköer och annat som man har spridit, stoppa vårt landstinget.

Det är ingen tillfällighet att det ser ut som det gör. Jag ska visa de verkliga siffrorna.

Ingela Nylund Watz avslöjar i dag beklagligtvis att Socialdemokraternas nya partiprogram innebär skattehöjningar, återförda monopol och bibehållen brandskattning av stockholmare. Jag tycker att det budskapet ska ut mycket tydligt.

Diagrammet på den här OH-bilden visar hur det såg ut 1996, då skatteutjämningsystemet började fungera i sin nuvarande form. Den blå stapeln är vårt eget resultat, resultatet av vår verksamhet, vad vi påverkar. 1997 och 1998 var det underskott. Socialdemokraterna lyckades sänka det och få ned resultatet så att vi 1999 inte ens hade pengar före skatteutjämningsen.

1999 hade vi vunnit. Vad gjorde man då? Ingela säger att det inte fanns någon som helst grund för att sänka skatten. Vi hade en plan för hur vi med rationaliseringar och effektiviseringar skulle klara vårt eget resultat – det visar de blå kurvorna på. Som ni ser har vi 2000, 2001 och 2002 successivt ökat vårt eget resultat, det som vi själva kan påverka.

Men bl.a. detta hat mot de borgerliga gjorde att regeringen 1999 förändrade skatteutjämningsystemet, så att det skulle bli en tickande bomb och så att utvecklingen kom att se ut som ni ser på bilden. Den visar hur mycket Göran Persson ska stjäla från oss. År 2002 är det 4 ½ miljarder, år 2001 var det 3. Om det hade legat kvar på den nivå som gällde när Socialdemokraterna hade majoritet hade vi nu varit i balans.

Socialdemokratien och socialisterna har medvetet gjort allt för att störta även det här landstingets ekonomi i fördärvet och tvinga fram skattehöjningar. Att vi har lyckats få en

bra vård med landets kortaste köer, att vi har administrerat om SL under en tioårsperiod så att man sparar ett par miljarder om året, att vi gör de största investeringarna i kollektivtrafik historiskt – det viftar man bort. Och det här tycker Ingela ska fortsätta! Det är beklämmande att höra dig, Ingela. Jag blev faktiskt överraskad. Detta tycker du ska vara kvar!

Gång på gång har jag hört dig ondgöra dig över att vi startade mandatperioden med en skattesänkning på 40 öre, som det inte fanns något fog för. Kan du nu erkänna att det fanns allt fog i världen för de där 40 örenas skattesänkning? När vi antog budgeten hade Göran Persson och Ingela nämligen inte talat om att de skulle införa en ny straffbeskattning på stockholmarna. Ni hade inte berättat att det skulle komma att se ut på det här sättet. Att någon som representerar invånare i detta län kan försvara något sådant här – vilket Ingela tydligen gör – är mycket anmärkningsvärt. Jag blir – vad är det du brukar säga? – beklämd. Det är hemskt att se.

Till sist: Jag är övertygad om att även Maud Olofsson, som du pratar så mycket om, inser att systemet på landstingssidan är helt – ja, jag saknar ord. Det finns inte ord för att tala om vad ni har ställt till med för att fördärva för människorna i den här regionen. Men det ser inte jag som ett problem. Jag är övertygad om att en borgerlig majoritet i riksdagen och regeringen kommer att förändra detta utjämningsystem för landstingen med omedelbar verkan. Alla partiledarna inser att detta är så felaktigt, så tokigt, så elakt och endast är en del i Socialdemokraternas sätt att till varje pris försöka överta eller återta makten.

Vi har de senaste veckorna sett att man t.o.m. försöker köpa sig makten i Stadshuset för 6 ½ miljard. Alla förslag går ut på att jäklas med de borgerliga majoriteterna i Stockholm i allmänhet och i landstinget tydligen i synnerhet för att återfå makten. Jag tycker att det luktar väldigt illa. Att du kan försvara det här övergår faktiskt mitt förstånd. Jag trodde inte det om dig.

Anförande nr 10

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag vill erinra om att detta är en debatt som handlar om att landstingsstyrelsen har fått allvarlig anmärkning från en enig revision för att ha missbrukat den ordning som stadgas i kommunallagen för hur man ska hantera förslag till landstingsfullmäktige. Ingenting annat handlar den här debatten om. Men låt mig ändå bena upp någonting av det som Elwe Nilsson tog upp från ekonomisk utgångspunkt.

Vi har startat strukturförändringar, sade han och hänvisade till konkurrensutsättning och bolagisering, försäljning av sjukhus och annat. Låt mig då citera exakt vad finanslandstingsrådet sade om detta i fullmäktige förra månaden:

”Jag kan ha ändrat mig på en punkt när jag sade att det skulle redovisas i kvartalsrapporterna, alltså konkurrensutsättningens ekonomiska effekter, och att det skulle finnas med analyser. Det är vid lite eftertanke nog lite övermagne. Det tar nog lite längre tid.”

Han sade vidare: ”Vi hade varit lite överoptimistiska om vad gäller tidsfaktorn för detta.”

Ändå finns det intäktsförstärkningar i storleksordningen 680 miljoner i majoritetens budget förra året, som Ralph Lédel därmed uppenbarligen har bekräftat är luft.

Vi har fått bukt med kostnaderna i sjukvården, sade Elwe Nilsson. Så är det inte. Kostnaderna har flyttats över från sjukhusen till de organisationer i landstinget som beställer sjukvården.

Anförande nr 11

Landstingsrådet Nilsson (m): Fru ordförande! Ett torftigt påhopp, Ingela Nylund Watz! Den här bilden visar, som jag sade tidigare, vad som har skett i vår egen verksamhet, oavsett om du pratar om sjukvård eller annat. Hade vi tagit ut ytterligare 40 öre i skatt hade det varit en halv miljard till i överskott på vår egen verksamhet. Men även den stapeln som finns där nu räcker för att täcka utjämningskatten på den nivå där den låg när ni styrde. Sedan lade ni på ett par miljarder för att jäklas med stockholmarna och försämma resultatet. Att du kan försvara det här är utomordentligt uppseendeväckande.

Vi diskuterar revisorernas rapport och ekonomi. Revisorernas rapport tycker jag vi kan avfärda på samma sätt som våra egna jurister har gjort – de är ute och seglar.

Anförande nr 12

Brit Rundberg (v): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att yrka bifall till revisorernas förslag att inte bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet. Jag vill också hänvisa till det förslag som vi har lagt i landstingsstyrelsen, även om det inte gäller den här punkten, att det tillsätts en kriskommission som kan försöka reda ut den ekonomiska katastrof som majoriteten har orsakat landstinget.

I flera år har Ralph Lédel och Moderaterna vädrat sitt förakt för lagar och i demokratisk ordning fattade beslut när han agerat som om skatteutjämningsystemet inte existerade – det har också Elwe alldeles nyss visat prov på – och som om balanskravet var något som inte gällde honom och hans revir. Nu underkänner han på sitt vanliga arroganta sätt de i demokratisk ordning valda revisorernas förslag att inte bevilja ansvarsfrihet.

Om man kunde mäta graden av arrogans genom att låta folk kryssa i någon av tio rutor – så brukar det ju se ut – skulle rutorna inte räcka till för att mäta Ralph Lédel's arrogans. I stället för att ta till sig något av den kritik som revisorerna har fört fram står han här och skryter om hur bra allting är i Stockholms läns landsting och i sjukvården. Nu kommer jag att nämna några saker som har med sjukvård att göra, men det gör jag enbart därför att det är sådant som Ralph Lédel har tagit upp; då anser jag att jag också måste ha rätt att uttala mig om det.

Han har skrutit om vårdgarantin – det är 4 000 personer som har fått en lapp som det står Vårdgaranti på. Det finns ingen redovisning, säger revisorerna, av hur snabbt de får sin operation. En uppgift som jag tycker att revisorerna bör ta på sig i framtiden är att utreda om de här 4 000 personerna verkligen fick sin operation inom tre månader eller inte.

Det finns inga köer, säger Ralph Lédel. Det är klart att köerna har minskat när det gäller starr, knäledsoperationer och höfter, men vi har ju långa köer till barnpsykiatrin. Gamla människor får inte plats inom geriatriken, därför att ni håller på och lägger ned den. Det finns brister inom beroendevården, och psykiatrin ska vi inte tala om! Revisorerna har också talat om hur bristfälligt samarbetet är mellan kommunerna och landstingen när det gäller de psykiskt sjuka – där ska man ju samarbeta.

Vi fick höra att S:t Göran är så billigt, men vi har också alldeles nyligen fått veta att S:t Göran har en privat gräddfil där de tar in privata patienter som de tar betalt för. Att de då kan vara billigare mot andra är kanske en del av deras affärsidé helt enkelt. De har ju också stora resurser bakom sig och kan ligga ute med lite pengar om det skulle behövas – de ser ju en framtid här där det kan bli riktigt lönsamt om nu Moderaterna skulle få fortsätta och bestämma.

I egenskap av finanslandstingsråd är moderaten Ralph Lédel ytterst ansvarig för landstingets ekonomiska infarkt som nu har lett fram till det här förslaget från revisorerna. Men de två andra partierna, vilkas representanter just nu har flyttat på sig, bär ett lika stort ansvar för underskottet och den ekonomiska katastrofen. Alla tre partierna bär ansvaret för att ni år efter år har tillåtit det här underskottet, som nu ligger på 2 219 miljoner. Ni ansvarar också för att driften av landstingets verksamhet just nu ligger 4 miljarder över inkomsterna. Det är ett gemensamt ansvar.

Kristdemokraternas Stig Nyman och Folkpartiets Andres Käärik bär precis samma ansvar för den här utvecklingen som Ralph Lédel. Jag vet att de inte kan gå upp i den här debatten, men de har naturligtvis vidtalat några budbärare eller talesmän som kan gå upp, så de får väl i så fall försvara de här två personerna, som ändå bär ett ansvar. Ni

har ställt upp och bidragit till en politik som fullständigt underminerat landstingets ekonomi. Ni har ställt upp på lagbryteri, och ni har inte lyft ett finger för att bromsa utvecklingen.

Läser man revisionsberättelsen noga finner man att det inte bara är balanskravet som ni inte har klarat av och som revisorerna är kritiska emot. Jag skulle uppskatta om dessa herrar, som är utsatta för den här kritiken, fanns någonstans i närheten! Jag ser att i varje fall Stig Nyman är kvar – alltid någon!

Revisorerna är kritiska på flera andra punkter. De är t.o.m. så kritiska att det inte skulle vara självklart att ni skulle få ansvarsfrihet, även om balanskravet hade uppfyllts eller om det åtminstone hade funnits en plan för hur ni skulle uppfylla det. Revisorerna pekar på att det finns brister när det gäller redovisningen av effekterna av konkurrensutsättningen – det har vi hört. Det betyder i klarspråk att i budgetförutsättningarna har ni lagt in att ni ska tjäna en massa pengar på att konkurrensutsätta och privatisera landstingets verksamheter, men ni kan inte redovisa en enda krona i vinst på den privatiseringen och konkurrensutsättningen. Ni byggde era budgetar på tro och inte på vetande.

Brister har också iakttagits beträffande redovisning av effekter avseende konkurrensutsättning, skriver revisorerna på sitt något torra men väldigt sakliga språk i berättelsen över landstingsstyrelsen.

Varför har ni inte redovisat resultatet av konkurrensutsättningen, Ralph Lédel? Varför? Är det därför att en sådan redovisning skulle visa något helt annat än det som den moderata ledningen basunerat ut land och rike runt om de lyckade privatiseringarna i Stockholm? T.ex. att det gått åt mångmiljonbelopp för att försöka hålla verksamheten inom sjukvården någorlunda flytande, trots allt kaos och all personalflykt som tvångsprivatiseringarna och konkurrensutsättningen föranledde. Eller att det lilla mångfaldskansliet här i huset har kostat uppåt 20 miljoner per år bara för att bistå avknoppande anställda med kurser och konsultråd om hur de ska kunna bli egna företagare?

Det här är någonting som Ralph Lédel naturligtvis inte till något pris vill redovisa: Det som han har budgeterat som en stor inkomst har blivit en jätteförlust för landstinget. Det verkar ha varit mer tro än vetande.

Revisorererna är också kritiska därför att det inte har funnits någon styrning över huvudet taget över vårdsektorn. Med det menar de att akutsjukhusen inte har minskat sina kostnader fastän det var meningen när man skrev de här budgetarna. Ni har inte lyckats åstadkomma en sådan minskning – tvärtom! Ni har inte ens försökt att minska kostnaderna.

Revisorererna är också väldigt kritiska mot att det inte finns någon kvalitetsredovisning. Allt det här är sådant som vi återkommer till när vi sedan diskuterar årsredovisningen.

Men vad säger kristdemokrater och folkpartister om revisorernas kritik? Jag tycker att det skulle vara klädsamt om vi kunde få någon kommentar från de

två partierna. Lédel skyller ju landstingets dåliga ekonomi på det statliga skatteutjämningsystemet. Det har vi hört i debatten mellan Lédel och Ingela Nylund Watz. Om inte skatteutjämningsystemet fanns skulle landstingets ekonomi blomstra. Det var inte deras fel att de inte visste om det här, vilket de naturligtvis gjorde, och därför kunde de sänka skatten. De har ändå haft god tid på sig att höja den igen, men det har de inte gjort.

Jag tänker inte gå in på någon sifferexercis här. Det är bara det att om man tittar på de summor som går in och ut till landstinget upptäcker man att det går ungefär jämt upp mellan det vi lämnar ifrån oss och det vi får in från staten. Elwe Nilsson pratade om plundring av stockholmarna. Man kan vända på steken och säga att vi i Stockholm får ta emot väldigt många unga människor som kommer just från alla de bygder som i dag får pengar från skatteutjämningsystemet. Vi får dem färdigutbildade. De har gått på dagis, i skolan och är färdigutbildade när de kommer till Stockholm och betalar skatt. Det är faktiskt en stor vinst för Stockholm. Men det är en förlust för de kommuner och de landsting som de kommer från. Lédel skyller på det här, men vad skyller Nyman och Käärik på? De är inte här just nu, men de har ju ombud i salen. De själva får inte säga någonting, men de har ju ombud som kan säga någonting, får vi hoppas.

Folkpartiet och Kristdemokraterna vet, precis som Moderaterna, att det inte kommer att finnas någon majoritet i riksdagen för att i grunden ändra på skatteutjämningsystemet. Det finns ingen majoritet för att ta bort det hur det än går i valet i höst. Det finns absolut ingenting, tack och lov, som pekar på att det över huvud taget skulle finnas en möjlighet till någon borgerlig regering efter valet. Allt det här vet Ralph Lédel. Men han struntar i det, därför att hans inställning som moderat faktiskt är att lägga ned landstinget. Vad är då bättre ur moderat perspektiv än att lägga landstingets ekonomi i ruiner samtidigt som man bit för bit flyttar över pengar, resurser och beslut från skattebetalarna och demokratiskt valda människor till den privata sektorn, till vinstdrivande företag, till börsen och till slutna styrelserum? Det är så Moderaterna vill ha det, inte sant? Ni vill flytta den offentliga sektorns ekonomiska resurser till den privata sektorn, för den behöver ständigt nya tillskott av nytt kapital att tjäna pengar på. Det är ytterst vad det hela handlar om. Lédel tvättar inte pengar, han flyttar dem. Transportfirman Lédel och kompani, firman som flyttar skattepengar till börsen och demokratin till sophögen. Det är en ungefärlig sammanfattning av vad som har skett här i Stockholms läns landsting under den här mandatperioden, särskilt under det senaste året.

Nyman och Käärik! Ni hukar och gömmer er och tiger i kärran bakom kapitalets skjutsdräng Ralph Lédel. Jag vet att ni inte får vara med i den här debatten, men ni kan som sagt skicka ombud hit till talarstolen för att svara på de frågor jag har ställt. Det är inte för sent än att hoppa av den här kärran och ställa upp i den kriskommitté där alla utom Moderaterna får vara med och försöka återställa det ni har raserat.

Än en gång, bevilja inte ansvarsfrihet!

J a n S t e f a n s s o n (kd): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Jag skulle till att börja med vilja kommentera Brit Rundbergs nedlåtande syn på oss ledamöter. Jag får väl tala för Kristdemokraterna, men några drängar till partiledarna är vi inte. Vi är fullvärdiga ledamöter som begär ordet, får ordet och som formulerar våra uttryck själva. Förmodligen har du en annan tradition i ditt eget parti eftersom du uttrycker dig så här.

Att revisorerna kritiserar på det här sättet är väldigt ovanligt. Att själv gå upp i talarstolen och kritisera det en majoritet av revisorerna har kommit fram till är också väldigt ovanligt och känns mycket olustigt. Ändå är det det jag ska göra.

Revisorerna har beslutat att inte föreslå ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen. Detta har inte skett i enighet utan spräckt en vanligtvis enig grupp. Det är anmärkningsvärt i sig. Två mycket rutinerade revisorer har beviljat ansvarsfrihet. Att delningen i åsikt främst går mellan de politiska blocken gör att kritiken är svår att ta på fullt allvar. Det är valår och risken för att även revisorer lockas till politiska ställningstaganden är både mänsklig och förståelig. Kenneth Strömberg sade nyss att det är åttonde året i rad som det är ett underskott. Det är klart att jag ställer mig frågan: Är det slumpen som gör att man inte beviljar ansvarsfrihet just det åttonde året, som dessutom är ett valår?

Min uppfattning är att de har gjort en bedömning som står utanför revisorernas egentliga uppgift. I annat fall skulle deras kritik innebära att det demokratiskt valda landstingsfullmäktiges budgetbeslut för 2001 skulle förbigås av landstingsstyrelsen, som i stället skulle ha en egen uppfattning i direkt strid med landstingsfullmäktige. För mig är det fullständigt orimligt. Att landstingsfullmäktige valt att anta en underbalanserad budget kan knappast vara grund för kritik av landstingsstyrelsen. Ändå är det precis detta revisorerna kritiserar. För oss kristdemokrater råder inget tvivel om vad som är viktigast. Vården ska ha de resurser som krävs. Andra politiker och deras partier må ha vilken uppfattning som helst om det kloka i att sjukvården får de resurser den behöver och att resurserna hämtas från eget kapital som byggts upp med skattemedel. Detta är ett politiskt beslut och inte särskilt ovanligt. Vi har råd med bra sjukvård i Stockholms läns landsting. Vi har råd med vårdgaranti och korta vårdköer.

Nu finns det en kommunallag, antagen av riksdagen, som ger pekpinna åt kommuner som inte sköter ekonomin. Att lagen tillkom beror till stor del på den misskötta ekonomin i Haninge kommun och andra liknande kommuner. Jag tillhör dem som anser att lagen är bra. Kommuner eller landsting ska givetvis inte få missköta ekonomin så till den grad att de gör konkurs om inte staten räddar dem. Men det är inte det saken handlar om i Stockholms läns landsting. Staten behöver inte rädda Stockholms läns landsting med ett enda öre utan kan i stället ta större ansvar för det i dag så osolidariska utjämningsystemet. Det är ett politiskt fattat beslut att avstå från skattehöjning 2001 och använda det sedan tidigare mycket positiva egna kapitalet för att bedriva fullskaleverksamhet. Till grund för det beslutet finns givetvis ett ogillande av att staten vältrar över en ny miljard i kostnader varje år på stockholmarna: Sammanlagt 3 ½ miljarder kronor i skatteutjämningsbörda för 2001 att betala till andra landstings verksamheter. Vi som läste DN i morse kunde se att man beräknar att det 2010 kommer att kosta 10,4 miljarder. Detta borde vara ett statligt åtagande och inte belasta Stockholms läns landsting.

Avslutningsvis vill jag ändå kommentera behovet av att i framtiden inte underbudgetera landstingets verksamheter. Det finns en gräns för vad det egna kapitalet kan bära. Frågan är bara om väljarna i Stockholm ger sig själva möjligheten att slippa den åderlåtning som främst Socialdemokraterna bär ansvar för i riksdagen. Då behöver vi ett nytt riksdagsbeslut som innebär att skatteutjämningen mellan landstingen sköts och ansvaras för av riksdagen. Ett sådant beslut kräver en ny regering. I annat fall kommer det att krävas höjning av landstingskatten. Men detta är ett beslut som kommer att fattas och ska fattas av landstingsfullmäktiges politiker. Landstingsstyrelsen ska även framgent följa landstingsfullmäktiges beslut. Det måste revisorerna se till. Då kanske deras revisionsrapport också sker i enighet inom den kompetens som revisorsgruppen som helhet besitter, oavsett partifärg.

Med detta, fru ordförande, vill jag yrka ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen.

Anförande nr 14

Bengt Cedrenius (mp): Fru ordförande, fullmäktige och de revisorer som är kvar! Jag hade i mitt inlägg egentligen inte tänkt gå in så mycket på utjämningsbidragen. Men eftersom debatten på ett skickligt sätt av majoriteten har vänts dit tog jag i alla fall fram en gammal overheadbild som ni förmodligen känner igen och som jag har visat tidigare.

Majoriteten pratar inte om den översta raden på bilden, det generella statsbidraget. Man har valt att avstå från att prata om de intäkter vi får av staten. Däremot angriper man väldigt starkt utjämningsbidraget. Under den period som den nuvarande majoriteten har väljarnas förtroende är utjämningsbidraget drygt 10 miljarder. Det generella statsbidrag som vi får är 15 miljarder. Det är exklusive läkemedelskostnaderna. Så det finns lite andra statsintäkter också. Det här ska man ha i huvudet när man som Ralph Lédel pratar om att vi brandskattas av Persson. Men det är faktiskt inte Persson, det är en riksdagsmajoritet som har beslutat detta. I den riksdagsmajoriteten ingår även Miljöpartiet, och vi tycker att vi ska ha kvar ett skatteutjämningsystem. Det ska naturligtvis revideras långsiktigt om det visar sig att det slår alltför hårt. Men självklart ska vi ha en solidarisk skattepolitik som täcker hela landet.

Sedan kan man diskutera om man ska ta detta via statsskatten eller via landstingskatten. Det finns en vits med att ta det via landstingskatten. Vad är det vi får av det övriga landet? Jo, vi får utbildad arbetskraft. Vi har ett inflöde av unga välutbildade människor till denna region. De kostar ungefär 800 000–1 000 000 kronor i utbildning för hemkommunerna, från förskola och hela vägen upp. Vi slipper den avgiften i den här regionen. De har höga skatter. Det är också därför som skatteutjämningen ökar. Det är höginkomsttagare som kommer hit. Självklart ska vi betala lite grann för den utbildade arbetskraft som kommer till regionen.

Sedan har vi en rad på bilden som vi kan säga gör att det ser lite eländigt ut när det gäller beräkningarna. Vad kan ni göra åt det? säger Ralph Lédel. Riksdagsmajoriteten har på Miljöpartiets initiativ i alla fall fixat till en bit som ska bli bättre nästa mandatperiod.

Det finns en till post i transfereringarna som ingen pratar om. Det är Ludvikamomsen. Den kostar det här landstinget ganska mycket pengar. För 2003 och 2004 finns det en överenskommelse på Miljöpartiets initiativ som innebär att landstinget inte kommer att stå för den kostnaden i framtiden. Sedan får vi diskutera hur vi ska lösa problemet med den här miljarden. Men det är en annan sak.

Men, fru ordförande, vi är här för att diskutera, inte skatteutjämningen utan för att diskutera revisionsberättelsen. Då tänker jag citera vad alla revisorerna har skrivit: "Vi har i de senaste årens revisionsberättelser uttryckt stor oro över och riktat kritik mot avsaknad av åtgärder som effektivt bemästrar den ekonomiska obalansen." Vad är det då man pratar om?

Det är den tabell som jag visar som majoriteten har ställt sig bakom. År 1999 var det ett underskott på 1,6 miljarder, år 2000 var det 1,7 miljarder, 2001, alltså det som är aktuellt i dag, 2,2 miljarder. Enligt den färskva budgetprognosen hamnar vi någonstans på 4 miljarder i år. Budgetprognosen innehåller dessutom en allvarlig varning för att det finns stor risk för att underskottet blir ytterligare en halv miljard större det här året.

All verksamhet i samhället måste finansieras. Det är ett grundläggande faktum. Det gäller även politiker. Den som inte kan finansiera sina visioner är inte mycket värd, skulle jag vilja påstå, inte i det långa loppet. Det här gäller även ett moderat finanslandstingsråd och hans politiska medbröder i kd och fp.

De här tre – det är alltså Ralph och sedan kommer jag att apostrofera Andres Käärik och Stig Nyman – är den ledande trojkan. Nu ska jag sluta att apostrofera.

(Förste vice ordföranden: Just det. Det får vara lite lagom eftersom de inte kan svara.)

De här tre herrarna ställde sig i spetsen för en borgerlig majoritet som tog över styrelsen i Stockholms läns landsting. Det första man gjorde var att sänka landstingsskatten med 40 öre. Sedan dess har vi uppvisat ett underskott på ca 6 miljarder. Vi hamnar då enligt alla prognosens regler på ca 9,5 miljarder i underskott.

Moderaterna gick till val en gång i tiden på en skattesänkning. Det var viktigare än allt annat. Folkpartiet och kd gick faktiskt till val på en bra vård. Det ska vi komma ihåg. Andres Käärik skrev en ledare, kanske man kan kalla det, i Fakta precis innan valet och sade att sänkt skatt går vi aldrig med på i

Folkpartiet om det går ut över vården. Det var vårdfrågan som var viktigast för de två partierna.

Men den kompromiss som ni har hamnat i blev inte bra. Det blev en underfinansierad vård. Jag kommer tillbaka till det lite senare. Framför allt visar det sig, precis som revisorerna pekar på, att landstingets kapital urholkas. Det ni gjorde, och det är i detta revisorernas kritik ligger, var att ni såg till att det blev en skaplig vård. Ni såg till att det blev en skaplig kollektivtrafik. Det har vi varit ganska eniga om i den här salen. Det har varit lite krusningar och, som någon sade, det skiljer några hundra miljoner här och där i budgetarna. Men vi är ganska eniga om att vi har en bra standard. Det säger även revisorerna.

Nu står vi inför fakta. Då undrar man: Vad beror den här situationen på? Det är det här som jag tycker är det skickliga hos majoriteten. Då säger man att det här beror på att staten, regeringen – riksdagen egentligen – brandskattar oss. Men gör den det? Är det skatteutjämningen som är orsak till förlusterna? När man tittar i bokslutet ser man att det är uppställt på ett annat sätt än vår budget. Liksom förra året har jag bett landstingskontoret att sammanställa bokslutet på samma vis som budgeten. Då hittar man differenser. Här på bilden ser ni vår budget. Här finns den reviderade budgeten som antogs efter några månaders verksamhet, vi har bokslutet, vi har budget kontra bokslut och vi har reviderad budget kontra bokslutet. Det är fyra kolumner.

Låt oss hålla oss till den reviderade budgeten och jämföra den med bokslutet. Var finns underskotten? På finansieringssidan är underskottet 1,7 miljarder. Det har ingenting med skatteutjämningen att göra, inte ett dugg. De här 1,7 miljarderna består av 680 miljoner som var den beräknade vinsten på konkurrensutsättningen. Samma sak som revisorerna anmärkt på under flera års tid att man inte får in. Den har i budgeten inte lagts på sjukvården utan den har lagts under koncernfinansieringen, som direkt är landstingsstyrelsens ansvar.

I de 1,3 miljarderna som är koncernfinansieringens underskott ryms förutom de 680 miljonerna 300 miljoner kronor som akutsjukvården i samband med budgeten fick i uppdrag att återföra via koncernfinansieringen. Det skulle man göra eftersom majoriteten lade 200 miljoner extra till primärvården och psykiatrin. Då skulle akutsjukvården kunna tjäna 300 miljoner på detta vis. Akutsjukvården fick aldrig uppdraget att återföra dessa medel. Men de bakades in i budgeten under landstingsstyrelsens ansvar på kontot Koncernfinansiering.

Dessutom finns det, och det kanske är magstarkast av allt, ungefär 300 miljoner kronor i en post för att, som majoriteten för över ett år sedan berättade, dåvarande sjukvårdsdirektör Christer Andersson skulle bli landstingets stora lobbyist och stärka intäktssidan. För ett par år sedan pratade vi rätt mycket om att vi behövde stärka intäktssidan, inte bara slimma

organisationen på utgiftssidan. Christer Andersson fick i uppdrag att ta in sponsringspengar från näringslivet. Han fick också i uppdrag att försöka få in mer pengar från staten. Dessutom skulle han titta lite grann på PPP-finansieringar och sådana saker. Men de skulle inte ge några konkreta kronor i budgeten.

Innan det här budgetåret började fanns inte Christer Andersson kvar i landstingets tjänst. I alla fall fanns han inte kvar på sitt rum. Det är möjligt att han fanns kvar på lönelistan, men han jobbade inte åt landstinget.

Dessutom har vi landstingsskatten. Där finns ett underskott på 400 miljoner. Det kan man säga att vi inte rör över, och det gör vi inte heller. Men det är väldigt lätt att ta till en lite för högt budgeterad landstingsskatt om man vill hamna på ett resultat som är 295 miljoner i baken.

På kostnadssidan är överdragen inte så stora. Men revisorerna har pekat på hälso- och sjukvårdsnämnden specifikt. Man kan säga att 281 miljoner i överdrag är rätt så mycket. Men hade ursprungsbudgeten gått igenom hade man legat på 1,5 miljarder i underskott. Men det justerades under resans gång ganska snabbt, vilket revisorerna kritiserade. Men via ett tillskott i budgetbehandlingen år 2002 på 550 miljoner och dessutom en post där vi har fått mer pengar från staten för läkemedelsersättning blir det lite mer än 550 där. Men de har bokats på intäktssidan, så det är ett nollsummespel. Det är inte så mycket att prata om.

Under debatten nu på morgonen har det sagts att hela vårt stora underskott, 2,2 miljarder, beror på skatteutjämningen. Det gör det inte, Ralph Lédel. Det beror inte på skatteutjämningen. Vad var budgeterat i skatteutjämning? Vi gick in med 2,6 miljarder. Vi reviderade till 3,1 miljarder i samband med budgetrevisionen, när vi samtidigt reviderade sjukvården och sådana saker. Det som då visar sig när man gör analysen av bokslutet är att den regionala skatteutjämningen är budgeterad på öret. Och, Ralph Lédel och övriga partier i majoriteten, skulle ni vilja påstå att ni även om det inte hade funnits en regional skatteutjämning skulle ha budgeterat kostnader för en sådan? Jag kan nästan sätta mitt huvud i pant på att budgeten hade saknat en kostnadspost för den regionala skatteutjämningen om den inte hade varit en verklighet.

Det ni har misslyckats med, precis som revisorerna påpekar, är att hålla budgeten. Ni har styrt de stora underskotten till intäktssidan. Det är där som landstingsstyrelsen i avsaknad av politisk ledningskraft har misslyckats totalt år ut och år in. Det här har varit bilden under den tid som den här majoriteten har funnits. Ni har inte tagit er an ansvaret och sett till att landstingets intäktssida har hållits i balans med budgeten. Det är det som revisorerna också har pekat på. Det är det som gör att en majoritet av revisorerna har tröttnat på att tala för döva öron, skulle jag vilja uttrycka det som, för det här är inte första gången de kommer in med de här siffrorna, och därför har de sagt att nu får det

vara nog. För Miljöpartiets del vill jag säga att vi instämmer i detta, och därför yrkar vi inte ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen.

Anförande nr 15

Landstingsrådet L é d e l (m): Ordförande! Jag måste bemöta två saker som Bengt Cedrenius sade, varav den ena var fullständigt felaktig. Det Cedrenius gör när han blandar ihop det generella statsbidraget med utjämningskatten är fullständigt galet. Det innebär, och det måste Cedrenius i så fall svara på, att du och Miljöpartiet tycker att detta landsting inte ska ha något generellt statsbidrag över huvud taget, eftersom du räknar ifrån det från utjämningskatten. Det är en sensationell upplysning i så fall, om du tycker att vi ska avstå från ett statsbidrag på 3 miljarder kronor som alla andra landsting är berättigade till. Du vill tydligen brandskatta det här landstinget ännu mer än vad Socialdemokraterna vill om du dessutom tycker att vi ska avstå från det generella statsbidraget. Det måste du faktiskt förklara.

Sedan blev man faktiskt orolig för första gången i dag, tycker jag, när Bengt Cedrenius som ger sken av att ha tentakler inne i regering säger: Det finns en vits med att ta det via landstingsskatten. Det finns en vits med att stockholmarna ska betala 4 ½ miljard kronor till andra landsting. De ska betala lite grann, det tycker jag är riktigt.

Vad är det här för trams, Cedrenius? Gå ut och säg det till stockholmarna: Det finns en vits med att ni ska betala 5 miljarder kronor till andra landsting.

Anförande nr 16

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Mot dumhet slåss den kloke förgäves, heter det väl. Ralph Lédel lägger ord i min mun, som han brukar när han inte kan försvara sig. Jag har bara pekat på att vi inte bara har riksdagen att tacka för ett utjämningsbidrag, vi har också riksdagen att tacka för statsbidrag. Och dem har jag inte tackat nej till, Ralph Lédel. Jag bara pekade på att vi ska ha en balans i debatten.

Sedan har jag också när det gäller utjämningsbidraget sagt att den här regionen av solidaritetsskäl bör vara tacksam för att det flyttar in ett antal människor med höga löner som har fått sin utbildning betalad ute i landet. Det får vi acceptera. Vi har noterat för länge sedan att Moderaterna inte gör det, att Centern accepterar det, att kd ställer sig tveksamma men nog vill ha lite grann och att Folkpartiet som vanligt har två åsikter i denna fråga.

Anförande nr 17

Maria Wallhager (fp): Fru ordförande! Nu kommer den klädsamma kommentaren, Brit Rundberg. Våra ledamöter har inte haft möjlighet att kommentera ärendet ännu, därför kommer bl.a. jag upp i talarstolen nu.

Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och övriga åhörare! De av fullmäktige utsedda revisorerna har till uppgift att granska landstingets styrelse och nämnder utifrån det uppdrag respektive styrelse och nämnd har erhållit av fullmäktige. Det är ett mandat revisorerna har fått av fullmäktige och ingenting annat. Att revisorerna ställer sig över fullmäktige och kritiserar landstingsstyrelsen för att de fullföljt det uppdrag de fått av fullmäktige är både märkligt och helt felaktigt. Det här är inget bolag, det är en politisk församling. Våra revisorer är inte bolagsrevisorer, de är lekmannarevisorer. Det betyder att de inte är yrkesrevisorer utan att de är politiska fritidsrevisorer och har nominerats och valts av sina respektive politiska partier. Det kanske också är därför de är oeniga.

Bakgrunden till att vi står här i dag är ju att fullmäktige bl.a. har antagit en budget med underskott. Detta har man gjort eftersom det fanns synnerliga skäl. Dessa synnerliga skäl är utjämningskatten. Enligt föredragande departementsråd i förarbetet till lagtexten står det att det är landstinget självt som ska bedöma vad som inbegrips i dessa synnerliga skäl. Vi har gjort en sådan bedömning. Det är synnerliga skäl att det är omöjligt att förutse de kommande ekonomiska villkoren, det är synnerliga skäl.

Jag vill dock poängtera att vi i Folkpartiet anser att vi ska ha en regional skatteutjämnning men att den måste ligga på en rimlig nivå. Den måste vara förutsägbar. Den måste också vara kopplad till skattebasen och kostnadsnivån i de olika delarna av Sverige. Jag vill kanske grusa Brit Rundbergs förhoppningar om det kommande borgerliga regeringsalternativet. Jag hörde Centerns partisekreterare på radio i morse uttala att man faktiskt vill ha en översyn av skatteutjämnningssystemet. Trots det du säger finns det faktiskt hopp.

Skatteutjämnningen har ökat dramatiskt under den här mandatperioden, från 1,1 till 4,4 miljarder kronor per år. Det är närmast en 300-procentig ökning. Detta skulle kanske vara en realistisk ökning om också skatteunderlaget hade ökat med 300 procent. Det har det dock inte gjort. Tittar man på skatteunderlaget per invånare ser man att det har ökat ca 15 procent i Stockholms län under den här perioden.

För att få en uppfattning om den mängd sjukvård som tas från stockholmarna har jag gjort en jämförelse med vad det kostar att driva Södersjukhuset, Danderyds sjukhus, Södertäljes sjukhus och Norrtäljes sjukhus. Alla dessa sjukhus kostar under ett år strax under 4,4 miljarder att driva. Det kanske är Brit Rundbergs med fleras åsikt att vi ska lägga ned dem. Göran Persson har i princip tagit ifrån stockholmarna pengarna för att kunna driva ett sjukhus per år. Men efter nästa mandatperiod – då beräkningarna visar att vi totalt ska

betala ca 26 miljarder kronor under den här perioden – kommer stockholmarna inte att ha någon möjlighet till sjukvård alls om vi ska följa Socialdemokraternas uppmaning om vad som är s.k. ansvarsfrihet.

Men vad ska vi som sitter i den här församlingen ta ansvar för? Jo, vi ska ta ansvar för att invånarna i detta län bl.a. får en god sjukvård, att vi som är ansvariga politiker får *rimliga* möjligheter att förutse kommande ekonomiska villkor eller, som delar av församlingen i den här salen tydligen tycker, att vi ska uppfylla Socialdemokraternas uppfattning om ansvarsfrihet och utan protest skicka mer och mer pengar till andra landsting, som Göran Persson önskar. Den åderlåtning som regeringen utsätter stockholmarna för är ren politisk bestraffning. Det är för att stockholmarna har varit ofina nog att välja ett borgerligt styre i landstinget. Det är intressant att se hur regeringen själv hanterar sitt underskott. Man knackar på dörren till Riksbanken och säger: Kan vi få lite mer pengar. Så uppnår de sitt balanskrav. Tyvärr har vi ingen riksbank i Stockholms läns landsting att knacka på dörren till.

Det är synd att Astrid Lindgren är död, annars hade hon med sin finurlighet snabbt bytt namn på Göran Perssons beteende och skrivit en ny pomperipossasaga, Sagan om de ordnade tingens orimlighet. Därmed yrkar jag ansvarsfrihet för landstingsstyrelsens ledamöter.

Anförande nr 18

Jan Strömdahl (v): Fru ordförande, landstingsledamöter och alla ersättare! Landstingets revisorer har i flera år kritiserat landstingets ledning för oförmågan och oviljan att få ekonomin i balans. I år har gränsen trampats över och samtliga sex revisorer med olika partibakgrund riktar anmärkning mot landstingsstyrelsens ledamöter för deras bristande ekonomiska förvaltning. Det här är faktiskt den starkaste grad av kritik som en revisor kan ta till.

Flertalet revisorer tar också den rätt naturliga konsekvensen av kritiken och föreslår att styrelsens ledamöter inte ska beviljas ansvarsfrihet och att årsredovisningen ska underkännas. Endast de två revisorerna med moderat bakgrund tycker att styrelsen trots den allvarliga kritiken ska beviljas ansvarsfrihet och att årsredovisningen ska godkännas. En normalt funtad landstingsstyrelsemajoritet hade tagit kritik av den här kalibern på allvar och sökt hitta lösningar eller lämnat sina poster. Men inte Lédel och hans mannar. De ser inga fel hos sig själva, bara hos revisorerna. Det här är anmärkningsvärt.

Landstingsledningen påstår att revisorernas kritik avser fullmäktiges beslut. Det har vi nu fått höra från Folkpartiets och kd:s representanter i fullmäktige också och att alla revisorer utom de två med moderat bakgrund är oseriösa och politiserande när de avstyrker ansvarsfrihet i konsekvens med samtliga

revisorers gemensamma anmärkning. Men som framgår av Curt Riberdahls expertbedömning ligger revisorernas granskning inom ramarna för gällande lagstiftning och god revisionsred. De revisorer som möjligen kan påstås politisera är de två som inte vågat fullfölja sin kritik i ansvarsfrågan.

Den borgerliga landstingsledningen har med sin osakliga revidering av revisorernas arbete på ett ovanligt tydligt sätt bevisat sin inkompetens. Man kan befara att den här inkompetensen medför att Lédel och kompani blir kvar i fem månader till, om inte annat så för att ytterligare förstöra förutsättningarna för dem som ska ta vid under nästa mandatperiod.

Det mest uppseendeväckande i den moderatledda politiken är naturligtvis det aggressiva lagtroset. Lédel leder en liga som öppet och medvetet sätter sig upp mot lagar och demokratiskt fattade beslut. Denna liga anser sig ha moralisk rätt att bryta mot regler för att tvinga fram en förändring. Det är bara det att just Moderata samlingspartiet i en del andra sammanhang går i spetsen för att kräva lag och ordning, hårdare straff och starkare polis. Politiken är inte helt sammanhängande, även om den är klassmässigt konsekvent.

En del har ställt frågan varifrån Lédel kan ha fått sin inspiration till den här lagtrospolitiken. Då kan man peka på att en mer folklig variant av lagtrots för att tvinga fram förändringar är några ungdomsgruppers plankaraktioner för att tvinga fram nolltaxa i kollektivtrafiken. Jag frågar mig: När får vi se Elwe Nilsson med kraft försvara detta politiska lagtrots? Hur kan man försvara miljardprotesten om man inte också godtar en tusenfalt mindre protest? Hur kan man ha mage att fördöma ungdomar som plankar och målar olagligt om man anser sig ha rätt att sätta sig över mycket mer grundläggande och genomgripande lagstiftning.

Men det är klart, även Lédel's ligamedlemmar ägnar sig åt en del enklare brott. Om precis två veckor träffar vi Elwe i Stockholms tingsrätt.

(Förste vice ordföranden: Vi kanske inte ska kalla ledamöterna liga.)
Jag yrkar att landstingsstyrelsen inte beviljas ansvarsfrihet.

(Förste vice ordförande: Vi ska benämna varandra som landstingsledamöter här och ingenting annat.)

Anförande nr 19

Herta Fischer (v): Fru ordförande, landstingskolleger! Det har i många sammanhang talats om "lagtrots". Jag citerar då Dagens Nyheter som inte är någon socialistisk tidning precis. Detta lagtrots är intressant ur många synvinklar. Det är intressant därför att det försvaras av ett parti som säger sig vara väktare av lag och ordning och som konsekvent skriker efter fler poliser. Jag tycker att Janne Strömdahl mycket väl har beskrivit vad man vill ska

åtgärdas i lagenlighet, medan man samtidigt i det stora sammanhanget suveränt trotsar lagarna och förordningarna.

Jag ser det här inte bara som en intressant inkonsekvens utan jag ser det egentligen också som ett angrepp på demokratin i sin helhet som vi måste beakta. Var hamnar vi om vi bland lagar och förordningar som är stiftade i demokratisk ordning av riksdagen och de lagstiftande församlingarna plockar ur vilka vi ska följa och vilka vi inte ska följa?

Det tycks vara någon sorts mantra för Moderaterna, inte minst för finanslandstingsrådet Ralph Lédel, att det är utjämningskatten som Stockholms läns landsting betalar till andra fattigare landsting som är orsaken till de gigantiska underskotten. Men är det inte så att i en budget, det vet vi allihop som har en hushållsbudget, måste man ta hänsyn till utgifter likaväl som inkomster. Man kan inte säga: Vi struntar i det ena på bekostnad av det andra. Det lär man sig faktiskt väldigt tidigt, redan som barn när man får sina veckopengar till godis och annat.

Budgeten måste alltså ta hänsyn till inkomster och utgifter. Att åsidosätta dessa elementära regler är inte bara lagtrots utan också tecken på bristande respekt för lagar och förordningar och därmed djupt odemokratiska, för att inte tala om, och nu gäller det i sak, bristande solidaritet. Men Moderata samlingspartiet, och tyvärr också deras följeslagare, är inte ens riktigt konsekventa när det gäller att så att säga bojkotta "solidaritetslagar". Inom EU betalar Sverige 25 miljarder i bidrag ...

(Förste vice ordföranden: Nu blir det en lite annan fråga, Herta. Jag är ledsen, jag är jätteintresserad av en EU-diskussion, men inte här.)

Nej, men det är ändå så att motivet till att vi betalar så mycket ...

(Förste vice ordföranden: Det finns inte med i revisionsberättelsen.)

... är solidaritet. Där är man beredd att understödja storbönderna i Portugal och Grekland, men vi är inte beredda att i vårt land stödja dem som behöver en anständig sjukvård i Norrbottens och Jämtlands län. Det är en inkonsekvens som inte jag kan förstå.

Jag tycker att man straffar ut sig själv med sitt agerande, och jag yrkar bifall till revisorsmajoritetens förslag att inte bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet. Samtidigt vill jag ändå vara så pass konstruktiv att jag i enlighet med det Brit Rundberg har framfört föreslår ett inrättande av en kriskommitté för att för allmänhetens bästa klara det underskott som en oansvarig majoritet har åsamkat Stockholms läns landstings invånare.

Staffan Holmberg (s): Fru ordförande, ledamöter! Mot bakgrund av den allvarliga kritik som en enig revision riktar mot landstingsstyrelsens ledamöter för underlåtenhet att vidta åtgärder i den ekonomiska styrningen samt bristfällig budgethantering och ekonomisk uppföljning yrkar den socialdemokratiska landstingsgruppen att ansvarsfrihet ej beviljas landstingsstyrelsen för det gångna året.

Jag vill också erinra om att landstingsstyrelsens socialdemokratiska ledamöter anfört reservationer mot landstingsstyrelsens beslut avseende förslag till budget för åren 2000, 2001 och 2002. Därtill har partiets ledamöter lämnat reservationer i samband med styrelsens beredning av årsredovisning för 1999, 2000 och 2001. Även avseende landstingsstyrelsens beredning av delårsboksluten för åren 2000 och 2001 föreligger reservationer på grund av styrelsemajoritetens ekonomiska hantering och brist på styrning av verksamheten samt underlåtenhet att vidta åtgärder för att återställa det egna kapitalet i enlighet med gällande lagstiftning.

Fru ordförande! Stockholms läns landsting närmar sig med rasande fart en obeståndssituation. Det läcker inte som ett såll, Niagarafallet är kanske en bättre liknelse. Det egna kapitalet är snart förbrukat. Jag vet från min roll som kommunalråd i Haninge vad detta innebär. Ett mycket stort politiskt ansvarstagande erfordras och ett hårt hantverk för att lösa upp den här situationen. Det innebär långa och tunga arbetsdagar. Det handlar om att öka inkomsterna och att sänka kostnaderna. Och det är Stockholms läns landstings medborgare som får betala, och det blir inte särskilt lätt att få våra medborgare att ställa upp på en sådan politik. Men det är nödvändigt mot bakgrund av vad den nuvarande majoriteten har ställt till med under de gångna åren. Det normala i en sådan här situation, då bristerna är så stora, är att landstingsledningen omedelbart tar konsekvenserna och lämnar sina poster.

Anförande nr 21

Elin Låby (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag blev så oerhört upprörd när jag hörde Ralph Lédel här i talarstolen som det första han gjorde säga att hela detta underskott och all den bedrävelse som vi har hamnat i beror på den kommunala utjämningskatten. Jag tycker att ni betar er som små pojkar som sitter i sandlådan och säger: Jag vill inte vara med och leka om inte ni gör som vi säger och följer våra regler. Så kan man resonera när man är liten och sitter i sandlådan men inte när man ingår i ett demokratiskt system och i ett politiskt parti. Jag tycker att ni kunde stanna i sandlådan, eller också får ni börja rätta er efter politikernas spelregler. Det är som om jag skulle gå ut och måla graffiti och bara säga att jag gör det därför att jag tycker att det är snyggt. Nej, skärpning!

Sedan slår du dig för bröstet och säger att vi har de kortaste vårdköerna i hela landet. Det skulle säkert de andra landstingen också ha om de hade miljarder i underskott. Dessutom tycker jag att det är helt egoistiskt av er att påstå att

skatteutjämningen är plundring. Många med mig här i Stockholm har faktiskt kommit någon annanstans ifrån och har både släktingar och vänner kvar i resten av landet. Jag tror att det är många stockholmare som tycker att det helt enkelt är ett bra system att man solidariskt finansierar vården över hela landet. Med hur mycket kan man ta upp i en politisk diskussion och se till att det blir lagom.

Vill man ha en solidariskt finansierad sjukvård, som ju Moderaterna faktiskt säger att man vill, måste det kosta. Då kan man inte, som de borgerliga partierna har gjort, sänka skatterna. Det ni gör nu är bara att ni lämnar efter er ett totalt budgetunderskott för dem som kommer att få ta över och sanera efter er efter valet.

Anförande nr 22

Bo Krogvig (s): Fru ordförande! Nu har jag fått en déjà vu-upplevelse igen. Jag återkommer till den.

Först en fundering: Vad händer om man driver ett lands ekonomi på samma sätt som majoriteten hittills drivits landstingets ekonomi? Tyvärr är det många länder som har försökt det. Vi har haft en del övningar t.o.m. i vårt eget land på det området. Bara de senaste månaderna kan vi titta tillbaka på det som har hänt i Argentina och den djupa kris som det landet befinner sig i som var en föregångare för många år sedan när det gällde social standard, inkomst och välfärd. Många länder i Afrika har dragits ned i det ekonomiska träsket därför att utgifter och inkomster inte har hängt ihop.

(Förste vice ordföranden: Kommer du till Stockholms län nu?)

Jag kommer till Stockholms län, även om jag kanske tror att det inte skadar att dra in...

(Förste vice ordföranden: Vi får vara lite rättvisa, och jag tillät inte Herta Fischer att behandla EU.)

Under inledningen av det här året har jag haft förmånen, och det är där déjà vu-upplevelsen kommer, att bistå oppositionen i Zimbabwe och har därvid lagt märke till en skillnad i retoriken mellan den zimbabwiska ledaren Mugabe, blott retoriken, och Ralph Lédel i Stockholms läns landsting. Det är konspirationsteoriernas mästare som här framträder i olika forum och med olika metoder. Där Mugabe hittar alla brister hos Blair och oppositionsledaren Tsvangirai hittar Lédel alla brister hos Persson och...

(Förste vice ordföranden: Nu får det vara lite...)

...men bara retoriskt, hos Persson och oppositionsledaren Ingela Nylund Watz. Där finns en stor likhet.

I lördags läste jag Johan Schücks krönika i Dagens Nyheter. Johan Schück kan knappast anklagas för att vara socialistisk, socialdemokratisk eller någon annan sorts kommentator. Han har sin bakgrund i en stark liberal tradition och har varit ordförande, om jag minns rätt, i Folkpartiets ungdomsförbund. Han skriver: "Stockholms läns landstings finanser har blivit ett samhällsekonomiskt problem som indirekt berör hela Sverige. Den skattehöjning som ser ut att bli nödvändig betyder att de berörda hushållen påtagligt förlorar i köpkraft. När detta inträffar i en tillväxtregion med cirka en femtedel av landets befolkning blir följden att hela den svenska ekonomin tappar tempo." Alltså är detta inte bara en fråga för en eventuell lekstuga i landstingsstyrelsen.

Det han också påpekar är att för den som tjänar 20 000 kronor kan det handla om 600 kronor mer i månaden i landstingsskatt utan att få ut något mer för pengarna. "Samtidigt skärps marginaleffekterna, så att det blir mindre lönande att arbeta." Detta i en region där majoriteten så ofta har sagt att det ska bli mer lönande att arbeta.

Schück fortsätter och säger: "Huvudproblemet är alltså Stockholms läns landsting, där prognoserna nu pekar mot ett underskott på närmare fyra miljarder kronor... Beloppet är så stort att det motsvarar 0,2 procent av Sveriges BNP..." Då är vi tillbaka i Argentina igen och i Mexiko, och det handlar om hur snuvorna påverkar möjligheterna att förverkliga planerna på att försöka skapa förutsättningar för ett gott liv för medborgarna.

Sedan kommer jag tillbaka till landstingsstyrelsens papper som man fattat beslut om denna morgon. Där säger man så här: Kreditvärderingsinstitutet Standard & Poors har bedömt att landstinget är kreditvärdigt. Jag har för mig att det går från trippel-a till ungefär c-minus med ungefär 15 olika nivåer däremellan. Det landstingsstyrelsen säger är att vi inte har fått c-minus i kreditvärdighet, som betecknar att vi inte är kreditvärdiga. Det Schück säger är: "I slutet av förra året reagerade kreditvärderingsinstitutet Standard & Poors genom att gradera ner Stockholms läns landsting." Vi har alltså fått sämre kreditvärdighet genom detta arbete.

Jag ska stanna där när det gäller de här två sakerna. Det jag tycker är mest intressant är den enastående isolerade envishet som majoriteten, framför allt Moderaterna har visat. Det har kanske inte framskymtat så mycket i den här debatten, men det pågår faktiskt en översyn av skatteutjämningsystemet. Det sitter en statlig utredning med representanter för alla partier under ledning av landshövding Lorentz Andersson. Det ska bli intressant att se om de moderata representanterna där har tänkt medverka i den här utredningens arbete eller om man har tänkt lämna lokalerna med buller och bång.

Jag skulle ha önskat mig att majoriteten valt att samtala i stället för att ikläda sig propagandistens skrikiga uniform. Det finns ju inget samtal över gränserna. Det kunde ha funnits där. Om jag minns rätt har den socialdemokratiska oppositionen återkommande sedan i juni år 2000 föreslagit att vi skulle sätta

oss ned gemensamt i en kriskommission eller någonting liknande. Vi sträckte ut händerna till samverkan för att kunna finna lösningar som långsiktigt skulle kunna ta itu med de problem som vi nu har hamnat i och som ställs under bjärt belysning i revisionsrapporten.

Vi hade säkert varit beredda att diskutera både det ena och det andra med den nuvarande majoriteten, och vi hade kanske tillsammans kunnat föra samtal, utövat påtryckningar och gjort annat som kanske t.o.m. skulle kunnat leda till justeringar i skatteutjämningsystemet. Men storsinne, samtal och ödmjukhet har inte precis varit den här majoritetens adelsmärke, om jag får säga det så.

Igen och igen och igen har vi funnits där, beredda till förutsättningslösa samtal, precis som den socialdemokratiska oppositionen under 1990-talets inledning bistod en moderatledd regering för att lösa den uppkomna krisen i ett då mycket riskabelt politiskt projekt. Det är att vara beredd att göra sådana saker som är att visa ledarskap. Jag hade förväntat mig av den här landstingsmajoriteten att de skulle ha visat ett ledarskap som, trots att vi naturligtvis har olika politiska uppfattningar, skulle kunna innebära att vi hade förutsättningar att diskutera framtiden för landstinget i stället för att ägna så stor del av vårt arbete åt att diskutera den ekonomiska förvaltningen under de år som har gått. Jag måste säga att jag är besviken, och det är en besvikelse som går långt utöver de politiska skiljaktigheterna.

Anförande nr 23

Landstingsrådet L é d e l (m): Fru ordförande, landstingsledamöter och Bo Krogvig! Det finns en väsentlig skillnad mellan Mugabe och mig: jag har aldrig omfamnat Olof Palme och Ingvar Carlsson.

Tydligen är det så att det i alla fall finns en gnutta förnuft. För första gången har jag i Bo Krogvigs anförande hört det från oppositionens sida. Du ger uttryck för att Socialdemokraterna tydligen är beredda att diskutera förändringar i utjämningsystemet. Det välkomnar jag. Jag har varit väldigt förvånad över att ingen har gjort det tidigare på det som du nu gör. Jag vet inte om du har förankring någonstans för det budskapet, men jag hoppas det. Jag ställer självfallet upp i diskussioner om förändringar i utjämningsystemet som innebär lindringar för Stockholms län.

Dessvärre stämmer inte riktigt det du säger, Bo Krogvig. Vi har haft överläggningar med oppositionen, flera gånger. 2001 slutade det, och det berodde på att oppositionen lämnade överläggningarna. Det beklagade vi, Stig Nyman och jag, som var med och ledde överläggningarna. Vi har bjudit in igen, men det har inte kommit någon.

Men jag tar gärna upp din kastade vante. Självklart är vi beredda att diskutera med Socialdemokraterna om förändringar i skatteutjämningsystemet. Tack för det!

Anförande nr 24

B o K r o g v i g (s): Du borde kanske ha kramat Palme och Carlsson. Det kanske inte hade varit så illa.

Nu kommer tillbaks till en debatt vi har haft många gånger förut. Samtalstonen är ju sådan här i tinget att samtalsmöjligheterna inte utnyttjas i tillräckligt stor utsträckning trots att vi har så många fora att mötas.

Det finns många som har lämnat arbetsgrupper. Jag ska inte ge någon Donjuansk katalogaria över vilka arbetsgrupper folk har vandrat ut ur under de senaste fem sex sju åtta åren. Ett av problemen är att så fort det kommer upp ett förslag så tas det som uttryck för något helt annat, och så sopas dörrarna igen. Det var ju vad som hände t.ex. med de förslag om kriskommission som vi har lagt.

Jag utgår ifrån att alla – jag, alla i den nuvarande oppositionen och alla i majoriteten – vid varje tillfälle är beredda att diskutera effekterna av varje statlig åtgärd, reform eller möjlighet till förändring. Det är just därför som regeringen har tillsatt den parlamentariska utredningen under ledning av Lorentz Andersson. Där finns det rikliga möjligheter att diskutera på vilket sätt utjämningsystemet – för ett sådant måste vi ha under alla förhållanden – ska vara konstruerat under de första åren. Jag är beredd att delta i det samtalet, och det är många, många andra också. Jag hoppas att ni är det!

Anförande nr 25

M a g n u s L j u n g k v i s t (s): Fru ordförande, landstingsfullmäktige! Vi är 149 folkvalda i dne här salen som i dag har att granska den ledning vi har valt. Det här är egentligen ett av de stora tillfällena för fullmäktige – och då menar jag er, varje enskild ledamot. Vi ska granska, utvärdera, se vad som har hänt och faktiskt ta det uppdrag som vi har fått av väljarna i Stockholms läns landsting på allvar.

Sedan är det valrörelse, och det märks på debatten. De tunga elefanterna går upp och skyggglapparna sätts på.

Men det vi vet är att landstingets ekonomi är på väg mot bankrutt. Det vi vet är att ett enigt revisorskollegium har påtalat detta. Det vi vet är att om vi inte tar ansvar i dag för den ekonomiska situation landstinget befinner sig i, om vi inte i dag sätter stopp för den oansvariga ekonomiska hantering som har skett de senaste åren, så kommer landstinget att vara omöjligt att sköta för vilken majoritet det än vara månne som vinner nästa val.

Och det är här jag är besviken på de ledamöter i Folkpartiet och Kristdemokraterna som har deltagit i debatten men inte ser att det är precis dit Moderaterna har velat hela tiden. De vill inte styra Stockholms läns landsting. De vill inte ta det ekonomiska ansvaret för sjukvården. De vill lägga ned Stockholms läns landsting. De vill förflytta det politiska ansvar vi har för sjukvård och kollektivtrafik till privata intressen. Egentligen är det vad debatten handlar om.

Ni är lurade! Jag är hemskt ledsen att säga det. Det har varit en medveten politik, driven under fyra år, för att sätta landstinget i en situation som är omöjlig att hantera för vilken majoritet som än formeras efter valet. Detta är Moderaternas uttalade strategi.

Jag hoppas och tror på att alla ni på alla kanter i salen som är valda att representera väljarna i Stockholms län tar ert personliga ansvar i dag och gör den bedömning som ni personligen tycker är rimlig. Är det rimligt att man bedriver en verksamhet mot miljardförluster? Är det rimligt att man driver en offentlig sjukvård och kollektivtrafik till konkursens gräns? Eller är det inte rimligt?

Det är i dag vi 149 folkvalda dömer den ledning vi har haft utifrån revisoreernas berättelser, och det är upp till oss allihop, oavsett politisk färg från början, att ta det ansvaret i den votering som snart kommer.

Anförande nr 26

I n g v a r J a c o b s s o n (m): Ordförande! Jag börjar med att av ”synnerliga skäl” yrka ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen.

Jag har lyssnat på debatten, och det har ju sagts en del ganska hårda ord: försnillat, Ebberöds bank, plundrat, osv. Men ingen har talat om dem som får våra pengar. Hur reagerar de? Jag kommer själv ifrån en kommun, Norrtälje, som får 91 miljoner i kommunalt utjämningsbidrag. Det nämns aldrig att man får pengar från någon annan – ånej! Likadant är det med de miljarder som Ralph skickar iväg. Jag har varit upp till Ralph i hans rum, och inte hänger där några fina tackkort från olika landsting för de bidrag de har fått. Inte ett dugg!

När jag hörde debatten kom jag att tänka på hur det låter när skåningar och smålänningar träffas, då brukar det bli lite bråk. Före jul var jag ner till Skåne, på gille. Det var min syster som fyllde år. Jag hade upptäckt att de hade det ganska bra ställt i min gamla hembygd. Fastighetsskatten för ett hus som om det hade legat i Danderyd hade varit 40 000 är ungefär 5 000 kronor, därför att priserna är så mycket lägre. Det är mycket billigare att värma upp husen. Och de hade dessutom en förfärlig massa sjukhus. Det var ju tre huvudmän som slogs samman till en, och de har alltså inte klarat av att dra ner på sina kostnader. I stället har de fått ett bidrag på 560 miljoner kronor härifrån. Även om det inte alltid är rätt att jämföra landstingsskatt mellan olika län beroende på de olika verksamheter som de har, är deras landstingsskatt betydligt lägre än den vi har här i Stockholms län.

På ett gille försöker man ju att inte prata politik, men ett tu tre blev det ändå så. Jag förklarade att från Stockholms läns landsting kommer när det blir nyår Ralph Lédel i släde farande med 560 miljoner i bagaget, som han överlämnar. Ingen trodde mig, ingen hade hört talas om det.

Då inträffade någonting underligt. Jag vet inte namnet på något landstingsråd i andra landsting, men tänk, de visste vem Ralph Lédel var. Och vet ni vad min bror säger?

”Men Ralph Lédel, han är ju smålänning, och inte kommer en smålänning ner till Skåune med nära pengar!” Men det är ju just vad han gör!

Anförande nr 27

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det mesta är väl redan sagt i den här debatten, men jag tänkte ändå försöka flytta fokus mot det som den egentligen handlar om och citerar ur revisionsberättelsen: ”Revisorerne konstaterar att verksamheten 1999 givit ett underskott på 1,6 miljarder. Flertalet finansiella nyckeltal visar på försämrade värden i förhållande till 1998. Landstinget har tvingats utnyttja krediter för att förstärka den tidigare mycket låga likviditeten. Nettokostnadens andel...” Så fortsätter det, år från år.

Förra året var det så allvarlig kritik att det dessutom föranledde revisorerne majoritet att föreslå att inte bevilja landstingsstyrelsens ledamöter ansvarsfrihet.

Det är vad debatten handlar om: en stegrad kritik, ända från revisionsberättelsen för 1999, som följaktligen har föranlett revisorerne att enligt god revisions sed komma till den slutsats man nu har landat vid.

Staffan Holmberg har för vår del meddelat vilket yrkande vi ställer.

För min egen del vill jag avsluta diskussionen med att kommentera några saker som jag tycker måste klargöras. För det första är inte det som pågår i Stockholms landsting ett spel mellan moderata partistrateger på Schönfeldts gränd och regeringen. Det handlar om på vilket sätt Sveriges näst största parlamentariska församling väljer eller inte väljer att följa de lagar som fastställs av en legitim, folkvald riksdag. Det handlar alltså om att diskutera huruvida riksdagen har beslutat om rätt lagstiftning, eller möjligen fel lagstiftning.

Det är inte ett spel mellan Sveriges regering och moderaterna på Schönfeldts gränd, detta handlar om vårt ansvar att sköta vårt landsting.

För det andra. Kommunallagen och den kommunala redovisningslagen är lagar som är fastställda av Sveriges högsta beslutande, parlamentariska församling, av 349 folkvalda ledamöter. Om inte detta är uttryck för en legitim folkvilja, vad är då uttryck för en legitim folkvilja?

För det tredje. Bo Krogvig kommenterade det bristande och mycket bistra samtalsklimat som finns i Stockholms läns landsting. Vi har för vår del ända sedan juni 2000 yrkat på att det behövs en parlamentarisk kriskommission för att långsiktigt komma till rätta med de mycket svåra ekonomiska problem som landstinget står inför, bl.a. till följd av en kommande fortsatt vårdtyngd och en fortsatt kostnadsexplosion när det gäller både medicinsk-teknisk utveckling och inte minst läkemedelskostnader.

Vi har varit beredda att ställa upp på detta. Vid varje givet tillfälle vi har föreslagit det har Stig Nyman snabbt hoppat upp i talarstolen och sagt: Ni lämnade

utvecklingssamtalen. Låt mig då erinra om att jag för egen del vid samtliga de tillfällena har sagt att för att ett samtalsklimat ska vara värdigt en parlamentarisk församling krävs det att man skakar av sig de värsta egna ideologiska kännemärkena, annars är samtalet inte möjligt. Då är positionerna låsta. Vill man skapa förändring, måste också ytterligheterna i de ideologiska skiljelinjerna läggas åt sidan. Det var därför vi fann oss nödsakade att lämna utvecklingssamtalen, för att vi insåg att den överordnade dagordningen för denna politiska majoritet var att skapa mer av konkurrensutsättning, mer av privatiseringar och mer av marknadsliknande lösningar för sjukvården i Stockholms län. Ja, själva målet var ju att skapa den sjukvårdsmarknad som nu så tydligt är på väg att växa fram. Det var vår främsta ideologiska kätthäst. Eftersom detta var det överordnade målet valde vi att lämna de samtalen.

Om majoriteten då hade visat en annan sida, varit beredd att slå ned på takten, acceptera att utvärdera omfattande förändringar av vårt sjukvårdssystem och göra det genom en noggrann prövning av om de idéer man har är värda att anamma eller ger positiva effekter, så hade kanske samtalsklimatet varit ett annat.

Till sist. Låt mig säga någonting om det kommunala skatteutjämningsystemet och det läge som gäller kring det. Jag tror att jag varje år i samband med årsbokslut, budgetar och delårsbokslut har sagt ungefär följande, även om jag inte i huvudet kan exakt hur jag har uttryckt mig varje gång.

Vi har, bl.a. i Landstingsförbundet, mycket tydligt tagit ställning för att vi med statsmakterna behöver diskutera innehåll och konstruktion av det statliga skatteutjämningsystemet för landstingssektorn. Därför är det jättebra att det finns en tillsatt statlig utredning på området. Där, Ralph Lédel, har du och dina partikolleger, Stig Nyman och hans partikolleger, mina partikolleger och alla andra partiets företrädare möjlighet att resonera om detta.

Men det är en väsentlig skillnad på att föra samtalet med den utgångspunkten och att bombastiskt måla ut att den enda räddningen för Stockholms läns landsting är att avskaffa skatteutjämningsystemet. Det blir nämligen inte trovärdigt när samma parlamentariska ledare samtidigt ska försvara en politik i Sveriges riksdag som innebär att drastiskt skära ned bidragen till kommuner och landsting.

Anförande nr 28

A n d e r s G u s t â v (m): Fru ordförande! Den här bilden visade förut av Elwe Nilsson. Utan den här bilden blir hela debatten lite konstig, och jag tycker att bara blir mer aktuell när jag har hört ett antal inlägg på temat att det här inte är en fråga om en liten lätt diskussion mellan regeringen och Stockholms läns landsting eller mellan Sveavägen och Schönfeldts gränd. Jag tror inte någon kan titta på den bilden utan att ställa sig följande fråga: Vad beror det på att Stockholms läns landsting har fått ett underskott?

Det kan väl vara min första fråga till bl.a. Ingela Nylund Watz: Är det så att den här bilden är felaktig? I så fall håller naturligtvis inte argumenten, och då håller inte den självklara förklaringen att anledningen till de underskott som faktiskt har förelegat under i stort sett hela 1990-talet är den skatteutjämning som vi lever med.

Jag tycker att det blir en mycket märklig debatt – även från oss på den borgerliga kanten – om vi inte inser att det här är avsikten med det skatteutjämningssystem som vi har i dag.

Vi som har levt med det här systemet, och det har ju några kommuner i länet gjort ända sedan det kom i början på 1980-talet, har successivt kunnat se hur systemet tär mer och mer på våra resurser här i regionen, hur systemet blivit mer och mer Stockholmsfientligt och nu når en sorts höjdpunkt. Notera att de verkliga höjdpunkterna har vi ännu inte nått, utan dem kommer vi att nå. Notera också att dessa höjdpunkter når vi samtidigt som socialdemokratiska talare här i dag försvarar systemet. Ingela Nylund Watz, jag räknade till att du i ditt inledningsanförande nämnde skatteutjämningssystemet sju gånger, men det kan ha varit åtta eller sex. Inte en enda gång från det du ställde dig i talarstolen tills du gick ned sade du ett enda kritiskt ord om detta skattesystem, som har orsakat alltihop!

Ur den synpunkten är det här en historisk dag i Stockholms läns landsting. Nu har Socialdemokraterna, ett halvår före valet, valt sida. Ni har ställt er på skatteutjämningssystemets sida mot stockholmarna – ett system som alltså tar resurser från det här landstinget och skickar runt i Sverige och som gör att vi har de här underskotten. Det är vad vi har sett i dag. För oss som ska ge oss in i en valrörelse är det utomordentligt intressant att notera.

Jag lade märke till att min gamle kompis Bosse Krogvig, partistrategen, hade noterat detta. Han var ju tvungen att gå upp och börja prata lite lätt illa om skatteutjämningssystemet och tala om att det sitter en ny parlamentarisk utredning – jag vet inte för vilken gång i ordningen – som ska utreda detta system. Därefter var du, Ingela, uppe igen och sade två saker om skatteutjämningssystemet varav den ena var att det är viktigt att det nu ändå finns en utredning i Landstingsförbundet.

Det är alltså detta skatteutjämningssystem som har orsakat att vi befinner oss i den situation vi har i dag. Den här bilden visar detta. Jag är tacksam om någon går upp och påpekar om bilden är fel, för i så fall ska jag ta tillbaka allt. Men jag tror som sagt inte att det är fel siffror.

Talarlistan i dag ger väl ganska hyggligt belägg för vad frågan handlar om. Partistrategen Krogvig och Magnus från regeringen är uppe och ska prata om det här utifrån sina aspekter.

(Förste vice ordföranden: Nu är de ju här som landstingsledamöter.)

Jo då, fru ordförande, men jag förhörde mig först noggrant om att han fortfarande arbetar i Regeringskansliet.

Det är klart att den här frågan har en oerhörd bäring på hur valrörelsen ska bedrivas i regionen.

Därför tycker jag att det kan vara på sin plats att ställa en fråga till den socialdemokratiska ledningen, vare sig det nu ska vara Ingela Nylund Watz eller Staffan Holmberg: Är ni nöjda med resultatet av skatteutjämningsystemet? Det måste ni rimligen vara, om ni inte kan instämna i den kritik som vi riktar mot det utan hela tiden, mer eller mindre, direkt eller indirekt, försvarar skatteutjämningsystemet. Det vore intressant att få svar på den frågan redan i dag. Har ni uppnått det ni vill med systemet, nämligen att utarma Stockholmsregionen?

Jag kan berätta att de senaste siffrorna på hur skatteutjämningsystemet kommer att slå de närmaste åren nu har kommit. Nu har det blivit så jämlikt här i regionen, att inte ens Botkyrka klarar sig från ett minus i fortsättningen. Om något år befinner vi oss i den situationen, att alla kommuner får betala till systemet. Alla kommuner i Stockholmsregionen är förlorare. Det är vad vi ser i de här landstingssiffrorna också.

Det har varit häpnadsväckande hur man från socialdemokratisk sida i den här debatten mer eller mindre ensidigt har ställt sig på skatteutjämningsystemets sida och tagit ställning mot skattebetalarna i Stockholmsregionen. Vill man inte ändra på systemet – och det har ni ju talat tydligt om att ni inte vill – så finns det bara två saker att göra. Det ena är att, som någon från Folkpartiet sade, lägga ned det ena och det andra sjukhuset för att få ihop de miljarder som fattas. Det andra sättet är att hela tiden parera det vi tvingas betala i skatteutjämningsystemet med ständigt nya skattehöjningar. Vill man inte ändra på systemet blir man varje år tvungen att höja skatten för att parera de ökande kostnader som vi får. Vi kommer inte att kunna leva på att Stockholmsregionen skapar en egen högkonjunktur år ut och år in. Det här systemet motarbetar ju möjligheterna att öka tillväxten i Stockholmsregionen. Det motarbetar möjligheterna att öka skattekraften. Systemet är även i det avseendet fullständigt kontraproduktivt.

Då återstår bara en enda sak för Socialdemokraterna: varje år tvingas ni höja skatten för att tillgodose en eventuell socialdemokratisk riksdagsmajoritets önskan att ge sig på Stockholmsregionen. Det är en annan oerhört viktig slutsats som man definitivt kan dra av den här dagen.

Av Magnus har jag fått lära mig en sak. Nog kan man diskutera Krogvigs jämförelse mellan Mugabe och Lédél utgående från någon konspirationsteori, men en av de bättre

konspirationsteorierna jag fick höra i dag var att Moderaterna uppenbarligen har gjort upp med Socialdemokraterna om skatteutjämningsystemet för att det ska slå så hårt mot Stockholms läns landsting att vi kan lägga ned det. Så uppfattade jag Magnus plädering. Jag tänker inte göra mig löjlig genom att fortsätta jämförelserna med Mugabe, men det var en rätt hygglig konspirationsteori. Jämförelsen med kramandet borde inte ha gällt Carlsson och Palme utan Göran Persson gentemot Ralph Lédel i sådant fall, för att vi skulle få lägga ned landstinget i skön förening med ett socialdemokratiskt skatteutjämningsystem.

Tidigare ställdes det en fråga, jag tror det var Bosse Krogvig som jämförde med Argentina och undrade vad en stat skulle göra som hamnade i den situation som Stockholms läns landsting har gjort. Det finns säkert en hel mängd saker som en stat kan göra, men ett exempel är vad den svenska staten faktiskt har gjort, som drar in ett antal miljarder från vårt landsting, och tar från ett antal kommuner också.

Fru ordförande! Jag tänker också ta mig friheten att inte vidga debatten – då blir jag avbruten – men väl konstatera att de effekter som skatteutjämningsystemet har haft på Stockholms läns landsting är utomordentligt allvarliga. Det finns ingen i denna sal som inte tar detta på allvar. Men vad man kanske också skulle drista sig till att börja föra ett resonemang omkring är de direkt demokratiska effekterna, inte bara de rent ekonomiska.

Jag tror att om vi skulle presentera detta inte som en verklighet utan som ett hypotetiskt *case* på en konferens eller ett seminarium, att inrätta ett sådant här system som skulle få de här effekterna, så skulle en av de första frågorna vi fick, var vi än befann oss i världen, vara: Men herregud, hur går detta ihop med det berömda svenska kommunala självstyret? Ingen av oss – om vi nu inte levde i systemet och av partipolitiska skäl försvarade det – skulle kunna säga att det går ihop, för det gör det ju inte! Det går icke att hävda att detta system är förenligt med det kommunala självstyret. Vi ser det här i dag. Våra händer är bakbundna i många avseenden. Vi tvingas till åtgärder därför att regering och riksdag tar så pass mycket pengar ifrån vårt landsting.

Ändå är det den situation som vi befinner oss i. Det är den situation som flera av våra kommuner har hamnat i, som har tvingats höja skatten eller tvingats låta bli att göra sådant som man annars kanske skulle ha gjort.

Fru ordförande! Jag tycker att någon gång borde även den dimensionen föras in i debatten, även om det är fråga om ansvarsfrihet. Jag anser att de som bär det största ansvaret och vars ansvarsfrihet borde ifrågasättas mest är de som har skapat detta system, inte vi som måste vara med och betala det. Det är ett djävulusiskt system, som först kramar ut allting ur den här regionen, och sedan går man ut och säger: Nu får inte ni ansvarsfrihet, för ni har inte klarat att betala de här pengarna!

Det är precis som bilden visar. Fanns icke detta system, då hade vi inte de här problemen.

Avslutningsvis, fru ordförande! Det jag egentligen tycker är mest häpnadsväckande är – utan att lägga några partipolitiska aspekter på det – att den politiska majoriteten i det här landstinget trots dessa problem och den enorma ekonomiska börda som detta innebär klarar att bedriva den bästa vården i Sverige och bland Sveriges bästa kollektivtrafik, med den högsta kollektivtrafikandelen, att vi klarar att genomföra alla de uppgifter som väljare och lagstiftare har ålagt oss. Det är faktiskt helt enastående att detta går ihop med det här systemet!

Att i ett sådant sammanhang börja prata om att inte bevilja ansvarsfrihet är icke sakligt grundat, utan det är rent partipolitiskt grundat som en del i en kampanj från Sveavägen mot vårt landsting och den här regionen.

Anförande nr 29

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag vill för tredje gången under den här debatten rikta fullmäktiges uppmärksamhet på att det handlar om att landstingets revisorer har riktat en allvarlig anmärkning mot landstingsstyrelsens sätt att förvalta sitt uppdrag och att en majoritet av landstingets revisorer inte vill föreslå att den ges ansvarsfrihet. Det är det debatten handlar om, hur mycket än Anders Guståv vevar med armarna i den allmänpolitiska debatt som vi säkert kommer att ha i valrörelsen kring dessa frågor.

Låt mig så kommentera den bild som Moderaterna har haft liggande på under hela fullmäktiges debatt.

Såvitt jag förstår, är det ungefär en tiondel av det skuldberg på 5,5 miljarder som Moderaterna har skapat 1999–2001 som kan förklaras av de senaste ändringarna i skatteutjämningsystemet. De handlade om förändringar i införandetilläggen. Samtidigt som de infördes – vilket naturligtvis med avsikt inte visas på bilden – har tillväxten i Stockholmsregionen ökat mer än skattekraftstillväxten i resten av landet. Det är därför siffrorna har blivit större.

Men trots att Stockholmsregionen har den unikt bästa skattekraftstillväxten och har haft det under hela perioden och visar plus om man lägger samman utjämningsavgifter, inkomstutjämnings och generella statsbidrag, så lyckas denna landstingsledning inte få landstingets ekonomi att gå ihop! Det är det den här debatten handlar om.

Till sist vill jag säga att debatten är bedrövlig på ett annat sätt. Egentligen borde det ju vara så att concernens ledning skulle bedömas efter det att concernens verksamheter har granskats.

Anförande nr 30

M a g n u s L j u n g k v i s t (s): Jag vill bara för ordningens skull påpeka att jag i likhet med min kamrat från Solna, Anders Guståv, är folkvald och inte är här som representant för Regeringskansliet vilket påstods från talarstolen. Jag tycker att det minsta vi kan göra för varandra här är att respektera det mandat på vilket vi alla sitter på de här stolarna: vi är valda som folkliga företrädare för invånarna i Stockholms län.

Anders Guståv behöver alls inte vara orolig för att jag ska förlöjliga honom. Han är så bra på det själv.

Anförande nr 31

R o l a n d v o n M a l m b o r g (mp): Under mitt kvartssekel som partipolitiskt aktiv är det en fråga som det förvånar mig att ingen har sagt någonting om alla gånger jag har varit i den här salen. 1981 fattade den borgerliga interimregeringen Ullsten ett beslut om att hela företagsskatten som gick till kommuner och landsting skulle tas bort. På den tiden var den 30 procent av vinsten. Där föll kommuner och landsting med 15 procent – pang, bom!

Det är precis samma proportion som vi nu diskuterar om utjämningskatten. Men ingen pratar om den dimensionen, och det tycker jag är intressant.

Det beror väl delvis på att ett av argumenten för att göra alla företag till nolltaxerare på kommun- och landstingsnivå var att det skulle bli så stora dynamiska effekter. Det fanns en fundamentalistisk tro på det underbara i att bara släppa lös allting, så att säga.

Man sade att det skulle bli så många fler sysselsatta att vi skulle komma att få inkomstskatter som motsvarade bortfallet. Det har det inte blivit, utan landstinget har sedan 1982 haft 3–4 miljarder mindre att röra sig med på grund av det beslutet. Ingen skatt för företag och förmögenheter.

I och för sig har sedan avregleringen lett till att vi ändå inte skulle få in några pengar, för 60 procent på noll kronor i kreativt bokförd skatt sedan man har skickat räkningar från skattefria boxar blir fortfarande noll.

(F ö r s t e v i c e o r d f ö r a n d e n: Nu får vi allt komma till revisionsberättelsen!)

Ja, men jag tycker det är en viktig sak att ta upp i sammanhanget. Hur hade de borgerliga sett på om Socialdemokraterna under en tidigare period hade sagt så här: Det här är synnerliga skäl för oss att köra med 3–4 miljarder i underskott. Om man hade resonerat som så, hade de borgerliga fått ta över med 12–15 miljarder i underskott för enbart förra perioden.

Det är inte glesbygdens änkepensionärer som flyttar till Stockholm. De har inte ens råd med en tågbiljett hit för att komma och niga och tacka med mössan i hand för att de får den här lilla utjämnigen. I stället är det deras barn som gör att en viss proportion av den höga skattekraft som finns här i regionen går tillbaks till deras föräldrar och hembygd, där den verkligen behövs.

Det är beklämmande att medmänsklighet och solidaritet kan kallas ”trams” av landstingets främste företrädare.

Den nuvarande regimen har alltså på fyra år inte lyckats duka bordet, utan man envisas med det magiska tricket att man har sänkt skatten med några tioöringar.

Det är också väldigt konstigt att man ger Göran Persson äran av skatteutjämningen, som faktiskt Centern och förhoppningsvis några fler går med på. Jag ser inte riktigt varför man ska kalla just utjämningen för Perssonpengar och inte i så fall statsbidragen. För mig är det lika bisarrt båda delarna.

De borgerliga kejsarna här i landstinget går nakna med hänvisning till att för mycket tyg har sänts till landsbygden. De har inte ens Lédelhosen på sig nu.

Jag vill avsluta med en kort dikt om utjämning:

Landsbygd och jordbruk behövs inte, städernas börshandel är mer lönsam.
 Vi behöver ingen mjukost, vi kan äta mjukvara.
 Vi behöver inga mjölkkor, vi kan mjölka EU.
 Vi kan strunta i vårt jordbruksklimat, nu är det företagsklimat som gäller.
 Vad då utjämningsbidrag för levande landsbygd, det finns väl EU-bidrag?
 Biologi lider av miljarder års ineffektivitet.
 Finans och industri i storstad ger högre produktivitet.
 Landskapet finns till för att turister ska semester glo.
 Vi behöver inga landsbygdsbor och bönder, vi kan äta skattesänkningar.
 Tillväxt och framtidstro!
 Lantisar, lugna er lite!
 Ni kan äta Volvoaktier, JAS, bredband
 – och IT, IT, IT!

Anförande nr 32

F r e d r i k K r o n b e r g (m): När jag tittar på de staplar som vi har sett ett antal gånger i dag, tycker jag det är rätt betecknande att man hela tiden i stort sett lyckats ta in föregående års ökning av underskottet, alltså de röda staplarna, året efter. Man är faktiskt ganska duktig på att få ekonomin att bli bättre, men den statliga pålagan ökas så att man ändå inte når den punkt man borde komma till.

Skatteutjämningsystemet kan diskuteras utifrån olika synpunkter. Alla är vi överens om att det ska finnas stöd och hjälp till de delar av Sverige där det är svårt. Frågan är – och det är en kärnpunkt för mig: Finns det i systemet också ett syfte att ställa till det för Stockholmsregionen? Ända sedan skatteutjämningsystemet första gången lanserades av Kjell-Olof Feldt har jag känt att det finns ett sådant negativt syfte. Därför skulle jag vilja säga ”[en viss potentat] tro’t”, innan det kommer utredningar och beslut i riksdagen om en förändring som fungerar väl för oss med socialdemokratiskt deltagande. Det har jag

väldigt svårt att tro på, eftersom det här negativa syftet är så tydligt i det praktiska arbetet.

Så till det revisionen handlar om, att kritisera en beredning inför beslut i fullmäktige. Man kritiserar alltså den beredning som leder till ett visst beslut i fullmäktige. Detta får man inte kritisera, utan däremot begär man att fullmäktige i ett senare skede ska kritisera beredningen av det beslut som man tog. Det är faktiskt att bakvägen försöka kritisera fullmäktiges egen hantering.

Jag vill med bestämdhet hävda, att fullmäktige genom budgetbeslut, delårsbokslut och olika former av rapporter har varit väl informerat och väl medvetet om läget, och om fullmäktige hade haft viljan att ändra detta i någon annan riktning så hade man haft goda möjligheter att göra det. Fullmäktige har haft full insikt när man har fattat de beslut som sedan har verkställts av det organ som vi talar om nu, nämligen landstingsstyrelsen.

Därför kan jag inte se att det går att rikta kritik mot ett beredande organ, när detta har fått okej av fullmäktige. Observera att jag nu inte ger mig in på själva sakfrågan utan enbart håller mig till de formella delarna. Jag begriper inte hur man resonerar, när man kan ge sig på ett beredningsorgan som har fått sina order från fullmäktige och dessa dessutom sedermera har vunnit laga kraft.

Att det skulle finnas någon koppling mellan den dåliga ekonomin och privatiseringen är ett underligt resonemang. Eftersom siffrorna kommer från regeringen skulle det i så fall vara Göran Persson som var ute efter att privatisera sjukvården. Ja, det kanske han är, men jag tycker det låter märkligt!

Anförande nr 33

M a r i a W a l l h a g e r (fp): Fru ordförande! Vi behandlar fortfarande punkt 5, som handlar om revisionsberättelsen för landstingsstyrelsen. Jag tänker hålla mig till det ämnet.

Jag tycker faktiskt att skatteutjämningen hör till ämnet, när vi diskuterar ansvarsfrihet eller icke ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen. Skatteutjämningen är faktiskt den enskilda punkt som vi alla som har debatterat i dag tycker har bäring på ansvarsfriheten.

Det är så att skatteutjämningen är ett framtidshot mot hela Sverige, inte bara Stockholm.

Tanken med skatteutjämningsystemet, som vi faktiskt alla är positiva till oavsett politisk majoritet i den här salen, är att det ska fungera som en utjämning av skattekraften mellan kommuner och landsting på ett enkelt och rättframt sätt. Den ska garantera att alla delar av landet får möjlighet till en bra offentligt finansierad service.

Men det goda syftet har ödelagts via den politiska manipulering som har skett. I dag är ju skatteutjämningen mellan landsting genom sin konstruktion det största hotet mot

rättvisa mellan regioner och betydande riskfaktorer som nu undergräver den svenska nationella utvecklingen på det ekonomiska området.

Som Anders Guståv säger är det också ett hot mot demokratin här i Sverige och i Stockholm, om vi har ett system som hela tiden tar pengar ifrån Stockholm och för ut till övriga Sverige.

Efter valet 1998 förändrades det drastiskt, när man diskuterade att trappa upp skatteutjämningen. Nu kan vi läsa om oss själva på Stockholmstidningarnas förstasidor, och vi har blivit partiledarämnen i diskussionerna i riksdagen. Orsaken är den genomgripande förändring som utjämningsystemet gick igenom 1998.

Inkomstutjämningen innebär ju att alla landsting efter utjämning ska erhålla samma skattekraft. Det medför att landsting som har högre medelinkomst än rikssnittet hos sin befolkning får lämna ifrån sig den extra skatteintäkt som de får till följd av detta, till landsting med en lägre skattekraft än rikssnittet. Så när den snabbare ekonomiska utveckling som vi har i Stockholmsregionen leder till högre inkomst hos befolkningen, får Stockholms läns landsting ingen del av detta, utan de pengar som vi får in därför att vår befolkning tjänar mer måste vi lämna ifrån oss.

Tittar man på kostnadssidan så utjämnas det där också – men bara utifrån schabloner. Så när en snabbare löneutveckling än överlag i Stockholmsregionen leder till en ökning också av vårdlönerna, utjämnas inte det av systemet!

Nu är det ju bra att vårdlönerna stiger i Stockholm – de borde stiga också i resten av landet – men det får konstiga effekter på grund av det här systemet. Själva de växande lönekostnaderna får Stockholms läns landsting alltså behålla, men pengarna att betala notan med måste vi lämna ifrån oss till andra.

Ändringen 1999 gjorde att systemet formligen exploderade här i Stockholm, och det syns i vår budget. Det är inte långsökt att tro att regeringens förmåga att konstruera ett system till Stockholms nackdel förstärks av att landstinget fick en borgerlig majoritet.

Om vi försöker sja in i framtiden kan vi utgå från några enkla antaganden. Vi vet att befolkningen i Stockholms län ökar, ca 20 000 per år flyttar in hit. Vi kan anta att vi har en snabbare ekonomisk utveckling än rikssnittet, så låt oss leka med siffran 5,5 procent jämfört med 4,5 i resten av riket. Vi kan anta att löneläget växer snabbare här än i riket som genomsnitt, ca 5 procent jämfört med 4 procent i övriga landet.

Stoppar vi nu in de här faktorerna och tittar vad det kommer att innebära för framtiden, så ser vi att nästa mandatperiod kommer vi i den här salen att få betala 26 miljarder från den budget som invånarna i Stockholms läns landsting har skrapat ihop till andra landsting. 2002, som vi är inne i nu, är det ca 4,4 miljarder, men det stiger till 4,9, 5,5, 5,7 osv. ända upp till 8 miljarder per år som vi ska betala.

Vad får det för konsekvenser? Ja, frånsatt att vi som jag sade i mitt tidigare anförande får sälja ett sjukhus per år, tills vi inte har några sjukhus kvar, innebär det att vi får göra

en 25-öres skatthöjning varje år under all överblickbar framtid. Och vem vill då bo kvar här, om man vet att under varje fyraårsperiod kommer skatten att höjas med en krona – in i det oändliga?

Var går smärtgränsen? Tidigare nämndes det att 50 procent kan vara ett rimligt totalt skattetryck för den enskilda individen. Här får vi uppemot 60, 70 och så småningom 80 procent. Var någonstans når ni på den kanten smärtgränsen? Om ni tänker er ha majoritet i fullmäktigesalen nästa period, hur ska kunna hantera de 26 miljarderna?

Tillbaka till nutiden. Magnus Ljungkvist antydde att vi på den här sidan av salen var lurade, att vi hade blivit förda bakom ljuset av att Moderaterna för en orimlig politik som leder landstinget till ekonomisk bankrutt. Det om något är väl att ha skyggglappar! Det är inte Moderaterna tillsammans med Folkpartiet och kd som leder landstinget mot bankrutt, utan det är s – fast inte från den här salen utan från en annan sal.

Jag måste ge en eloge till Bo Krogvig, som ändå verkar ha en viss insikt om problematiken med skatteutjämningsystemet och som säger att sossarna mycket väl kan sträcka ut en hand för en diskussion om hur vi ska hantera det. Ett antal utredningar är som vanligt tillsatta. Jag tror inte jag har sett någon socialdemokratiskt ledd utredning som har kommit fram till något positivt för Stockholms läns landsting, men det kanske kommer.

Självklart är vi, åtminstone från Folkpartiets sida men troligen även från de övriga borgerliga partierna, inriktade på att föra en konstruktiv diskussion om skatteutjämningsystemet så att det ger rimliga konsekvenser för Stockholm.

Jag slutar där och yrkar på ansvarsfrihet för landstingsstyrelsens ledamöter.

Anförande nr 34

Landstingsrådet N i l s s o n (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag begärde ordet när Bo Krogvig talade, och jag tänker återkomma till det.

Anledningen till att jag lägger på den här bilden igen är att det har talats om solidaritet med andra delar av landet. Vi från Moderaterna, Folkpartiet och kd i den här salen har inga synpunkter på hur mycket bidrag som behövs i de andra landstingen. Vad vi har synpunkter på är den här stapeln, hur mycket som tas ifrån oss, inte vad andra behöver i tillskott för att kunna fungera.

Jag noterar med förvåning att man försvarar det här systemet. Av den förra talaren fick vi reda på precis vad det handlar om: årliga skatthöjningar inbyggda i systemet. Jag påstår – det må vara konspiratoriskt eller ej – att detta är medvetet. Det är inga sifferidioter som sitter i finansdepartementet, de vet precis vad de håller på med! Är det någon som tror att det är en tillfällighet att det blir så här, att de inte vet vad de gör? Nej, det är klart att de vet.

Bo Krogvig talar om vad det handlar om i grunden och kommer in på att vi ska samarbeta: att få inkomster och utgifter att gå ihop. Ja, det var precis vad jag sade i början. Om man ska ändra det ekonomiska resultatet i en enhet med 30 miljarders omsättning, så gör man inte det bara genom att fatta beslut här, utan det krävs strukturella förändringar, strukturer som kan ge resultat.

Det vet andra om, men jag kan berätta det för Ingela verkar ha glömt allt.

(Förste vice ordföranden: Inte för mycket bakgrundshistoria bara!)

Det handlar om landstingets ekonomi, att landstingets inkomster och utgifter har balans, vilket ett antal socialdemokratiska talare har talat om. Då får vi väl tala om det?

Att strukturerna måste ändras kom redan den förra socialdemokratiska majoriteten under Claes Ånstrand på. Han ville att vi skulle driva något gemensamt över blockgränserna, där vi kunde hitta mångfald, konkurrensutsättning och bolagiseringar för att se var vi kunde mötas. Han startade det arbetet. Stig Nyman, som har blivit påhoppad fast han inte får gå upp i talarstolen, fortsatte det arbetet. Det gick bra i början.

Men plötsligt började Engqvist kapa Stockholm ifrån Rosenbad. Det kom tydliga direktiv från Sveavägen. Göran Persson gick ut, Bosse Ringholm sade i offentliga tal att det landsting som sänker skatten ska minsann inte ha några bidrag alls, och Lövdén vägrade lyssna på att systemet var felaktigt.

Samtidigt med att allt detta kom upphörde faktiskt majoriteten av socialdemokrater här att delta i samtal om hur man kan få andra strukturer i sjukvården som kan ge en bättre ekonomi och balans mellan utgifter och inkomster.

Jag tror att det är Sveavägen, där du har jobbat mycket, som ligger bakom detta. Det är ingen tillfällighet att allt detta sker samtidigt.

Vi fortsatte med våra strukturer, där vi övertog ett driftunderskott. Den borgerliga majoriteten har med bolagiseringar och genom att flytta besluten närmare dem som gör jobbet lyckats vända trenden, så att vi har fått ett överskott. I år är det prognostiserat till över 1 ½ miljard. Men som sagts från den här talarstolen: Vad hjälper det när pengarna i högre takt än vad som kan motverkas genom förändringar förs över till statskassan? Jag kan dessutom för dem som inte vet det berätta att inte allt av detta går ut i landet. Man behåller en hel del i Rosenbad. Det är inte alls ett system för överföring direkt till kommuner och landsting.

Det är alldeles rätt som sägs i artikeln: Om en regering gör så här mot ett landsting blir resultatet ett underskott som kräver en skattehöjning om kanske 3 kronor. Sådant drabbar alla invånare, men det är inte ett försvar för socialdemokratin. Det är tvärtom ett försvar för det som vi hävdar. Det är omöjligt att driva en vettig ekonomisk politik med en regering som medvetet gör så här. För att återställa detta kommer det att krävas skattehöjningar. Vi talar om 3-4 miljarder, som är mer än kostnaden för Stockholms

hela kollektivtrafik. Denna är hälften av hela Sveriges kollektivtrafik och kostar 3 miljarder. I år ska man ta ifrån oss 4 ½ miljard. Det som staten ska ta in är mer än en och en halv gång hela kostnaden för SL.

Varje människa måste förstå att detta är helt orimligt. Vi får höra att vi borde samtala med er. Ja, det har vi gjort, men socialdemokraterna avslutade samtalen. För mig som partipolitiker som varit med i ett antal år framstår det hela med all tydlighet. Det kom exakt samtidigt med signaler från ministrar och andra i Rosenbad att man inte fick vara överens med Moderaterna, skattesänkarna. Samtidigt började Socialdemokraterna hacka på kollektivtrafiken, vilket inte hade inträffat på tio år. För tio år sedan var vi helt överens om att förändra SL, och det gjordes på ett sätt som Socialdemokraterna stod bakom i den här salen.

Man hackar på den borgerliga majoriteten. Det är lögnaktigt att säga att vi skrev på ett avtal med Citypendeln. Det var Socialdemokraterna som skrev på det. Allt detta inträffar samtidigt. Det är ingen lapsus. Om Socialdemokraterna inte hade gått in och ändrat systemet hade vi i dag haft balans, inklusive skattesänkningen om 40 öre. Vi sade att mandatperioden omfattar fyra år och att vi hade fyra år på oss att komma i balans. Med de förutsättningar som rådde då var det helt sant, och det framgår av bilden.

Ingela sade på slutet tre saker. Du sade först att det inte handlar om Rosenbad och Schönfeldts gränd. Nej, det handlar inte om Schönfeldts gränd, men på Rosenbad har man officiellt utsett oss till sina fiender. Det är ministrarna som driver valrörelsen, inte ni, även om ni försöker göra det lite grann.

Du säger vidare att lagarna är solklara. Jag kan inte se att Ingela Nylund Watz har något tolkningsföreträde. Våra anställda landstingsjurister säger att det icke är korrekt att försöka skylla ansvarsfrihetsbeslutet på ett beredningsorgan. Våra egna landstingsjurister tar avstånd från det som borde vara en minoritet i revisionen men har blivit en majoritet. Jag lyssnar hellre på deras lagtolkning än på Ingela Nylund Watz.

Vad slutligen gäller klimatet vill jag med bestämdhet hävda att det framför allt är Sveavägen och Rosenbad som ligger bakom det klimat som vi har fått här under de senaste tre åren. Jag har med all önskvärd tydlighet upplevt att socialdemokrater på lokal nivå inte längre har fått öppna nya vägar, utan det är ministrarna som styr.

Jag yrkar att landstingsstyrelsen beviljas ansvarsfrihet.

Anförande nr 35

T o r s t e n N a b s e t h (m): Fru ordförande, landstingsledamöter! Såvitt jag förstår börjar vi nu närma oss slutet på den här debatten. Det är inte så lätt att komma med något nytt och fräscht. Därför blir mitt inlägg mycket kort. Jag hänvisar framför allt till Anders

Guståv, som jag tyckte gjorde ett alldeles utmärkt inlägg om skatteutjämningen.

Vad jag vill understryka är att revisorerna har två argument för att icke vilja bevilja ansvarsfrihet: dels förlusterna eller underskotten, dels balanskravet. Förluster är inte

något kriminellt. Det är inte något som man blir fälld för. Det bästa exemplet på det är väl Ericssons förvaltningsberättelse för 2001. Ericsson gick förra året med ett underskott om 20 miljarder kronor, och revisorerna tillstyrkte ansvarsfrihet. Hur kunde de göra det när det förelåg ett så gigantiskt underskott? Jo, man räknar med, hoppas och tror – och det måste vi ju alla göra – att Ericsson under innevarande och kommande år ska gå mycket bättre, att marknaden ska vända osv. Att Ericsson kan ta ett så stort underskott beror ju på att man har en sådan goodwill och finansiell potential att man ändå kan fortsätta.

På samma sätt är det i Stockholms läns landsting. Vi har ju fortfarande möjligheter att betala våra räkningar. Vi har fortfarande finansiella möjligheter, och vi tror och hoppas en hel del på att det ska ske förändringar i skatteutjämningsystemet så att vi ska komma på grön kvist igen. I det långa loppet kan vi inte ha så stora underskott, och det kan inte heller Ericsson ha, utan det måste ske någon förändring. Men det förhållandet att en verksamhet går med underskott är i och för sig inte motiv för att vägra ansvarsfrihet, om det finns en potential bakom för att fortsätta verksamheten, och det finns det uppenbarligen i vårt fall.

På bolagssidan är det så att när aktiekapitalet är förbrukat till hälften, ska man träda i likvidation. Men det finns bolag som kan fortsätta att gå med underskott år efter år. Ett typiskt sådant finns i landstinget, nämligen SL, som de senaste 30 åren har gått med underskott. Vi har allihop accepterat detta eftersom skattekollektivet klarar det, men jag kan nämna att underskottet ursprungligen uppkom när 50-kortet infördes. Det halverade intäkterna.

Jag ska inte ägna mig åt skatteutjämning, balanskrav och sådant – det har andra pratat om – men jag vill fästa uppmärksamheten på en synpunkt. Ingela Nylund Watz uttryckte sig så att det förhållandet att vi hade sänkt skatten var att försnilla pengar. De pengarna är inte försnillade. De har gått tillbaka till skattebetalarna. Skattebetalarna har rimligtvis förbättrat sin ekonomi eller i varje fall fått disponera dessa pengar. Det är inte så att pengarna är bortdunstate eller har flugit upp i luften utan de finns hos skattebetalarna.

Jag är för egen del glad att jag har de här pengarna och vill hellre det än att landstinget har dem. Jag tycker nog att det är bättre att skattebetalarna har god ekonomi än att landstinget har stora överskott. Man kan inte säga att pengarna är försnillade.

Anförande nr 36

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ledamöter, ordförande och åhörare! Jag vill för fjärde gången erinra om att vi behandlar årsredovisningen över landstingsstyrelsens verksamhet och det faktum att en enig revision har riktat skarp kritik emot landstingsstyrelsens sätt att hantera den ekonomiska förvaltningen i Stockholms läns landsting. Det faktum att landstingsmajoriteten valde att undandra intäkter motsvarande en skattesänkning om 40 öre 1999 har inneburit att landstingsmajoriteten har underfinansierat verksamheterna medvetet. Någon ytterligare 50-lapp i veckan är en klen tröst för oss som lever här och nu och är friska. Det är värre med den långsiktiga

effekt som detta har, nämligen att vi får svårt att betala för vården och garantera tillgängligheten för dem som kanske blir sjuka om några år.

Anförande nr 37

O l o f P o n t u s s o n (s): Fru ordförande, ledamöter! Jag tycker i och för sig att jämförelsen med L M Ericsson haltar en hel del. Det är en klar skillnad mellan det företagets möjligheter och landstingets, så till vida att det i en lag antagen av Sveriges riksdag krävs att kommuner och landsting ska ha balans i räkenskaperna. Det är det som har föranlett revisorerna att göra anmärkning och deras majoritet att kräva att man inte ger landstingsstyrelsen ansvarsfrihet.

Jag skulle vilja påstå att det här egentligen handlar om att man ökar på politikerföraktet framför allt genom det sätt som man argumenterar på för att man anser att man inte behöver uppfylla det här kravet på balans. Man skyller på Sveriges riksdag men framför allt på Göran Persson. Hur skulle det se ut t.ex. med privatpersoners villighet att betala skatt, om de skulle börja resonera på samma sätt? Om politiker får göra som de vill struntar kanske också de i att betala skatt. Så här får man inte göra som politiker med ansvar för en verksamhet i storleksordningen 40 miljarder.

Utjämningskatten är till för att utjämna mellan rika och fattiga landsting. Det är inte bara Stockholms läns landsting som får hjälpa andra landsting. Det gör även Hallands läns landsting, Västmanlands läns landsting och Uppsala läns landsting. Av dessa är åtminstone Västmanlands och Uppsala läns landsting socialdemokratiskt styrda, så man kan inte påstå att det är riktat bara mot borgerliga landsting.

Stockholms läns landsting har en skattekraft som ligger 25 procent högre än alla andra landstings. Det beror antagligen i stor utsträckning på att vi här har lägre arbetslöshet och en högre inkomstnivå. Av skatteintäkterna om 29 miljarder förra året var 7-8 miljarder pengar som vi fick tack vare den högre skattekraften, och av dessa 7-8 miljarder fick vi till andra landsting skicka vidare 2-3 miljarder. Alltså återstod 5-6 miljarder mer än vad andra landsting hade i motsvarande situation.

Trots att vi hade så mycket pengar på grund av vår höga skattekraft har landstinget förra året gått med underskott. Man kan fråga sig vad det beror på. Ingela Nylund Watz har tagit upp att man började mandatperioden med att sänka skatten men framför allt att man inte har någon styrning av verksamheten. Man har tappat kontrollen över ekonomin och försöker skylla problemet på någon annan i stället för att ta eget ansvar. Man har inte förstått att skatteutjämningen är ett uttryck för solidaritet mellan landsting som har hög tillväxt och landsting som inte har lika hög tillväxt. Skatteutjämningen har antagits i bred enighet i Sveriges riksdag. Det var egentligen bara Moderaterna som var emot den. Vi måste följa de lagar som Sveriges riksdag har antagit.

Argumentet om ”synnerliga skäl” är bara ett skenargument. Synnerliga skäl vad avser balans kan inte gälla friheten att avstå från att följa det här beslutet. Jag kan möjligen föreställa mig att det handlar om att landsting som är utsatta för en kraftig avfolkning ett

visst år inte ska tvingas att ta igen allting på en gång. Men avfolkningslandsting har en helt annan situation än den som vårt landsting har.

Jag menar att det här handlar om lagtrots och – även om man inte säger det – om en inställning till solidaritet som innebär att man inte är intresserad av att bidra till andra landsting. Jag menar att vi måste följa landstingsrevisorernas förslag att icke bevilja ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen.

Anförande nr 38

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Fru ordförande, fullmäktige! Det har varit en intressant debatt. Jag måste säga att majoriteten har lyckats styra den till att icke röra det ärende som vi ska behandla, nämligen revisionen. Den har fått det till att bli någon form av allmänpolitisk debatt om skatteutjämningen.

Jag pekade i mitt inlägg för flera timmar sedan på att skatteutjämningen var inkluderad i majoritetens budget. Skatteutjämningen tillhörde de poster som var exakt budgeterade. Det underskott som revisorerna pekar på här i dag beror alltså inte på skatteutjämningen. Det var noll i differens mellan budget och bokslut.

Anders Guståv frågade: Vad är orsaken till att Stockholms läns landsting har ett stort underskott? Det är i alla fall inte skatteutjämningen. Det är fråga om att intäktsidan när det gäller finansieringen är ett stort falsifikat. Vad det är fråga om och skälet till att revisorerna anmärker är att landstingsstyrelsen, som har ansvaret just för denna post, inte har haft kraften att följa upp att de budgeterade intäkterna också kommer in.

Men de har förstås inte haft några stora möjligheter att ta hem de rationaliseringsvinster som de pratar om. De har inte kunnat ta hem en alltför optimistisk skatteprognos. Det är det som gör att revisorerna anmärker på landstingsstyrelsen. Landstingsstyrelsen har dessutom inte följt gällande lagstiftning. Sedan kan vi diskutera om det är landstingets jurister eller de som av andra anses vara Sveriges förnämsta expertis på kommunallagstiftningen som är de verkliga experterna.

Jag inte bara tror utan anser att riksdagens beslut är till för att följas av Stockholms läns landsting. Jag tycker inte att man ska ifrågasätta riksdagen. Jag tror också att Curt Riberdahl är en auktoritet på det här området. Utan att ringakta våra egna tjänstemän tror jag att han kanske är mer kunnig än andra på det här området, men där kan jag ha fel.

De övriga kostnaderna under det år som gått har stämt ganska väl utom vad gäller sjukvården. Som sammanfattning kan man säga att majoriteten har varit relativt bra på att budgetera kostnaderna för sjukvården och för kollektivtrafiken. Visserligen fick man pytsa in ungefär 500 miljoner kronor till i efterhand, och revisorerna har sagt: Sluta upp med att komma igen en tid in på det nya året för att lägga på mer pengar! Där har revisorerna dock kommit fram till att de inte ska gå in på HSN, Vi kommer senare in på det uttalandet. Vi kan inte lasta landstingsstyrelsen för detta.

Vi ska nu inte ta ställning till framtida kostnader när det gäller skatteutjämningsystemet utan till varför underskotten ser ut så som de gör för det år som förflutit. Att underskottet är så pass stort som det är beror inte på skatteutjämningsystemet utan på att vi haft en landstingsledning som inte tagit ansvar för att följa budgeten på intäktsidan. Därför anser vi i Miljöpartiet att den inte förtjänar ansvarsfrihet.

Anförande nr 39

B o e l C a r l s s o n (s): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag gick till fullmäktigemötet i dag med en viss stolthet som jag brukar göra när det gäller dessa möten därför att jag har ett förtroendeuppdrag. Därför känns det sätt som man i vissa lägen har fört debatten på lite beklämmande. Jag är inte ute efter att frånta någon friheten att tycka som man vill om skatteutjämningsystemet. Självklart är Elwe Nilsson, Ralph Lédel m.fl. i sin fulla rätt att tycka vad de vill om det. De har också frihet att agera för att förändra utjämningsystemet inom de demokratiska ramar som finns. Vad jag vänder mig mot är dock att Lédel m.fl. vill att vi fullmäktigeledamöter genom att bevilja ansvarsfrihet i dag ska säga att det är okej att strunta i demokratiskt fattade beslut på en annan demokratisk nivå, nämligen på riksdagsnivå.

Jag kommer inte att tillstyrka ansvarsfrihet eftersom jag anser att ett beslut om ansvarsfrihet skulle sända ut helt fel signaler till medborgarna i Stockholms län. Jag är rätt säker på att Elwe Nilsson skulle ha ganska allvarliga invändningar mot att kollektivtrafikresenärerna i Stockholms län skulle strunta i att betala för sig därför att de tycker att taxesättningen är orättfärdig.

Jag väddar därför till alla landstingsledamöter att verkligen allvarligt överväga vilka konsekvenser vars och ens ställningstagande och beslut i den här frågan kommer att få. Vi har alla fått invånarnas förtroende att sköta för invånarna väldigt viktiga frågor, och därför vänder jag mig verkligen emot att fullmäktigeförsamlingen reduceras till att bli enbart en applåderande publik i en valdebatt. Det finns andra forum och annan publik och andra applåder att få. Här handlar det om att ta ett viktigt och övervägt beslut som kommer att få konsekvenser. Därför yrkar jag att ansvarsfrihet inte beviljas, i enlighet med tidigare av Staffan Holmberg framfört förslag.

Anförande nr 40

J a n e t M a c k e g å r d (s): Ordförande, fullmäktige! När jag har lyssnat på den här debatten har det ibland känts som om det varit regeringen som utsatts för revision, inte landstingsstyrelsen. Moderaterna ropar i många sammanhang på lag och ordning. Efter den här debatten kan vi fråga oss om det ropet ska gälla bara oss andra eller om det också ska gälla för majoriteten i Stockholms läns landsting.

Nu gäller det revisionsberättelsen, inte utjämningsystemet, och Sveriges riksdag har i demokratisk ordning beslutat om en lag som revisorerna anser att landstingsstyrelsen inte har följt när det gäller balans i budgeten. Det vill nu det moderata finanslandstingsrådet att fullmäktige ska strunta i. Lagarna ska gälla alla, även

landstingsstyrelsen, tycker jag. Om det inte blir så måste alla åhörare nog dra slutsatser inför valet om vad det moderata ropet på lag och ordning betyder.

Det har varit intressant att höra hur majoriteten har ansträngt sig för att diskutera andra frågor än de som det gäller, det ansvar som landstingsstyrelsen har och revisorernas berättelse. Den solidaritet som Sveriges riksdag visar genom beslutet om utjämningsbidrag vill inte Ralph Lédel medverka till, och också det är viktig information till alla.

Jag noterade när Ralph Lédel visade sin overheadbild att han tog med endast en del av det som landstingsjuristen Robert Larsson hade i sin skrivning. Ralph Lédel glömde följande ord: ”Härigenom blir det i första hand aktuellt att eventuellt utkräva ett politiskt ansvar för det fall att obalanser inte hanteras på ett sätt som lagen föreskriver. Förarbetena till 8 kap. 1 § kommunallagen präglas också av ett sådant synsätt.” Detta är viktig information, som visar att revisionen följer de föreskrifter och möjligheter som finns.

Det intressanta är att revisionen är enig om kritiken men konstigt nog drar olika slutsatser. Ingela var tidigt inne på det. Det känns lite obehagligt att lyssna på den inställning som majoriteten har uttryckt när det gäller revision. Bl.a. har Elwe Nilsson talat om ett hat som riktas mot majoriteten i landstinget. När jag har lyssnat har jag tyckt att det klart känns vem som visar hat i den här frågan. Man för med en otrolig envishet och i konspiration mot ”de onda på 68:an” fram mantrat om skatteutjämningsystemet, med förhoppningen att om en lögn upprepas tillräckligt ofta kan den bli sanning – detta för att mörka sin egen oförmåga att skapa balans i ekonomin.

Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att man inte ska underskatta människorna. De är kloka och vill ha ordning på ekonomin, på inkomster och utgifter, och de vill också ha en god vård i framtiden. Man kan som Ralph Lédel m.fl. ha synpunkter på riksdagsbeslut, lagar och avgöranden som tas i en demokrati, men de gäller till dess att nya beslut har tagits, och det måste också gälla för majoriteten här i landstinget.

Som vi har hört arbetar en utredning i frågan, och jag tycker att man där kan föra de diskussioner som har varit uppe här i debatten och filosofera om det ena och det andra. Jag tycker att vi, som Boel Carlsson sade, när vi nu går till beslut måste fundera över vilka signaler vi sänder till vår egen organisation och till medborgarna, om vi inte röstar för det förslag som revisorernas majoritet står bakom och som socialdemokraterna lägger fram. Jag yrkar bifall till det.

Anförande nr 41

B o K r o g v i g (s): Jag trampade tydligen på några ömma tår och rörde upp mycket damm när jag tidigare var uppe här. Jag ber om ursäkt, fru ordförande, om jag något senare i detta inlägg kommer att göra en mycket kort referens till några av Nixons rådgivare.

Låt oss gå tillbaka till det som det handlar om: ”Den ekonomiska styrningen under löpande år samt budgethanteringen visar på underlåtenhet att vidta åtgärder. Vi bedömer i likhet med juridisk expertis handläggningen av det s.k. balanskravet som ett lagstridigt förfarande. Vi konstaterar att förvaltningsberättelsen inte innehåller det lagstadgade kravet om när och hur reglering av obalans ska göras. Brister har iakttagits beträffande redovisningen av effekter avseende konkurrensutsättning samt vårdsektorns styrning och kvalitetsredovisning.”

Om det här inte var i fullmäktigesalen skulle jag kanske ha lockats till att kalla debattupplägget från majoritetens sida någonting som bara ynkryggar kan komma med, men det ska jag inte göra. Jag har hört många referenser till min tidigare yrkesroll på Sveavägen 68 som ansvarig för information. Vad vi där försökte göra var att med sanningen i högsätet förmedla till medborgarna en bild av det samhälle som vi ville förändra och i vilken riktning.

Jag har uppfattat det så att jag sitter i det här landstinget som jämlike med Anders Gustäv i alla avseenden – snart också när det gäller vikten – vald av medborgarna i min del av länet. De referenser som ska göras till mig och mina göranden och låtanden borde rimligtvis handla om det som sker här i talarstolen och här i landstinget, inte min sedan åtta år tillbaka avslutade yrkeskarriär på Sveavägen 68.

Jag vill för övrigt säga att den senaste valkampanj med svenskt deltagande som jag har varit med i gällde att, framgångsrikt, se till att Anders Gustäv blev utsedd till den baltiska kommissionen av CPMR. För detta utlovade han ett arvode om två pilsner, men de har inte utbetalats.

Jag tycker i det här sammanhanget också att vi måste respektera varandra för dem vi är. Jag skulle inte komma på tanken att lyfta fram Elwe Nilssons bakgrund i fastighetsbranschen eller någonting sådant.

Vad ni har gjort, och det är det som man pekar på i revisionsberättelsen, är att ni har in-tecknat framtidens barnsjukvård, cancersjukvård, nya pendeltåg och familjeläkare. Därmed har ni höjt skatten för medborgarna i länet och i landet eftersom det kommer att påverka vår nationella ekonomi. Det är en skattehöjning som kommer att falla ut när de här in-teckningarna ska lösas in.

Jag yrkar bifall till Staffan Holmbergs förslag.

Anförande nr 42

Landstingsrådet N i l s s o n (m): Fru ordförande! Anledningen till att jag begärde ordet är att ingen formellt har yrkat avslag på återremissyrkandet. Därför gör det nu.

När jag ändå är i talarstolen vill jag säga till Bo Krogvig: Det är alldeles rätt att allt det där är i fara beroende på systemet att med skatteutjämning stjäla pengarna, vilket gör att man inte har råd med en vettig verksamhet.

Anförande nr 43

B o K r o g v i g (s): Det är ju märkligt att det inte reflekteras någonstans i revisionsrapporten.

Anförande nr 44

Landstingsrådet N i l s s o n (m): Det är precis det som också vi tycker är märkligt. Jag tycker att den här revisionsrapporten innehåller en hel del märkliga skrivningar, som inte tar någon hänsyn till att den borgerliga majoriteten varit först med att klara ett resultat med egna pengar. När ni styrde hade ni ett underskott i verksamheten och skulle därutöver betala utjämning till staten. Vi såg att vi kunde sänka skatten, men då kom en ny lagstiftning, som innebar att man skulle ta mycket mer pengar än vad som går att spara in. Man tar av pengar som ska gå till vård av människor i vårt län. Det är det som gör att vi har ett underskott. Försök att förneka det om du kan!

Anförande nr 45

B o K r o g v i g (s): Nu kommer den referens som jag nämnde tidigare: Det sades om Nixon att han hade så stor respekt för sanningen att han använde den mycket sparsamt. Vi har ett system med förtroendevalda revisorer med professionellt biträde, och ni har varit med om att nominera dessa revisorer. Men ni flyr från det som är det verkliga problemet, nämligen att ni saknar styrning över landstinget. Det är det som den här debatten har handlat om. Det är en styrning som behövs och som vi i framtiden borde kunna komma fram till i ett bredare samtal.

Anförande nr 46

K e n n e t h S t r ö m b e r g: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter. Vi har nu att redovisa resten av revisionsgrupp 1:s granskningsområde.

Jag vill börja med att mer övergripande konstatera att vi på det stora hela faktiskt har en tämligen positiv bild av hur verksamheten och ekonomin utfallit och redovisats för de övriga nämnderna inom revisorsgrupp 1:s granskningsområde. Det gäller följande nämnder:

- regionplane- och trafiknämnden
- färdtjänstnämnden
- kulturnämnden

- Väddö folkhögskola
- Västerhaninge folkhögskola
- tandvårdsnämnden
- patientnämnden.

Som framgår av yrkesrevisorernas årsrapporter är kvaliteten i redovisningsmässiga och ekonomiska hänseenden med något undantag – vi har haft lite synpunkter på Väddö folkhögskola – bra.

Den interna kontrollen har generellt sett bedömts tillräcklig med undantag för hanteringen av landstingets konst. Kulturnämnden ansvarar för tillsynen av landstingets konst. Det handlar som bekant om väldigt stora värden. I Kulturnämndens konstdatabas finns mer än 80 000 konstverk registrerade. Det sammanlagda värdet uppgår till mångmiljonbelopp.

Enligt revisorernas bedömning har tillsynen över konstbeståndet allvarliga brister, vilket vi givit uttryck för i revisionsberättelsen för kulturnämnden. En särskild revisionsrapport har upprättats och remitterats till de ansvariga. Vi avvaktar nu bl.a. landstingsstyrelsens synpunkter på den rapporten.

När det gäller verksamhetsresultat och kvalitetsredovisning noterar vi också generellt sett en positiv utveckling. Patientnämnden, tandvårdsnämnden och färdtjänstnämnden har fått goda revisorsbetyg just på områdena verksamhetsresultat och kvalitetsredovisning. Färdtjänsten har dock problem med måluppfyllelsen för kundservicefunktionen, vilket vi anser vara otillfredsställande och föranleder en notering i revisionsberättelsen. Kulturnämndens uppföljning och redovisning av kulturstödet kvalitativa effekter bör enligt vår mening förbättras. Också detta har noterats i revisionsberättelsen för kulturnämndens verksamhet.

Fru ordförande! Avslutningsvis handlar det om färdtjänstnämnden och representationen.

I fjolårets revision gjordes iakttagelser om att nämnden inte fastställt någon representationsordning, vilket vi kräver av alla styrelser i landstinget. Vidare fann vi indikatorer på en så omfattande representation att det föranledde en uppföljning i år. Resultatet av granskningen är väl vid det här laget allmänt känt, och det har vi också kommunicerat med nämnd och berörd förvaltningsledning.

Vi har i granskningen gått tillbaka till 1999 och fått belagt utvecklingen av en representation som kraftigt överskridit landstingets krav på restriktivitet och måttfullhet. Detta har enligt vår uppfattning medfört allvarlig förtroendskada. Massmediernas stora intresse för ärendet bekräftar också att så har skett.

I revisionsberättelsen har vi nu noterat att färdtjänstnämnden efter upprepade påpekanden från revisionen fastställt nya riktlinjer för representationen, att förtroendskada uppkommit och att allvarlig kritik måste riktas mot detta. Vi kommer att följa upp detta särskilt under det kommande arbetsåret.

Fru ordförande, landstingsfullmäktige! Vid en samlad bedömning har dock revisorerna kunnat enas om att tillstyrka ansvarsfrihet för färdtjänstnämndens ledamöter. Också för övriga nämnder och styrelser tillstyrker vi ansvarsfrihet.

Anförande nr 47

A n i t a H a g e l b e c k (fp): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill bara göra några påpekanden med anledning av revisorernas skrivning när det gäller kulturnämnden.

Det första påpekandet gäller landstingets konstinnehav. Det är 80 000 konstverk. Revisorerna har gjort besök på några av landstingets verksamheter och sett efter om den konst som skulle finnas där fanns där. De har sett att en del tavlor eller andra konstverk inte fanns på plats.

Landstinget har, som jag sade, 80 000 konstverk och 44 000 anställda. Det behövs bara att en enda av dessa 44 000 flyttar en tavla från en korridor till ett rum eller gör en annan flyttning för att man inte ska hitta konstverket. Det är en oerhört svår uppgift.

I kulturnämnden tog vi för två år sedan initiativ till en inventering av konsten. Det är förtjänstfullt, och jag tycker att revisorerna borde påpeka det och inte bara peka på det som är negativt. Det pågår alltså sedan två år tillbaka en inventering av konsten för att komma till rätta med problemen.

Det andra påpekandet gäller kvalitetsuppföljningen av de stöd som vi ger. Det finns vissa problem. Vem av oss politiker t.ex. i en nämnd eller tjänstemän är det som ska sitta och säga om en teater är kvalitativt bra? Man kan fråga sig om det är vår uppgift.

Även här har vi påbörjat en uppföljning för att se till att våra pengar används på rätt sätt. Aldrig tidigare i landstingets historia har man följt upp att projekt verkligen fullföljts på det sätt som det är angivet i projektbeskrivningen. Även här tycker jag att kulturnämnden borde få en stjärna för det arbete som är påbörjat. Men i stället blir revisorernas omdöme att det som pågår inte är helt acceptabelt.

Det pågår ett arbete, och det är något som sker och händer. Vi ska se över hur man ska undersöka och följa upp kvaliteten på de föreställningar som ges på teatern och de utställningar som visas på kultursidan. Men det är inte vår sak att bedöma kvaliteten – det är faktiskt de som går på konstutställningarna och teaterföreställningarna som ska göra det.

Anförande nr 48

C h r i s t o s T s o u k a t o s (s): Jag sitter i styrelsen för Västerhaninge folkhögskola och i dess arbetsutskott. Jag vill bara hänvisa till vår reservation.

Vi tycker att det är ett konstigt sätt att bedriva verksamhet när man låter en ny huvudman ta över ansvaret, när nya köpare av fastigheterna är på gång, när människor

ska flyttas från sina jobb osv. – och att man därefter ska fatta beslut. Vi tycker inte att det är acceptabelt, och vi reserverar oss mot det.

Anförande nr 49

A n n - K r i s t i n S ä r n b r i n k (s): Ordförande, landstingsledamöter! Tandvårdsnämnden redovisar ett positivt resultat på 15,3 miljoner för 2001. Det är mer än vad många andra nämnder kan redovisa för förra året. Det låter väldigt bra.

Men om man synar siffrorna lite mer ser man orsakerna till det positiva resultatet. Det är framför allt att barn- och ungdomstandvården av olika orsaker inte har utförts så som det var beställt. En orsak är att det finns en brist på specialister på tandreglering. I dag står ett stort antal barn i kö och väntar på att få tandreglering utförd. En annan orsak är att de barn som har kommit till tandläkaren under året var 90,7 procent av de barn som blev kallade. Det är 5 procent färre än det uppsatta målet. Det betyder också att ungefär 10 procent av de barn som kallades till tandläkaren under året aldrig dök upp.

Detta innebär att tandvårdsnämnden sammantaget sparade 16,3 miljoner på barntandvården. Men det var enbart på grund av uteblivna undersökningar och behandlingar på barn som endera stod i kö eller inte kom till tandläkaren.

Det som gör detta oroväckande är att samtidigt som många barn inte har blivit behandlade har skillnaderna i tandhälsa blivit större mellan olika områden i länet. I Täby och Lidingö har t.ex. tandhälsan bland 6–7-åringar stadigt förbättrats, medan tandhälsan har försämrats i Alby och Hallunda. Kanske är det så att många av de barn som har uteblivit från tandläkaren finns i de socioekonomiskt mer utsatta områdena och att en hel del av de barn som har flest hål i tänderna inte har kommit till tandläkaren i just de områdena. Det skulle tyda på att situationen är värre i just de här områdena än vad vi kan se i dag genom statistiken. Vi kommer att följa upp detta under kommande år.

Vi tror att det är oerhört viktigt att satsa på förebyggande verksamhet, och jag tror att en nyckelgrupp är mammorna till de här barnen. I vårt budgetförslag hade vi satt av 10 miljoner till gratis tandvård till gravida kvinnor i de mest utsatta områdena. Det är viktigt att mammorna själva får sina tänder omsköta. Men man skulle samtidigt kunna prata om tandhygien och mathållning och hur viktigt det är att barnen får bra tandhälsa. Tyvärr avslogs det förslaget av den borgerliga majoriteten. Men det känns fortfarande minst lika angeläget. Om vi hamnar i majoritet under nästa mandatperiod kommer den förebyggande hälsovården att vara central. Det kan spara både lidande och pengar.

Visserligen gick tandvårdsnämnden förra året med överskott. Men det var på många barns bekostnad, och inget av de tre effektmål som var uppsatta för att minska andelen barn och ungdomar med karies har uppnåtts. Vi hoppas att vid nästa revision kunna säga att vi har ett nollresultat – pengarna är använda därför att barnen har fått den behandling som de behövde. Men det är fortfarande en bit dit.

Anförande nr 50

Lena Cronvall - Morén (m): Ordförande, ledamöter! Tandvårdsnämnden är en i landstingssammanhang väldigt liten nämnd. Den omsätter mellan 500 och 600 miljoner per år. Nämndens ekonomi är allmänt sett god. Vi hade, som Ann-Kristin Särnbrink just sade, ett överskott under det år som nu har reviderats på ca 15 miljoner. Året innan var överskottet 25 miljoner, och året dessförinnan var det ännu större. Det Ann-Kristin Särnbrink sade om att överskottet beror på att barn inte har blivit behandlade stämmer alltså inte riktigt, när man ser att det har varit så under en följd av år.

Det betyder dock inte att allt är jättebra och att ingenting kan bli bättre. Vi arbetar just nu hårt i nämnden – jag vill poängtera att vi hittills har gjort det tvärsöver partigränserna – för att hitta en god och så rättvis lösning som möjligt när det gäller barnpengens differentiering. Det gäller att bestämma hur pengarna kan differentieras så att den på ett bra sätt bidrar till en jämnare utveckling av barntandhälsan än vad vi kan se just nu. Det är ett mål som vi definitivt är överens om med alla partier.

Tandvårdsnämnden har inte minst under det senaste året arbetat mycket ambitiöst med att sätta upp tydliga, konkreta och också mätbara mål som vi arbetar mot. När man börjar ett sådant arbete gör man det på lösans grund. Det finns ju inte så mycket att ta fasta på beträffande något som inte har gjorts tidigare. Det är egentligen omöjligt att säga vad som är realistiskt och om man har tagit i för mycket. När vi satte upp våra mål för hur tandhälsan inom olika barngrupper skulle förbättras var det på det sättet. Det går kanske inte riktigt så fort som vi i nämnden vill. Med facit i hand kan man också konstatera att det t.ex. beträffande 3-åringar – där kariesfriheten redan i dag ligger långt över 90 procent – inte går riktigt så fort som vi hade hoppats att åstadkomma ytterligare förbättringar.

Men ser man på tandhälsans utveckling i ett längre perspektiv, i ett perspektiv på 10–12 år, kan man säga att den har förbättrats kraftigt för alla barngrupper, inte minst för 19-åringarna. Jag tycker det är särdeles trevligt att vi lämnar ifrån oss unga vuxna med allt bättre tandhälsa.

Som syns i årsredovisningen hade vi ett litet tapp förra året när det gäller 7- och 19-åringar. Tandhälsan blev en aning sämre, om man bara ser på det specifika året. Men om man ser den långsiktiga trenden, vilket jag tycker är viktigt, kan man konstatera att tandhälsan definitivt går åt rätt håll.

Anförande nr 51

G ö r a n H a m m a r s j ö (s): Ordförande, ledamöter! När fullmäktige nu behandlar nämnders och styrelser redovisning av föregående verksamhetsår finns det anledning att ställa sig ett antal frågor. Jag ska i mina frågor självfallet hålla mig till hälso- och sjukvårdsverksamheten.

Revisionen har under året följt verksamheten, såväl i löpande granskning som i särskilda granskningsprojekt. Mina frågor riktar sig i första hand till de beställansvariga inom hälso- och sjukvården i landstinget men även till de s.k. utförarna, dvs. produktionsstyrelsen och bolagsstyrelserna, och även landstingsstyrelsen berörs av frågorna.

Min huvudfråga är: Vem bekymrar sig om hälso- och sjukvårdens ekonomi? Varför är styrningen så otydlig och dålig?

Jag vill börja med att ta upp styrningen. Hälso- och sjukvårdsnämnden, sjukvårdsstyrelserna och produktionsstyrelsen redovisar i sina bokslut för år 2001 ett sammanlagt underskott på drygt en halv miljard på en budgetomslutning på 29 miljarder, detta trots att fullmäktige så sent som i juni 2001 beslutade att förstärka budgeten med 550 miljoner.

Jag vill visa bilder på ett antal beslutssituationer.

I juni 2000 beslutade fullmäktige om en budget för 2001 i balans. Den skulle innefatta en konkurrensvinst på 680 miljoner. Den är med här därför att den finns redovisad i vissa sammanhang i landstingsstyrelsen men förväntades ge effekter bl.a. i hälso- och sjukvården.

I november 2001 fattar man det detaljerade budgetbeslutet, fortfarande med en budget i balans. Det förutsatte en kostnadsminskning eller produktivitetsökning på 3 procent som HSN räknade med. Samtidigt beslutade produktionsstyrelsen om sin budget för 2001. De har inte accepterat HSN:s tro på kostnadsreducering eller produktivitetsökning. Det knepiga är – det får väl herrarna Nyman och Sundström tvista om – vem som har rätt och vem som egentligen har följt fullmäktiges intentioner, så som de uttrycktes i det grundläggande beslutet.

Om man sedan ser på redovisningarna kan man se att det inte blev några vinster någonstans.

I mars 2001 visar HSN-stabens prognos på minus 892 miljoner. HSN begärde inte något utökat landstingsbidrag då. Det är intressant att notera att det finns ett beslut som innebär att boksluten ska redovisas i landstingsstyrelsens allmänna utskott. Det skedde vid några få tillfällen under året – inte månatligen, som beslutet innebar från början.

Produktionsstyrelsens prognos var minus 166 miljoner. Det var i april.

I maj begär HSN pengar och får en del. Landstingsstyrelsen tillstyrker ett belopp på 550 miljoner. Innan dess hade det inte varit några reaktioner från landstingsstyrelsen, som har ansvar för att hålla reda på ekonomin i dess helhet, vilket ni minns från den debatt nyss som tog en stund.

I juni 2001 tog fullmäktige budgetbeslutet för innevarande år. Då fastställde fullmäktige också krav på prissänkningar på akutsjukhusen, på produktionsstyrelsens sida samt beträffande de bolagiserade sjukhusen. Jag vet inte om det fanns förväntningar på de avtalssjukhus som vi hade i övrigt, som S:t Görans sjukhus, men på våra egna sjukhus förväntade man sig prissänkningar. Samtidigt utökade fullmäktige landstingsbidraget för HSN för år 2001 med de 550 miljoner som HSN nyligen hade begärt.

Sedan blir det ett hopp till november. Då visar HSN:s prognos – sedan man har fått de nya 550 miljonerna – på minus 267 miljoner, och för produktionsstyrelsen är prognosen minus 161 miljoner. Samtidigt beslutar HSN om en budget i balans för 2002, även om vi inte ska prata så mycket om det nu. För år 2003 och 2004 säger HSN att det inte går att utarbeta detaljerade förslag.

Man ska också komma ihåg att det är beställarna som ska betala all produktion. Produktionsstyrelsen ska egentligen få betalt för allt man gör. Jag tänker inte veckla in mig i något rabattresonemang – flera av er känner till effekterna av det – men det sätter sina spår i resultatet. En typ av rabatter är bra och prydliga, medan man kan diskutera de andra rabatterna.

I mars innevarande år visar prognosen på ett underskott för innevarande år på 504 miljoner, under förutsättning att samtliga akutsjukhus sänker priserna med 1,5 procent. Annars blir underskottet 1 miljard. Det är siffror direkt från HSN-stabens ansvariga handläggare.

Det är nu ett unikt budgetår i den meningen att vi inte har möjlighet att göra något i juni, enligt den rutin som landstingets ledning har redovisat tidigare. Då ställer vi från revisorsgruppen – vi är ganska eniga om det – frågan: Hur ska landstingsstyrelsen och fullmäktige reagera eller agera på prognostiserade underskott?

I vår löpande revisionsverksamhet finns det också anledning att se på vad som händer i nutid. Jag tar gärna tillfället i akt att göra mina uppdragsgivare medvetna om att det är ett problem som måste lösas. Från vår sida konstaterar vi att HSN har bristande respekt för fullmäktiges budgetbeslut. Inget år har man kunnat anpassa sig till det grundläggande beslutet. Det kan inte betraktas som något annat än bristande respekt, tycker vi.

På grund av HSN:s svårigheter att anpassa verksamheten till budgeten, som har framgått av kalendarier som jag har redovisat, har fullmäktige flera år tvingats ”rädda” budgeten i efterhand ett halvt år in på verksamhetsåret. Revisionen efterlyser en bättre beredskap från HSN:s sida för att hantera situationer där de ekonomiska förutsättningarna inte ger utrymme för all planerad verksamhet.

Problemet är att man inte har någon planering för att lösa de uppkommande situationerna. Man sitter lugnt och passar, efter en tid säger man att man behöver mer pengar, och så får man det. Det har funnits tillfällen då man i ett tidigt skede har sagt att det inte går ihop, ungefär som produktionsstyrelsen sade inför 2001: Vi tror inte på 3 procent. Man har alltså startat i ett luddigt läge. Vems ansvaret är kan man diskutera. Men enligt landstingets arbetsordning kan man fråga sig om det inte är landstingsstyrelsens. Men den har gubevars redan fått ansvarsfrihet. Alltså är det inte någon större mening med att ta upp en sådan diskussion. Annars hade det varit utomordentligt frestande att göra det.

Jag vill sedan beröra ekonomin och kostnadsutvecklingen och visar nu en bild över nettokostnaden inom hälso- och sjukvården 1997–2001 i fasta priser, 2001 års prisnivå. Ni ser att det inte är så stora skillnader, utan det är jämna steg uppåt.

Nästa bild visar nettokostnaden för den akutsomatiska vården 1997–2001. Där ser man att kostnaderna har ökat mer, och då kommer man fram till något som är småknepigt.

Beräkningarna utgår från HSN:s siffror, omräknade till 2001 års prisnivå. I fasta priser är ökningen av nettokostnaden för hälso- och sjukvården 4 miljarder eller ca 16 procent, som ni såg på den första bilden. Den största ökningen var mellan 1998 och 1999. Sedan har ökningen dämpats något. Kostnaden för den akutsomatiska vården har i fasta priser ökat med 36 procent, som ni såg på den andra bilden. Det är måhända problemet. Samtidigt har vi också att läsa av vad som har hänt med sjukvården totalt i förhållande till de beslut som fullmäktige har fattat.

År 2000 tog man ett långsiktigt beslut beträffande inriktningen av primärvården och anvisade möjligheter till stegringar. Jag ska återkomma till det lite senare. Men jag vill ändå här peka på att vi utöver akutsjukvårdskostnaderna har försökt mäta vårdvolymen i övrigt i fråga om läkarbesök och vårdtillfällen. Även de har ökat. HSN:s sammanlagda bedömning är att ökningen är ungefär 8 procent. I runda tal – jag erkänner att det är lite svårt att vara exakt – skulle vårdvolymen kunna förklara hälften av kostnadsökningen. Men varken vi eller HSN har kunnat utläsa det ur befintligt siffermaterial.

För att komma fram till en slutsats är det fråga om vad som har hänt i förhållande till det grundläggande beslutet, att vi skulle satsa på primärvården för att möjliggöra en avlastning på akutsjukhusen. Jag återkommer till det.

I nästan alla revisionsberättelser har vi påtalat det bristande intresset för att följa och analysera kostnadsutvecklingen. Varken HSN, produktionsstyrelsen eller landstingsstyrelsen har i sina bokslut t.ex. analyserat den kraftiga kostnadsökningen vid akutsjukhusen. Framför allt verkar beställarna ha ett mycket svagt intresse av att följa och jämföra olika vårdgivares kostnader. Möjligen finns här ett samband med att kostnaderna för akutsjukvården har ökat kraftigt under det senaste året.

Vi revisorer rekommenderar att man avsätter mer tid och engagemang för uppföljning, utvärdering och analyser. S.k. *benchmarking*, dvs. jämförelse med hjälp av ett antal

lämpliga nyckeltal, borde vara en självklarhet för både beställare och utförare men är det uppenbarligen inte överallt.

När det gäller ekonomi- och kostnadsutvecklingen finns det också anledning att se på det förväntade resultatet av konkurrensutsättningen. Budgetarna för åren 2000 och 2001 har tillsammans innehållit intäktsposter på 1 430 miljoner som ett förväntat resultat av konkurrensutsättningen, där vårdens kostnader får anses ha utgjort huvuddelen. Några sådana kostnadseffekter har dock inte gått att härleda, varken i årsredovisningar eller genom de särskilda granskningar som revisionen har gjort.

Efter tre års enligt styrelserna framgångsrikt arbete med att skapa mångfald är det förvånande att HSN inte har velat eller kunnat beskriva effekterna av detta arbete, vare sig kostnadsmässigt eller i form av kvalitetsförbättringar för befolkningen och patienterna. Man har väl uppfyllt fullmäktiges uttalande om mångfaldsarbete och liknande, men man har inte utläst effekterna av det.

En viktig del av styrningen handlar om uppföljning. I fullmäktiges budgetbeslut från juni 2000, som avsåg inriktningen under hela mandatperioden, uttalades det att primärvården ska utgöra kärnan i vården, finnas nära och vara lätt att nå, att tillgängligheten ska öka och målet vara en husläkare på 1 500 invånare samt att akutsjukhusen ska ges större möjligheter att ta emot de svårast sjuka.

Fullmäktige uttalade bl.a. följande: "Under perioden sker en långsiktig utbyggnad av primärvården. En satsning görs i huvudsak på primärvård men även på psykiatri och äldrevård med 200 Mkr per år. Detta innebär att primärvårdens tillskott ökar med 200 Mkr år 1999, med 400 Mkr 2000, 600 Mkr 2001 och 800 Mkr 2002."

Intentionerna har alltså varit att relativt sett öka resurserna till primärvården. Så har dock tyvärr inte blivit fallet. Av HSN:s årsredovisning framgår: "Primärvårdens nominella kostnadsökning är inte kopplad till någon påtaglig ökning av prestationerna." Det innebär kanske att man inte har fått ut det man förväntade sig.

Sedan kommer det som vi tycker är allvarligt. Det syns inte så tydligt men bör nog observeras. Psykiatrin, som också är ett prioriterat område i fullmäktigebeslutet, förefaller snarast ha fungerat som en sparbössa, dvs. när akutsjukvårdens kostnader har ökat har HSN och producenterna gjort neddragningar och besparingar inom psykiatrin. Om jag minns rätt har antalet vård dagar där minskat högst påtagligt.

Detta om ekonomi- och kostnadsutvecklingen.

Herr ordförande! Låt mig fortsätta med att konstatera följande. För sjätte året i rad nödgas vi revisorer påtala brister i uppföljningen av hur fullmäktiges intentioner har kunnat genomföras. Årsredovisningarna, som är styrelsernas avrapportering till fullmäktige av hur man har klarat av sitt uppdrag, ger fortfarande ingen överskådlig och begriplig bild. Kvalitetsaspekter i vården belyses dåligt och på ett ostrukturerat sätt, trots att förbättringar har skett.

Detta är frågor som vi tror oss veta är av stort intresse för medborgarna, varför fortsatta förbättringar är nödvändiga. Vårdguiden är för övrigt ett bra exempel på en sådan satsning.

Väntetider till operationer och svårigheter att få kontakt med husläkare eller vårdcentral uppmärksammas. Vi har säkert alla hört talas om det. Men hur allvarliga är de bristerna, och gäller de generellt? Är läget bättre eller sämre år 2001 än tidigare? Var fungerar det bra, och var är bristerna stora? Finns det stora skillnader beroende på var i länet man bor? Jag föreställer mig att det borde vara av stort intresse för såväl fullmäktige som beställaren att känna till detta. En överskådlig och tydlig redovisning krävs. För närvarande förefaller det som om denna del av beställaruppdraget inte har hunnit särskilt långt i sin utveckling.

Det är ett faktum att det inom primärvården fortfarande finns brister, som i sin tur återverkar på sjukhusen. Det finns stora skillnader i länet, främst vad gäller tillgången till läkare. Det innebär att tillgängligheten, kontinuiteten och vårdkvaliteten för patienten är sämre här än i andra områden. Dessutom innebär det att personalen som blir kvar blir hårt belastad och sjukfrånvaron hög.

Man kan, herr ordförande, när det gäller personalförsörjningsläget generellt konstatera att läget fortfarande är bekymmersamt.

Det finns i det här sammanhanget en risk för att bilden av personalförsörjningen i alltför hög grad blir en bild där de olika utförarnas personalbrist har adderats till varandra. Därför är det en brist att personalfrågorna inte har analyserats ur ett långsiktigt beställarperspektiv och då även relaterats till beställarnas planer och budgetar. Trots allt har Stockholms läns landsting faktiskt en hög läkartäthet. Antalet läkare har inte minskat under 90-talet – snarare tvärtom. Det blir ungefär som man säger om banken: Vad gör de efter 3?

Avslutningsvis kan man även i år referera till den konsultrapport som jag åberopade i fjol från Per-Axel Svalander med rubriken *Varför är styrningen så svag – vem bekymrar sig om sjukvårdens ekonomi?* I år har vi från revisionens sida bett några större konsultbyråer att leverera sina bedömningar av hur vården styrs. Delar av de synpunkterna fanns med i den föregående debatten. Ernst & Young, som är en av dem som reviderar åt oss på många håll i landstinget, har lyft fram att det fortfarande finns brister i landstingets styrning av hälso- och sjukvården och att det gäller såväl ekonomistyrning som kvalitetsstyrning och kvalitetsuppföljning. Det saknas kunskap om det kvalitativa resultatet är rimligt i förhållande till resursförbrukningen. Om jag inte minns fel har rapporten delgivits HSN och andra.

Jag vill avsluta med en bild från fullmäktiges budgetbeslut från 2001. Där sägs det bl.a.: ”Landstingsstyrelsens krav på att vårduppgiften skall fullgöras till reducerade kostnader måste vara sakligt grundade om beställare och producenter skall ta dem på riktigt allvar. Såväl beställare som producenter måste bidra till att sjukvårdens kostnader i alla led kan bli genomlysta, genom kostnadsanalyser och jämförelser, inom och utom landstinget, att

förutsättningarna för det ekonomiska kravställandet upplevs som sakliga och trovärdiga.”

Jag har velat peka på det citatet framför allt på grund av kopplingarna till de antaganden som görs om effekter på 3 procent här och där och hur de möjligheterna har presenterats i fullmäktige inför de beslut som fullmäktige har fattat. Med den utveckling som jag har redovisat, där ni har sett att man inte har fått liv i den konkreta uppföljningen av kostnader och annat, måste man gå tillbaka och ställa sig frågan: Varför fick fullmäktige den information som man fick på det sätt som man fick den, när man sedan ett halvår respektive ett och ett halvt år senare konstaterade att siffrorna och resonemangen inte höll?

Kraven från landstingsstyrelsen, som har det övergripande ansvaret, är väldigt väl uttryckta, men fungerar det i verkligheten?

Av vad jag sagt tidigare framgår att det inte är möjligt att med rimlig säkerhet bedöma verksamhetens effektivitet i samband med ansvarsprövningen. Bristerna i kvalitetsstyrning och kvalitetsredovisning är i ett större perspektiv mycket allvarliga, eftersom landstingsledningen i nuläget inte kan styra ekonomi eller kvalitet eller klargöra verksamhetens effektivitet. Frågan är lika aktuell på landstingsstyrelsenivå som för HSN och produktionsstyrelsen.

Frågan – min huvudfråga från början – är: Är det någon som bemödar sig om att vårda styrsystemet? Att landstingsstyrelsen har ett övergripande ansvar är självklart, liksom att beställare och utförare har ett gemensamt ansvar för hur systemet ska tillämpas och hanteras med ett moget agerande. Men det verkar inte ha funnits någon som på allvar har tagit ansvar för systemunderhållet. Vi vet att ni har tagit beslut i november förra året om en del åtgärder. Men ändå har oss veterligt inte någonting hänt, och vi är nu framme i april.

Det sammanfattande intrycket av hälso- och sjukvården år 2001 är att de ekonomiska förutsättningarna måste respekteras och tas på allvar av alla aktörer inom vården – politiskt ansvariga, tjänstemän och professionen – och att uppföljning och utvärdering av kvalitet, tillgänglighet och patientnytta måste utvecklas.

Med det, herr ordförande, är jag framme vid slutsvängen. Där vill jag, i likhet med Kenneth Strömberg, till sist hänvisa till kontorets årsrapporter, som tillsammans med våra egna iakttagelser har legat till grund för ansvarsprövningen. De finns i ett rum här utanför, med mängder av nyttig detaljinformation.

En enig revisorsgrupp står bakom samtliga revisionsberättelser och tillstyrker ansvarsfrihet för samtliga nämnder och styrelser inom revisorsgrupp 2:s verksamhetsområde, dvs. sjukvården i landstinget.

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Jag vill först i inlägget uttrycka respekt för det revisionsarbete som har redovisats och i särskild grad för de tillfällen till samtal med revisorsgruppen som vi har kunnat ha under revisionsperioden. Det är ingen tvekan om att de timmar som vi tillsammans har ägnat åt dessa samtalstillfällen har varit värdefulla. Jag hoppas att de har varit värdefulla även för revisionen. Som ordförande för hälso- och sjukvårdsnämnden uttrycker jag tacksamhet för detta. Jag har några mer kortfattade kommentarer till vad som nu har framförts och några kommentarer lite mer i allmänhet. Det mesta av det som står i revisionsrapporterna är ju redovisat.

Jag vill börja med den punkt som handlar om att vi vid ett enda tillfälle per år hanterar budgeten för påföljande år och samtidigt, om det finns behov – vilket det hittills har funnits varje år – justerar innevarande års budget. Det är en ordning som vi anser vara välmotiverad, vilket vi har framfört under hand till revisorerna vid flera tillfällen. Jag delar inte till fullo revisorernas uppfattning att detta borde ske vid flera tillfällen, vilket skulle vara alternativet, eller att det möjligen skulle ske lite tidigare under innevarande budgetår, om budgeten nu ska justeras – jag anser att man ska ha tillfälle att göra det.

Om vi ändrade budgeten några gånger per år, i synnerhet framemot höstkanten, skulle vi naturligtvis få en bättre träffsäkerhet för budgeten i förhållande till resultatet. Men det är ju inte för budgetarbetet som vi finns här, utan det handlar om att leverera den sjukvård som det finns behov av – det är det främsta. Sedan tror jag att vi alla i den här församlingen – för att inte tala om de kolleger som vi har i 19 eller 20 andra motsvarande församlingar – har ungefär samma problem att brottas med när det gäller styrningen av hälso- och sjukvården.

Samtliga politiska majoriteter har under 90-talets mandatperioder av revisorerna fått veta ungefär detsamma som Göran Hammarsjö välgrundat redovisar också i år. Men jag konstaterar samtidigt att man kan notera vissa förbättringar de senaste åren.

Jag har använt de senaste dagarna för att läsa igenom de revisions- och årsredovisningsdebatter som vi har haft i landstinget under mandatperioden. Jag började med den som hölls i april 1999 och har sedan läst framåt. Väldigt mycket av det vi har hört hittills i dag har påmint om det tidigare, med den skillnaden att skatteutjämningen har varit uppe lite mer under revisionsdebatten. Men den frågan återkommer säkert senare i dag – det kan jag lova.

De synpunkter och frågor som Göran Hammarsjö har framfört är det angeläget att vi söker svar på nu och i det fortsatta arbetet. Beträffande frågorna om brister när det gäller tillgängligheten i primärvården och annat som rör det avsnittet känner jag trygghet i att Andres Käärik kommer att ta upp både primärvården, psykiatrin och äldreården.

Vem bekymrar sig om hälso- och sjukvårdens ekonomi, och vem bryr sig om styrningsfrågorna? frågade Göran Hammarsjö. Jag tycker att det är frågor som vi har på agendan mycket ofta, för att inte säga i stort sett varje gång som utskott eller hälso- och sjukvårdsnämnden träffas. Visst bryr vi oss. Men det är möjligt att vi borde kunna leverera mer av resultat, även om jag tycker att den sidan har blivit bättre. Jag är

naturligtvis inte på något sätt objektiv i min bedömning och ska inte heller vara det – jag är ju ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden och talar självfallet utifrån det ansvaret.

De ekonomiska effekterna av konkurrensutsättningen är svåra att fånga upp, även om vi vet att de finns där. Jag hade ett samtal med sjukvårdsdirektören i förra veckan, och då tittade vi på kostnadsnivåerna för avsevärda delar av det vi kallar den somatiska vården. Det är skillnader i kostnader för operationer inom magcancerkirurgin. Man jämför Ersta sjukhus med andra sjukhus i länet.

Det är avsevärda kostnadsskillnader till förmån för de upphandlade enheterna – det är ingen tvekan om det. Men vi kör ju inget parallellt scenario, där vi kan få in siffror i redovisningen. Vi vet att skillnaderna finns där, och vi borde kanske redovisa de skillnaderna bättre i kommande årsredovisningar, så att de framgår tydligare. Men siffrorna kommer ju inte in i själva årsredovisningen som en direkt vinst, även om det på både kort och lång sikt är en vinst både ekonomiskt och kanske framför allt för patienterna, som får vård i tid och i bättre tid, eftersom vi har ett hyggligt utbud och så många som medverkar i vården.

Ordföranden i produktionsstyrelsen och jag har en och annan gång, för att inte säga ett stort antal gånger under mandatperioden, haft upp frågan om målsättningen beträffande effektiviteten på 3 procent som vi hade. Det var en strävan som vi uttryckte tillsammans. Men jag tror inte att det för någonstans att vi i dag försöker hitta en lösning på problemet och avgöra vem som har störst eller minst ansvar för detta. Vad jag kan konstatera är att det har kostat hälso- och sjukvårdsnämnden mer pengar än om vi hade lyckats uppnå effektiviseringsmålet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har bristande respekt för fullmäktiges beslut, påstås det från revisionen. Det är naturligtvis en tolkningsfråga, och revisionen är fri att tolka det så. Men jag vill ändå, från min utgångspunkt och det ansvar som jag har, säga att vi många gånger går tillbaka till de resonemang som förde fram till fullmäktigebeslutet och som var vägledande där. Sedan går vi tillbaka till fullmäktige via landstingsstyrelsen, när vi tycker att en del av det vi hade som förutsättning för planering och budget inte riktigt håller. Sedan har det dessvärre alltid handlat om att begära mer pengar – inte att lämna ifrån sig pengar eller att minska budgeten.

Göran Hammarsjö säger att fullmäktige tvingas rädda budgeten för hälso- och sjukvårdsnämnden. Det måste väl ändå, Göran Hammarsjö, vara ett politiskt uttalande. Det som räddas när vi tillskjuter mer resurser i juni är ju sjukvården och framför allt vården av patienterna. Det är väl det som räddas – inte hälso- och sjukvårdsnämnden. Dess budget är ett arbetsinstrument bland en del annat.

Resonemangen kring nettokostnadsutvecklingen är mycket intressanta att föra. Jag håller med revisionen om att vi borde ägna mer kraft åt att analysera. Då gäller det att analysera kostnadsökningen beträffande akutsomatiken och att vi inte tillräckligt tydligt ser att vi genom insatser på primärvårdsområdet lättar på trycket på akutsomatiken. Det är frågor som alla brottas med, inte bara i de svenska landstingen utan faktiskt åtminstone över hela västvärlden.

Men det som vore värdefullt och intressant att analysera lite djupare, om det nu finns möjligheter till det, är hur kostnadsökningarna relaterar till storheter som tidigare förd sjukvårdspolitik. Vi behövde rekrytera tillbaka rätt mycket personal efter den förra mandatperioden. Hur mycket av det återspeglas i statistiken? Det handlar inte bara om skillnaden mellan 1998 och 1999, utan detta kommer vi att få leva med ytterligare några år. Jag återkommer möjligen till det när vi senare ska prata om årsredovisningen.

Det gäller också hur nettokostnadsökningarna relaterar till befolkningsökningen och sammansättningen av befolkningsökningen. För det tredje kan vi anknyta till de demografiska förändringarna och hur mycket som relaterar till det.

Det fjärde är: Hur mycket av kostnadsökningarna relaterar till de ökade möjligheterna att bota och lindra alltfler åkommor allt längre upp i åldrarna? Jag har inte någon färskare statistik än den jag kommer att nämna, men jag vill ta ett exempel på det sista.

Jag hörde för ett år sedan att 25 procent av alla operationer som utfördes på Danderyds sjukhus ortopediska klinik skedde på personer som var 90 år och äldre. Ingen av dessa hade fått någon operation om det hade varit för sju, åtta eller nio år sedan. Och 50 procent av operationerna utfördes på personer som var över 70 år.

Den medicinsk-tekniska utvecklingen har gått mycket snabbt och erbjuder ökade möjligheter. Hur mycket relaterar till det när det gäller den här nettokostnadsutvecklingen? Vi har ingen bra analys av detta – på den punkten är Göran Hammarsjö och jag alldeles överens.

Revisorerna tar också upp bristerna i kvalitetsredovisningen. Det återkommer revisorerna till varje år. Jag har valt att studera rapporterna och debatten från år 1999 och framöver, så jag har begränsad översikt. Men jag tycker mig ändå kunna iakttä att det sker en viss förbättring och att man faktiskt också kan utläsa den i revisionsrapporterna. Men det är naturligtvis för lite.

Jag vågar göra det påstående som Göran Hammarsjö var inne på i sitt anförande, att det vidtas mått och steg – han refererade till ett beslut i november förra året. Jag känner hygglig tillförsikt inför det arbete som pågår med kvalitetsredovisning och när det gäller att hitta kvalitetskriterier som går att fastställa på ett sådant sätt att de blir uppföljningsbara – det är ju bara då som de har något värde.

Sedan vet vi att det ligger en oerhörd kvalitetsförbättring i att väntetiderna är så radikalt mycket kortare nu än för några år sedan och att vi har en ledande position i landet, med de kortaste väntetiderna på ett flertal diagnoser, som jag tror att det står i revisionsrapporten – själv vill jag nog påstå att det gäller de flesta diagnoser.

Jag tycker också att det är på sin plats att just i den här revisionsdebatten erinra fullmäktiges ledamöter om revisorernas konstaterande med anledning av den särskilda granskning som man har gjort av förlossningsvården. Man skriver: ”Granskningen visar på en fungerande förlossningsvård men med små marginaler.” Jag tycker ändå att det är

ett betyg som nu kan få bli riktigt officiellt. Jag noterar detta samtidigt och med samma respekt som övriga kommentarer från revisorerna, där man inte är riktigt lika nöjd som när det gäller utvecklingen på förlossningssidan.

Till sist, herr ordförande: Oklarheten beträffande ansvaret för den långsiktiga personal- och kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården måste vi klara ut med förtur. Det är en fråga som jag har diskuterat med hälso- och sjukvårdsnämndens stabs ledning på sistone. Det är ett ansvarsområde som jag tror är lika avgörande för hälso- och sjukvårdens framtid som finansieringen av hälso- och sjukvården. Det blir ju ingen sjukvård om vi inte har kompetent personal. Då måste vi nästan börja där och se till att det hela finansieras.

Men med den nyordning som nu finns, med de ägardirektiv som finns och med landstingskontorets nya roll är jag övertygad om att förutsättningarna för att finna en god lösning på det problemet är klart mycket bättre än på mången god dag.

Anförande nr 53

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Efter flera timmars debatt om orsakerna till landstingets stora underskott ska jag, i likhet med revisorerna, peka på några saker i HSN:s verksamhet där det finns brister i styrningen och orealistiska budgetförslag. Beträffande verksamhetens innehåll säger jag som Stig Nyman: Vi återkommer till det när vi diskuterar årsredovisningen.

Underskottet för hälso- och sjukvårdsnämnden är 281 miljoner, trots åtgärder med reviderad budget under året. Sjukvårdsstyrelserna och hälso- och sjukvårdsnämnden har fått hemställa hos landstingsstyrelsen och landstingsfullmäktige om 550 miljoner i ökat landstingsbidrag under 2001. I budgeten för 2001 inräknas produktivitetssökningar och rationaliseringar till följd av konkurrensutsättning inom vården som inte har realiserats – därav underskottet på 892 miljoner. Inte förrän ett halvår in på 2001 tillställde landstingsstyrelsen och landstingsfullmäktige HSN pengar för en del av det befarade underskottet.

Revisorerna påpekar att det är anmärkningsvärt att bristerna i den ekonomiska styrningen fortlever år efter år, och det är bara att hålla med. Det kanske är ett bevis för att den borgerliga majoriteten har gjort ideologi till mål i stället för medel. Det är kanske dags att inse att budgetar inte kan läggas med antaganden om att konkurrensutsättning ger mer pengar. Revisorerna pekar på det allvarliga i att vi inte kan se effekterna av konkurrensutsättningen, och det är allvarligt. Det går inte att ge medborgarna besked om ifall konkurrensutsättningen har gett skattebetalarna bättre vård eller om den bara har kostat mer pengar.

Revisorernas påpekande att åtagandets omfattning och innehåll ofta förändras i samband med upphandlingar tycker jag bekräftar den iver som har funnits att privatisera – att det

har varit ett mål i stället för ett medel, där de privata alternativen har gynnats. De konstaterar också att det finns brister i upphandlingarna, vilket gör att jag tycker att ni borde ta till er lite grann av det vi har sagt och stanna upp och utvärdera det som håller på att ske.

Jag tycker också att man måste ställa sig frågan om det numera är etablerad kultur inom beställarorganisationerna att budgetar inte behöver tas på allvar. Räknar alla styrelser med att det alltid kommer in extra pengar under löpande år?

Mellan 1995 och 1998 ökade sjukvårdens kostnader med 1,7 miljarder, och mellan 1998 och 2001 ökade de med 5,7 miljarder. Akutsjukvårdens nettokostnader för åren 1995–1998 är nästan 1,4 miljarder, och för åren 1998–2001 är de 3,6 miljarder.

Jag tycker också att man måste ställa sig frågan varför produktionen tar så dålig hänsyn till ingångna avtal. De tvister som hela tiden pågår mellan beställare och producenter kan inte fortsätta. Det yttersta ansvaret har den politiska ledningen.

Vidare pekar revisorerna i sin berättelse på att HSN:s upphandling av konsulter är oacceptabel. Där kan man bara misstänka att riskprojektet Den stora upphandlingen är en bidragande orsak. Aldrig någonsin har en sådan upphandling genomförts, och kompetensen finns naturligtvis inte i vår organisation. De här pengarna hade kanske kunnat användas bättre till stockholmarnas vård i stället för att man bjöd ut vår akutsjukvård till privata aktörer. Vi måste betala hälso- och sjukvården med dagens skattepengar. Annars riskerar vi att underminera hela hälso- sjukvården och på det sättet möjligheten att bedriva en god hälso- och sjukvård i framtiden.

Jag vill också uppehålla mig något vid det som sägs om personalförsörjningen. HSN har inte fullföljt uppdraget att utarbeta ett långsiktigt personal- och kompetensförsörjningsprogram. Det finns faktiskt ett uppdrag från landstingsstyrelsen till HSN att bära det ansvaret. Jag hoppas, Stig, att jag kan ta dina ord på allvar, när du här i talarstolen säger att denna fråga ska behandlas med förtur, för det är en synnerligen viktig fråga för framtiden.

Till sist: målsättningen att ge invånarna vård på rätt nivå har inte heller lyckats. Ungefär 25 procent av de medborgare som i dag tvingas att besöka akutsjukvården skulle få en både bättre och snabbare vård i en fungerande hälso- och sjukvård. Som skäl till läget anges ofta personalsituationen och bristen på läkare. Självfallet ligger det en del sanning i detta påstående, men vi vet ju också att andelen personal, inte minst andelen läkare, har ökat i akutsjukvården. Varför har dessa inte kunnat rekryteras till den lokala hälso- och sjukvården i stället?

I den här frågan finns säkert många faktorer som är värda att diskutera, men en av dem är naturligtvis frågan om resurser. För att lösa dessa frågor krävs politiska beslut där vi styr resurserna utifrån det som vi vill ha. Det går inte att ha ett ersättningssystem som styr resurserna till akutsjukvården och som inte premierar den lokala hälso- och sjukvården.

Med detta anser jag att jag har kommenterat några av de saker som jag tycker är viktiga för att vi i framtiden ska kunna erbjuda stockholmarna en god hälso- och sjukvård.

Anförande nr 54

Landstingsrådet K ä r i k (fp): Ordförande, ärade fullmäktige och åhörare! Det är alltid intressant att föra en konstruktiv debatt med revisorerna om verksamhetens innehåll. Jag tänkte bara på några punkter komplettera de bilder som har givits och bara i undantagsfall ägna mig åt något som kan misstänkas vara polemiskt.

Till en början vill jag säga att jag, såvitt gäller de övergripande resonemangen, inte är beredd att hålla med om någon beskrivning som innebär att den ekonomiska styrningen skulle vara undermålig – det finns inte heller uttryckt i skrift från revisorerna. Den ekonomiska styrningen kan säkert bli väldigt mycket bättre, det kan den alltid. Förmodligen är sjukvården det allra svåraste samhällsområde att utöva ekonomisk styrning av, eftersom det med all rätt finns så många andra faktorer som också måste uppfyllas. I relationen med vårdpersonalen t.ex. är det alltid patientens behov som måste gå i första hand. Det gäller bara att få in ett mått av effektivitetstänkande, både när det gäller ekonomin och när det gäller behandlingsresultatet i detta sammanhang. Om vi finge det så vore väldigt mycket vunnet, och det finns naturligtvis stora potentialer på detta område.

Jag tycker dock att den bild som har tecknats är ofullständig i det avseendet att hälso- och sjukvårdsnämnden och ledningen under den här mandatperioden – till skillnad från många tidigare år som jag kan överblicka – har försökt att arbeta långsiktigt på ett sätt som aldrig har skett tidigare. Det har i revisionsdebatter under hela 1990-talet från revisorerna, och i ännu högre grad från de aktiva i verksamheten, efterlysts långsiktiga villkor som inte förändras från den ena månaden till den andra, från det ena landstingsmötet till det andra.

Säga vad man vill, men den typ av treårsavtal som hälso- och sjukvårdsnämnden och produktionsstyrelsen träffade i tidigt skede under mandatperioden är ett första exempel på långsiktiga beslut. Det är unikt eftersom det faktiskt är det första försöket att åstadkomma en långsiktig stabil grund för verksamheten.

Efteråt kan man naturligtvis säga att i alla dess delar har beslutet inte kunnat uppfyllas, det har funnits delar i det som har varit lite för optimistiska när det gäller antagandet att få ut produktivitetvinster och annat. Det hade kunnat vara mycket större tydlighet i redovisningarna över vad som har uppnåtts i avtalet och vad som inte har uppnåtts och skälen bakom det.

Men det är i alla fall viktigt att komma ihåg att detta faktiskt är ett avsevärt bättre grepp än tidigare när det gäller att åstadkomma långsiktig styrning av sjukvårdens innehåll. Den styrningen utövas också från precis det håll där ansvaret för den långsiktiga utvecklingen finns, nämligen av hälso- och sjukvårdsnämnden.

Inom ramen för det arbete som utförts i samband med de långsiktiga avtalen har man också entydigt inom åren jobbat med budgeten. Man har också genomfört – bara en enda – budgetprocess. Tidigare år har det varit kutym inom sjukvården, under olika omständigheter och politiska majoriteter, att arbeta med budgetarna i flera varv efter varandra. Man har äskat fram och tillbaka och ändrat de ekonomiska förutsättningarna under pågående budgetår till långt in på hösten – i något fall ända in i november. Den gången berömde sig något av de tidigare landstingsråden av att det var ju fantastiskt att man fick en så väldigt fin träffsäkerhet när man i november, med endast en månad kvar på året, kunde pricka in vad budgetresultatet skulle bli.

Under de här åren har vi faktiskt haft bara en enda budgetomgång per år. Den har ibland resulterat i att man har kunnat konstatera att det ursprungliga, ett halvår tidigare givna budgetbeslutet från fullmäktige, inte fullt ut har kunnat hållas, och då har det omedelbart rapporterats vidare. Men man har inte kört budgetprocessen två varv, eller tre eller fyra varv, när det gäller verksamheterna. De har direkt fått besked om vad de ska jobba efter. Om det skulle vara så att fullmäktige slår oss på fingrarna, då får vi återkomma med ett andra varv och rätta till saker och ting.

I samtliga fall har prognosen visat sig vara riktig. Fullmäktige har förstått att det faktiskt har gjorts en realistisk och genomförbar budget redan från början och anpassat de ekonomiska förutsättningarna till det. Det är också ett trendbrott att man bara genomför ett budgetvarv, alltså endast ett budgetvarv – till skillnad från vad som tidigare var fallet. Detta vittnar, menar jag, om en skärpning av den ekonomiska styrningen som måste uppfattas som positiv.

Om delar av detta kan man säga att den ekonomiska utvecklingen på kostnadssidan inte har motsvarat de förväntningar och de förutsättningar som var för handen vid fullmäktiges ursprungliga budgetbehandling. Särskilt inom den akutsomatiska vården har ju revisorerna tecknat en tydlig bild, och även Göran Hammarsjö har gjort det i dag med sina diagram. Det återstår nog mycket arbete på det området.

Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämndens ledning har varit enig i det arbete som har utförts under förra året. Jag kan ju tycka att detta kunde ha förtjänat ett något större omnämnande i granskningen.

Detta resulterade i beslut om ägardirektiv på ett helt annat sätt för att för framtiden hantera den egna produktionskapaciteten oavsett om den är organiserad i förvaltningsform eller i bolagsform. Vi har, som Göran Hammarsjö sade i sin inledning, ännu inte sett resultatet av detta – och det kan man ju instämna i eftersom beslutet fattades i slutet av förra året. Det var emellertid inte ett beslut som fattades plötsligt, utan det beslutet föregicks av ett mycket omfattande arbetet som slutligen resulterade i ägardirektiv, och i väldigt stora delar rådde politisk enighet om riktlinjerna över blockgränsen. Det har alltså nu lagts en långsiktig grund, och naturligtvis får erfarenheterna under det här året visa om den är tillräcklig. Men den uttrycker i alla fall en mycket större kraft än vad som har funnits tidigare.

S:t Görans sjukhus måste man nämna när man diskuterar akutsomatik. Det förhåller sig ändå så som det har påpekats tidigare i debatten, nämligen att kostnaderna på det sjukhuset är väsentligt lägre än vad de är på övriga akutsjukhus. Trots att det har gjorts olika försök att hitta favoriseringar i avtal och annat när det gäller S:t Göran, så menar jag att ingen hittills har kunnat belägga något enda exempel på att S:t Göran har favoriserats varken i avtal eller på annat sätt. Den kostnadsskillnad som går att utläsa i bokslut och annat är en reell kostnadsskillnad.

Det har gjorts försök att peka ut favoriseringar även i tidigare revisionsrapporter, och såvitt jag kan bedöma har samtliga dessa punkter senare tillrättalagts och visat sig inte ha någon grund i de kommentarer som har lämnats bl.a. av Norra Stockholms sjukvårdsområde. Om man fick ett generellt genomslag på de kostnadsnivåerna så skulle det påverka både sjukvårdens och landstingets ekonomi på ett mycket omfattande sätt till det bättre.

I det här fallet är instrumentet naturligtvis den konkurrensutsättning, upphandling eller vad man vill kalla det för, som kommer för framtiden. Den frågan har det jobbat med under lång tid – tala om långsiktighet! Det som man skisserar i dag är femårsavtal, och man måste förutse och ta med i beräkningarna utvecklingen på sjukvårdsområdet på inte bara fem år utan på ännu fler år. Det är inte säkert att man till alla delar lyckas med detta i det första försöket, men det pionjärarbete som utförs på detta område i Stockholms läns landsting kan inte underskattas.

Det finns ingen motsvarighet i det här landet när det gäller försök att åstadkomma långsiktiga avtal, att försöka få ut effekter av att bästa exempel ska vara vägledande för hela akutsomatiken och i alla delar, att verkligen analysera vårdbehov, komma till rätta med vård som utförs på fel nivå, på fel ställe eller till för höga kostnader. Det handlar om att verkligen se till precis det som uttrycktes av min vördade kollega Inger Ros alldeles nyss, nämligen att vården sker precis där vi vill att den ska ske, vi som är folkvalda att ta hand om medborgarnas och patienternas intressen.

Det finns inget annat exempel i det här landet – jag vet inte hur det är i resten av världen – på att man verkligen har den ambition som finns i det här arbetet. Inom parentes kan jag säga att jag tycker att det är tråkigt att oppositionen bara kliver av och är motståndare utan att ha några alternativ, men det är väl sådant man får räkna med under ett valår. Jag tror säkert att det går att hitta betydligt större överensstämmelser över blockgränserna i den här frågan efter valet.

Konkurrensutsättning tänkte jag nämna några ord om och även något om primärvård samt psykiatri och äldreomsorg. Det är alldeles fel, till hundra procent fel, det som sades i det förra inlägget, nämligen att HSN:s budget i något avseende skulle vila på ekonomiska vinster från konkurrensutsättningen. Visst ägnar sig landstingsmajoriteten åt att kalkylera konkurrensutsättningar och vinster. Vi kan vara optimistiska och pessimistiska, och det har förts en diskussion om huruvida konkurrensutsättningarna redovisas korrekt eller felaktigt.

Allt detta, till hundra procent, finns i bokföringen någon annanstans än inom hälso- och sjukvårdsnämndens budget, nämligen på landstingsstyrelsens, fullmäktiges och finansförvaltningens. I HSN:s budget finns det inte en enda krona av detta, och på den punkten har Inge Ros helt fel. Det fordras ytterligare studium av henne för att förstå det, tydligen.

Jag kan ändå notera revisorernas önskan, och jag instämmer gärna i, precis som Stig Nyman alldeles nyss, att det visst finns utrymme för och behov av mycket bättre redovisning och utvärdering av konkurrensinstrumentet, särskilt när det gäller redan genomförda upphandlingar. Det har naturligtvis sina sidor när man förändrar innehållet i verksamheten samtidigt som man upphandlar den – men det går i alla fall att genomföra.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att en av de få utvärderingar som i full skala har genomförts har gjorts på initiativ av och på ett mycket bra sätt av just revisionen. Man har granskat effekterna av konkurrensutsättning på ett antal privatiserade vårdcentraler där det i de flesta fall är personalen som har tagit över verksamheten i kooperativ eller i annan form. Revisionens egen utvärdering visar att man har fått till stånd bättre vård och mycket större tillgänglighet, och man har fått en mycket mer nöjd personal.

De revisionsrapporter som behandlar dessa frågor är inte utdelade i dag, för de rapporterna skrevs redan till förra årets revision, såvitt jag kommer ihåg, men det är ändå ett exempel, och det finns inga belägg på att detta skulle vara fel. Jag skulle välkomna att revisionen ville upprepa det, det finns ju ytterligare exempel på det.

Sist något om de synpunkter som har lämnats på vårdgrenen. Inom primärvården pågår det, precis som Göran Hammarsjö påpekade, enligt fullmäktigebeslut en långsiktig utbyggnad. Den har också resulterat i betydligt fler husläkare och på betydligt fler ställen i länet också betydligt bättre tillgänglighet. Det återstår för oss att fullt ut belägga detta med siffror. Vi kan belägga det när det gäller det minskade antalet vakanser och med att det finns fler fast anställda husläkare per hyrläkare. Detta är vi alldeles överens om mellan revisionen och sjukvårdens ledning, och den utvecklingen kommer självfallet att fortsätta för detta är viktigt.

Revisionen och Göran Hammarsjö frågar om det finns brister när det gäller vårdens fördelning över länet, alltså om landstinget kan erbjuda en likvärdig vård över hela landstingsområdet. Detta är en kärnfråga, och den måste ställas, anser jag. Mitt svar på den frågan är egentligen följande. Om man jämför sjukvårdsområden, som är HSN:s uppdrag, så kan man i dag inte hitta några skillnader som innebär att något eller några sjukvårdsområden skulle avvika i negativ riktning. Inom varje sjukvårdsområde finns det fortfarande problem; det kan vara problem inom en del kommuner eller kommundelar eller inom stadsdelar. I det avseendet är inte tillgängligheten lika bra överallt inom vart och ett sjukvårdsområde.

Dock kan man inte peka ut något väderstreck, något sjukvårdsområde eller någon övergripande funktion eller variabel som skulle vara fel. I den meningen har det också skett mycket stora förbättringar.

Ett exempel som jag har nämnt i olika debatter är sydvästra sjukvårdsområdet där det i dag i några av de verkligt svåra kommunerna egentligen inte finns några vakanser alls på primärvårdssidan beträffande fast anställda husläkare. Ett exempel är Botkyrka kommun. I den senaste rapporteringen, som kom för bara några veckor sedan, så är siffran beträffande vakanser noll. Samtliga tjänster är besatta med fast anställd personal. Dessutom har man ett stort antal utbildningsläkare som också utför arbete till nytta för patienterna.

Vårdcentraler som för bara ett halvår sedan uppvisade i huvudsak vakanser och hyrläkare har i dag fullt ut besatt tjänsterna med ordinarie personal. Visst sker det, och det går inte att säga att det är de svåra områdena i länet som har råkat illa ut – så är det inte. Man kan hitta skillnader oavsett den socioekonomiska bakgrunden. Men vi måste se till att detta blir bra över hela landstingsområdet, och det är naturligtvis skälet till den stora utbyggnad som pågår.

Det finns naturligtvis ytterligare insatser att göra på det här området, och det kan vi kanske återkomma till i senare inlägg eller debatter om bokslutet.

När det gäller psykiatrin tror jag att revisionen inte riktigt har träffat rätt i sina bedömningar. Vi har i landstinget i botten en psykiatrireform som inte har varit politiskt kontroversiell, inte heller mellan blocken. Det har gjorts en mycket ambitiös och mycket bra uppföljning med start omedelbart i början av mandatperioden, och det finns också mycket entydiga och politiskt brett förankrade beslut om hur förändringen inom psykiatrin ska gå till. Vi ska bort från sluten vård i riktning mot mera öppen vård, mot mera rörliga team och mot mera hemvård och mycket annat.

I det läget är det faktiskt förvånande att revisionen och Göran Hammarsjö tar det som närmast en punkt för kritik att det utförs färre vård dagar i sluten vård i dag än vad som var fallet tidigare. Men det är precis det som är avsikten! Det är ju något som ska berömmas. Man klarar nämligen av att följa upp patientbehoven med andra typer av öppenvårdsinsatser från psykiatrin i stället. Det är ju en kvalitetshöjning för patienterna som har genomförts och inte någonting som man ska rynka på pannan åt och säga att det inte är så bra.

Vård dagar är ett helt felaktigt mått, det är ett bakvänt mått. Det pekar 180 grader fel om man använder det som mått på att man har lyckats eller misslyckats inom psykiatrin.

Inom äldre vården har vi genom olika utvärderingar – som kunde förtjäna en lång analys bara de – fått en väldigt tydlig bild av utvecklingen och var vi står i dag.

Om man under andra halvan av 1990-talet försökte utvärdera landstingets sjukvård och kommunens äldreomsorg i kombination så skulle man ha funnit att det var alldeles entydigt att landstinget inte kunde leva upp till de förväntningar och berättigade behov

och krav som fanns från patienter och från den kommunala äldreomsorgen på medicinsk service och hjälp till patienter och till kommunalt anställd personal.

I dag är läget väsentligt annorlunda. Det är mycket få kommuner i det här länet som i dag menar att de inte får tillräcklig medicinsk hjälp från landstinget när det gäller det som landstinget har ansvar för och i frågor där samverkan ska ske med kommunens äldreomsorg.

Däremot är det stora problemet de äldre som är i behov av sjukvård men som bor i eget boende. På den punkten har vi inte alls nått de kvaliteter och den tillgänglighet som det finns behov av, och vi når inte de människorna, de patienterna, och möter inte de behoven på det sätt som vi numera faktiskt klarar av att göra när det gäller äldre i särskilda boenden. Den bilden är helt entydig, den finns i våra egna utvärderingar också. Redovisningen är entydig från våra egna sjukvårdsområden i deras årsredovisningar och den bekräftas exakt och till punkt och pricka från andra utvärderingar exempelvis från Äldrecentrum. Det är där som det finns en långsiktig strategi över detta och för hur man ska komma till rätta med bristerna och hur man ska bygga ut verksamheten ytterligare. I den frågan ser jag ingen brist på grepp, långsiktighet, ambition eller mål.

Med detta tror jag att jag har kommenterat åtminstone det viktigaste av det som har varit föremål för debatt hittills i dag.

Anförande nr 55

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Mycket av det som Andres berörde återkommer vi till i debatten om årsredovisningen. Men det finns två saker som jag ändå gärna vill kommentera redan nu.

Du nämnde treårsavtalen. Visst är det bra att man skapar spelregler, men vilket värde har de när de inte hålls? Problemet är ju att kostnaderna skenar i väg trots att vi har avtal. Det kan ju hända, Andres, att du tycker att ni har vidtagit långsiktiga åtgärder, men det har inte resulterat i någon kostnadskontroll.

Du talade också om konkurrensutsättningar. Men det är väl ändå så att om man förelägger landstingsfullmäktige ett förslag till budget som bygger på konkurrensutsättningar, så är det klart att det drabbar HSN. Verksamhetsmässigt ligger en stor del av konkurrensutsättningen på HSN och kostar pengar eftersom det inte har blivit billigare.

Anförande nr 56

Landstingsrådet Kärrik (fp): Konkurrensutsättningen finns i den ekonomiska redovisningen inte under HSN, och det är HSN som är föremål för diskussionen nu.

Inger Ros hävdade i sitt förra inlägg att det fanns orealistiska delar i HSN:s budget som byggde på att vi inte hade räknat rätt när det gäller konkurrensutsättningens effekter och annat. På den punkten har hon till hundra procent fel, det finns ingenting sådant i HSN:s

budget, alltihop redovisas någon annanstans i landstinget. Det kan vi diskutera ett antal omgångar ytterligare, vi kanske återkommer till frågan i debatt om årsredovisningen. Men på HSN:s del finns ingenting av detta, och det är också ett sätt att gardera sjukvårdens budget mot de osäkerhetsmoment som finns i alla förändringar och konkurrensutsättningar. Vi räknar inte redan från början in konkurrens effekterna i HSN:s budget, eftersom det kan resultera i sparbeting om man inte uppnår de uppsatta målen.

I många fall utnyttjar sjukvårdsområdena effekterna av konkurrensutsättningarna, de positiva ekonomiska effekterna, till att förbättra verksamheten. Ett exempel är Södra Stockholms sjukvårdsområde, där de ytterligare kronor som man har fått ut genom konkurrensutsättning har gått till att anställa fler husläkare och faktiskt få ordinarie läkare på de tjänster som har varit vakanta under hela 1990-talet. Det är en oerhörd kvalitetshöjning som skett till följd av konkurrensutsättningen. Det har inte resulterat i sänkta kostnader, men det har resulterat i en oerhört mycket bättre primärvård i det sjukvårdsområdet.

Anförande nr 57

Landstingsrådet Schött (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag ska inte tynga er för länge i denna sena stund.

Jag vill också gärna tacka för den ganska konstruktiva diskussion som vi nu får till stånd i frågan om revisionen av hälso- och sjukvården. Jag är, liksom Göran Hammarsjö, bekymrad för en del av den ekonomiska utvecklingen, inte minst utvecklingen inom akutsjukvården. Det är alldeles uppenbart att kostnadsökningen går mycket snabbare än vad vi skulle önska.

Man kan säga att vi här ser spegelbilden av det stora problem för landstingets ekonomi som vi diskuterade ganska många timmar tidigare i dag, nämligen det faktum att landstinget inte får behålla skatteintäktsökningarna till följd av den allmänna ekonomiska tillväxten i länet. Däremot är det naturligtvis så att sjukvårdens personal vill ha tillgång till samma löneutveckling som andra grupper i länet har. Det gör naturligtvis att sjukvården drabbas, både sjukvården och landstinget, av kostnaden utan att kunna ta del av den ökade intäkten. På det sättet kan man säga att sjukvården på ett intimt sätt hänger samman med skatteutjämningsystemet och landstingets underskott.

Jag tror att det finns ett antal förklaringsgrunder och dem ska man vara medveten om när man diskuterar framför allt sjukhusens budget. Jag tror att vi under en lång följd av år, under olika majoriteter har dels kanske inte varit helt seriösa i vår budgetering av sjukhusen. Vi har varit lite väl optimistiska när det gäller möjligheterna att t.ex. minska kostnaden på alla sjukhus till nivån på det sjukhus som för tillfället råkar vara billigast. Det har under en lång följd av år varit S:t Görans sjukhus. Man har regelmässigt satt ersättningarna till samtliga sjukhus efter den nivå som funnits på S:t Görans sjukhus.

Detta har inte uppfattats som realistiskt ute på sjukhusen, och det har visat sig att det inte funnits några riktiga sanktionsmöjligheter mot sjukhus som inte klarar av att hålla de ekonomiska ramarna, utan det har regelmässigt redovisats stora underskott år efter år. När vi gick in i den här mandatperioden så ärvde vi ett underskott, som i huvudsak fanns i sjukhussektorn, på cirka en miljard kronor.

Det är alldeles uppenbart att man inte kunde fortsätta att budgetera personal detta sätt. Det gällde att skapa en realistisk ekonomisk grund för sjukhusen som de ansvariga ute på sjukhusen trodde på. Det var det ena man behövde göra.

Det andra som man behövde göra var faktiskt att ta reda på vad som var orsaken till att S:t Görans sjukhus var mer ekonomiskt effektivt än de andra sjukhusen. För att nu inte gå in på den något infekterade frågan om privatisering, kan jag ändå säga att det är uppenbart att den bolagisering som genomfördes under förrförra mandatperioden, alltså 1994, alldeles uppenbart hade en positiv effekt. Och ty följande verkar detta vara en bra utvecklingslinje också för andra sjukhus, för det skapar ändå ett tydligt lokalt ansvar för den lokala sjukhusledningen.

Jag kan också säga att en del i problemet med sjukhusens ekonomi naturligtvis också har varit de olika typer av strukturbeslut som har fattats från tid till annan av olika majoriteter som inneburit att man har lagt ned och flyttat och stuvat om verksamheter inom sjukhusen på ett sätt som sjukhusen själva inte alltid har uppfattat som ändamålsenligt. Men allt detta pekar ändå fram emot att vad det handlar om, nämligen vikten av att göra tydligt vilket lokalt ansvar som finns. Först när sjukhusen upplever att de har detta tydliga lokala ansvar kommer de också att börja ta det.

Detta är ett mycket mer långsiktigt arbete än vad vi hade hoppats. Vi är bara i början av den processen. Det är klart att det är otillfredsställande att vi inte har samma uppenbara affärsmässiga relation till våra egna vårdenheter, och framför allt till sjukhusen, som vi har till de privata vårdgivarna. Det är alldeles glasklart vad som står i avtalen med privata vårdgivare, och avtalen ska efterlevas om man inte förhandlar om någonting annat.

Denna tydlighet har inte funnits i rollfördelningen mellan beställare och utförare inom vår egen apparat. Därför är lösningen på detta naturligtvis inte att gå tillbaka från den beställar-utförarmodell som vi har valt och inte heller att gå tillbaka från bolagisering utan tvärtom att fullfölja den och göra den ännu tydligare. Det är det stora framtidsarbetet.

Anförande nr 58

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Det har varit en mycket intressant debatt, tycker jag, men det verkar nästan inte som om vi diskuterar revisionen. Av de senaste inläggen att döma vet jag inte riktigt vad det är vi diskuterar.

Om vi inte ska lita på våra egna revisorer, vilka ska vi då lita på? Den frågan vill jag ställa. Vi har alltså utsett revisorer, och det är mycket kompetenta människor som har

gjort sin bedömning efter ett mycket omfattande arbete. Det är klart att vi måste lita på våra egna revisorer.

Miljöpartiet har valt att lita på det som revisorerna skriver i sina revisionsrapporter, och det är utifrån det som vi har gjort vår bedömning.

Revisorerna säger tydligt och klart vad det handlar om, nämligen att grunderna för HSN:s budget är otydlig, den är ifrågasatt. Detsamma gäller säkerheten i hur budgeten har byggts upp.

Själva realismen under budgeten är ifrågasatt. Jag menar att denna borgerliga budget till mycket stor del är ideologiskt betingad; de vill sänka skatten, de vill minska offentlig verksamhet och införa så mycket privata driftsformer som möjligt. De här tre väldigt tunga bitarna som är ideologiskt betingade är inte förenliga med en realistisk budget, menar vi i Miljöpartiet – särskilt inte med tanke på den omfattning med vilken man vill genomföra privatiseringarna och med tanke på takten.

Miljöpartiet är inte motståndare till privata driftsformer, vi tar ställning från gång till gång beroende på vad frågan handlar om. Men att sänka skatten och minska offentlig verksamhet och införa så mycket privata driftsformer som möjligt i den här omfattningen och i den här takten är inte realistiskt. Det är inte så konstigt att budgeten skenar i väg på det här sättet. Jag tycker att det snarare vore konstigt om det inte blev så.

År efter år är det på detta sätt, för självfallet vill man genomföra så stora förändringar så snabbt som möjligt. Detta är ju politiskt betingat, självfallet är det på det sättet.

Vi kan konstatera att den borgerliga majoriteten inte respekterar sina egna, i landstingsfullmäktige fattade, budgetbeslut – det tycker jag är väldigt intressant. Det är ju inte så att majoriteten är okunnig om att HSN:s budgettilldelning egentligen är alldeles för låg. Precis som tidigare ger man inte hälso- och sjukvårdsförvaltningen några direktiv om var pengarna ska tas. Det är ju det som har ifrågasatts, det är det som urholkar budgeten som styrintstrument. Det är också det som leder till svårigheter för verksamheterna när det gäller att hålla budgeten.

Nödvändiga åtgärder har lyst med sin frånvaro. Revisorerna påpekar tydligt att ekonomistyrningen och den ekonomiska ledningen av sjukvården har stora brister. Det finns fortsatta brister i vårdens kvalitet inom såväl vuxen- och barnpsykiatri som inom äldrevården och primärvården. Det finns stora skillnader inom länet när det gäller tillgången till läkare inom primärvården. Vi hörde alldeles nyss en helt annan bild. Ska vi tro på den eller ska vi tro på revisorerna?

Vi menar att den borgerliga majoritetens åtgärder är otillräckliga.

Just primärvården och dess kvalitet menar revisorerna är en nyckelfråga för den fortsatta vårdens inriktning och de beslut som är fattade av fullmäktige rörande just detta. Miljöpartiet menar att majoritetens sätt att hantera budgeten har hindrat och därmed försenat en utveckling av de helt nödvändiga förändringarna av sjukvårdens

innehåll. Primärvården är i dag inte effektiv nog. Det finns små öar av ljus, men alldeles för få, de är alldeles för få inom den egna verksamheten.

Detta pratar man inte om som huvudsak, utan det som betonas är ändå att landstingets verksamhet ska drivas av andra. Det är driftsformerna som man har riktat in sig på i syfte att minska landstingets arbetsgivaransvar och därmed minska offentlig verksamhet.

De hälsosociala skillnaderna ökar, också revisorerna påtalar revisorerna att de hälsosociala skillnaderna i länet ökar. Ändå finns det primärvårdscentraler överallt. Det kan man inte se någon större skillnad på, hävdar man. Ska vi tro på den borgerliga majoriteten eller ska vi tro på revisorerna?

Vi menar att det här sättet att agera skymt sikten för det viktiga vårdarbete som faktiskt utförs. En otydlig ledning, bristande budgetbeslut, bristande kvalitet och vårdinnehåll, brister i ekonomistyrningen och i de avtal som sluts i samband med upphandlingarna.

Landstingsledningens agerande sprider sig dessvärre som ringar på vattnet ned i den egna organisationen. Konsekvensen blir på många ställen en otydlig arbetsledning, ökad stress och minskad personal – en sämre kvalitet och patienterna kommer i kläm, hela tiden.

Vi har fått en allvarlig personalsituation i landstinget som ingen riktigt tar ansvar för. Nu plötsligt säger man att man vill ta ansvar. Jo, det är så dags. Nu, när valrörelsen har kommit i gång, säger man att man vill gå in och ta ansvar för personalen.

Vi tycker att det är helt absurt att revisorerna ska behöva påtala för produktionsstyrelsen att det är legitimt och väsentligt att bygga upp en kunskap om den egna verksamhetens effektivitet och kvalitet. Det är lika absurt att revisorerna ska behöva påtala att det är styrelsens ansvar att vårda och utveckla verksamhetens kapital och även det viktiga kunskapskapitalet, dvs. våra anställda inom hälso- och sjukvården. Ingen redovisning finns av enheternas personalbehov särskilt med avseende på de bristgrupper som finns, påtalar revisorerna. Sjukfrånvaron har ökat kraftigt i förhållande till föregående år. Det är mycket allvarligt. Man säger att psykiatri är den vårdgren som har högst sjukfrånvaro. Vi tror att det är en direkt konsekvens av att det skett alltför stora förändringar på alltför kort tid inom verksamhetsområdet, även om vissa nyligen fattade beslut har varit bra.

Trots tidigare kritik kvarstår oklarheterna i rollfördelningen mellan produktionsstyrelsen, HSN och landstingsstyrelsen. Vi ser det som helt oacceptabelt för dem som faktiskt försöker att ta ansvar för hälso- och sjukvården i landstinget. Att lämna den egna verksamheten så mycket i sticket, som majoriteten faktiskt gör med sin ideologiska politik, tycker vi är bestickande och oansvarigt och borde egentligen leda till att landstingsmajoriteten avgår. Men i dag kommer detta att leda till ingenting – ingenting!

Revisorerna föreslår ansvarsfrihet, vilket den borgerliga majoriteten kan fortsätta att tolkas som frihet från ansvar, om man nu finner det för gott.

Miljöpartiet menar att rollfördelningen mellan landstingsstyrelsen, HSN och produktionsstyrelsen måste fortsätta att diskuteras och tydliggöras i organisationen. Vi menar att det är hög tid att diskutera och fatta beslut om vårdens innehåll i syfte att göra den mer effektiv, dvs. bättre motsvara människors behov. De komplementärmedicinska behandlingsmetoderna och det förebyggande hälsoarbetet måste ges större utrymme och ökad tyngd i vård verksamheten.

Finansieringssystemet måste ses över. Det måste löna sig att människor efter hälsovårdens insatser börjar må bättre och förhoppningsvis blir friska. Patienterna måste åter komma i fokus. De behöver få bli mer delaktiga i den egna vården och behandlingen, och personalens arbetsituation och kompetenser måste lyftas fram och förbättras. Dessa åtgärder tror vi kommer att öka vårdens kvalitet, minska kostnaderna för läkemedel och långsamt även förhoppningsvis återuppbygga och återupprätta landstingets anseende som arbetsgivare och som ansvarig för hälso- och sjukvården i Stockholms län.

Anförande nr 59

Mats Skoglund (v): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tänkte börja där Inge Ros slutade. Jag vill understryka att det inte finns något som visar att mångfalden och privatiseringarna lett till några ekonomiska vinster. Det går heller inte att påvisa att det har varit några kvalitetseffekter på vården. I stället har det blivit ökade kostnader. Exempel på detta är mångfaldskansliet som har kostat runt 20 miljoner kronor om året.

Konkurrensutsättningarna har medfört ökade kostnader på flera olika sätt. T.ex. har entreprenörerna fått högre ersättning för den vård som landstingets egenregiverksamhet inte har erbjudit samma priser för. Detta visar att det i själva verket har blivit dyrare. Det har varit så att avknopningsprocessen har vållat stark oro hos personalen som har krävt kostnad för psykosociala insatser och ökad sjukskrivning. Detta är exempel på områden som har medfört ökade kostnader. Det finns, som sagt, ingenting som tyder på att konkurrensutsättningen har pressat ned priserna. Den kanske har pressat ned priserna någonstans, men framför allt har de ökat landstingets totala kostnader.

Vänsterpartiet tog i sitt budget förslag upp inkomster som skulle följa av att landstinget avbröt privatiseringarna. Det visar sig nu att vi hade rätt. Om vi hade avbrutit privatiseringarna så hade det gått bättre för landstinget. Ni sade att det hade gått sämre i så fall, men ni hade helt fel. Det säger nu revisorerna också och det visar bokslutet också. Ni hade fel – vi hade rätt.

Det går inte heller att påvisa att kvaliteten hade blivit bättre, vilket Andres Käarik påstod. Bl.a. sade han att det har blivit bättre på vårdcentralerna. Men revisorerna kan ju inte påvisa att det är så. Det går inte att hitta belegg för det. Man kan inte bara tro; revisorernas granskning visar att det inte är så. Det är klart att man av ideologiska skäl kan hoppas att det blir bättre, men det går inte att påvisa att det blivit fallet.

Andres Käarik säger också att personalen är nöjdare. Egentligen finns det väl inga andra undersökningar i den frågan än de som gjorts genom att man tillfrågat den

personal som tog initiativ till avknoppningar, den personalen har blivit nöjdare. De fick ju igenom sin vision och något annat i sitt liv, men den andra personalen blev ju inte nöjdare av det. Det kan man också tro och hoppas av ideologiska skäl, men det finns inget som visar att det är så.

Det görs ett nummer av vårdgarantin, det står att det är fler fall av vårdgarantin osv. Det är i själva verket ett bevis på misslyckande att vårdgarantin faller ut och tas i anspråk för allt fler människor. Det är ett misslyckande, i själva verket. Landstinget har inte klarat sina åtaganden. Förut när vi diskuterade i landstingsstyrelsen så satt Hans Enroth bredvid mig och ersatte Måns Almqvist. Han berättade att hans son skulle få en knäoperation utförd – på KS av alla ställen. När vårdgarantin trädde i kraft fick han en provisorisk operation av knät, och så skulle komma tillbaka om ett år för att få en riktig operation.

Det var KS av alla ställen, det sjukhus som sade att det hade tid för försäkringspatienter förra året! De hade hur stora resurser som helst, så de kunde ta in andra patienter. Det var också helt fel.

Jag instämmer i det som Inger Ros och revisorerna säger: det finns ingenting som säger att konkurrensutsättningen har medfört förbättringar. I stället har det blivit sämre.

Anförande nr 60

Göran Hammar sjö (s): Herr ordförande! Det var trevligt att notera att många uppfattar revisionsresonemangen som positiva och konstruktiva. En av uppgifterna för revisionen är att bidra till utvecklingen.

Det finns två saker som jag vill kommentera, även om det är mycket som skulle kunna kommenteras. Stig Nyman sade att jag skulle politisera ett yttrande när det gäller att rädda. Det är en feluppfattning, Stig; jag beklagar att du uppfattar det på det sättet. Det som vi reviderar är hur ni sköter HSN:s uppdrag i förhållande till fullmäktige. Vi kommenterar inte utifrån politiska värderingar. Jag tycker att vi har slagit fast det några gånger. Jag är beredd att slå fast det hur många gånger som helst, både här och på andra ställen.

Det andra som jag vill kommentera är Kääriks resonemang om psykiatrin. Begreppet vård dagar, som Andres hade synpunkter på, är det begrepp som produktionsstyrelsen använder i sin årsberättelse. Alltså valde jag det uttrycket för att ni skulle vara familjära med resonemanget. Alla andra utom Käärik var uppenbarligen det.

I årsredovisningarna framgår resultatredovisning. Vi har alltså sagt följande med utgångspunkt från produktionsstyrelsens resonemang där man konstaterar att man inte har nått upp till önskad produktion. Därför blir det vård dagsresonemanget som vi använder oss av. Det var kritik mot din kritik mot mig.

I HSN finns det förslag till åtgärder för att minska slutenvården, om jag minns rätt. Även där har man beskrivit att man inte har nått upp helt till vad man förväntade sig. Jag minns

inte exakt formuleringarna. Poängen i vårt resonemang var att i den ekonomiska balansen akutsjukvården, primärvården, totala tillgångarna, framstår det – på grund av att man har stängt fler platser än planerat inom psykiatrin – som om man har använt den som sparbössa. Jag konstaterar att jag har valt det uttryck som produktionsstyrelsen valt att redovisa i sina handlingar, nämligen vårdagar. Vi måste väl prata samma språk.

Jättetrevligt att ni tycker att revisionsarbete är positivt.

Sydvästra Stockholms sjukvårdsområde

Anförande nr 61

Cecilia Carpelan (fp): Ordförande, landstingsfullmäktige! Invånarna i de sydvästra delarna av Stockholms kommun och län, dvs. de som bor i sydvästra sjukvårdsområdet, fick förra året mer vård än någonsin tidigare. Primärvården tar emot fler patienter och gör mer, och fler patienter vårdas inneliggande på sjukhus. Vården har också, av allt att döma, högre kvalitet, och vi har blivit bättre på att följa upp vår verksamhet, även om det inte räcker, med de styrkort vi använder för att mäta bl.a. patienttillfredsställelse. Vi har också börjat få in resultat såvitt gäller den medicinska kvaliteten från en del av våra vårdgivare.

Men de ökade volymerna har kostat pengar, mer än vad vi hade i vår budget för år 2001. Hur kommer det sig då att vi i sydvästra sjukvårdsområdet har det största underskottet av sjukvårdsområdena? Vi i styrelsen menar att detta självfallet kräver en förklaring, och våra tjänstemän har påbörjat en analys av årets negativa ekonomiska resultat. Det finns nu en preliminär rapport som är intressant läsning för fler än oss själva – framför allt därför att inte bara vi själva råder över de åtgärder som behöver vidtas för att vrida utvecklingen rätt igen.

Jag tänker särskilt kommentera det som i dag i den preliminära analysen ser ut som den tyngsta delen av underskottet, nämligen våra invånares konsumtion av slutenvård på sjukhus, det är alltså det som ordet vårdtillfällen står för på OH-bilden som jag gjort. Av bilden framgår att sydvästra sjukvårdsområdets befolkning konsumerar 15 procent mer slutenvård än förväntat jämfört med länsgenomsnittet. Det är en stor skillnad.

I pengar motsvarar detta ca 180 miljoner kronor, dvs. en stor del av underskottet förra året. I denna summa ingår ca 24 miljoner kronor för s.k. dubbla vårdtillfällen. Med dubbla vårdtillfällen menas att patienten skrivs ut från en klinik och in på en annan klinik samma dag. Sättet att registrera har förändrats, och det gäller särskilt Huddinge sjukhus.

En rimlig men ändå preliminär slutsats är först och främst att sjukligheten, framför allt gäller det andningsorganens sjukdomar, och därmed behovet av slutenvård är större i sydvästra sjukvårdsområdet än i andra sjukvårdsområden – detta är något som inte fångas upp av det index som styr resursfördelningen. Den här överkonsumtionen, om vi väljer att kalla det så, kan också till en viss del handla om utbud och registreringsbeteende hos vårdgivaren.

Invånarna i sydvästra sjukvårdsområdet konsumerar mindre öppenvård än länsgenomsnittet, men den ges i mycket högre utsträckning på akutsjukhusen eftersom det, som bekant, inte finns så många privata specialtläkare i den södra delen av länet. Detta blir dyrare för sjukvårdsområdet. Om 2,5 procent av öppenvårdsbesöken på sjukhuset i stället skulle göras hos privata specialister utanför sjukhusen, så skulle sjukvårdsområdet spara 50 miljoner kronor på ett år. Det är inte bara av kvalitets-skäl som det är viktigt att satsa på närsjukvård, som vi är på väg att genomföra, utan också i högsta grad ekonomiska skäl. Vi i den borgerliga majoriteten ser möjligheten med mångfald också i detta avseende.

Sydvästra sjukvårdsområdets styrelse har framfört förslag till hur vi skulle kunna komma till rätta med problemen, och de beslut som landstingsstyrelsen fattade före jul om en process för ökad ägarstyrning, förändring av styr- och ersättningssystem är beslut som på ett radikalt sätt skulle kunna förbättra förutsättningarna för vår ekonomiska styrning. Det är framför allt på den punkten som vi har fått kritik av revisorerna.

Jag nöjer mig i dag med att konstatera detta, och vi får återkomma med ytterligare förslag till förändringar när vi diskuterat dessa i politiska sammanhang.

Produktionsstyrelsen

Anförande nr 62

J a n - O l o v S u n d s t r ö m (m): Herr ordförande! Jag tänkte i och för sig inte bli särskilt långrandig, men tänkte ändå göra några kommentarer. Vi har på samma sätt som övriga haft en bra dialog med revisorerna, tycker jag. Jag tycker att det har funnits förståelse från ömse håll kring de samtal och de problem som vi har diskuterat.

Självfallet har revisorerna, på samma sätt som vi själva, varit bekymrade över – de har också uttryckt det i sin rapport – svårigheten att fullt ut motsvara de krav som föreligger i det treåriga avtal som vi har träffat. Jag kan bara konstatera för egen del, och det har vi också försökt beskriva, att vi har ägnat stor kraft åt att förmå våra enheter att försöka motsvara de krav som finns i de träffade avtalen.

Jag kan samtidigt konstatera att till följd av ett antal skäl, som nyss har diskuterats i den här salen, har vi inte riktigt klarat av detta. Då kan man kanske, med facit i hand, konstatera att man möjligtvis skulle skrivit avtalet på något annat sätt. Med facit i hand såvitt gäller kostnadsutveckling och annat så hade man kanske inte bort konstruera avtalet på det sätt som skedde heller.

Samtidigt tror jag ändå fortfarande, på samma sätt som Andres Käärik för en stund sedan sade, att det treåriga avtalet ändå har varit till klar fördel för vårt sätt att bedriva vård och framför allt för att få till stånd en mycket bättre långsiktighet i det arbete som vi bedriver.

Vi kan också konstatera att den beskrivning som Göran Hammarsjö inledningsvis hade, såvitt gäller budget hantering och nya beslut under året, naturligtvis inte har underlättat möjligheterna att utöva en effektiv kostnadsstyrning över verksamheten. När man får nya beslut och direktiv mitt i ett budget år, så är det väldigt svårt att få det att verka fullt ut i organisationen. Vi har själva kunnat konstatera att det har varit rätt bekymmersamt.

Samtidigt tycker jag, med lite perspektiv bakåt, att det har talats rätt mycket om rollfördelning och oklarheter mellan producenter och beställare, och jag kan konstatera att i dag, jämfört med situationen för några år sedan, har det ändå hänt oerhört mycket. Det finns en förståelse på ett helt annat sätt än tidigare. De värsta barnsjukdomarna har undanröjts, men fortfarande kvarstår en oerhörd massa att göra för att detta ska fungera fullt ut.

Jag kan också konstatera att vi, med något undantag, i dag har ett betydligt bättre grepp om den ekonomiska situationen i produktionen sett utifrån vår horisont än vad vi hade när den här mandatperioden inleddes. Jag kan också konstatera att på en rad områden – Ralph Lédel pekade i morse ut Karolinska sjukhuset som ett exempel – har man lyckats hantera sin ekonomi på ett betydligt bättre sätt än tidigare. Men det kvarstår oerhört mycket att göra.

Jag kan bara konstatera att den dialog som vi har haft och har med revisorerna naturligtvis ska fullföljas, och vi ska försöka göra vad vi kan för att bli ännu bättre på att styra ekonomin i de producerande enheterna som vi har ansvaret för.

§ 74

Förslag nr 26

Anförande nr 63

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag har inte alls tänkt starta någon återupprepning av den debatt om ekonomin 2001 som vi hade i förmiddags. Jag vill bara kortfattat summera hur jag ser på läget, för att sedan ställa mitt yrkande.

Jag tycker att det finns anledning att fundera mycket allvarligt på ett antal nyckeltal i årsredovisningen, som vi måste ta oss samman och angripa. Jag tror att det kring flera av dem råder bred samstämmighet.

Det första och det kanske mest allvarligt försämrade nyckeltalet är att sjukfrånvaron bland vår anställda personal har ökat under förra året, från 23,1 till 26,1 dagar per anställd och år i genomsnitt. Det mest alarmerande är att långtidssjukskrivningarna ökar. Det innebär ju inte bara ett bortfall av duktig och kunnig personals arbetskraft, utan sammantaget innebär det också en belastning för samhällsekonomin och kostnader för vårt eget landsting. Vi kan också konstatera att kostnaderna för inhyrd personal har mer än fördubblats under förra året, och bemanningsproblemen är omfattande.

Sedan finns det faktiskt ett antal saker som jag tycker att vi kan glädja oss åt, och den här bilden illustrerar en del av detta. Nettoskatteintäkterna ökade under 2001, alltså om man räknar bidrag och utjämning, med 5,6 procent. Det var förmodligen mer än i alla andra landsting. Vi kan också konstatera att den fortsatta strategiska fastighetsförsäljningen har förbättrat resultatet för koncernen med 400 miljoner kronor. Utan detta hade underskottet förra året varit 2,6 miljarder i stället.

Men det finns också tråkigheter. Det egna kapitalet minskade under 2001 med 1,2 miljarder. Inklusivt ansvarsförbindelser är nu det egna kapitalet negativt och uppgår till minus 10,8 miljarder. Vi kan också konstatera mycket oroande tecken i att låneskulden nästan fördubblades på ett enskilt år.

Landstingsfullmäktiges majoritet godkände i juni 2000 ett underskott för 2001 på 295 miljoner kronor. Årets resultat blev 2,2 miljarder back. Det fattas alltså över 1,9 miljarder, som landstingsfullmäktige aldrig har sanktionerat!

Det är därför obegripligt att fullmäktige alldeles nyss har beviljat ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen. Man kan ju fråga sig: Om motsvarande relationer råder för 2002, vad blir då underskottet för nästa år?

Dessutom menar vi, vilket vi gav uttryck för i den förra debatten, att årsredovisningen saknar en trovärdig beskrivning av hur balanskravet ska uppfyllas. Mot den bakgrunden känner jag att det enda rimliga förslaget vore att fullmäktige genom en återremiss återförvisade årsredovisningen till landstingsstyrelsen för att denna ska redovisa när och hur balanskravet ska regleras. Jag föreslår att ett sådant återremissyrkande ställs under

särskild proposition. Om det inte vinner bifall, kommer de socialdemokratiska ledamöterna att avstå från att delta i beslutet om årsredovisningen.

Anförande nr 64

Landstingsrådet L é d e l (m): Herr ordförande, landstingsledamöter! Jag yrkar avslag på återremissyrkandet. Det finns ingen anledning, som vi ser det, att återremittera årsredovisningen.

Dessutom står det förklarat i mitt förord till årsredovisningen hur balanskravet ska lösas 2003. Det var jag inne på i den förra debatten, och jag tänker inte förlänga den här utan ska bara kort upprepa att det finns två alternativ. Det ena alternativet, som jag tänker kämpa för fram till valrörelsens slutskede, är att vi får statsmakterna att ändra det orättvisa utjämningsystemet. Det andra alternativet är att det blir en skattehöjning i det här landstinget.

För att göra ett matematiskt överslag – utan att för den skull säga att det blir så – och direkt ersätta utjämningskatten med en skattehöjning, skulle det bli 1:28 i skattehöjning. Märk väl att pengarna bara används till att skicka iväg till andra landsting, då har inte sjukvården eller kollektivtrafiken fått några ökade resurser alls. För närvarande lånar vi pengar som vi skickar iväg till andra landsting, av tvång. Vi följer lagen – vi betalar ju utjämningskatten eftersom man har beslutat så – men det är den lagen som vi vill ändra.

Det finns nog ingen anledning att fortsätta just den ekonomiska debatten som vi ju har hållit på med ett par timmar tidigare.

Men, som jag frågade under den förra debatten, nästa period är det så att drygt 26 miljarder kommer att drabba vårt landsting i utjämningskatt. Vad har ni från oppositionens sida för förslag till hur dessa pengar ska finansieras? Ska ni göra som förra gången ni hade majoritet? Ska ni lägga ned sjukhus? Ska ni avveckla förlossningsenheter? Ska ni avskeda 4000 vårdanställda till, med den gemensamma nämnaren att de inte får komma tillbaka till sjukvården? Detta och dessutom stora underskott i budgeten var vad Socialdemokraterna åstadkom förra gången man hade majoritet. Och dessutom lämnade man 22 000 stockholmare i vårdköer, som inte hade någon möjlighet att få rätt enkla operationer och behandlingar genomförda.

Ett litet smakprov på hur det kan gå när Socialdemokraterna styr har vi i Västra Götaland, där de nu har styrt den nya regionen i snart två år. Naturligtvis höjde man omedelbart skatten. Konstigt nog, som alltid när Socialdemokraterna styr, blev vårdköerna samtidigt jättelånga. Jag förstår inte hur ni klarar detta från Socialdemokraternas sida, att ständigt köra med hög skatt och långa vårdköer.

Här ser vi ett litet facit från Göteborgs-Posten, som för övrigt skriver väl om sjukvården i Stockholm. Tidningen har haft tio artiklar som går ut på att bor du i Göteborg och är sjuk, bör du helst flytta till Stockholm, för här får du ingen hjälp. Under påskhelgen har Göteborgs-Posten på sju åtta sidor satt betyg på Västra Götalandsregionens nuvarande styrelse: Hög skatt och långa köer. Tre år med Västra Götalandsregionen: en vård på kryckor.

Är det vad ni vill erbjuda stockholmarna efter valet, med er typ av politik? Då tycker jag att ni ska tala om det – före valet! Dessutom gärna hur ni tänker finansiera de 26

miljarder som vi absolut självklart får i baken allaredan. Ska ni lägga ned sjukhus, ska ni avskeda personal, eller vad ska ni göra? Snart har vi val. Tala om det för väljarna!

Anförande nr 65

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! Det är fullständigt häpnadsväckande att också i denna fråga smyger finanslandstingsrådet bort ifrån den verkliga sakfrågan. Det är nämligen årsredovisningen för 2001 vi här behandlar, ett underskott som med 1,9 miljarder överstiger det budgetbeslut som fullmäktige har sanktionerat! Det är detta som vi menar att landstingsstyrelsens majoritet inte tar hänsyn till, när man inte anvisar en *trovärdig* väg för att få vår ekonomi i balans.

Det är därför jag känner att det vore olyckligt om fullmäktige fastställde årsredovisningen, och det är därför jag tycker att den ska återremitteras så att den uppfyller lagens krav på ett förslag om hur fullmäktige ska uppnå balans i ekonomin.

Diskussionen om vilket sjukvårdssystem som är bäst i Sverige får tas på annat håll. Här ska vi diskutera årsredovisningen för år 2001. Om det sedan är dålig politik eller god politik att finansiera den sjukvård man bedriver med de skatteintäkter som behövs, det är en helt annan fråga.

Sedan är det ju så, Ralph Lédel, att det finns inte något parti i Sverige – inte i den här salen i alla fall, såvitt jag vet – som för en politik för långa köer. Det är ett av skälen till att vi vill solidariskt finansiera sjukvården gemensamt i landet.

Anförande nr 66

B i r g i t t a S e v e f j o r d (v): Ordförande, landstingsledamöter! Jag vill på Vänsterpartiets vägnar instämma i Socialdemokraternas krav på återremiss i första hand. I andra hand tänker vi inte delta i beslutet under den här punkten.

Jag tycker också att Ralph Lédel's tal alldeles nyss visar varför vi ska ha en återremiss. Han är inte ens i det här läget beredd att påbörja en diskussion om hur vi ska få en budget i balans. Han driver något slags valrörelse här och struntar i att vi faktiskt ska diskutera årsredovisningen för 2001, inte vad som ska hända framöver. Hur det ska ske kan vi diskutera i ett annat forum, vad vi vill med sjukvården och hur den ska finansieras framöver.

I själva årsredovisningen finns det en inledning, där den borgerliga majoriteten har ett förslag till beslut. I anslutning till den finns det en liten brödtext, och jag tror det var den som Ralph Lédel hänvisade till. Där sägs att det finns både positiva och negativa resultat att redovisa för 2001.

De positiva resultaten är förkortade vårdköer – jag ska återkomma till det senare –, upprustningen av kollektivtrafiken – stämmer, och den är vi väl alla delaktiga i på olika sätt – och nollresultat på sjukhus.

Bara ett negativt resultat redovisar man för 2001, och det är att man inte har lyckats övertyga statsmakterna om att ändra utjämningsystemet. Det är det enda negativa som man har att redovisa för 2001 – inte att ekonomin är i kraftig obalans, inte att vi har jättelika problem när det gäller personalrekrytering, inte att sjukskrivningstalen ökar mycket kraftigt, inte att medellönen för kvinnor fortfarande bara är 79 procent av medellönen för män i landstinget, t.ex. Det finns massor av saker som man skulle kunna ta upp om man vore en seriös landstingspolitiker. Men eftersom Ralph Lédel inte är det förstår jag varför han inte tar upp det.

Man kan säga att den redovisning som ges är en förskönande beskrivning av situationen. Vi har nu debatterat i så där sex sju timmar hur det faktiskt ser ut i landstinget, och jag tänker inte återupprepa detta. Underskott och tomma skattkistor känner vi alla vid det här laget. Personalbrist är ett jätteproblem. Vi har tidigare pratat om bristfälliga styrsystem, bristfällig kvalitetsredovisning, bristfällig effektivitetsutveckling. Det finns massor av saker som man skulle kunna ta upp till diskussion om man var lite intresserad när det gäller årsredovisning 2001.

I s och v:s förslag till beslut som då låg i landstingsstyrelsen pekar vi just på de oerhörda ekonomiska problemen. Vi pratar om en ekonomi i totalt förfall, och det måste jag säga är riktigt. Det är ett ekonomiskt förfall när det negativa kapitalet har vuxit mycket kraftigt och nu är nästan 11 miljarder, när soliditeten minskar mycket kraftigt, när utgifterna är högre än inkomsterna – trots att vi har en oerhört positiv skatteutveckling i Stockholm – och när borgarna ständigt presterar luftbudgetar, där inkomsterna är luftsiffror som bygger på att man ska tjäna oerhört mycket på konkurrensutsättning och volymförändringar i sjukhusvården. Vi vet att det inte har blivit så.

Det är alltså inte skatteutjämningsystemet som har vållat denna ekonomiska obalans, utan det är ert sätt att budgetera och beskriva intäkter som inte finns. Det ni presenterar är delvis en luftbudget.

Detta till trots tror vi att man kan, genom kraftfulla politiska insatser, ta tag i utvecklingen. Det kommer att kräva oerhört mycket av alla som är intresserade att delta i det arbetet. Vi vet att Stockholm är en oerhört dynamisk region. Det finns alla förutsättningar för att få en bra sjukvård, och en sjukvård i ekonomisk balans, i Stockholm – om man är intresserad. Framför allt Moderaterna har egentligen bara ett intresse, och det är att knäcka sjukvården och ekonomin i Stockholm därför att man har en helt annan agenda. Man vill ha ett systemskifte, man vill ha en annan typ av sjukvård. Man vill ha en annan typ av finansiering av sjukvården än den vi har i dag. Jag tycker fortfarande att det är förvånansvärt att kd och fp ställer upp på den politiken utan att säga någonting.

Egentligen borde ekonomin i Stockholms läns landsting vara väldigt bra. Vi lever i en region där arbetslösheten är väldigt låg och där det finns en oerhörd ekonomisk dynamik. Jag läste nyligen att en tredjedel av alla nystartade företag i riket finns i Stockholm, så det är inte så eländigt som borgarna och framför allt Moderaterna brukar beskriva det när det pratar om Stockholm och utvecklingen här. Vi har en skattekraft

som är 22 procent över riksgenomsnittet. Stockholmarna tjänar alltså oerhört mycket mera pengar jämfört med landet i övrigt.

Trots att vi har det så oerhört bra ekonomiskt är det faktiskt så att 12 procent av landstingets intäkter är statsbidrag. Det har jag inte hört borgarna säga någonting om i dag, de har bara pratat om att vi betalar till andra landsting men inte sagt ett ord om att vi faktiskt får väldigt mycket pengar av staten, trots att vi är så rika.

Mot bakgrund av den här ekonomiska beskrivningen finns det egentligen bara ett avgörande skäl till att allt ser ut som det gör, och det är den borgerliga politiska ledningens totala inkompetens och ointresse av att ta tag i utvecklingen.

Skatteutjämningen har nämnts jag vet inte hur många gånger i dag. Vi betraktar den som både ett sätt att vara solidarisk för att hela landet ska få någorlunda jämlika förutsättningar att utveckla vård och omsorg.

Man kan också se skatteutjämningen som ett sätt att återbetala en del av det vi får från andra län och kommuner i landet. Det är ju faktiskt så att det flyttar in en massa människor till Stockholm som har fått sin utbildning finansierad av små kommuner och fattiga landsting runt om i landet. Det finns en utredning som visar vad det kostar att utbilda en ung människa – förskola, skola, gymnasium osv. – nämligen cirka 2 miljoner kronor per person. Om det då flyttar in 20 000 människor om året till Stockholm och lågt räknat 10 000 är välutbildade och klara att börja jobba, hur mycket blir det? 10 000 gånger 2 miljoner, det blir så där en 10 miljarder, som andra landsting och kommuner har investerat i personer som kommer till oss för att börja jobba och tjäna pengar och betala skatt. Därför skulle man kunna se skatteutjämningen som ett sätt att återbetala en del av det vi får från fattiga kommuner och landsting runt om i landet.

Årsberättelsen visar på, förutom ekonomiska problem, andra problem som det vore lite intressant om Ralph Lédel hade varit det minsta intresserad av att redovisa i sin inledning, som han avstod från.

Bemanningen av läkare i primärvården är fortfarande ett problem, även om det förmodligen har blivit bättre – jag tror på vad Käärik säger. De geriatriska vårdplatserna har skurits ned och räcker inte till. Man pekar på det negativa kapitalet, som jag tog upp tidigare, inklusive pensionsförpliktelser.

Det finns en rad andra problem, som är knutna till den diskussion vi hade under punkt 5, revisionsberättelsen: den bristande ekonomistyrningen, brister i kvalitetsstyrning, bristande effektivitet, t.ex.

Jag läste häromdagen årsrapporten från Stockholms medicinska råd, och den var väldigt intressant. Har ni inte läst den så plocka fram den och bläddra lite! Där behandlas just vård, vårdköer och vårdgaranti. Vårdgarantin kallas ”de synliga köerna”, de som borgarna pratar om har blivit så korta att de nästan är borta i Stockholm av i dag. Tro’t den som vill – så är det naturligtvis inte. Men säkert har det blivit lite bättre, det tror jag också.

Vad som framför allt redovisas i den medicinska årsrapporten är de osynliga köerna, som är långa och som vi inte vet hur långa de egentligen är. Vilka är det som står i de köerna? Jo, där står de kroniskt vårdbehövande, diabetespatienter, allergiker, astmatiker, de som har kranskärslsjukdomar, reumatiker, de med stroke, dementa. Det är massor av människor i vårt landsting som står i denna osynliga kö – som vi aldrig pratar om och framför allt aldrig borgarna pratar om. De pratar bara om den synliga kön.

Den medicinska årsrapporten avslutar avsnittet om de osynliga köerna så här: ”Avsaknaden av uppföljning i öppenvården av dessa patienter gör att det är mycket svårt att överblicka om alla dessa får en rimlig vård.” Det tycker jag vore någonting för oss att diskutera, i stället för detta skatteutjämningsystem, som vi har diskuterat i timmar!

Man pekar också på problem med sjukhemmen. En patient kan t.ex. ha tio receptskrivande läkare och 35 olika läkemedel. Det vore väl någonting att diskutera här?

Man pekar på de svaga patientgrupperna, de psykiskt sjuka, äldre och barn, som inte kan göra anspråk på den vård de är berättigade till därför att det finns andra som skriker högre och är bättre organiserade.

Man pekar på personalbristen. Man pratar om den höga medelåldern inom vissa yrkesgrupper, som t.ex. allergologer och handkirurger. Vad ska vi göra åt det? Det hör till årsredovisningen, hur vi ska utveckla och vad vi har gjort hittills.

Man pratar om geriatriker, neonatalvårdare, IVA-sjuksköterskor osv. som det är brist på.

Inget av det här har jag under hela dagen hört de borgerliga visa sig intresserade av att över huvud taget ta upp till diskussion. Det enda de har bråkat om är den s.k. skatteutjämnningen och Perssons ”plundring” av landstinget. Det är naturligtvis bara lögn och förbannad dikt!

Den slutsats jag har dragit – i och för sig har jag dragit den tidigare – är att det egentligen bara finns ett sätt att komma till rätta med alla de här problemen, och det är att en ny majoritet får ta över och seriöst ta itu med alla de problem vi har.

Med detta avslutar jag mitt inlägg.

Anförande nr 67

Landstingsrådet L é d e l (m): Ja, Birgitta, jag förstår att ni vill ta över majoriteten i Stockholms läns landsting. Det vill man göra strax före ett val.

Men då vill jag fråga dig också – du var ju inte med i debatten på grund av ordningsregler osv. Du lyssnade på den, men jag tycker inte att du riktigt verkar ha hört vad vi sade.

Nästa mandatperiod kommer det att saknas 26 miljarder. Om ni tar över, hur ska du finansiera de 26 miljarderna?

(Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Jag har en ordningsfråga. Den här debatten handlar om årsredovisningen 2001. Jag förutsätter att finanslandstingsrådet har rätt föredragningslista.)

Du är naturligtvis trött och uttjatad på att det pratas om utjämningskatten, Birgitta. Vi har inga större ekonomiska problem – vi ska väl inte slå oss alltför mycket för bröstet – i Stockholms läns landsting, om det inte vore för att vi hade den orättvisa utjämningskatten. Det framgick av den bild som Elwe Nilsson visade. Vi skulle t.o.m. ha haft rätt stora överskott i vår budget, om vi slapp denna straffbeskattning.

Sedan gjorde du dig skyldig till ett par fel, som bör rättas till. Du sade att landstingets egna kapital är 11 miljarder negativt. Det är fel. Det är, som det står på sista sidan i årsredovisningen, 5 670 miljoner positivt. Under den tid då ditt parti var med och regerade var det betydligt sämre. Sista året var det 1,4 miljarder. Det har alltså blivit betydligt bättre.

Om du inte har uppmärksammat detta, så finns det faktiskt ett speciellt personalbokslut i det här landstinget, där alla de frågor du tog upp, och även en del av dem Ingela tog upp, som berör personalen redovisas separat. Läs det, det är bra!

Anförande nr 68

B i r g i t t a S e v e f j o r d (v): Att det finns ett personalbokslut är väl utmärkt. Jag har inte hunnit läsa det, men det ska jag göra.

Men nu var det inte det jag pratade om, utan jag sade att ni inte under hela dagen över huvud taget har nämnt den här problematiken. Ni har bara pratat om skatteutjämningsystemet.

Alla problem som vi har och som vi faktiskt måste lösa framöver har ni duckat för! Du har ju inte pratat om någonting av detta.

När det gäller det negativa kapitalet står det på sidan 39 att det är 10 795 miljoner, om hänsyn tas till pensionsförpliktelser.

Anförande nr 69

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Jag ska börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Jag har också ett förslag om en tilläggsattsats sist bland dem som landstingsfullmäktige har att ta beslut om. Det kommer ett litet papper till presidiebordet om ett ögonblick, när jag har läst upp förslaget: att uttala att Ralph

Lédels intervju svar på sidan 13 i denna handling utgör besked i frågan hur balans ska uppnås i landstinget.

De ekonomiska resultat som vi kan utläsa på lite olika ledder i den här årsredovisningen inger ju ingen glädje, och de bygger inte på några glädjekalkyler. Det gäller att sätta in årsredovisningen i sitt sammanhang utan att begränsa resonemang och debatt omkring enbart denna årsredovisning. Om ordföranden tillåter kommer jag nu att bre ut mig något över en och annan mandatperiod tillbaka, men inte mer än så.

Samtidigt tillåter jag mig att uttrycka en om inte total så ändå växande tillfredsställelse över den positiva utveckling som sker inom hälso- och sjukvårdsområdet, alla oppositionsuttalanden till trots. Det framgår med all önskvärd tydlighet i hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhetsredovisning, i den verksamhetsanalys som finns redovisad i samband med ärendet och för den delen också när det gäller hälso- och sjukvårdens ekonomi – även om man kanske har svårt att hålla med om det när man ser att det finns minussiffror. I förhållande till åtagandet och i förhållande till de resurser som används för hälso- och sjukvård är det ändå i stort sett inom 1 procents marginal, och att i en budget på 30 miljarder träffa fel på 1 procent undrar jag om det inte får rymmas inom ramen för normal mänsklig svaghet, även om man har ett stort politiskt ansvar.

Vi måste naturligtvis se till att balansen återvinns i landstinget, så att åtagandena för framtiden kan fullföljas. Jag vill också deklarerat klart och tydligt i den här debatten, att landstingsmajoriteten på intet sätt struntar i ekonomin. Att påstå det och sedan hävda det gång på gång är att göra det alldeles för enkelt för sig. Jag ska om ett ögonblick lägga på en bild som visar att det inte var alldeles enkelt under mandatperioden strax innan oss, inte för att fördjupa mig i en massa siffror men för att åskådliggöra.

De senaste veckorna har det varit en mediefokusering omkring framför allt den debatt vi hade på förmiddagen. Som ni ser har både allmänheten och medierna gått hem, och de redigerade inlagen kommer väl att börja sändas klockan fem i fem när de lokala nyheterna börjar, och sedan kommer befolkningen säkert att bli jättelycklig över den faktaredovisning som här kom. Problemet är just att vi behandlar sakinnehållet i det som landstingsstyrelsens ekonomi står för efteråt, så det får man alltså inte del av.

Mediefokuseringen har handlat väldigt mycket om detta lagtrots, och om det är ett lagtrots eller inte. Nu kommer naturligtvis den debatten att fortsätta, eftersom jag har hört att också landets statsminister har lagt sig i den. Han ville ha en lista av Ralph Lédel med partivänner på vilka lagar som inte gäller i Stockholms läns landsting. Jag tror inte han får någon lista, därför att vi följer alla lagar i den majoritet där Moderaterna ingår.

Däremot skulle man kunna ställa en motfråga för att få en redovisning av om han verkligen tänker fullfölja skatteutjämningsystemet i den takt som det nu ser ut att komma. Det är ett viktigare besked till skattebetalarna och väljarna i den här regionen, vill jag påstå.

Det finns all anledning att ha den största respekt för ekonomi och finansiering. Har man det, då analyserar man noga förutsättningarna för de kommande åren, och dem kan vi få

endast om vi gör en djup analys av de år som har gått och som ligger närmast bakom. Det gäller då både ett verksamhets- och ett finansieringsperspektiv. Det må därför förlåtas mig att jag nu ändå kommenterar något av den debatt som fördes under större delen av dagen och där jag inte hade tillfälle att delta.

Det blir tämligen patetiskt när man påstår från oppositionshåll att vi har intecknat framtidens barnsjukvård och sedan räknar upp allt som är intecknat. Bekymret är ju att vi inte hanterar särskilt stor del av skatteinkomsterna i Stockholms län framöver, om den här utvecklingen får fortsätta. Inser man inte att detta är ett problem för de kommande åren, tycker jag man ska sätta sig på sin kammare och reflektera en stund. Eftertanke efterlystes från Inger Ros. Stanna upp ett ögonblick och tänk efter: Är det den här utvecklingen vi vill verka för i Stockholms län? Jag är skärrad – nej, det ordet är för tunt och för lätt. Det inget oerhört allvarliga farhågor!

Det är mycket möjligt att vi skulle behöva den där kriskommissionen, Ingela, men jag ska avstå från att kommentera den. Ni för den ju på tal då och då under debatterna i övrigt, så jag hoppar över det den här gången.

Jag sade i revisionsdebatten att jag hade roat mig med att läsa revisionsdebatterna från de senaste åren för att få lite perspektiv inför dagens debatt. Det var nyttigt att göra det, därför att det visar att de problem som vi nog inte har några svårigheter att beskriva någorlunda liktydigt inte är nytillkomna. De hänger inte bara ihop med den här majoriteten utan har funnits också under tidigare majoriteter.

Jag sade att detta har varit rätt uppmärksammat i massmedierna, och det har varit mycket förenklingar. Om man ska försöka analysera lite mer på djupet, vill jag för mig och min partigrupp tala om hur vi tänker, hur vi tycker och hur vi prioriterar när vi nu ingår i den här majoriteten och har för avsikt att fullfölja mandatperioden, där målet inför valet är att vinna så mycket tilltro och förtroende att det ska gå att fortsätta regera ihop för de här tre partierna.

Nu ska jag lägga på en bild som visar hur vi tänker när det gäller prioritering.

Inte överraskande kommer hälso- och sjukvården i främsta rummet. Jag har tolkat hälso- och sjukvårdslagen, ramlagen utan sanktioner men dock en lag, som den allra förnämsta när det gäller landstingets uppgifter. Den föreskriver att det är de som vistas i det här länet som vi har ansvar för, i första hand. Det är vår prioritet. Sedan kommer kollektivtrafik och färdtjänst. Det är naturligtvis en gradskillnad däremellan, därför att vi både enligt avtal med kommunerna i länet och enligt lag är ansvariga för detta, för dem som vistas i Stockholms län. Så finns det kultur, regionplanering och en del andra verksamheter. En del är frivilligt, annat är lagreglerat. Sist i prioriteringslistan har jag satt skatte- och kostnadsutjämningen, av det skälet att detta går utöver vad lagar och förordningar, i varje fall kommunallagen, egentligen föreskriver. Därför har jag svårt att sätta det före vad som ska vara vår främsta arbetsuppgift.

Då blir det så att jag påstår att hälso- och sjukvården finansieras fullt ut i det här landstinget, kollektivtrafiken och färdtjänsten likaså, och de övriga lagliga eller frivilliga

åtagandena vi har inom de övriga områdena. För 2001 – för att hålla oss till årsredovisningen – är det så att vi har finansierat ungefär 30 procent av skatteutjämningen med inkomster, resten har vi tvingats ta av eget kapital och likviditetsmässigt ibland behövt låna till.

Så en annan bild. Den här har jag gjort själv, och jag tycker den är väldigt bra! Den visar skatteutjämningsystemet i några staplar från 1995, 1996, 1997 och 1998, dvs. i huvudsak den förra mandatperioden. 1996 hände någonting: vi fick ett nytt utjämningsystem. Innan dess gick det inte riktigt att analysera fram vad som gick till skatteutjämning, vi hade ett mer komplicerat system. Det finansierade den dåvarande majoriteten fullt ut och redovisade överskott. Skattebetalare och ansvariga är att gratulera! Året därpå, 1997, finansierade den förra majoriteten ungefär hälften av skatteutjämningen. 1998 finansierade man inte skatteutjämningen alls.

Detta ska ses som en liten kommentar till vad vi menar med god ekonomisk hushållning i en offentligt finansierad verksamhet.

Vi tog ett beslut om skattesänkning i november 1998. I maj-juni tog riksdagen ett beslut om att ändra skatteutjämningsystemet till vad det är i dag, och det är efter det som det rusat iväg, käpprätt ned i de trask där vi sedan får lov att försöka hitta lösningar. Det har redan klargjorts hur många skatteören det krävs för att finansiera detta framöver. Jag tycker att bilden väl åskådliggör utvecklingen och att det inte är alldeles enkelt med den ekonomiska hushållningen. Visserligen fanns det ingen balanskravslag 1998, men ändå.

Inget av partierna i majoriteten, vare sig vi som representerar de partierna här eller i riksdagen, vill avskaffa utjämningsystemet. Det har framgått i den nationella debatten de senaste dagarna.

Det sitter en utredning, jättebra! Men den har tämligen tunna direktiv då man tittar efter. Den ska titta lite marginellt på kostnadsutjämningsystemet. Det vore bra om man tog ett grepp om kostnadsutjämningen, som bygger på en utredning på ett par tre veckor utifrån Malmöhus läns landstings bokslut 1993. Den grunden behöver man titta närmare på. Men utredningen har inga direktiv som gäller inkomstutjämningen, som jag tycker är det riktigt stora spöket för framtiden.

Jag har också hört en statssekreterare på finansdepartementet tala om att efter 2000 är utjämningsystemet inte bara ett utjämningsystem, som alltså bygger på faktaunderlag, utan också ett politiskt instrument. Så är det.

Jag frågar mig naturligtvis om inte den här prioriteringen som jag visade på overheadbilden är den enda logiska, när vi ska redovisa landstingets ekonomi och när vi ska förklara hur vi prioriterar och svara på de frågor som ställs i den här debatten men i synnerhet i den förra debatten.

(T f . t r e d j e v i c e o r d f ö r a n d e n: Får jag påminna landstingsrådet om årsredovisningen.)

Det innebär alltså att de bakgrundsfrågor som har ställts från oppositionen inte ska besvaras utan lämnas därhän? Det kan ändå inte vara rimligt! Det har pågått en debatt sedan strax före tio i morse, där alla de här frågorna kommit upp. Allt har handlat om revision eller årsredovisning.

(Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Den debatten är avslutad.)

Ja, debatten om revisionsrapporterna. Nu var vi inne på årsredovisningen, och det har efterlysts ståndpunkter från majoriteten: Hur resonerar ni när ni kommer fram till den ena eller andra slutsatsen?

Jag ber att få noterat till protokollet att möjligheten att svara nu begränsas, genom ett inlägg under hand ifrån oppositionsledaren.

Den situation vi har varit i under de senaste åren och som vi kommer in i de kommande åren utgår från de förutsättningar vi lever under, vilket den redovisning vi nu pratar om ändå handlar om. Vi vet att skatteutjämningssystemet kommer att kräva mer av stockholmarna. Vi vet att statsbidragen – nu nämnde jag dem! – kommer att krympa, vad man än säger från regeringshåll. Det visade Cedrenius i någon tabell. Sedan blandade du statsbidrag med redovisning, och det gillar inte jag. Det är ingen bra metod när man ska debattera årsredovisning.

Den förra talaren från Vänsterpartiet var inne på de långa sjukskrivningarna och personalproblemen. Det gjorde för den delen också Ingela Nylund Watz. Jag hoppas därför att det är ett område jag får tillfälle att kommentera.

Under hela mandatperioden har vi haft ett utomordentligt tydligt fokus på vården och vårdens innehåll. Vårdens innehåll erbjuds av personalen. Vi har också kunnat se att det är en rasande skillnad på politisk inriktning den här perioden jämfört med den förra.

Långtidssjukskrivningarna som nu noteras är ingenting hastigt påkommet, utan det är resultat av en ackumulering under en lång period. Det säger alla som förstår det här och som är kompetenta att bedöma orsakerna till de långa sjukskrivningarna och till de alldeles för många förtidspensioneringarna.

Det har varit alldeles för mycket av frustration och besvikelse hos personalgrupperna under många år tidigare. När vi nu i samband med årsredovisningen för 2001 lyckas konstatera att det mot slutet av året går att märka en viss förbättring när det gäller rekryteringsmöjligheterna till hälso- och sjukvårdens yrken, har det tagit mycket lång tid – längre än jag någonsin kunnat ana, även om jag haft en tät kontakt med personalföreträdare, verksamhetschefer och vad nu alla beteckningarna är.

Vi har olika syn på detta. Det oppositionen frågar efter när vi ska lösa problemen framöver är hur vi ska skära ned osv. Vi ska naturligtvis skapa intäkter och skära ned kostnader. Det känns särskilt angeläget att få ge sig på landstingets näst största kostnadspost, den som skatteutjämningen står för.

Jag vill inte riskera att bli avbruten igen. Därför går jag igenom manus noga för att se till att inget kan antydast höra till något annat än årsredovisningen.

Jag skulle kunna sluta på ett område som Birgitta Sevefjord var inne på, nämligen årsredovisningen från Stockholms medicinska råd, och erinra om att dess medicinska programarbete inte hade kommit i gång innan vi tillträdde, utan det kom till på initiativ av den nuvarande majoriteten.

Vi efterlyser precis den typen av rapporter: ett klarläggande utan att hymla med några fakta eller vad man bedömer som risker, att helt öppet visa upp vad som är behov, vad som är hot mot en fortsatt god utveckling av hälso- och sjukvården, osv. Det här arbetet, som vi hoppas kommer att leda till en större upphandling, ger en bra kunskapsbas. Alldeles oavsett om vi finner former möjliga att genomföra den upphandlingen, som är vår inriktning, eller inte, är det här arbetet av avgörande betydelse. Det finns ingen anledning att hymla med eller försöka dölja sådana saker, utan upp med behoven på bordet, gör dem tydliga, försök beskriva hur de ska åtgärdas och sedan hur de ska finansieras! Det är ett arbete som faktiskt har pågått hela mandatperioden, som också den senaste årsredovisningen visar.

Jag ska alltså undvika att bli allmänpolitisk, även om jag tycker mig ha kunnat identifiera ett och annat allmänpolitiskt inlägg tidigare i dag. Men jag ska vara hygglig mot presidiet och inte fortsätta den debatten nu. Jag hoppas också att fortsättningen i dag blir koncentrerad just till enbart årsredovisningen, inga utvecklingar.

Med detta ber jag att få avsluta mitt inlägg med att påminna om vad jag yrkade bifall till. Det finns kanske möjligheter att återkomma i annat sammanhang till det jag hade tänkt säga i övrigt – möjligen i juni, vem vet?

Anförande nr 70

Landstingsrådet K ä r i k (fp): Ordförande, fullmäktige och ärade åhörare! Låt mig inleda med att deklarerat att allt jag säger kan användas emot mig, men allt jag säger syftar till att användas emot oppositionen och regeringen och har till yttersta syfte att förklara det som står i årsredovisningen på sidan 13 när det gäller hanteringen av landstingets nuvarande underskott och för framtiden, vilket vi är ålagda enligt lag. Det vore mig och mitt parti främmande att ens antyda något annat beteende än att följa svensk lag, och jag vill inte riskera beskyllningar för lagtrots därför att vi inte har kommenterat underskottet, varför det uppstår och hur det ska hanteras.

I yrkandet vill jag instämma i det som Stig Nyman sade. Det finns ju förklarat, och det måste vara med i beslutet, så om det finns någon skugga av tvivel låt oss skriva in det. Det är alldeles entydigt.

Men jag ska återkomma till skatteutjämning, som ju är en integrerad del av årsredovisningen. Låt mig dock först säga några ord om det faktiska resultatet.

Landstinget har till kärnuppgift att tillhandahålla vård och kollektivtrafik för medborgarna och se till att det finns en rad andra samhällseliga servicefunktioner, som upprätthålls via

bidrag till bl.a. kulturen. Vi ser också till att färdtjänsten fungerar som en del av kollektivtrafiken, vi sköter barn- och ungdomsvård och mycket annat. När det gäller de redovisningarna står det tydligt i de dokument vi har att det i vart fall på många områden finns en mycket bra utveckling. Den är på en del områden närmast unik för det här landet, och detta är någonting som man har all anledning att fortsätta utveckla.

Ett av de viktigaste resultaten, som ytterligare utvecklats under det gångna året och som beskrivs i årsredovisningarna för hälso- och sjukvården, är att i det här landstinget – till skillnad från i stort sett hela resten av landet och till skillnad från alla socialdemokratiskt styrda landsting – kan man få vård i tid, för här gäller en vårdgaranti som fungerar. Vård i tid med vårdgaranti, sade Folkpartiet i förra valet. Vi fick väljarnas förtroende. Vi har genomfört det. Det finns ingen motsvarighet i någon annan del av landet.

Vi har t.o.m. erbjudit ett antal socialdemokratiskt styrda landsting att utnyttja våra resurser eftersom vi nu har opererat bort de köer vi haft och det kan finnas kapacitet att erbjuda andra.

Självklart förstår vi att detta inte kan vara en lösning på de socialdemokratiskt styrda landstingens problem. Man ska inte behöva åka kors och tvärs i landet för att få sjukvård, det måste man kunna få på hemmaplan. De vårdgarantier som finns i några socialdemokratiskt styrda landsting är samtliga av den karaktären att man måste åka någon annanstans om man inte får vård i tid i sitt eget landsting, och det är självklart inte tillfredsställande för patienterna. I de flesta fall är de gamla människor, som inte på något sätt har möjlighet att åka till en helt annan landsända för att klara vårdbehovet. Men det finns säkert en del patienter som klarar det, och dem kan vi gärna erbjuda den möjligheten i Stockholm.

Husläkarverksamheten, att ha en egen, personlig kontakt i sjukvården som kan hjälpa en med vardagssjukvården och som kan lotsa en vidare om man behöver vård någon annanstans, var en viktig fråga för oss. Den byggs ut. Under det gångna året har ytterligare ett antal nya läkartjänster tillkommit i primärvården, och ett antal vakanser har fyllts. Det finns väldigt många fler allmänläkare under utbildning än vad det gjorde för några år sedan.

Äldrevården har vi redan nämnt under revisionsdebatten – hur den har byggts ut för att klara framför allt de kommunala behoven och samverka med den kommunala äldreomsorgen. Där har vi kvar ett stort beting när det gäller äldre människor som bor i eget boende. Det finns strategier för detta, som har redovisats av de olika sjukvårdsområdena.

Ett särskilt problem, som vi också hanterar långsiktigt med sikte på framtiden, är äldre multisjuka patienter, människor som har många åkommor samtidigt som är relaterade till att de är gamla så att kroppen inte fungerar som när man var en ungdom, och som behöver ständigt återkommande, i många fall förutsägbara, insatser från akutsjukvården. Vi hittar olika modeller för att skapa ”gräddfiler”, som man närmast kan kalla det, för de mest vårdkrävande patienterna. De äldre som har de allra största vårdbehoven ska inte behöva hamna på en akutmottagning och utsättas för diagnostik, när åkommorna är

välkända, utan de ska kunna komma direkt in på sjukhus eller en geriatrisk kliniks vårdavdelning om det gäller åkommor där man redan vet vad det är fråga om och hur de ska behandlas.

Sedan finns det naturligtvis annat som är akut och som behöver ett stort sjukhus alla resurser, akutmottagningar och diagnostik, men vid sidan av det ska det finnas helt andra möjligheter. Hemsjukvården är också en del av det och byggs ut i många sjukvårdsområden.

Barn- och ungdomspsykiatrin och vuxenpsykiatrin likaså genomför en omfattande förändringsprocess till det bättre.

Det här är resultat som verkligen påverkar människors vardag och som vi kan redovisa i årsredovisningen. Likadant med utbyggnaden av kollektivtrafiken, för att ta det andra stora området, med ett verkligt långsiktigt investeringsprogram för att få modern materiel till både den spårbundna trafiken och busstrafiken. Detta är en stor ambitionshöjning, och den har vi fullt ut täckt i landstingets budgetar och strategiska planering.

Det är resultat för medborgarna som vi verkligen har anledning att känna stolthet över. På alla de här områdena har jag också redovisat problem som vi fortfarande måste jobba med, men det har gjorts mycket under de här åren.

Oppositionen kan inte peka ut något annat landsting som har uppnått motsvarande resultat när det gäller exempelvis att få bort vårdköer. Det har från Socialdemokraternas sida riktats beskyllningar om att det borgerliga skyltfönstret i Stockholm är tomt. Visst kan man tvista om vad som finns i det där skyltfönstret – men det intressanta är att det finns inget socialdemokratiskt skyltfönster alls! Inte ett enda av alla de socialdemokratiskt styrda landstingen har man kunnat peka ut som ett föredöme – och det är ett besked så gott som något!

Så till ekonomin. Det har antytts att det inte finns någon ekonomisk kontroll och att den skattesänkning som genomfördes i början av mandatperioden har en dominerande ställning som förklaring av landstingets ekonomiska problem.

Nu tänker jag ta ett varv om skatteutjämning. Jag ska försöka att – åtminstone till en början – vara analytisk och inte säga så mycket som redan har sagts av någon annan. Det åtagandet är naturligtvis oändligt, men jag ska ändå försöka hålla mig till det.

Det här skatteutjämningsystemet är inte någonting som har tillkommit som en blixtnöjning från klar himmel. Det fanns en statlig utredning i SOU-serien. Det var faktiskt den här församlingen, den nuvarande sammansättningen av landstingsfullmäktige, som hade på remiss det nya förslaget till skatteutjämning. Detta skedde under våren 1999. Jag skulle vilja visa vad som sades. Texten på bilden är lite suddig, för den är utsatt för ”politisk optik”: om det är skarpt på högersidan så blir det oskarpt på vänstersidan; det blir så ibland.

Grejen var, som flera har visat, att under 1990-talet hade vi en skatteutjämning som kostade vårt landsting en dryg miljard om året. Våren 1999 kom det ett förslag om ett nytt system. I den översta tabellen framgår hur det beskrevs i landstingsfullmäktiges handlingar och i den offentliga utredningen. Det skulle drabba oss i form av ökade kostnader med ytterligare 200 miljoner varje år. Detta är vad som sades i SOU-utredningen, som vårt finanskontor tog på allvar. I ett slutläge, inte 2004 utan så långt bort att utredningen inte ens vågade utpeka året, skulle resultatet bli 3,2 miljarder för det här landstinget.

Den verkliga utvecklingen ser vi om vi sträcker på halsarna. Det som skulle genomföras på fem, sex eller sju år genomfördes på två år – direkt!

Vad sade då partierna när det här infördes? En och annan kanske listar ut att den borgerliga majoriteten inte gillade systemet och avstyrkte det, men det var vi inte ensamma om. Det fanns nämligen tre oppositionspartier som inte heller ville ha detta. Även från alla de tre oppositionspartierna tyckte man nämligen att ökade kostnader med 200 miljoner varje år var för mycket.

Förslaget innehåller så stora och allvarliga principiella brister att det inte kan läggas till grund för en proposition, sade Socialdemokraterna då. Vänsterpartiet hade en mycket insiktsfull reservation, där man analyserade varför det blev en sådan utveckling som man inte ville ha och konstaterade att förslaget måste omarbetas när det gäller kostnader för sjukvård och kollektivtrafik.

Miljöpartiet gick allra längst och tyckte att förslaget var förkastligt helt och hållet och att hela utjämningsystemet skulle skickas över till staten i stället. Cedrenius har inte mycket till politiskt minne om vad han själv tyckte bara för några år sedan! Förslaget till kostnadsutjämning, skrev han då, ger orimliga effekter för Stockholmsregionen och Stockholms läns landsting. Vi anser att regeringen inte ska genomföra denna förändring. – – – Vi anser att det generella statsbidraget ska höjas till alla landsting för att kompensera de landsting som har för lite resurser.

Det är ju det moderata och folkpartistiska förslaget! Det stod han bakom våren 1999, men det har han glömt nu.

Men nu när det hela barkar iväg sägs det ingenting från majoriteten.

Varför kan inte detta fortsätta?

Det har under debatten antytts att vi skulle kunna hantera landstingets underskott på en rad olika sätt. Man kunde ha en kriskommission osv. Jag har inte något emot det. Det finns säkert bra idéer som skulle kunna hanteras i en sådan kommission, men man måste ha *en* utgångspunkt, och det är det som står i landstingsstyrelsens årsredovisning och som jag vill understryka och utveckla ytterligare här och nu. Det går inte under några omständigheter och inte med några medel att skapa balans i landstingets budget med det nuvarande skatteutjämningsystemet, om man inte är beredd att höja skatten inte bara med 1:50 för att klara det nuvarande underskottet utan också att fortsätta att höja

skatten därefter med ungefär 25 öre varje år. Varje mandatperiod kostar ytterligare 1 krona i skattehöjning.

Varför det är på det sättet beskrevs i ett inlägg av Maria Wallhager tidigare i dag. Det beskrevs faktiskt också mycket tydligt i Vänsterpartiets reservation 1999. Systemet tar inte hänsyn till att vi har en snabbare kostnadsökning beroende på den ekonomiska utvecklingen i den här regionen. Om vi måste betala de till följd av denna utveckling ökade lönerna men inte kan få del av skatteinkomsterna till följd härav, går det inte att skapa balans. Statens långtidsutredningar är alldeles entydiga på en punkt: Stockholmsregionen är Sveriges ekonomiska motor. Vi har 20 procent av befolkningen, och staten räknar med att under de kommande 15 åren inte 20 procent utan 40 procent av den ekonomiska tillväxten kommer att ske i den här regionen. Man räknar själv om detta till ungefär en procentenhets tillväxt ytterligare här jämfört med i resten av landet varje år. Detta delar vi med oss av genom de statsskatter och väldigt mycket annat som omfördelar välstånd och pengar inom landet.

Om man inte förstår att det här faktiskt också leder till en snabbare utveckling av världlöner, busschaufförlöner och löner för alla de andra yrkesgrupperna i vårt landsting än i resten av landet och om det inte tas hänsyn till detta i ett utjämningsystem, är det inte möjligt att åstadkomma någonting annat än ett system som genererar en ny skattehöjning för varje år som går. Staten utgår med ledning av sina långtidsutredningar från att det är rätt att den ekonomiska tillväxten har den här tyngdpunkten i Stockholm. Den tillväxt som finns i Stockholm går inte att flytta någon annanstans, säger man, för det är här som den nya ekonomiska strukturen finns, men landstinget drabbas av det genom ständigt ökade underskott. Så kan man naturligtvis inte ha det.

Nu är det slut på analysen. Jag tror det var relativt mycket av analys och bara lite av polemik, men nu blir det mera polemik. Jag har lyssnat på den här debatten sedan kl. 9.30. Hittills har jag bara hört Bengt Cedrenius kommentera skatteutjämnningen. Oppositionen inklusive Birgitta Sevefjord verkar vara för den men har ändå inte brytt sig om att kommentera de mekanismer som finns. Från det stora socialdemokratiska oppositionspartiet säger man inte flasklock. Man har inte en enda idé. All den kritik som fanns 1999 mot mycket mer begränsade förändringar är bortsopad. Denna totala inställsamhet mot regeringen nu är mycket intressant.

Jag gjorde en annan reflexion under den tidigare debatten. Jag hörde oppositionsledaren prata i ungefär en halvtimme. Hon hade väldigt många kritiska synpunkter på majoriteten, och det blev ingen tid kvar under hennes halvtimme – inte en enda mening från oppositionsledaren – om oppositionens alternativ. I en årsredovisning ska man ju enligt lag kommentera hur man hanterar de underskott som man har och de som man prognostiserar för framtiden i ekonomin. Jag noterar att socialdemokraterna i sin reservation inte har ett enda ord om detta och att oppositionsledaren Ingela Nylund Watz inte vare sig i sitt skrivna inlägg eller i någon enda replik har bemödat sig om att beskriva det egna alternativet. Om hon hade suttit i majoritet hade revisorerna möjligen anklagat henne för lagtrots. Det går naturligtvis inte när Ingela sitter i opposition, men det är ändå väldigt betydande att oppositionen inte har ett enda alternativ för hur det här ska klaras.

Vi har från majoriteten visat att det finns bara två möjligheter. Det finns inga möjligheter till de nedskärningar i sjukvården som de här underskotten skulle kräva. Antingen får man ändringar i skatteutjämningsystemet eller så tvingas man till skattehöjningar – 1:50 nästa år och 25 öre därefter varje år i all överblickbar framtid. Det blir väldigt mycket pengar. Redan med en höjning om 1:50 kommer det här landstinget att ha en landstingsskatt som är 1 krona högre än vad något annat landsting i vårt land har. Redan med den höjning som krävs för att klara nuvarande underskott har vi, enligt vad jag har räknat ut, 1 krona högre landstingsskatt än något annat landsting. Det är verkligen realiteter som vi har att jobba med.

Till sist: Det har, fru ordförande, ställts några frågor i förbifarten. Jag tänker kommentera bara ett par av dem.

Det är konstigt, säger man från Vänsterpartiet, att Folkpartiet och Kristdemokraterna ställer upp på att införa ett helt annat sjukvårdssystem som Moderaterna vill ha. Vad Moderaterna vill får man själv svara för. Det är väldigt mycket rikspolitik i det, jag har många gånger deltagit i en kritisk debatt mot moderata försäkringsidéer. I det här landstinget har borgerligheten suttit vid makten i ungefär samma konstellation ungefär varannan mandatperiod under väldigt lång tid. Hittills kan ju ingen visa upp ett enda exempel på att man från majoriteten ens skulle ha försökt att införa ett helt annat sjukvårdssystem. Det är ju bara valretorik.

Ni kan gärna beskylla Moderaterna i riksdagen för att ha helt andra idéer om hur sjukvården ska se ut, och där har jag själv väldigt många kritiska synpunkter. I det här landstinget rättar vi oss efter de regler som finns. Det är landstinget som är huvudman för sjukvården, som ska finansiera denna och se till att den fungerar. Det är också därför som det fungerar bra. Vi har också sett alternativet. Det är vårdköer under socialdemokratiskt styre och skattehöjningar till följd av en socialdemokratisk regering. Det vore Folkpartiet främmande att ställa upp på en sådan politik.

I övrigt vill jag hänvisa till de tryckta årsredovisningarna. Jag kan naturligtvis riskera att få ytterligare kritik från oppositionen för att jag inte ytterligare tar upp ett antal av de områden som finns i de tryckta årsredovisningarna, men jag tror att både fullmäktige och övriga ärade åhörare kan ha visst överseende med att jag inte går igenom ytterligare ett antal områden.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag med den precisering som Stig Nyman tidigare har redogjort för.

Anförande nr 71

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Fru ordförande, fullmäktige! Jag ska börja med att yrka bifall till återremissyrkandet från Ingela Nylund Watz med instämmande från Birgitta Sevefjord. För det fall att återremissyrkandet inte vinner bifall kommer även Miljöpartiet att avstå från att delta i beslutet när det gäller årsredovisningen.

Jag yrkar också medan jag kommer ihåg det avslag på den tilläggsatt-sats som föreslagits av Stig Nyman, dvs. att fullmäktige skulle uttala att Ralph Lédels intervju svar på s. 13 utgör besked om hur en ekonomi i balans ska uppnås. Jag skulle kunna anta att det inte var ett seriöst förslag, men jag är rädd för att det var det.

Jag vill inom parentes påpeka för Andres Käärrik att det finns tre oppositionspartier, som vart och ett har sin grupp företrädare. Vi har inte en gemensam oppositionsledare. Den här debatten har från de tre oppositionspartiernas sida faktiskt rört landstingets bokslut avseende år 2000. Ni har nu hört vad de tre majoritetspartierna har att säga. De har väldigt lite berört bokslutet.

Finanslandstingsrådet har hela dagen, ända sedan i morse, vägrat att uttala sig i sak om bokslutet. Det gällde även i debatten om revisionsberättelsen, där han fick vara med. Han har ägnat sig åt vad jag vill kalla en billig valretorik. Han har fört in torgmötet här i landstingssalen. Jag tycker inte riktigt att det är den attityden man ska ha när man behandlar ett bokslut som visar ett underskott om 1 924 miljoner jämfört med budgeten, som redan den var underbalanserad med 295 miljoner. Jag tycker inte att vi ska ägna oss åt en torgmötesargumentation i ett sådant här sammanhang. Det finns egentligen ingen anledning att här bemöta finanslandstingsrådet i sak, för det finns ingenting att bemöta.

Stig Nyman började ganska vackert och talade allmänt om att vi ska ta upp budgeten osv., men sedan visade det sig att du inte tog tag i de frågor som du sade att du hade lyssnat på under dagens lopp. Det har ställts en rad frågor med anledning av bokslutet, men av din argumentation kom jag fram till följande:

Du uttalade, vilket du också tidigare har gjort, att vi i landstinget följer lagarna. Det är jättebra, men det avser tydligen inte kommunallagens balanskrav. Andra lagbestämmelser följer ni. Jag har inte någonstans märkt att ni inte har följt dem. Eftersom det blev en allmänpolitisk debatt visade du också på en overheadbild vad jag uppfattade som en liten programförklaring från majoritetens sida för nästa mandatperiod.

Du sade att ni i första hand skulle ägna er åt hälso- och sjukvård. Jättebra! Jag tror att samtliga tre oppositionspartier ställer sig bakom det. Där har vi en gemensam värdeplattform.

För det andra gällde det kollektivtrafiken och färdtjänsten. Jag tror att vi har en gemensam värdeplattform också där.

För det tredje gällde det kultur och regionplanering. Jag tror inte att du får mothugg någonstans på dessa punkter.

För det fjärde tog Stig Nyman upp skatte- och kostnadsutjämning. Sedan var det slut. Det är samma sak som kommer igen i Ralph Lédels attityd. Vi hamnar inte i hur man ska kunna få landstingets ekonomi i balans utan i den situationen, som du sedan argumenterar från, att skatteutjämningsystemet är den som nummer fyra prioriterade

frågan. Andres Käärik från Folkpartiet kom sedan med en lång utläggning om skatteutjämningsystemet.

Men den som har lyssnat på debatten hela dagen har, om jag inte uppfattat fel, fått höra kd säga att ni är för en typ av skatteutjämningsystem. Ni brukar annars säga att man ska betala tionde – det har ni inte har gjort i dag – men ni har sagt att det ska finnas ett skatteutjämningsystem. Om jag uppfattade Andres Käärik, Folkpartiet, rätt sade du att det nog i alla fall ska finnas ett skatteutjämningsystem.

Jag har inte uppfattat att Socialdemokraterna har avfärdat skatteutjämningsystemet. Jag har inte heller uppfattat att Birgitta Sevefjord och Vänstern har avfärdat skatteutjämningsystemet. Vad ni i majoriteten borde ha lyssnat på är väl trots allt de signaler som samtliga partier från talarstolen har skickat i väg i denna fråga, nämligen att ett skatteutjämningsystem är okej. Jag är visserligen inte klar över om Moderaterna vill ha ett sådant system, men alla de övriga partierna vill ha det.

Det har också sagts av samtliga partier från talarstolen här att man är beredd att titta på om det ska revideras på något sätt. Det sade jag i mitt tidigare inlägg, och jag har även hört de andra säga att det är okej. Det har pratats om en utredning, och vi får väl se vad den kommer fram till. Vi får den säkert på remiss. Det har också pratats en del om det parti som inte är representerat här, nämligen Centern, och vi vet att det vill ha ett sådant här system. Förmodligen finns det en bred riksdagsmajoritet för ett skatteutjämningsystem. Det gäller då för majoriteten att gilla läget. Ni kan inte hela tiden skylla det underskott som fanns för förra året på skatteutjämningsystemet, speciellt inte som ni har budgeterat fullt ut för den skatteutjämning som ni har inlevererat.

Det hade varit en annan sak om det inte hade varit budgeterat, men det finns med i budgeten. Jämför man den budgeterade skatteutjämningen med den skatteutjämning som har inlevererats finner man att den stämmer på kronan när. Nu säger Ralph Lédel i den nästan lite rörande intervjun att man när mandatperioden började inte hade en aning om att skatteutjämningen skulle inverka på det här viset. Men Ralph Lédel har i sitt parti liksom jag och alla andra i sina partier haft tillgång till landstingskontorets ekonomipärmar, där det år för år presenteras hur skatteutjämningen kommer att slå. Vi vet allihop hur beräkningen ser ut för nästa år och de därefter följande åren.

Det här målas av er upp på väggen i en faslig skala, men samtidigt säger ni ingenting om hur de 30 procent i statsbidrag som Ingela pratade om och de drygt 5 miljarder som ni har fått tidigare under mandatperioden påverkar resultatet. Att det är mer än skatteutjämningen tycker Stig inte om att bli påmind om. Jag kan förstå att du inte tycker om att jag nämner att vi får pengar från staten, men det hör till bilden.

Sedan frågar ni: Hur ska vi göra konkret? Ja, i varje fall har Miljöpartiet gjort någonting konkret. Under er mandatperiod kommer Ludvikamomsen att kosta drygt 7 miljarder. Under nästa mandatperiod, när det förhoppningsvis finns en annan majoritet, slipper man Ludvikamomsen tack vare Miljöpartiets agerande i riksdagen. Det är ett konkret arbete som har genomförts där, och det kommer att betyda mycket för ekonomin.

Andres Käärik pratar lite grann om vårdens innehåll och om kollektivtrafiken. Låt oss då konstatera att ingen har angripit vårdens innehåll och kollektivtrafiken. Det har varit en ganska stor och rörande enighet om de verksamheterna. Vi har talat lite grann om underskottet i HSN, men alla har visat en sådan förståelse som också Stig Nyman gav uttryck för när han sade att det var ganska bra att missa med bara 1 procent. Det var också ganska bra. Om det hade varit som tidigare hade det visserligen blivit några procent mer, men det är ändå ganska bra träffat.

Men jag tror inte att den här majoriteten är vuxen att ta en sansad debatt om det resultat som den har åstadkommit. Jag tror inte att den egentligen över huvud taget förstått att den – för att uttrycka det lite våldsamt – har bränt landstingets kapital. Någon – jag tror att det var Ralph Lédel – påstod att det bara var 1 miljard i eget kapital när vi gick in här. Han hade väl tappat en nolla, för det egna kapitalet var i storleksordningen 10 miljarder. Jag har inte plockat fram den exakta siffran. Nu är det nere i 5,7 miljarder. Enligt ert budgetförslag ska vi göra av med 4½ miljard nästa år. Sedan har vi nästan ingenting kvar.

Precis som Birgitta Sevefjord har sagt har vi drygt 16 miljarder i pensionsåtaganden som inte framgår av balansräkningen men som landstingets skattebetalare ska betala i framtiden. Självklart är det en mycket allvarlig situation, och den klarar ni inte att lösa genom att enbart hänvisa till att ni inte gillar riksdagens beslut. Vi kan tycka vad vi vill om det, men vi har att anpassa oss till det så länge som vi säger att vi ska följa gällande lagar.

Anförande nr 72

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! Såvitt jag förstår ska majoriteten kl. 5 i 12, precis innan vi ska gå till beslut om årsredovisningen, försöka snygga till densamma genom att föra fram en särskild tilläggsatt-sats kring en förklaring om hur ekonomin ska bringas i balans för att man ska uppfylla den kommunala redovisningslagens krav på hur sådant här ska hanteras. Jag skulle inledningsvis vilja fråga presidiet om det gör den bedömningen att det är till fyllest för att leva upp till den kommunala redovisningslagens krav på hur man ska klara balanskravet.

Bortsett från att också detta naturligtvis kommer att ”majoriseras” igenom om en liten stund skulle man möjligen kunna ägna sig åt en liten enkel fråga, eftersom detta är det besked som majoriteten lämnar. En ekonomi i balans förutsätter en radikal förändring av skatteutjämningsystemet eller en skattehöjning. Om det är så att vi någon gång i november när vi ska fastställa budget för nästa år inte har besked från en eventuell borgerlig regering, hur ska då den skattehöjningen se ut?

Jag tror nämligen inte, och det har jag återkommit till flera gånger under den här debatten, att detta blir en fråga som löses enkelt under nästa mandatperiod. Därför

tycker jag inte att det förslag som landstingsmajoriteten nu lägger fram lever upp till en trovärdig förklaring av hur balanskravet ska uppnås.

Hur ska t.ex. kostnadsutvecklingen i sjukvården kunna bromsas? I det förslag som majoriteten nu lägger fram sägs inget om detta. Hur ska vi bryta tendensen mot en alltmer ökande produktion av sjukvård i den dyra och tunga akutsjukvården i stället för i primärvården? Hur klaras det som jag bedömer kanske vara en av de mest allvarliga tendenserna i vår ekonomi just nu och som påbörjades under förra året, nämligen det faktum att vi trots kraftigt ökade anslag under förra året i hälso- och sjukvården ser tendenser till att produktiviteten minskar?

Jag misstänker att intentionerna bakom kommunallagens krav på att man i årsredovisningen ska redogöra för hur man ämnar bringa ekonomin i balans kräver något mer av en långsiktig analytisk idé om hur detta ska ske än förhoppningar på Sveriges riksdag och ett enkelt förslag om vilken utdebiteringssats som man ska ha.

Jag yrkar bifall till återremissförslaget. Om det inte vinner bifall avstår vi från att delta i beslutet.

Till sist vill jag bara säga följande. Andres efterlyste vilka åtgärder vi har föreslagit under mandatperioden. Redan i juni 2000 föreslog vi att man skulle tillsätta en parlamentarisk kriskommission för att på kort och lång sikt få stabilitet i landstingets ekonomi.

Tidigt under mandatperioden – dessbättre sedan också i endräkt med majoriteten under senare delen av mandatperioden – har vi krävt att koncern- och ägarstyrningen ska förbättras. Därvidlag kanske vi kan komma ett stycke framåt.

Vi har tidigt föreslagit en annan intäktsfinansiering än den som majoriteten har anvisat.

Slutligen har vi varit tydliga i uppfattningen att vi måste ha system i sjukvården som leder till den lokala hälso- och sjukvården snarare än till ökad produktion inom akutsjukvården.

Detta är de fyra huvudsakliga ingredienserna i de åtgärder som vi menar att man måste vidta.

Anförande nr 73

Landstingsrådet N y m a n (kd): Fru ordförande! Jag har till att börja med i samtal med presidiet kommit fram till att vi behöver justera förslaget till tilläggsatt-sats för att det ska stämma bättre med kutym och ordning här i landstinget. Jag föreslår, och detta är förankrat hos Andres Käärik och Ralph Lédel, att tilläggsatt-satsen i stället ska lyda: ”att uttala att Landstingets möjlighet att uppnå ekonomisk balans förutsätter antingen en radikal reformering av utjämningsystemet eller en skattehöjning”.

Sedan, fru ordförande, vill jag säga följande, och jag ska då försöka hålla mig inom ramen för dagens debatt. Jag blev lite förvånad över att Cedrenius sade att det har talats

väldigt lite om bokslutet men sedan ägnade i stort sett hela sitt anförande åt att recensera andra debattinlägg. Det närmaste till bokslutet som du kom var att du sade att det handlar om bokslutet 2000. Det är 2001 års bokslut som vi debatterar i dag.

Bengt! En anledning till att jag inte svarade på alla frågorna var att jag avbröts genom Ingela Nylund Watz intervenering hos presidiet. Jag måste erkänna att jag kom av mig något i den framställningen. Jag har läst mitt manus, och det är möjligt att jag återkommer i annat sammanhang. Det är definitivt inte mer allmänpolitiskt eller vid sidan om bokslutsresonemanget än de inlägg som vi så här långt har fått höra från Bengt Cedrenius, Ingela Nylund Watz och Birgitta Sevefjord. Jag får återkomma till det.

Bengt Cedrenius! Det var ingen programförklaring för kommande mandatperiod som jag visade med hjälp av overheadprojektorn, utan det var ett sätt att försöka beskriva bakgrunden till och motiven för hur vi i min partigrupp har resonerat när vi stöder majoritetspolitikens inriktning. Det är fråga om en prioritetsindelning. Jag förstår att du om du skulle visa den bilden skulle vända på den. Då kommer skatteutjämningen först. Så har det argumenterats här inte bara i dag.

Det sades vidare att vi inte nämnde statsbidragen. Det är klart att vi nämnde dem, men de är inte någon del av utjämningsystemet, Cedrenius. Jag hoppas att du har detta klart för dig. Det är exakt samma belopp per invånare i alla landsting, och de har alltså ingen utjämnings effekt.

Dessutom skulle det i år tillföras 140 kronor för att vi i våra landsting skulle korta köer och genomföra en nationell handlingsplan. 140 kronor tillfördes, och vad hände med statsbidraget? Jo, det sjönk från 1 005 kronor i fjol till 915 kronor i år. Jag tycker att du ska ägna den matematiken lite eftertanke. Ni är med om att stödja det där i riksdagen.

Vad gäller Ludvikamomsen: Ring Landstingsförbundets samhällsekonomiska sekretariat så får du veta vad som händer med den! Det är inte så enkelt att ändra i svenska momsregler, må du tro, att vi kan gå en ljus framtid till mötes på den punkten.

Detta om våra förutsättningar. Sedan, fru ordförande, har jag en känsla av att de frågor som ställdes av Ingela Nylund Watz tillhör den debatt som vi ska ha här i november, om hur skattehöjningen skulle se ut och sådana saker. Jag ser inte någon direkt anknytning till dagaens debatt, och därför lämnar jag de frågorna obesvarade till senare i höst.

Anförande nr 74

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Just därför, Stig Nyman, tycker jag att det förslag som ni nu fört fram som en tilläggsatt-sats för att klara den kommunala redovisningslagens krav på hur vi ska hantera balanskravet är för tungt. En långsiktig strategi eller ett program för hur man ska klara balanskravet kan inte bygga enbart på yttre omständigheter. Det måste såvitt jag förstår också enligt den kommunala redovisningslagens intentioner bygga på att man tar tag i de allvarliga underliggande problem som finns i det egna landstingets utveckling.

Det handlar då om den skenande kostnadsutvecklingen i sjukvården, om att vi producerar alltmer i den dyra och tunga akutsjukvården i stället för i primärvården och om att vi trots kraftigt ökade tillskott till sjukvården faktiskt tenderar att se en minskad produktivitet. Det är det som jag tror ligger i kommunallagens intentioner, inte spekulationer och hänvisningar till yttre omständigheter som landstinget inte råder över.

Anförande nr 75

Landstingsrådet N y m a n (kd): Själva idén med skatteutjämningen är att vi ska ta ut skatt av stockholmarna och betala till utjämningssystemet. Därför måste vi naturligtvis våga ha med det, för det är vår näst största utgiftspost.

Alla de andra frågor som du tar upp vill jag påstå att vi i hälso- och sjukvårdsnämnden hela tiden arbetar med tämligen intensivt och beslutsamt. Det är enkelt att resonera i termer av att vi sedan får ett utfall som inte stämmer med en del sådana här skrivbordsprodukter – så vill jag ibland kalla dem – om att vi måste få ned kostnaderna och att folk ska gå till primärvården i stället. Varje politisk majoritet i varje landsting har precis samma problem eftersom vi i Sverige – även i det här landstinget – har valt att inte ha något remisstväng, som man har t.ex. i England och Danmark.

Det här är frågor som vi får diskutera, men den inriktning som vi har i hälso- och sjukvårdsnämndens arbete är fullständigt solklar på de här punkterna. Sedan tror jag att det blir väldigt svårt för den majoritet som tillträder nästa gång och som jag hoppas kommer att ha samma partimärken som nu att säga nej till de ökade möjligheter som den medicinsk-tekniska utvecklingen ger och som framför allt ligger inom det som vi kallar akutsomatik, inte inom primärvårdsområdet.

Anförande nr 76

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Det här är mitt första inlägg i frågan om årsredovisningen, och jag ska göra det mycket kort. Jag hade förberett mig för att diskutera ett antal områden som är viktiga för medborgarna och där vi kan se en negativ utveckling. Jag trodde att man skulle göra det under punkten om årsredovisningar, där det handlar om verksamhetsanalys, men det har inte varit så mycket av sådan diskussion. Jag avstår från att gå in på detta eftersom jag tror att jag inte kommer att få några bra svar.

Jag kan bara konstatera att oavsett skatteutjämning eller ej står sjukvården faktiskt för kraftiga kostnadsökningar, och det finns brister i kostnadskontroller. Varken Stig eller Andres vill diskutera om det är rimligt att sjukvårdens kostnader ökar i den omfattning som nu sker, samtidigt som vi faktiskt inte kan utläsa om medborgarna har fått en bättre vårdkvalitet.

Anförande nr 77

Birgitta Sevefjord (v): Jag ska gå tillbaka till Andres Käärik som menade att jag sagt att vad Moderaterna egentligen är ute efter är ett systemskifte och att jag var lite förvånad över att Folkpartiet och även Kristdemokraterna ställer upp för den politiken. Du menade, om jag uppfattade dig rätt, att det visserligen kanske var en politik som Moderaterna driver i riksdagen, men att så inte är fallet här i landstinget. Du sade att det här i landstinget fungerar bra.

Men hur kan du säga att det fungerar bra när vi nu i sex timmar har diskuterat en revisionsberättelse där alla revisorerna har riktat anmärkning mot hur ni hanterar utvecklingen i landstinget? Jag får inte ihop det, men det är möjligt att du på något sätt kan få ihop det. Så riktigt bra fungerar det väl trots allt inte.

Du hade en längre utläggning och ställde också frågor till Vänsterpartiet om skatteutjämningsystemet, som vi i grunden är positiva till. Jag ska gå in på det, men jag ska försöka att vara väldigt kortfattad.

Vi bidrog, precis som du refererade till, till ett yttrande över betänkandet om kostnadsutjämningsystemet. Du sade att det var insiktsfullt, och det tackar jag för. Det är inte så ofta du säger så positiva saker om Vänsterpartiet. Vårt yttrande är faktiskt ganska bra. Vad vi där pekar på och som man skulle kunna diskutera seriöst också här i landstinget, förutsatt att ni lämnar den hopplösa retoriken om och angreppet på skatteutjämningsystemet så att man kan sätta sig ned och diskutera vad vi kan göra, är om det finns justeringar som vi gemensamt kan föreslå för att förändra systemet utan att helt avskaffa det. En majoritet av oss vill ju inte avskaffa det.

Vi pekade då just på att man när det gäller kostnadsutjämnning inte har tagit tillräcklig hänsyn till att vi lever i en storstad med väldigt specifika svårigheter och kostnadsproblem, beroende på t.ex. social utslagning, hemlöshet, narkotikaproblem, alkoholproblem och sådant. Vi pekar på att detta är något som man skulle kunna diskutera för att få till stånd justeringar i systemet i dess helhet.

Vi säger också, och det tror jag att alla partier sagt tillsammans i SL:s styrelse, att de pengar som går till kollektivtrafiken borde i sin helhet tillfalla landstinget eftersom vi till 100 procent har ansvaret för kollektivtrafiken. Nu går 50 procent till kommunen och 50 procent till landstinget. Om detta är vi eniga. Vi har alltså vägar att gå för ett samarbete, om ni bara vore ett uns intresserade av det.

Jag vill som avslutning citera följande som vi skriver i vårt insiktsfulla papper: "Det är att beklaga att landstingets regionplane- och trafikkontor och landstingets borgerliga majoritet inte analyserar och åberopar dessa merkostnader som drabbar Stockholmsregionen och Stockholms läns landsting i dess egenskap av sjukvårdshuvudman." Hade ni gjort det kunde det kanske ha varit lite bättre än vad det är i dag.

Anförande nr 78

Landstingsrådet K ä ä r i k (fp): Ordförande! När vi började behandla den här punkten hoppades jag inte att vi skulle få en repris på det som skulle sägas under förmiddagen, mitt på dagen och den första delen av eftermiddagen. Jag tror inte att någon vill ha det. I stället kunde vi ha fått det som Inger Ros hade förberett sig lite förr, ett resonemang om verksamhetens innehåll, om vad landstinget åstadkommit och om det finns anledning att förändra i systemen. Jag måste säga att jag är den förste att beklaga att Inger inte fullföljde sina intentioner åtminstone till några delar utan att hon utan vidare lade sitt förberedda anförande i skrivbordslådan. Du kan väl leta rätt på några av de där manussidorna. Jag tror faktiskt att vi i alla fall har tid med några minuter om verksamhetens innehåll. Jag har själv gjort ett litet försök i den vägen i mitt första inlägg.

Både Inger Ros och Ingela Nylund Watz var inne på en del av de grundläggande problem som landstingets ekonomi naturligtvis brottas med. De är analyserade både i revisionsberättelser och i årsredovisningar, inte minst i hälso- och sjukvårdsnämndens egen årsredovisning, som är mycket ambitiös när det gäller att försöka fånga de svåra frågorna, där egentligen inget parti i dag har några färdiga svar. Om sådana hade funnits skulle åtgärderna varit genomförda för länge sedan. Men man kan försöka fånga problematiken och analysera i vilka riktningar man kan jobba med den.

Jag tror inte att det finns någon väldigt stor meningsskiljaktighet mellan partierna om vilka som är de svårlösta frågorna i landstingets ekonomi och kostnader för framtiden: snabb kostnadsutveckling, alltför stor betoning av den akutsomatiska vården, en alltför liten styreffekt eller möjlighet att locka människor till närsjukvården i stället för till de stora sjukhusen. Jag vågar påstå att landstinget har jobbat med detta i årtionden. Man har förstås uppnått en del resultat men inte nått målen.

Jag förstod på Ingela Nylund Watz att hon tycker att för att årsredovisningen skulle uppnå lagens krav på en fullständig hantering skulle detta redan vara helt analyserat och helst löst. Då skulle sjukvårdspolitikerna egentligen inte behöva ägna sig åt det under det närmaste året eller rent av under den närmaste mandatperioden, för det skulle vara fixat redan nu. Det kan hon naturligtvis inte mena.

Jag noterar precis som i mitt första inlägg att på ingen av de svåra frågorna har Socialdemokraterna som ledande oppositionsparti ens en enda liten och ännu mindre någon stor egen idé. Att man har en väldig kritik mot landstingsledningen som kan ta hur många timmar som helst i anspråk och att man kan skicka upp hur många som helst av sina landstingsledamöter har vi noterat, men jag har hittills inte noterat ett enda ens jättelitet förslag som skulle kunna vara genomförbart, annat än om skattehöjning.

Men inte ens skattehöjning törs Ingela Nylund Watz säga ett valår. Det är för märkligt att Socialdemokraterna är så buskablyga i jämförelse med Ralph Lédel och Moderaterna. ”En annorlunda intäktsfinansiering” – har ni hört talas om det? Tror ni att

medborgarna på gator och torg förstår vad det är? Varför kallar Ingela Nylund Watz skatthöjning för ”annorlunda intäktsfinansiering”? Jag begriper inte det. Det måste ha något med valår att göra.

Okej, jag hörde vad Ingela sade. Det fanns stora problem med kostnadsökningar, akutsomatiken bredde ut sig och det var för lite närsjukvård. Man hade fyra förslag. Landstingets ledande politiker skulle träffas på ett nytt sätt i en kriskommission. All right, det blir verkligen mycket patienter i primärvården när landstingets ledande politiker träffas i en kriskommission här uppe på vinden. Det kommer verkligen att leda till en enorm överströmning från Huddinge sjukhus till vårdcentralen i Liljeholmen. Folk är så förbluffade över denna handlingskraft att de omedelbart upphör att gå till akuten.

– Ja, man kan undra.

Det andra var ägarstyrning. Vi fattade som bekant sådana beslut i slutet på förra året, och såvitt jag minns var Socialdemokraterna med på samtliga ägarstyrningsbeslut och hade därtill inget ytterligare eget yrkande. Däremot käbblar vi en hel del om bolagiseringar, privatiseringar, annorlunda sjukvårdssystem och annat sådant där. Det som hade med ägarstyrning att göra var dock till hundra procent överlappande. Alla delar i det socialdemokratiska ägarstyrningsprogrammet var formulerade av den borgerliga majoriteten. Det är ju intressant, och jag tackar för det förtroendet, men något eget förslag hade man ju inte.

Så var det skatthöjning, som man hade döpt om till ”intäktsfinansiering”. Dessutom skulle man utan att för ett ögonblick precisera vad det är ha system som leder till lokal sjukvård.

Jag noterar att all denna kritik inte leder till någon enda beskrivning av vad oppositionens alternativ är. Följdriktigt har Socialdemokraterna inte heller i sin reservation i det här ärendet i årsredovisningen en enda mening, inte ett enda ord, om vad man vill göra annorlunda. Och man har naturligtvis hoppat över det lagstadgade kravet att man ska redovisa hur underskottet ska klaras. Det socialdemokratiska underskottet skulle, om er skattesats hade gällt i fjol, ha varit kanske 800 miljoner mindre, men det hade ändå uppgått till förfärligt många miljarder. Vi hade redan då en skatthöjning som gav en dryg miljard, men ni ökade ju också på utgifterna med ett antal hundra miljoner, så ni fick inte ut hela den miljarden.

Det hade fortfarande varit ett förfärligt antal miljarder i det socialdemokratiska underskottet, om er budget för 2001 hade bifallits till punkt och pricka. Ni behöver ju inte ta ansvar för den ytterligare del som möjligen beror på vår skattesänkning. Ni kanske inte vill redovisa den, men ni kan väl åtminstone redovisa hur ni hade fått er egen budget för år 2001 att resultera i en balans och hur ni hade tänkt hantera de miljarder i underskott som ni där hade. Det hade väl varit en bra upplysning i en årsredovisning.

Jag tror att det hade legat i revisionslagens anda att tala om vad man gör med sina egna underskott. Men se det vill man inte, och det har man inga idéer om. Det finns ingen annan tolkning. Jag tror att Ingela faktiskt har stått en hel timme i talarstolen, alla inlägg inräknade. Om man inte med en enda mening lyckas åstadkomma någonting, måste det

vara väldigt tomt i skafferiet. Tror du inte, Ingela, att alla åhörare får det intrycket, även om du själv kanske inte riktigt har förstått det ännu? Om du inte har något att säga måste det vara tomt. Då har du inget att komma med. Jag drar i alla fall den slutsatsen. Vi får väl se.

Nu har jag nämnt dig så många gånger vid namn att du nog är garanterad en replik från presidiet, om vi får förlänga debatten med bara ytterligare någon minut. Annars får vi väl tro att det är sant som jag säger.

Till sist: Birgitta Sevefjord om skatteutjämning. Det är riktigt att det när man diskuterar utformningen av det nuvarande systemet inte finns med några storstadsfaktorer, precis som ni också skrev i er reservation. Det är inte sant som du påstår att majoriteten eller någon annan inte hade brytt sig om det. Det finns mycket väl redovisat även från majoriteten. Om detta kan man säga två saker.

För det första: Storstadsfaktorerna fanns tidigare men togs bort i och med den här förändringen. Jag tror att ett ditt närstående parti var väldigt inblandat i riksdagsbeslutet att ta bort storstadsfaktorerna.

För det andra: Det är inte storstadsfaktorerna som gör att systemet skenar och exploderar i landstingets budget. Det har inte blivit tiotusentals eller hundratusentals nya hemlösa som inte finns någon annanstans och som kostar oss väldigt mycket vård. Det som kostar är den generella löneutvecklingen för den vanliga vården, inte för storstadsvården utan för den vård som gäller de vanliga medborgare som finns lika över hela landet. Där har vi i det här landstinget en löneutveckling som är en procent högre för all vårdpersonal än i resten av landet. Det får vi inte ett öre för i det här systemet. Det är detta som gör att miljarderna rullar i väg och som leder till den ytterligare fördubblingen och tredubblingen av kostnader för det här landstinget för framtiden.

Alla statliga och andra utredningar och prognoser tyder på att det här landstinget och den här regionen har kvar en stark ekonomisk utveckling. Det kommer att leda till högre reallöner för alla grupper, självklart också för vårdpersonal.

Låt mig i det perspektivet avslutningsvis få konstatera att det inte är så att landstinget totalt sett har en kostnadsbomb i sina redovisningar. Den ytterligare kostnadsökningen för hela sjukvården, och man kan också lägga på kollektivtrafiken, motsvarar faktiskt den reallöneökning som finns för alla andra grupper i samhället. Det är inte så att landstingets sjukvårdskostnader, som ju till nästan alla delar är personalkostnader, har exploderat på ett sätt som skulle vara väldigt oroande för framtiden, tvärtom. Trots betydande lönelöft för sjuksköterskor, läkare, undersköterskor och många andra har man ändå hållit sig inom ramen för den ekonomiska utveckling som äger rum här i regionen och som motsvarar vad som finns inom många andra sektorer i samhället.

I den meningen kan man inte i landstingets redovisning eller i de underliggande ekonomiska trenderna se någon ekonomisk katastrof. Tvärtom lever vi på våra egna tillgångar. Vi skulle kunna göra det om vi fick chansen att göra det. Vi skulle också ha råd att dela med oss till andra, men vi kan inte ta hela vårt överskott och dessutom lika

mycket till och skicka till andra och behålla kostnaderna för storstadslönenivåerna. Storstadssjukvårdskostnaderna – för hiv, hemlösa och mycket annat – är bara felräkningspengar i jämförelse med den mekanismen.

Jag måste ta tillbaka lite av mitt beröm: Den mekanismen hade de som skrev om detta för ert parti inte upptäckt 1999. Men jag tror ändå att pedagogiken har varit rätt tydlig under dagens debatt. Om man vaskar bort de polemiska och retoriska överdrifterna är det ändå det som det handlar om.

Bifall till landstingsstyrelsen!

Anförande nr 79

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag antar att detta blir mitt sista inlägg i den här debatten eftersom jag tror att de allra flesta tycker att den numera börjar gå på tomgång. Men låt mig till att börja med att säga att varje gång som Andres Käärik går in i en sådan här diskussion i ett sent skede och ju längre han pratar framstår med all önskvärd tydlighet det som flera andra här i dag har gett uttryck för, nämligen att vi helt i onödan skapar ett dåligt samtalsklimat mellan opposition och majoritet.

På något sätt personifierar Andres Käärik svårigheterna till saklig dialog flera gånger då han är i talarstolen. Vad Andres Käärik gjorde nu var att inte ens underlåta att i recensionen av de ärenden där vi faktiskt är överens, som t.ex. när det handlar om koncernstyrningen, ge knepiga slängar, sticka en nål i ryggen eller ta tillfället i akt att patronisera mig eller någon annan av oppositionens företrädare. Jag tycker att det är djupt beklagligt. Det kommer inte att leda till att samtalsklimatet förbättras.

Sedan efterlyser Andres Käärik i sak vårt agerande när det handlar om balanskravet. Jag ska på den punkten vara mycket tydlig. I den inledande behandlingen i landstingsstyrelsen, innan vi hade revisionens förslag till berättelse, hade vi samma uppfattning som majoriteten, nämligen att man skulle gå fram till fullmäktige med förslag om att fastställa årsredovisningen. Sedan kom revisionens preliminära yttrande. Vi fick inledningsvis över huvud taget inte delta i den diskussionen. Det kallades panikartat till ett sammanträde i dag på morgonen.

När vi granskade revisionens kritik kom vi fram till slutsatsen att det inte fanns något annat sätt än att yrka på återremiss redan i landstingsstyrelsen för att få en seriös behandling, vilket vi gjorde, och vi fullföljer det här i fullmäktige.

Anförande nr 80

Landstingsrådet K ä ä r i k (fp): Min enkla tes var den att oppositionen inte har något enda förslag till hur man skulle hantera underskottet, och Ingela bekräftar det eftersom hon pratar om helt andra saker.

Till sist: Också jag kan tillhöra dem som beklagar om det finns ett dåligt samtalsklimat. Jag tror att ett antal deltagare i den debatt som fördes här på morgonen, där oppositionsledaren i hög grad var medverkande, inte direkt bidrog till ett bra samtalsklimat. Jag noterade då särskilt två omdömen som oppositionsledaren har avgivit om majoritetsledaren, som jag i övrigt inte behöver ta i försvar. Jag återgr bara två av de omdömen som Ingela då tyckte passade in på Lédel: att han yrar och att han är en "rättshaverist". Mot den bakgrunden är det inte alldeles säkert att Ingela Nylund Watz är den främsta när det gäller att diskutera ett bra samtalsklimat i detta landstingsfullmäktige.

Anförande nr 81

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Fru ordförande, fullmäktige! Jag är ledsen, Stig, att jag råkade säga år 2000 i stället för 2001, men jag tror inte att någon förleddes att tro att jag inte avsåg det bokslut som vi behandlar i dag.

Jag trodde vidare att det var fråga om ett slags majoritetsplattform för kommande mandatperiod, men det gällde alltså den plattform som ni kom överens om före mandatperiodens början. Jag tycker fortfarande att det var en ganska bra plattform. Som jag sade förut kom hälso- och sjukvården först i din prioriteringsordning. Kollektivtrafik och färdtjänst kom som andra punkt, och kultur och regionplanering kom som tredje punkt. Jättebra!

Men var vi skiljer oss åt har klart framgått denna dag. Vi i Miljöpartiet och såvitt jag kommer ihåg också de andra oppositionspartierna har i sina budgetförslag lagt fram en budget som var finansierad. Där har vi den stora skillnaden mellan majoriteten och oppositionspartierna. När ni presenterat era budgetförslag har ni under den här mandatperioden konsekvent lagt in ett antal fiktiva intäktsposter under concernfinansiering. Detta är skillnaden, och jag tycker att det klart har framgått bl.a. av revisorernas synpunkter.

Där har vi skiljelinjen i politiken. Andres Käärik frågade Ingela Nylund Watz hur det hade gått. Jag tittade i vårt budgetförslag. Vi hade genom skattehöjning plockat in 1 899,6 miljoner kronor som extrafinansiering i bokslutet. Det var inte inräknat de tilläggsyrkanden som vi hade med i budgeten och som kostade pengar. De hade faktiskt kostat 400 miljoner kronor till i form av förbättringar inom vården och icke minst för

personalfrämjande åtgärder. Vi hade lagt 100 miljoner extra på personalen. Vi har genomgående under den här mandatperioden känt att personalen har kommit i kläm.

Om vi bortser från de 400 miljonerna extra, som vi föreslog en särskild skatthöjning om 16 öre till, hade vi plockat in 1,9 miljarder till att jämföras med de underskott som majoriteten nu presenterar som 1 924 miljoner. Skillnaden är 25 miljoner kronor.

Det kallar jag att ta ansvar för ekonomin. Det var enbart för att kunna ordna denna finansiering som vi gick ut med en skatthöjning. Vi erkänner öppet inför väljarna att om de ska få vård och kollektivtrafik som är bra, då måste de också vara beredda att betala. Det är där skiljelinjen går mellan den nuvarande majoriteten och den nuvarande oppositionen.

Enligt vårt budgetförslag hade vi trots allt hamnat på 320 miljoner i underskott. Även vi hade räknat fel på skatteintäkterna. Det ska jämföras med helheten, där ni ligger på 2,2 miljarder, medan vi hade hamnat på 0,3 miljarder.

På sikt hade vi dessutom plockat in 750 miljoner till per år genom att genomföra landstingsfullmäktiges beslutade förslag som Birgitta Sevefjord pekade på när hon pratade om kollektivtrafikens andel när det gäller skatteutjämningen. Det gäller inte bara kollektivtrafiken utan även färdtjänsten, där pengarna går till kommunerna. En gång i tiden räknades det fram av Peter Larsson att det var 754 eller 756 miljoner per år som gick landstingets näsa förbi och gick till kommunerna, trots att det är landstinget som utför tjänsten.

Fullmäktige har tagit ett beslut om att vi ska försöka få tillbaka dessa pengar via statsmakten. Men det har naturligtvis inte genomförts, mig veterligt. Vi har i alla fall inte fått någon rapport om det till den här församlingen.

Anförande nr 82

Carl - Johan Ihrfors (m): Fru ordförande, landstingsfullmäktige! Jag ska peka på en liten nyhet i bokslutet i år som jag tycker är intressant. Den finns på sidan 33 längst ned i den tryckta versionen och i början på sidan 55 i den kopierade upplagan.

Under mandatperioden 1994–1998 höjde man arvudet för landstingsledamöterna. Då uppstod en viss diskussion om vad de förtroendevalda i vårt landsting egentligen kostar. Ralph Lédel och jag motionerade 1997 och föreslog att kostnaderna för förtroendevalda i nämnder, styrelser och bolagsstyrelser skulle redovisas i landstingets samlade bokslut. Under ett antal år – ända sedan 1996 – har man i delboksluten redovisat vad de förtroendevalda kostar i sjukvårdsstyrelser, bolag osv. Men det har inte kommit in i den fina årsredovisningen.

Jag påminde om detta tidigt i år, och det resulterade i att det kom in en liten rad om detta. Tyvärr är den uppgiften inte helt i enlighet med landstingsstyrelsens beslut från 1997, där man sade att kostnaderna för ledningspersonal skulle specificeras på så sätt

att kostnaderna för förtroendevalda framkom för sig. Men det är i alla fall intressant att vi nu för första gången får den här uppgiften i bokslutet.

Sedan vi lade vår motion har det hänt en hel del i näringslivet. Somliga redovisar lite försiktigt i sina bolagsbokslut, medan andra, speciellt amerikanerna, har hela bilagor i sina bokslut där de redovisar i vad mån anställda har haft förmåner i form av bil, telefon och allt vad det är.

Min förhoppning – och jag tror att jag har Ralph Lédel med mig – är att detta ska utvecklas vidare. Vi får väl hoppas att den majoritet som tar vid till hösten – för min del hoppas jag att det blir samma majoritet som nu – kommer att utveckla den här punkten så att den blir en egen not och inte bara en not under en not.

Därmed har jag lämnat kort information om en nyhet i bokslutet som kan vara intressant.

§ 75 Förslag 27

Anförande nr 83

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! Jag ska inte göra debatten så lång. Det är ju välkänt att majoriteten och oppositionen har helt olika uppfattning i huvudmannaskapsfrågorna. I det här fallet handlar det om folkhögskolorna och alldeles speciellt Västerhaninge folkhögskola.

Det är tråkigt att majoriteten har valt den här vägen. Man kan väl konstatera att de fullföljer den ideologiska inriktning som de har. Det huvudsakliga skälet till att jag yrkar bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen är det faktum att den här skolan under vårt huvudmannaskap har garanterat en politiskt och religiöst obunden verksamhet och i speciell form har bedrivit verksamhet där man särskilt har riktat sig till de grupper av medborgare som har särskilt behov av just de typer av utbildningar som har bedrivits på skolan.

Det är tråkigt, men jag känner mig föranledd att här deklarerar att vi inte delar uppfattningen att det ska vara ett annat huvudmannaskap för Västerhaninge folkhögskola.

Jag yrkar bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 84

I n g v a r J a c o b s s o n (m): Ordförande! Det här är egentligen ett exempel på hur det kan gå till att på ett bra sätt byta huvudman. Det är speciellt Väddö folkhögskola jag talar för, eftersom jag är ordförande där. Styrelsen har hållits kontinuerligt underrättad om hur förhandlingarna har fortskridit. Jag vill gärna ge Sven Andréason och även hans medhjälpare en eloge för det sätt på vilket de har genomfört det hela.

Hela styrelsen där uppe – även de två socialdemokraterna – tycker att det här är bra. Den ena socialdemokraten är gammal och garvad och har varit ordförande. Den andra socialdemokraten är den icke helt okände Jan Emanuel ”Robinson” Johansson. De tycker att detta är bra, och det är väl bra att de vågar stå på sig.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera en skrivning i reservationen: ”Landstingets huvudmannaskapet för Väddö och Västerhaninge folkhögskolor garanterar religiös och politisk obundenhet. Det förslag till ny huvudman som nu föreligger uppfyller inte detta kriterium.” Jag har erfarenhet av Medborgarskolan och även ABF. Jag vet att man på Medborgarskolan är politiskt och religiöst obunden. Jag hade hoppats att det skulle vara detsamma med ABF. Det gör mig lite besviken om det inte är så.

Väddö folkhögskola är 122 eller 123 år gammal, så jag har inte alltid suttit som ordförande där, om ni trodde det. Men jag är säker på att detta kommer att gå bra. Det fina är att personalen tycker att det är bra.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 85

B i r g i t t a S e v e f j o r d (v): Dagens kortaste inlägg är bara ett klargörande. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har en gemensam reservation i landstingsstyrelsen, så den yrkar jag bifall till.

Anförande nr 86

C h r i s t o s T s o u k a t o s (s): Fru ordförande! Jag vill instämma i den reservation som min gruppledare och Birgitta Sevefjord har yrkat bifall till.

Det har sagts att vi i styrelsen har tyckt att det var bra. Jag trodde mig förstå att det var oss i styrelsen som du syftade på. Det kan vara så i efterhand. Men en del av det du sade stämmer inte riktigt, t.ex. det du sade om förhandlingar och om personalen. Det kan möjligen gälla Väddö folkhögskola, som kommer att vara kvar fysiskt och där de flesta fortsätter sin anställning. Men beträffande Västerhaninge folkhögskola kan jag inte hålla med om att det är på det sättet. Det är bara några få som följer med till den nya konstellationen.

Det har blivit bra till slut, i och med att man ger visst stöd till ABF Sollentuna och Medborgarskolan för att driva verksamheten vidare med vissa förpliktelser att driva skolan i folkhögskoleanda. Jag hoppas att det inte slutar med att man bedriver bara makramékurser och liknande.

Jag instämmer i reservationen.

Anförande nr 87

J a n W a t t s g å r d (v): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det är en sorgens dag i dag, när det beslutas att bl.a. Västerhaninge folkhögskola inte ska finnas kvar i landstingets regi. Den har i själva verket bidragit till mångfalden inom folkbildningen i vårt län genom att erbjuda ett alternativ som inte har någon politisk, religiös eller annan binding.

Folkhögskolan i Sverige och på Södertörn har lång historia. Den växte fram som en utbildningsväg för landsbygdens folk men har visat sig vara oerhört flexibel och anpassningsbar till nya behov i samhället. I våra dagar fyller den en stor social roll, bl.a. genom internatformen, som inte kommer att vara kvar i den nya tappningen.

Därför anser jag att det är en stor förlust för vårt län, och jag yrkar också bifall till Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen.

§ 76 Förslag 28

Anförande nr 88

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Fru ordförande, fullmäktige! Detta är ett viktigt dokument, ett långsiktigt dokument som kommer att betyda väldigt mycket för kommande generationer. Det är också ett globalt perspektiv i dokumentet. Hur vi inom Stockholms läns landsting beter oss påverkar inte bara vår ekonomi och vår närmaste omgivning, utan väldigt mycket av utsläppen sprider sig långt härifrån och sätter sina spår långt borta av de inköp vi gör.

Det nya miljöpolitiska programmet ska ersätta det tidigare programmet, som togs fram under förra mandatperioden, under ledning av Miljöpartiet. Det var första delen – steg 3, som det hette – och nu är vi inne på steg 4.

Den nya miljöpolicyen fokuserar kanske lite mer på landstingets miljöpåverkan än det tidigare programmet. Den tar speciellt fram fem ämnesområden:

1. luftföroreningar och buller från kollektivtrafiken,
2. luftföroreningar från energiproduktion i samband med lokalutnyttjande,
3. läkemedelsrester i mark, vatten och luft,
4. föroreningar som är en följd av verksamhet inom landstingets fastigheter och på landstingets mark, där det tidigare kan ha funnits miljöfarlig verksamhet, samt
5. lustgasutsläpp från landstingets vårdverksamheter.

Sedan var det inte mycket mer, och det skulle man kunna kritisera – det finns ju även annat som man kunde ta upp.

Vi har valt att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag, för vi har i alla fall sett att detta är ett steg på vägen vidare, även om vi inte är riktigt nöjda med allt.

Vad vi egentligen tycker om programmet vill jag säga nu härifrån talarstolen. Det är bra, men det är lite fegt när det gäller målen. Då tänker jag framför allt på hur snabbt vi ska gå fram. I den här frågan är vi nog mycket mer ivriga än de övriga partierna. Vi tycker att den här frågan är viktig.

Som exempel kan jag ta målet när det gäller läkemedelsrester i mark, vatten och luft. Som mål för perioden, fram till år 2006, står det: ”Centrala och lokala rutiner för minskning av läkemedelsrester i naturen ska senast år 2006 vara införda i landstingets hälso- och sjukvård samt tandvård.” Rutiner ska alltså införas senast år 2006. Samtidigt vet vi att landstingets miljöavdelning betraktas som nästan den främsta auktoriteten i Sverige när det gäller utsläpp av läkemedelsrester.

Detta är en jättefråga. Om man läser internationella tidningar och internationell litteratur på kontinenten kan man se att rubriksättarna sätter slagkraftiga rubriker: Ta din dagliga östrogendos genom att dricka ett glas vatten! Det finns en rad olika läkemedel som går rakt igenom kroppen och sedan ut i naturen via reningsverken, där de inte fångas upp.

Vi skulle mycket tidigare kunna sätta i gång en informationskampanj i sådana frågor. Men det får vi återkomma till. Detta var bara ett exempel.

Man kan fråga sig hur det har gått med Miljö Steg 3. Jag skulle vilja säga: Vi är inte färdiga fullt ut. Huddinge sjukhus har miljöcertifierats år 2001. Södersjukhuset har certifierat halva sin verksamhet. Kallhälls primärvårdsenhet är den första primärvårdsenhet som har certifierats. S:t Görans sjukhus och Norrtälje sjukhus var klara redan 2000. I Miljö Steg 3 står det att alla ska vara certifierade före årsskiftet 2003/04.

Det finns stor risk för att man inte hinner med detta. Det beror på olika förhållanden, naturligtvis på engagemang men också på ekonomi. Det har vi kanske varit dåliga på att bevaka.

Det är ganska dyrt att införa ett miljöledningssystem. Nästan inga förvaltningar eller bolag har avsatt extra medel för detta. De har även hög arbetsbelastning som gör att det är svårt att hinna med miljöarbetet, allt enligt revisorerna. Revisorerna säger också att i botten ligger bl.a. Södertälje sjukhus, som med stor sannolikhet inte kommer att hinna med sin certifiering.

När jag läste det påminde jag mig en interpellationsdebatt för några år sedan, som jag tyckte var väldigt bra. Jag hade interPELLERAT just om certifiering, eftersom en undersökning hade visat att det inte var troligt att man skulle hinna eftersom det var många enheter som inte hade kommit i gång.

Då fick jag ett skriftligt svar från Ralph Lédel, där Ralph skrev bra, sånär som på en sak. Han skrev hela tiden: "bör" genomföras, "bör" vara gjort. Då gick jag upp i talarstolen och sade: Jag håller inte med om "bör" – det borde vara "ska". Då gick Ralph upp i talarstolen och sade: Jag byter ut alla "bör" mot "ska". Tack, sade jag, och så slutade interpellationsdebatten.

Nu tänkte jag fråga: Tänker du göra någonting nu, Ralph Lédel, med tanke på revisorernas rapporter, för att alla ska hinna miljöcertifiera sig i tid?

Väldigt många ligger efter i certifieringsarbetet. Det är staber som har kontorsverksamhet. Det är södra sjukvårdsstaben, där ni politiker som har ansvar i de olika enheterna borde ta åt er. Det är också landstingskontoret, tandvårdsstaben och produktionsstaben. Kanske borde vi se till att landstingskontoret kräver in åtminstone en tidsplan som visar när de enheter som revisorerna har pekat ut kommer att bli klara med sitt arbete. Kanske bör vi hjälpa till med effektiva mallar och ge Landstingskontoret Miljö ett sådant uppdrag.

Detta är problem som inte är lösta. Men jag litar på att Ralph Lédel's utbyte av "bör" till "ska" betyder något och ser fram emot att du bekräftar ditt "ska" i debatten – då är jag nöjd.

Återigen: Bifall till förslaget! Men det är mycket möjligt att vi kommer igen under nästa mandatperiod för att vässa programmet lite grann, och det tror jag också att alla är överens om.

Anförande nr 89

S ä d e P e k u r i n e n (s): Fru ordförande, ledamöter! Detta är ett utmärkt program, och miljöpolitiken är viktig oavsett i vilken skala den bedrivs. Men för landstinget är det väl också intressant att tänka på folkhälsan. Ju färre som hamnar på sjukhus, desto mindre kostar det.

Då undrar jag vad majoriteten tänker göra för att förhindra att vi i Hjorthagen får en destruktionsanläggning mellan nationalstadsparken och ett daghem. Hela befolkningen i Hjorthagen kommer att bli utsatt för gifter som vi ännu inte vet hur de verkar. Det borde väl vara en hälsofråga att ta hänsyn till när det gäller miljöpolitik.

Detta är en mycket allvarlig fråga. Den är på sidan om sjukhusgifterna, men folkhälsan är ju också viktig. Jag vill gärna veta vad ni tänker göra för att förhindra denna destruktionsanläggning.

F ö r s t e v i c e o r d f ö r a n d e n: Frågor kan ställas, men en del ligger utanför landstingets ansvarsområde.

Anförande nr 90

M å n s A l m q v i s t (v): Ordförande, ledamöter! Jag vill yrka bifall till förslaget. Mycket av arbetet återstår, eftersom förslaget pekar ut att mycket av det praktiska arbetet ska ske ute i verksamheterna. Det är liksom inte färdigt nu. Men det är ett bra förslag.

Det är bra att koppla ihop miljöfrågorna med konstaterandet att bättre miljö är bra för medborgarna i Stockholmsregionen, att det t.ex. är bra för folkhälsan och inte bara handlar om idealism utan hänger ihop med andra frågor. Man pratar också om att miljöanpassa transporter när det gäller både patienterna i sjukvården och de anställda.

Det är ett bra förslag. Men för att det ska bli verklighet måste mycket hända ute i verksamheterna, så arbetet bör fortsätta där.

Bifall till förslaget!

§ 78

Förslag nr 30

Anförande nr 91

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Men vi hade också ett särskilt uttalande i landstingsstyrelsen, och jag har efterhört med presidiet att för att det ska komma in i landstingsfullmäktiges protokoll måste jag läsa upp det från talarstolen. Det är dock bara två stycken, så det lär inte ta så lång tid. För övrigt är uttalandet gemensamt med Vänsterpartiet – nu glömde jag inte det!

”Dessvärre finns skäl att höja ramarna för landstingets samlade respektive långfristiga upplåning. De bakomliggande orsakerna till detta är dock långt ifrån acceptabla. Grunden till att landstinget nu försatts i den här situationen är den grava misskötsel av ekonomin som den moderatledda politiska majoriteten under tre års tid gjort sig skyldig till.

Utan den moderatledda majoritetens medvetna underfinansiering och valhänta koncernstyrning hade det egna kapitalet och landstingets likviditet inte försämrats så kraftigt som nu skett. Om landstinget haft en ansvarsfull ekonomisk politik hade dagens beslut att höja ramen för landstingets upplåning inte behövts.”

Sammanfattningsvis: Till detta är vi nödda och tvungna, ity vi aldrig får riskera att inte kunna betala ut personalens löner.

Anförande nr 92

B e n g t C e d r e n i u s (mp): Fru ordförande! Jag skulle vilja instämma i detta uttalande. Jag behöver väl inte läsa upp det igen?

Anförande nr 93

M å n s A l m q v i s t (v): Ordförande, ledamöter! Jag vill bara säga att vi naturligtvis fortfarande står fast vid det som Ingela läste upp, som vi drev gemensamt med Socialdemokraterna i landstingsstyrelsen.

§ 79

Förslag nr 31

Anförande nr 94

B o e l C a r l s s o n (s): Fru ordförande, landstingsfullmäktige! Jag skulle bara vilja ge uttryck för min glädje och tillfredsställelse över den sista att-satsen, nämligen att rekommendera produktionsstyrelsen att besluta om 4 miljoner till Karolinska sjukhuset avseende förstudie och arkitekttävling rörande upprustning och tillbyggnad för neurologi- och psykiatribyggnaderna. Min tillfredsställelse gäller i första hand psykiatribyggnaderna, eftersom det har varit en länge efterfrågad och verkligt välbehövd nybyggnation och upprustning. Den måste göras där, så att de av länets invånare som tas om hand på de inskrivande avdelningarna verkligen får vård under värdiga omständigheter, vilket nu inte riktigt är fallet.

Jag hoppas att detta första steg ska leda till att man i ganska rask takt också kommer fram till en byggnation, som så väl behövs.

§ 81

Förslag nr 33

Anförande nr 95

B r i t R u n d b e r g (v): Ordförande, ledamöter! Jag har skrivit en motion som går ut på att det nuvarande manuella systemet att räkna fram högkostnadsskyddet, där det görs i ordning ett kort när man har nått upp till en viss gräns, ska bytas ut mot ett datoriserat system där man får ett plastkort ungefär som man får på apoteket, och så att man inte ens behöver visa kortet utan ens namn och personnummer finns i systemet.

Att jag skrev motionen var för att jag lyckades komma upp till högkostnadsskyddet och skulle få ett kort. Då insåg jag att den manuella hanteringen tog en väldig tid i kassan. Det skulle skrivas, det skulle stämplas och det skulle undertecknas av utfärdaren, och sedan skulle det in i en liten plastficka med en otäck liten plasthinna för att försegla kortet, som vek sig hela tiden. Den stackars människa som skulle göra det hade väldigt svårt och fick kassera ett par stycken innan hon fick det slätt och fint.

Jag tyckte att det skulle vara bra med ett riktigt kort. Det skulle vara bra för sjukvården, där man skulle tjäna pengar på att ha ett smartare system, och det skulle vara bra för patienterna också. Därför skrev jag motionen.

Nu tycker jag att den har blivit väldigt bra behandlad. I handlingarna står det att vi har en reservation där det står att vi anser att motionen är bifallen. Nu är det så att vi i landstingsstyrelsen hade ett särskilt uttalande där vi anförde att vi anser att motionen faktiskt är bifallen, och så står det också i landstingsstyrelsens protokoll. Det måste ha blivit något fel när det skulle föras över till fullmäktigehandlingarna. Därför vill jag för min del yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Jag är väldigt nöjd.

Nu föreslår ju landstingsstyrelsen att hälso- och sjukvårdsförvaltningen och produktionsförvaltningen tillsammans ska utreda och beskriva rådande funktionskrav och alternativa tekniska lösningar, investeringsbehov och vilka kostnaderna kan bli om man datoriserar högkostnadsskyddet. Det tycker jag är en bra start, så jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 96

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag ska inte överraska församlingen med att ha någon annan mening utan yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

En sak tror jag är angelägen när arbetet fullföljs efter det här beslutet, det uppdrag som går till utöver landstingskontoret och hälso- och sjukvårdsnämnden också produktionsförvaltningen. Det står inte i beslutet, och jag tänker inte yrka något tillägg, men jag tänker tala med förvaltningen om att man borde ta med också högkostnadsskyddet för sjukresor i resonemangen. Den omläggning som skedde vid årsskiftet har komplicerat tillvaron för ungefär hälften av sjukresenärerna, och jag tror att en sådan här åtgärd också på det området skulle kunna hälsas med stor tillfredsställelse.

Det är ju bra när vi är överens. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 97

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Jag vill bara för säkerhets skull göra samma notering som Brit, att det har blivit något fel i protokollet och att vi också står bakom det som sades i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 98

Sunhild Dietrich-Larsson (mp): Fru ordförande! Det hade varit trevligt om Andres hade varit på plats, då det står att han skulle befatta sig med den här frågan.

Jag skulle vilja ägna mig lite åt historieskrivning. Det brukar jag inte göra, men den här gången måste jag göra det.

Redan i början av 1990-talet försökte Miljöpartiet förklara och introducera kunskapen om de problem som vissa barn har. Det är inte alls så enkelt som man försöker framställa det, att det är psykosocialt och det ena med det andra. Det är faktiskt i en del av fallen så att man kan ha fötts med neuropsykiatriska problem, som ingen vet vad det är. Därför måste man naturligtvis börja forska kring detta.

Tidigare var det svårt att över huvud taget diagnostisera de här tillstånden. De var inte kända. På grund av det finns det numera en stor grupp unga vuxna, som man kan återfinna i fångelser och på andra håll i vårt samhälle, som kan vara mer eller mindre handikappade i dagens så avancerade samhälle.

1997 lade vi ånyo en motion som pekade på dessa barns problem, och den dåvarande majoriteten – den nuvarande oppositionen – tog tag i det där och tittade efter var problemen var som störst. Då introducerades Studs-projektet, som vi alla känner till, i sydvästra sjukvårdsområdet, som var väldigt bra och kunde vara till hjälp när BUS-dokumentet, som vi också alla har hört talas om och förstår ska hjälpa alla – barnen, landstinget och kommunen – till rätta.

Men vi i Miljöpartiet tycker fortfarande att det är så mycket oklarheter kring den enskildes problem och sammanhangen. Ingen vill riktigt ta tag i det där. Det finns BUS-SAM, det finns Rufus, men det hjälper inte alla. Vi har olika kompetenscenter för Asperger och det ena och det andra och tredje. För att kunna hjälpa på rätt sätt måste vi först ha riktig kunskap om vad som egentligen felas individen.

Nu, efter tio år, verkar det som om även de styrande har insett det, för t.o.m. HSN anser tiden mogen för mer konkreta insatser i samverkan kring forskningsprogram och gemensamma kompetenscenter. Det är mycket glädjande. Jag tycker att det som står i uttalandet om att en dialog ska inledas med Karolinska Institutet och att man också ska göra en internationell utblick är hoppfullt. Samtidigt är jag lite rädd när jag hör detta om utlandet, att det kanske ska handla om den mycket omdiskuterade amfetaminbehandlingen, som utomlands är ganska utbredd bland småbarn. Där vill jag verkligen lyfta ett varningens finger, för detta är mycket kontroversiellt. Jag tror inte att vi med den medikalisering som pågår i dagens sjukvård vet riktigt var vi hamnar. Snart behandlas en annan motion, som kan belysa detta ytterligare.

Jag är i alla fall väldigt glad att svaret på den här motionen är så positivt, och jag lovar att Miljöpartiet ska följa upp vad som blir av det här halva löftet. Tack!

Allt som vi har yrkat har ju förespråkats av HSN, så vi kan bara tacka – och vi ska vara mycket uppmärksamma på att det händer något också!

Anförande nr 99

Landstingsrådet K ä ä r i k (fp): Det är ju bra att vi är överens. Vi har ju i praktiken bifallit motionen, om än med lite annorlunda formuleringar.

Anförande nr 100

S u n h i l d D i e t r i c h - L a r s s o n (mp): Fru ordförande! Detta är en av våra hjärtefrågor, som vi har drivit länge. Jag har förstått att man delvis har tyckt att vi flummar. Nu ska jag berätta för er!

För 150 år sedan, i mitten av 1800-talet, fanns här i Stockholm en riksdagsman som hette Adolf von Rosen. Han motionerade i riksdagen att man skulle ha ett homeopatiskt hospital i Stockholms stad för att få ned sjukvårdskostnaderna. Det låter ganska bekant, eller hur?

Ungefär 70 år senare var en man som hette Carl Lindhagen riksdagsman. Jag är inte helt säker, men jag tror att han t.o.m. en gång var borgmästare i Stockholm. Denne kloke man tyckte att forskningsmöjligheter inom alla områden var så viktigt att han ville ha lärofrihet.

Lärofrihet tycker jag tyvärr inte att vi har i Stockholms läns landsting i dag när det gäller komplementärmedicinska insatser. Forskningsmöjligheterna är väldigt viktiga, och de kan också ge acceptans för olika metoder. Men i Stockholms läns landsting, där det finns 30 miljoner i forskningspengar, får inte en enda komplementärmedicinare eller naturläkare eller vad man nu kallar sig tillgång till dem när de inte är knutna till landstinget. Många av dessa människor vill inte vara knutna till landstinget, för de vill inte ha de 15-minutersmöten som man har i primärvården. De arbetar på ett annat sätt, mycket med samtal, övertygelse och livsstilförändringar. Det tar tid att bygga upp ett sådant förtroende.

Jag kan berätta att i Trondheim härbärgeras på medicinska fakulteten den komplementärmedicinska kunskapen. Danmark är mycket längre fram, och alla vet att Tyskland även har sjukhus med komplementärmedicinsk utbildning för läkare som vill ha den delen. Det är helt vanligt att man har sådan kunskap.

Stockholms läns landsting har gjort någonting väldigt bra när man under den här mandatperioden har infört 2-poängs informationskurser vid Karolinska Institutet för medicine kandidater, som nu har vidgats även till annan landstingspersonal. Men då visade det sig att vår primärvård i dag sitter så trångt att kurserna inte kan bli besökta, för eleverna har inte tid att gå dit. Därför ska man nu på KS göra om kurserna, och i stället för två eller tre veckor i sträck kan man gå en dag i veckan. Då kanske det kan bli mycket bättre.

Vi i Stockholms läns landsting har ansvar för både hälso- och sjukvård, men det är en väldigt skev fördelning. Ungefär 1000 personer forskar på sjukdomar men bara en handfull forskar på folkhälsa. Folkhälsan är egentligen vad alla vill ha. Vi vill själva kunna påverka, så långt det går, för att hålla oss friska. Detta måste föras ut till befolkningen.

Det är faktiskt inte så mycket som är väsensskilt från skolmedicinen som man ibland vill göra gällande. Det behövs bara ett brett forskningsperspektiv och klinisk forskning kring de resultat man kan uppnå med komplementärmedicinska insatser.

Nu fick jag höra att Stockholms läns landsting är villigt att betala en halv läkartjänst på en specialklinik för komplementärmedicin, och det tycker jag är fantastiskt och hedervärt – men med tanke på att vi har en befolkning på nära 2 miljoner är det nästan försumbart! Med tanke på att kvacksalverilagen inte avskaffades förrän 1998 kanske vi ändå har kommit en bit på vägen ändå, men det går ju med myrsteget!

Landstingsförbundet hade nyligen en hearing i komplementärmedicin tillsammans med Örebro universitet, som är väldigt drivande i de här frågorna. Där ansågs att alla landsting borde bygga upp ett nationellt nätverk kring komplementärmedicin, så att man kan utbyta kunskaper och insatser. Nyligen kom det en handlingsplan för den högspecialiserade vården, där en av punkterna var åtgärder för att stimulera till spridning av de resultat som nås inom den kliniska forskningen. Det är precis vad komplementärmedicinen också behöver!

Vi kan inte stå och prata om egenvård och att man måste försöka hålla sig frisk för att inte belasta sjukvården i onödan, och samtidigt inte ge det komplementärmedicinen behöver. Och vad som behövs på allra första plats är att kunna ta del av de forskningsmedel som ändå finns. Det finns 30 miljoner. Gör dem tillgängliga! Vi har blivit uppringda av åtminstone sex sju stycken som vill forska, men det går inte att komma åt dessa pengar. Varför?

Det finns ett stort nätverk av biologiska läkare i Stockholms läns landsting, en förening som har funnits i flera decennier. De håller på att bli väldigt intresserade av de här frågorna. Får vi nu i gång kliniken på Hälsans hus på Fjällgatan på Söder och ni inte är för njugga med insatserna, så tror jag det kan gå snabbt framåt. Det vore enbart positivt för befolkningen.

Naturligtvis ska vi alla också påverka våra partikamrater i riksdagen så att den osaliga momsbeläggningen av komplementärmedicin tas bort, för den innebär en fördyring med 25 procent för dem som ändå betalar själva.

Anförande nr 101

H e r t a F i s c h e r (v): Fru ordförande! Vi är ju helt överens om att patienten ska stå i fokus. Därför blir jag lite oroad när jag läser i motionssvaret att man inte har kunnat fylla de få platser som KI har inrättat för att undervisa i alternativ medicin. Det måste vara något fel, antingen i informationen till vårdpersonalen eller också någon annanstans. Ingen som sysslar med vård kan ha förbisett det stora intresset som finns ifrån allmänheten, både för folkhälsa, alltså förebyggande åtgärder för att slippa bli sjuk, och även för alternativmedicin när olyckan väl varit framme och man har insjuknat.

Eftersom vi alla är individer, även om vi blir patienter, reagerar vi väldigt olika på olika typer av behandlingar. Vi vet intresset för den alternativa medicinen ökar hela tiden. Vi

har väl alla följt den debatt som bl.a. har förts i Dagens Nyheter, där en hel del kända artister slogs för rätten att köpa alternativ medicin. De hade en debatt med Marit Paulsen, som försvarade EU-beslutet. Jag kan inte direkt ta ställning till vem som har rätt i den frågan, men alldeles klart är att det finns ett stort intresse.

Det bekymrar mig, om det är så som man säger i svaret, att det inte finns tillräckligt intresse för att fylla dessa få platser. Jag håller helt och hållet med motionären om att det behövs forskning på området för att tillförsäkra alternativa, ibland uråldriga, och framgångsrika läkemedel och andra insatser den status som i dag bara skolmedicinen har. Vi behöver sätta till alla goda krafter för att stimulera vår personal.

Naturligtvis är det så, som Sunhild har framhållit, att vårdpersonal i dag känner sig så pressad, eftersom det är stor underbemanning på både vårdcentraler och i andra sammanhang, att de kanske inte mäktar att ta till sig mer kunskap.

Jag tror att på längre sikt skulle en satsning på alternativa behandlingar och alternativ medicin kunna vara en mycket konkret besparing för landstingets utgifter, bl.a. för skenande medicinomkostnader.

Anförande nr 102

Landstingsrådet K ä ä r i k (fp): Ordförande! Det är ju två frågor i anslutning till komplementära metoder och liknande som tas upp i de två skilda motionerna. Jag ska försöka beröra dem, en i taget.

Det är klart att det finns ett behov av att utvärdera, att sprida kunskap och att nå de människor och patienter i länet som uppskattar alternativa behandlingsformer, alternativa läkemedel och komplementära metoder av olika slag. Om det råder ingen tvekan. Som framgår av motionssvaret har också hälso- och sjukvårdsnämnden och hälso- och sjukvårdsorganisationen jobbat med detta.

Säkert finns det olika former av motstånd i olika delar av en så enormt stor apparat som sjukvården är i det här länet, men det är numera etablerat att man kan och ska jobba med det, samla information och sprida kunskaper om detta.

När det gäller den del som har att göra med att samla kunskap finns det ju ett uppenbart patientbehov som landstinget måste möta. Det måste landstinget som huvudman för sjukvården, och Karolinska Institutet som ansvarig för forskning och utbildning, hantera gemensamt.

Under de senaste åren, då jag har kunnat följa dessa frågor på närmare håll, har jag förstått att det finns en motsvarande förståelse på Karolinska Institutet. Men det är klart att det inte är alldeles etablerat i alla avseenden hur detta ska gå till. Det har ju också visat sig att det finns en hel del svårigheter i det rent praktiska hanterandet. Herta berörde också det i sitt inlägg.

Det är klart att det finns behov av utbildning, och vårdpersonalen förstår det också. Men då har den organisation och den utbildningsform, som man i första omgången

erbjöd, visat sig inte vara så framgångsrik. Av det kan man inte dra slutsatsen att man ska lägga ned verksamheten, utan då får man hitta andra former för att lägga upp en utbildning som kan nå vårdpersonalen. Om heltidsutbildning inte är så attraktiv så får landstinget hitta andra former av utbildning på deltid eller i praktiken en sorts distansutbildning som i så fall är lättare för vårdpersonalen att delta i. I det fallet behöver man inte jobba med vikarier på hemmaplan på samma sätt. Detta är sådant som man lär sig när man bygger upp en verksamhet, och det finns det anledning att göra.

Det handlar om komplementära metoder eller alternativmedicin. Men det finns en annan del, och den handlar om naturläkemedel och hur de samverkar med farmaceutiska läkemedel. I utlandet finns mycket större erfarenhet av dessa frågor än vad vi har i det här landet. Det finns all anledning att ha denna internationella utblick och ta till sig idéer från andra länder och sprida de kunskaper som redan finns. Vårdpersonalen känner frustration när de möter patienter som ställer frågor och vill ha information som de inte kan ge fullt ut. Detta måste vi ta på allvar och verkligen stötta personalen.

När det gäller att utvärdera och forska på det här området så är kanske uppförsbacken större. Det finns ändå en tydlig och etablerad struktur för vad som är forskning och hur den ska bedrivas och hur den ska utvärderas. I många avseenden måste man slå vakt om denna struktur, anser jag. Detta är inte att betrakta som polemik mot komplementära metoder. Det är helt enkelt så att vi har i uppgift att se till att de människor som är intresserade av att forska på detta område får möjlighet att komma in i de väletablerade, genomtänkta forskningsstrukturerna.

Det finns alltså forskningspengar för utvärdering, och om jag minns rätt så togs i början av den här mandatperioden ett särskilt initiativ – men det redovisas inte i handlingarna. Vi ville anslå medel för att ge utbildning och annan förberedelse för vårdpersonal inom eller utom landstinget som inte har hela den tradition och kunskap om forskningens metoder och den medicinska forskningstraditionen som de behöver men som har intresse av att komma in på dessa forskningsområden. Då skulle de få en möjlighet att komma över tröskeln och bli accepterade som en del av ett bra och fungerande forskningssamhälle på det medicinska området.

Detta är också ett sätt att möta det som efterfrågades av Sunhild i hennes inlägg. För hur ska man komma åt forskningsmedlen om man är väldigt långt bort redan från början? Detta går naturligtvis inte att göra i ett steg, utan i den frågan har vi försökt etablera metoder att skapa en väg för de intresserade människorna att bli en del av den etablerade forskningen och kunna bidra på lika villkor.

Det är så viktigt att komma in i de etablerade strukturerna, för det är då som deras resultat kommer att tas på allvar till hundra procent. Om man har gått i den etablerade resultatskolan och utsatt sig för alla de kritiska granskningar som ingår där så kan inte resultaten sedan inte viftas bort med motiveringen att man inte vet vad resultaten står för. Det är oerhört viktigt att utnyttja den tyngd som det innebär att komma in i de etablerade forskningsstrukturerna.

Men det är inte möjligt att ta sig över den tröskeln med ett enkelt steg, det behövs en väg som vi ska försöka skapa.

Man kan också överväga om man kan certifiera vårdpersonal på olika sätt för att tydligt befästa behovet av kunskap i dialog med patienterna, så det finns en utveckling på det här området.

Det var en lång beskrivning med anledning av den första motionen.

Det blir lite svårare om vi ska fatta politiska beslut om att den ena eller andra vårdcentralen ska ha den ena eller andra profilen. Det gör vi ju aldrig, det gör vi ju inte när det gäller andra typer av profiler heller. Det initiativet och intresset måste komma från den berörda enheten, annars är det dömt att misslyckas. Det kommer inte att fungera utan enhetens eget initiativ.

Jag vill inte heller tro att motionen går ut på att man ska pressa några till något som de inte vill, det är inte det som Sunhild eller Miljöpartiet är ute efter heller. Det blir svårare att hantera. Det som är viktigt är att sjukvårdsområdena är beredda att acceptera en sådan profilering som visas när människor går igenom utbildningar och fortbildningar och ta det som ett tilläggsåtagande. Det finns ingenting i de nuvarande uppläggen av primärvården som förhindrar detta – absolut inte. Men om man inte har nått ända fram med att hitta profilerade vårdcentraler på det här sättet så är det nog med information och övertygelsebärande insatser som man måste jobba i fortsättningen också. Jag har all anledning att tro att det kommer att vara framgångsrikt.

I slutändan är det efterfrågan som kommer att vara styrande. Det är också i primärvården, där man har den oerhört nära och dagliga kontakten med breda befolkningsgrupper, helt uppenbart att man måste möta de behov som finns även när det inte handlar om den strikta kärnan i verksamheten genom någon enkel diagnos, medicinering, behandling och så är människan frisk och klar. Väldigt många av de behov som primärvården tar hand om är ju inte rent medicinska.

En av husläkarsystemets och primärvårdens stora finesser är att man kan möta de komplicerade och mångfasetterade behoven som har sin bakgrund i familjesituation, i kulturella arv och i väldigt mycket annat och som egentligen har sin bakgrund i den enskilda individen. Det är i primärvården, och egentligen bara där, som man har den breda förutsättningen att arbeta med dessa förutsättningar. När jag är ute och pratar med människor som är aktiva i primärvården så får jag höra att de själva väldigt starkt upplever att det är detta som egentligen är deras kärnuppgift.

Många insatser har inte alls att göra med att skicka patienterna till provtagning och skriva ut recept osv. Det handlar mycket om att ta hand om de mänskliga behoven. I det ingår också den här typen av information om andra typer av metoder och kompletteringar till det som är etablerat sedan tidigare.

Om Carl Lindhagen hade hållit med mig eller inte har jag ingen aning om, men jag tror att det är viktigt att vi jobbar för framtiden och inte för förrföra århundradet.

Med dess ord yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 103

Sunhild Dietrich-Larsson (mp): Fru ordförande! Andres, ditt värtaliga anförande visar att du ändå inte riktigt förstår att en stor del av de här doktorerna är vanliga läkare som har vanlig läkarutbildning, de har vanliga primärvårdspraktiker bakom sig. De har tröttnat på 15 minuters mottagning.

Jag kan berätta för dig att en osteopatisk behandling, de som reglerar ryggraden, tar 60 minuter. Medicinsk laserbehandling tar mellan 40 och 60 minuter. Hur ska du få in det i primärvården? Det är helt omöjligt. Man måste skapa särskilda enheter där dessa åtgärder kan vidtas utan att man har den här snäva tidsramen. Dessutom vill de visa att de kan spara pengar med dessa insatser och det kan de inte om de har ett specialåtagande i en verksamhet som kanske går med minus i resultatbudgeten.

I Tyskland kallas den här medicinen för den mjuka medicinen. Det är just vad det handlar om, den är mjuk mot kroppen. Andres berörde frågan om naturmediciner. Jag skulle vilja våga påstå, trots att jag har ganska lite kunskap om komplementär medicin, att en åldrig person skulle må mycket bättre med enbart naturmediciner, för de kompetenta läkemedel som vi har i dag är så starka och den åldrande kroppen har inte en så hastig ämnesomsättning som behövs för att bryta ned läkemedel. Detta är helt bevisat, så det är inget som jag griper ur luften.

Det finns väldigt stor användning av de få naturläkemedel som finns utvärderade i dag. Men när ett naturläkemedel visar sig agera eller uppträda som ett läkemedel, då blir det ett ramaskri. Det går inte riktigt ihop. Man måste acceptera att det också är ett läkemedel, och man måste lära sig också hur det läkemedlet arbetar i kroppen och vad det kan åstadkomma.

Jag skulle vilja påpeka att Stockholms läns landsting, och Sverige över huvud taget, har blivit mycket mångkulturellt, och många invandrare – sådana som jag och många andra – vi har en helt annan erfarenhet av de här metoderna. Vi skulle gärna vilja träffa på dessa möjligheter i Sverige också.

Du sade i ditt anförande att forskningssamhället inte förordar komplementärmedicinska insatser för det har inte kunskap tillräckligt att kunna göra det. Jag tror att du har helt fel, för det handlar om vanliga doktorer. Men det som behövs är den andra sidan, universitetet t.ex., som kan utvärdera resultat så att de verkligen kan införlivas. Det är verkligen viktigt.

Jag kan tala om för dig att dem som jag känner som arbetar på detta sätt, de vill inget hellre än att deras resultat ska bli utvärderade.

Jag tyckte att du sade att väldigt många människor söker sig till primärvården för icke medicinska åkommor. De är ingenting för den komplementära medicinen – de är något

för beteendevetare. Det är en annan enhet. De kan också vara lämpade för den somatiska medicinen. Jag vet inte om naturläkare kan hjälpa till med sådant. Jag tror inte att vi har förstått varandra riktigt på den punkten.

Anförande nr 104

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag ska komplettera lite när det gäller komplementärmedicinen.

Det finns en väldigt stor kunskap om komplementärmedicinska behandlingsmetoder. Det finns belagt på många ställen. Men jag tror att det kanske finns en rädsla fortfarande för att släppa in de här metoderna i landstingets sjukvårdsverksamhet. Kanske upplever man att det finns något slags hot mot det egna sättet att hantera patienter. Därför behövs det möten mellan företrädare för skolmedicinen och de komplementärmedicinska utövarna. Det behövs så många möten som möjligt där vi diskuterar vårdens innehåll och hur vi kan utveckla den.

Jag tror att det är tvärtom, Andres Käärik, nämligen att vi måste efterfråga sådana insatser i sjukvården. Jag tror att vi kan ställa krav på att det ska upphandlas sådana här insatser helt enkelt. Vi kan säga att vi skulle vilja ha en sådan här inriktning i samarbete med skolmedicinen, och vi kan komma överens om att den ska vara ungefär så här. Då får vi se om det finns något intresse för det.

Självfallet kan man inte tvinga på någon ett sådant här uppdrag. Vi får svar utifrån ett intresse på att det här som de vill vara med om. Det är väl inget som hindrar att vi går ut med ett sådant förfrågningsunderlag.

Jag tror att man måste starta någonstans – gärna i projektform – och sedan följa upp resultaten. Det är medborgarnas behov som måste stå i fokus utifrån en helhetssyn på patienternas livssituation, och det klarar man inte riktigt i primärvården i dag. Man fyller inte de patienters behov som vänder sig till komplementärmedicinska utövare. Det finns en stor efterfrågan på just komplementärmedicinska behandlingsmetoder. Det är helt klart att det är på det sättet.

Vi i landstinget måste försöka förändra hälso- och sjukvårdens inriktning så att vi på ett bra sätt möter de behov som människor har. Det är helt enkelt ett sätt att effektivisera vården.

Det är viktigt att människor får något i vården som man känner inte bara dämpar de symtom som man har. Sedan kommer symtomen tillbaka och så dämpar man dem igen. Man måste ju försöka komma till rätta med orsakerna bakom de problem som man har.

Om vi inte kan få in detta i primärvården så är en annan möjlighet att skapa ett helt annat finansieringssystem, men det är väl att begära för mycket. I så fall skulle vi kanske kunna värdera att det får ta såpass lång tid hos doktorn, för det ger så positiva effekter. Men det är en mycket större diskussion.

Jag yrkar bifall till motionens mycket viktiga förslag!

Anförande nr105

Sunhild Dietrich-Larsson (mp): Ordförande! När jag hörde att Lena-Maj berörde frågan om möten mellan skolmedicin och komplementärmedicin kom jag ihåg något som hände i sydvästra sjukvårdsområdet. På Huddinge sjukhus hade man för sex sju år sedan ett projekt där antroposoferna från Järna fick visa vad de kunde, nämligen hur de kunde behandla alla arma öronbarn men utan penicillin. Denna verksamhet visade sig vara så framgångsrik att man sedan talade om för barnläkarna att de inte behövde skriva ut penicillin mot allt möjligt.

Det finns alltså sådana möjligheter att inbjuda komplementärmedicinutövarna i skolmedicinen för att de på plats ska få visa vad de kan och bli utvärderade. Jag tror att det är väldigt viktigt, Andres, att vi tar det ansvaret i Stockholms läns landsting. Du vet att befolkningen vill ha det, det förstod jag av ditt anförande.

§ 87

Fråga

Anförande nr 106

Sonja Weidland (m): Fru ordförande, fullmäktige! Herta Fischer har ställt en fråga om huruvida jag som ansvarig politiker tänker göra något för att garantera Huvudstaborna en tillgänglig vårdcentral. Som svar vill jag säga: ja, naturligtvis. Det är det som vi ständigt och jämt arbetar med, nämligen att garantera nordvästra sjukvårdsområdets alla invånare tillgång till en vårdcentral.

Dessutom är det så att husläkarmottagningen Västra skogen absolut inte ska läggas ned. Det är en väl fungerande och stabil mottagning med god läkarbemanning motsvarande 1 700 invånare per husläkare.

Locum hyr lokalerna åt mottagningen. Den bostadsrättsförening som hyr ut lokalen har sagt upp hyreskontraktet av skatteskäl, och avflyttning ska ske i slutet av det här året. Det kanske förtjänar att påpekas att det inte avser Huvudsta vårdcentral, vilket antyds i frågan utan vårdcentralen i Västra skogen.

Nu har Locum vänt sig till hyresnämnden och överklagat denna uppsägning. Det kan innebära att uppsägningen ogiltigförklaras eller att uppsägningstiden förlängs upp till ett par år.

Nordvästra sjukvårdsområdet har tagit kontakt med den politiska ledningen i Solna kommun för att försöka hitta en lösning på lokalfrågan. Locum arbetar också aktivt för att kunna behålla de nuvarande lokalerna, alternativt hitta nya. Jag har goda förhoppningar om att vi snart ska kunna lösa lokalfrågan så att de boende även i framtiden ska kunna erbjudas en god vård i detta område.

Eftersom lokalfrågan skapat oro hos såväl patienter som personal tycker jag att det är viktigt att vi snarast finner en positiv lösning. Med detta anser jag mig ha besvarat frågan.

Anförande nr 107

Herta Fischer (v): Fru ordförande! Tack för svaret, Sonja! Jag blev ganska chockad när jag i vår lokaltidning den 19 mars läste: Vårdcentral sägs upp efter 30 år, Västra skogens vårdcentral står utan lokal sedan bostadsrättsföreningen i huset sagt upp kontraktet! Vidare står det i texten att vårdcentralen tvingas att flytta.

Bakgrunden och det anmärkningsvärda i sammanhanget är att det allmännyttiga bostadsföretaget Solnabostäder har behagat att sälja ut just det hus på Johan Enbergs väg där vårdcentralen är belägen. Man har i den försäljningen inte fått ihop de 67 procent av de boende som behövs för att man enligt lagen ska få bilda en bostadsrättsförening. Man har bildat en s.k. falsk bostadsrättsförening, och då är beskattningen lite annorlunda. Det blir mindre förmånligt. Därför har man skyndat sig att säga upp vårdcentralens hyresavtal.

Jag vill alltså fokusera på det anmärkningsvärda i att den starke mannen i Solna kommun, moderaten Anders Guståv, som tyvärr har behagat gå hem från landstingsmötet nu, har visat lagtrots, precis som moderater i andra sammanhang har gjort.

(Ordföranden: Anders Guståv får inte yttra sig i den här debatten, det är Sonja Weidland som du debatterar med.)

Det anmärkningsvärda är att Anders Guståv alltså har visat lagtrots, precis som moderater i andra sammanhang har gjort.

(Ordföranden: Hur frestande det än är att prata om lagtrots, det har vi gjort ganska många timmar denna dag, så måste jag ändå återföra Herta Fischer till sakfrågan. Det är den som vi har accepterat att diskutera nu.)

Västra skogen är en del av Huvudstas stadsdel, och den ligger i Solna kommun. Det är en del av kommunen som har blivit ganska brandskattad, bl.a. har kommunen lagt ned en biblioteksfilial, postkontoret är ledlagt, och nu är det alltså vårdcentralen som står på tur.

Anförande nr 108

Sonja Weidland (m): Herta Fischer, nu är det så att vare sig kommunens beslut att sälja lägenheter till en bostadsrättsförening eller den socialdemokratiska regeringens beslut att göra ett skattesystem som i det här fallet missgynnar denna bostadsrättsförening kan jag ta på mina spåda axlar här i Stockholms läns landsting och som ansvarig för primärvården i nordvästra sjukvårdsområdet.

Anförande nr 109

Herta Fischer (v): Vårdcentralen i Västra skogen förfogar över 350 kvadratmeter, den har 25-30 patienter om dagen, vilket enligt mina beräkningar blir mellan 6 000 och 7 000 besök om året. Dessa människor är oerhört oroade. Det finns inga lokaler i närheten som kan jämföras med den nuvarande lokalen. De andra är olämpliga, de har en tillgänglighet som inte passar de ofta äldre människor som förflyttar sig med rullator eller som över huvud taget har svårt att förflytta sig. Det som man har erbjudit var 150 kvadratmeter just i ett totalt olämpligt område.

Jag har kontrollerat med nordvästra sjukvårdsstyrelsens ledamöter, och de har tydligen fått en ganska ofullständig redogörelse för läget på denna vårdcentral.

Jag vill gärna citera vad verksamhetschefen, distriktsläkaren Karin Franklin, sade till mig, jag skulle inte ha kunnat säga det bättre: "Så är det, när en liten vinsthungrig minoritet äventyrar en svag majoritets intressen." Då vill jag tillfoga: "...allt med Moderaternas lagtrots på det lokala planet som hjälp."

Anförande nr 110

S o n j a W e i d l a n d (m): Det finns all anledning, Herta Fischer, att tro att den här vårdcentralen kan behållas genom Locums agerande, som jag just har redogjort för, genom kommunens agerande och genom nordvästra sjukvårdsområdets agerande. Den kan i varje fall bli kvar i dessa lokaler kanske ett par år. Om det skulle vara omöjligt på lång sikt går det naturligtvis att finna en annan lösning på lokalfrågan.

Jag tror dessutom att vi alla som har politiskt ansvar på olika nivåer i den här frågan skulle kunna avhjälpa den oro som det har kommit till min kännedom att ett antal politiker har bidragit högst väsentligt till att jaga upp kring vårdcentralen i Västra skogen. Vi borde i stället besinna vårt ansvar, ta det lite lugnt och tala om att vi för död och pina vill behålla denna välfungerande vårdcentral och kommer att göra allt för att det ska bli så. Då tror jag att varken personal eller patienter skulle vara så oroliga som de är i dag.

Anförande nr 111

H e r t a F i s c h e r (v): Jag tycker naturligtvis att det är positivt att Locum har överklagat beslutet i hyresnämnden. Vi får hoppas att hyresnämndens dom blir antingen att man ogiltigförklarar uppsägningen eller att man ger vårdcentralen två års respittid, för det kommer att behövas för att skaffa likvärdiga lokaler som är så nära att vårdcentralen kan ta sitt områdesansvar, som de är ålagda att ta.

Vårdcentralen får inte ligga hur långt bort som helst. Det fanns en anvisning nästan vid Sundbybergsgården. Om man känner till området vet man att det är ogörligt för äldre människor att förflytta sig så långt.

Tack för svaret i alla fall.

Anförande nr 112

S o n j a W e i d l a n d (m): Det sista är bara lösa spekulationer. Ingen har någonsin antytt något sådant. Alla goda krafter är i gång för att lösa lokalfrågan, och jag tror säkert att det kommer att gå.

§ Fråga

Anförande nr 113

Landstingsrådet Nilsson (m): Fru ordförande! Jag har fått en fråga med anledning av att SL har tillstyrkt ett namnbyte på stationen Näckrosen till Filmstaden. Frågan gäller om Sundbybergs kommun och de boende i stadsdelen Storskogen ska få möjlighet att tycka till om förslaget.

Jag utgår från att de redan har gjort det, om de har någonting att tycka. Hur man karakteriserar stadsdelar eller delar av en kommun är helt och hållet ett ansvar för kommunalpolitiker och inte för oss i landstinget.

Omdaningen av Filmstaden kan inte ha undgått någon av oss. Det har varit TV-program om kulturen – det har hållit på i flera år, och det har varit många diskussioner. När en enig kommun går in och ber SL att ändra namn på stationen till Filmstaden har vi inte några invändningar. Dessutom vet jag att Solna och Sundbybergs kommuner sedan många år har ett integrerat planeringssamarbete i Solna-Sundbybergskommittén, där man träffas med jämna mellanrum och diskuterar. I den mån de har haft kontakter om namnet Filmstaden utgår jag ifrån att de har varit överens.

Vi kommer inte att skicka något på remiss till någon, utan vi har tillmötesgått en framställning från en enig kommunstyrelse i Solna kommun.

Anförande nr 114

Mikael Sundesten (s): Fru ordförande! Jag får tacka Elwe Nilsson för svaret, även om jag kanske är lite besviken på det.

Jag ställde min fråga med anledning av att man vid behandlingen i SL-styrelsen uppenbarligen inte kände till att tunnelbanestationen Näckrosen inte är en angelägenhet bara för Solna, eftersom stationen betjänar både Sundbyberg och Solna: norra delen av Råsunda i Solna kommun och stadsdelen Storskogen i Sundbybergs kommun.

Vad jag förstår gjordes framställningen från Solnas sida för ett år sedan, och då sände SL ut ett brev från VD:s kansli redan någon gång förra året. Där talade man om att man var mycket restriktiv med namnbyten. Man sade också att den hållning som SL brukar ha är att man är restriktiv och att man byter namn bara om det bedöms bidra till ökat resande eller fler nöjda kunder. De kostnader som är oundvikliga till följd av nya skyltar m.m. ska mer än väl motsvara den nytta som namnändringen medför.

Mot den bakgrunden tycker jag att det är extra viktigt att de som berörs, de som bor i området – både i Solna och i den aktuella delen av Sundbyberg – får möjlighet att tycka till om en sådan här förändring. Det är därför som jag tycker att det kan vara läge att göra namnändringen. För din information, Elwe Nilsson, kan jag säga att några kontakter inte har tagits i Solna-Sundbybergskommittén i den här frågan. Det har jag särskilt förhört mig om.

Anförande nr 115

Landstingsrådet N i l s s o n (m): Frågan är allmänt känd och har funnits med i tidningarna, både rikspress och lokalpress, i flera år. Men inte en enda representant för Sundbybergs kommun, kommunledning eller tjänstemän har varit i kontakt med SL. Ska vi då dra slutsatsen att en enig Solna kommun, där man har ett organiserat arbete, skulle göra något som var hemskt? Vi har inte fått några signaler om det. Den enda som över huvud taget har yttrat sig mot förslaget är faktiskt du. Det är den första signal som vi har tagit emot om att det skulle vara något fel.

Vi har tillstyrkt förslaget. Det kommer att genomföras om det godkänns av Järnvägsinspektionen, som är den instans som slutligen godkänner namnbyten. Vi kan inte se att tunnelbaneresenärerna drabbas negativt av det välkända namnet Filmstaden, som Solna kommun vill ha när det skapas en helt ny stadsdel.

Anförande nr 116

M i k a e l S u n d e s t e n (s): Jag vill klargöra att jag inte har sagt att jag är emot själva namnbytet, utan det jag ställer mig frågande till är själva processen som har föregått ärendet i SL-styrelsen. Om man har en framställan från en viss kommun beträffande en tunnelbanestation som ligger på gränsen till en annan kommun tycker jag att det borde vara på sin plats att SL tillfrågar den andra kommunen. Det är ju faktiskt SL som i slutändan bestämmer om det blir någon namnändring.

Vi vet alla – frågan har varit uppe under flera år, som du sade – att det är en kommersiell exploatör som ligger bakom detta. Filmstaden har stått tom under flera år, men nu har man byggt en biograf och ett nytt huvudkontor för SF. Man avser också att bygga nya bostäder. För dem är det naturligtvis oerhört intressant att man kan byta namnet på stationen.

Det är inte bara området Filmstaden som betjänas av den här tunnelbanestationen utan hela norra Råsunda samt området Storskogen i Sundbyberg. Dessutom har stationen hetat Näckrosen i snart 27 år.

Då tycker jag att det är rimligt i ett demokratiskt perspektiv att man har en beredningsprocess och att man, om inte annat som en snygg gest, tillfrågar dem som bor i området om de tycker att detta är en bra idé. Jag tror faktiskt att många tycker att det är en bra idé. Men det vore bra om man i en process visar att man är beredd att ta in synpunkter.

§ 89 Fråga

Anförande nr 117

Landstingsrådet N y m a n (kd): Fru ordförande! Herta Fischer har frågat mig: Är du beredd att i samarbete med Röda Korset eller Röda Halvmånen låta landstinget hjälpa sårade palestinier med överskottsmaterial?

Svaret är ja, eftersom Röda Korset eller Röda Halvmånen som neutrala hjälporganisationer kan avgöra var och till vad en sådan hjälpinsats kan användas. Enligt lagen om kommunal tjänsteexport och kommunalt internationellt bistånd kan ett landsting få lämna bistånd i form av utrustning som landstinget inte längre behöver för sin verksamhet. Enligt samma lag får bistånd lämnas till internationella biståndsorganisationer som Röda Korset och Röda Halvmånen, för att utgöra hjälp i nödsituation av den karaktär som råder i det aktuella området.

Därmed är frågan besvarad, enligt min mening.

Anförande nr 118

H e r t a F i s c h e r (v): Tack! Jag är oerhört glad å det palestinska folkets vägnar för denna positiva behandling. Det är jag därför att jag är född judinna och har upplevt denna konflikt som något oerhört plågsamt.

Min egen släkt har omkommit i förintelselägren. Just därför känner jag det som min heliga plikt att förfäkta palestinernas rättigheter, att se till att man inte begår samma skändligheter mot det palestinska folket som fascisterna har begått mot romer, kommunister, handikappade och judar.

Jag vet att den allra heligaste symbolbyggnaden för kristenheten, nämligen födelsekyrkan i Betlehem, fortfarande står under ockupation. Dit har 200 palestinier flytt och kan inte komma ut. Vi vet inte ens om de är sårade och behöver läkarhjälp.

I dag står det i Dagens Nyheter att enligt Ola Skuterud, chef och koordinator för Röda korsfederationens verksamhet i Palestina, är det tydligt att ”israelernas agerande visavi den palestinska sjukvårdsapparaten är riktat och avsiktligt. Den drabbar kliniker, sjukhus, ambulanser och vårdpersonal. – – – Det är inte enskilda soldater som begår misstag eller olagligheter, säger han. Det är en verksamhet som styrs politiskt uppifrån.”

Detta talar starkt för att man i Mellanöstern tyvärr är väldigt långt från det vi kallar mänskliga rättigheter och att man är väldigt långt från det som man helt felaktigt t.o.m. kallar rätten och lagarna för kriget.

Anförande nr 119

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag har inte så mycket mer att tillägga i den fråga som är ställd. Jag tycker att det svar som jag har gett är heltäckande. Det är en alldeles

speciell konflikt, men det är inte den konflikten frågan gäller, utan det handlar om huruvida vi kan ställa överskottsmaterial till förfogande. Den frågan har jag svarat på.

Anförande nr 120

H e r t a F i s c h e r (v): Det måste vara i landstingets eget intresse att bidra lite grann till en fredlig lösning. Ingen här i salen kan väl rimligen tro att man kan tvinga fram fred genom ockupation och orättfärdiga skärmytslingar mot barn, äldre och oskyldiga. Inte ens kampen mot terrorism kan tillåta det.

(Förste vice ordföranden: Vi är alla engagerade i den frågeställning som Herta Fischer tar upp. Men den fråga som har ställts är positivt besvarad, och nu får Herta Fischer hålla sig till den frågan, som gäller om vi kan bidra med material, och inte den aktuella konflikten.)

Jag har noterat det skriftliga positiva svaret. Jag lovar att jag ska kolla upp att det blir verklighet, för jag har tyvärr alldeles för ofta upplevt att man säger en sak och det sedan inte händer någonting. Det får inte hända i det här fallet. Tack!

Anförande nr 121

Landstingsrådet N y m a n (kd): För att kommentera den sista undringen från Herta Fischer: Vi annonserar inte ut att det ena eller det andra finns tillgängligt. Jag är helt övertygad om att Röda Korset, som ligger närmast till hands att kontakta oss i den här frågan, hör av sig i den händelse man har behov av utrustning just för den här konflikten.

Oavsett vilken konflikt eller nödsituation det gäller ska vi vara beredda att ställa överskottsmaterial till Röda Korsets förfogande. Hur man lokalt löser frågan tänker jag inte gå in på, och det tror jag inte heller att landstinget behöver lägga sig i. Jag har totalt förtroende för att Röda Korset skulle kunna hantera en sådan här fråga tillsammans med oss på ett alldeles utomordentligt sätt, till gagn för de människor som lider av krig och farsot.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Klasmark Bo 3:1, 3
Strömberg Kenneth 3:2, 46
Hals Lennart 3:4
Landstingsrådet Lédel (m) 3:5, 7, 15, 23, 64, 67
Landstingsrådet Nylund Watz (s) 3:6, 8, 10, 27, 29, 36, 63, 65, 72, 74, 79, 83, 87, 91
Landstingsrådet Nilsson (m) 3:9, 11, 34, 42, 44, 113, 115
Rundberg Brit (v) 3:12, 95
Stefansson Janne (kd) 3:13
Cedrenius Bengt (mp) 3:14, 16, 38, 71, 81, 88, 92
Wallhager Maria (fp) 3:17, 33
Strömdahl Jan (v) 3:18
Fischer Herta (v) 3:19, 101, 107, 109, 111, 118, 120
Holmberg Staffan (s) 3:20
Låby Elin (mp) 3:21
Krogvig Bo (s) 3:22, 24, 41, 43, 45
Ljungkvist Magnus (s) 3:25, 30
Jacobsson Ingvar (m) 3:26, 84
Gustâv Anders (m) 3:28
von Malmberg Roland (mp) 3:31
Kronberg Fredrik (m) 3:32
Nabseth Torsten (m) 3:35
Pontusson Olof (s) 3:37
Carlsson Boel (s) 3:39, 94
Mackegård Janet (s) 3:40
Hagelbeck Anita (fp) 3:47
Tsoukatos Christos (s) 3:48, 86
Särnbrink Ann-Kristin (s) 3:49
Cronwall-Morén Lena (m) 3:50
Hammarsjö Göran (s) 3:51, 60
Landstingsrådet Nyman (kd) 3:52, 69, 73, 75, 96, 117, 119, 121
Landstingsrådet Ros (s) 3:53, 55, 76, 97
Landstingsrådet Käärik (fp) 3:54, 56, 70, 78, 80, 99, 102
Landstingsrådet Schött (m) 3:57
Anding Lena-Maj (mp) 3:58, 104
Skoglund Mats (v) 3:59
Carpelan Cecilia (fp) 3:61
Sundström Jan-Olov (m) 3:62
Sevefjord Birgitta (v) 3:66, 68, 77, 85
Ihrfors Carl-Johan (m) 3:82
Wattsgård Jan (v) 3:87
Pekurinen Säde (s) 3:89
Almqvist Måns (v) 3:90, 93
Dietrich-Larsson Sunhild (mp) 3:98, 100, 103, 105

Weidland Sonja (mp) 3:106, 108, 110, 112

Sundesten Mikael (s) 3:114, 116